

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**8 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ
(H.1245-1247 / M.1829-1831-s.51-100) TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRME**

Ahmet Hüsrev ALDANMAZ

**Ağustos- 2024
BATMAN**

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**8 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ
(H.1245-1247 / M.1829-1831-s.51-100) TRANSKRİPSİYON VE
DEĞERLENDİRME**

Ahmet Hüsrev ALDANMAZ

**Danışman
Doç. Dr. Osman KARLANGIÇ**

**Ağustos- 2024
BATMAN**

TEZ KABUL VE ONAYI

Ahmet Hüsrev ALDANMAZ tarafından çalışılmış “8 NUMARALI ADANA ŞER’İYYE SİCİLİ (H.1245-1247 / M.1829-1831-s.51-100) TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRME” isimli tez çalışması 29/08/2024 tarihinde aşağıda isimleri belirtilmiş olan jüri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Osman KARLANGIÇ

.....

Danışman

Doç. Dr. Osman KARLANGIÇ

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Ercan GÖRDEGİR

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Türker UYGUR

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTER
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü V.

TEZ BİLDİRİMİ

Hazırlamış olduğum bu tez çalışmasının belirtilen ve ifade edilen akademik çalışma kaideleri dahilinde vücuda getirildiğini ve çalışma dahilinde farklı kaynaklardan kullanmış olduğum her türlü verilerin kaynağını doğru ve noksansız olarak dikte ettiğimi beyan ederim.

DECLARATION OF THESIS

I hereby declare that this thesis, which I have prepared, has been created in accordance with the specified and stated academic work principles, and I affirm that I have accurately and completely cited the sources of all data used from different sources within this work.

Ahmet Hüsrev ALDANMAZ

Tarih:29/08/2024

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

8 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ (H.1245-1247 / M.1829-1831-s.51-100) TRANSKRİPSİYON VE DEĞERLENDİRME

Ahmet Hüsrev ALDANMAZ

**Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Tarih Ana Bilim Dalı**

Danışman: Doç. Dr. Osman KARLANGIÇ

2024, 190 Sayfa

Jüri

**Doç. Dr. Osman KARLANGIÇ
Dr. Öğr. Üyesi Ercan GÖRDEGİR
Dr. Öğr. Üyesi Türker UYGUR**

Tarihi yazmanın en önemli olaylarından biri belkide en önemlisi belgelerin ve kaynakların doğruluğudur. Dolayısıyla bu konudaki en önemli obje birinci elden kaynaklardır. Bu cümleden olarak Osmanlı Devleti'nin tutmuş olduğu “sicillat-ı şer'iyye defterleri” bu bahiste değerlendirilir. Osmanlı Devleti'nin hukuki, idari, ekonomik ve ictimai hayatıyla alakalı önemli verileri bu defterler aracılığıyla öğrendiğimizden çok kıymetlidir.

Kadıların tutmuş oldukları bu defterler her bir idari bölge hakkında bilgiler sunmaktadır. “8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicili” yukarıda belirtilen konularda özelde Adana hakkında bilgiler ihtiva etmektedir. Eyalet merkezi olması hasebiyle o dönemde payitahttan gelen Asakir-i Mansure-i Muhammediye neferatına ait sayıların kazalara göre dağılımları hakkında bilgiler mevcuttur. Tereke kayıtlarındaki mirasların dağılımları, camilere atanan din görevlilerinin alacakları ücretleri, esnaf çeşitliliği ve meslek isimler bahsi geçen sicile yansımıştır. Vali, mütesellim ve diğer atamaları ve bunlara ait harç-ı rah miktarları ele alınan konular arasındadır. Ayrıca sicilde Adana eyaletine bağlı kaza, köy, mahalle, nahiye gibi idari yapıların isimleri ve sayıları hakkında bilgiler bulunmaktadır. Veraset davalarında ortaya çıkan miraslara göre o dönemde Adana'da kullanılan eşyalar hakkında bilgiler bu belgelerle ortaya çıkmaktadır. Yine kayıtlara göre Adana'nın o dönemde demografik yapısının nasıl olduğu hakkında bilgiler verilmektedir. Müslüman ahali haricinde Hristiyan, Yahudi topluluklarının varlığından da söz etmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Adana, Eyalet, Kadı, Mütesellim, Sicillat-ı şer'iyye.

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE ADANA COURT REGISTRY NUMBER 8 (H.1245-1247 / M.1829-1831-s.51-100) TRANSCRIPTION AND EVALUATION

Ahmet Hüsrev ALDANMAZ

Batman University Graduate Education Institute

History Department of Science

Advisor Assoc. Doç. Dr. Osman KARLANGIÇ

2024, 190 Pages

Jury

Assoc. Prof. Dr. Osman KARLANGIÇ

Asst.Prof.Dr. Ercan GÖRDEĞİR

Asst.Prof.Dr. Türker UYGUR

One of the most important aspects of writing history, perhaps the most important, is the accuracy of documents and sources. Therefore, the most crucial objects in this regard are primary sources. In this context, the "sicillat-ı şer'iyye defterleri" (sharia court records) kept by the Ottoman Empire are evaluated. These records are highly valuable because they provide significant information regarding the legal, administrative, economic, and social life of the Ottoman Empire. The registers kept by the qadis (judges) offer information about each administrative region.

The "Adana Sharia Court Records Number 8" contain information specifically about Adana on the aforementioned topics. Being the provincial center at the time, it includes details about the distribution of the Asakir-i Mansure-i Muhammediye troops sent from the capital according to the districts. From inheritance records, we learn about the distribution of estates, the salaries of religious officials appointed to mosques, the diversity of trades, and the names of professions. The subjects addressed include the appointments of governors, deputy governors, anher officials, and their associated taxes. Additionally, there is information about the names and numbers of administrative structures such as districts, villages, neighborhoods, and townships within the Adana province. Information about the items used in Adana during that period, based on inheritance cases, is revealed through these documents. Furthermore, according to the records, the demographic structure of the time is described, showing that in addition to the Muslim population, there were also Christian, Jewish, and Armenian communities present.

Keywords: Adana, Deputy Governor, Province, Sharia Court Records, Qadi.

ÖNSÖZ

Yapılan bu çalışma ile 8 Numaralı Adana Şer'iyye sicilinin (s.51-100) transkripsiyonu gerçekleştirilmiştir. Adana ilimizin (H. 1245-1247/M. 1829-1831) dönemini kapsayan ve dönemin Adana kültürü, idari yapısı ekonomik ve ictimai hayatı hakkında bilgilendirmeler yapılan lisansüstü tez çalışması olarak hazırlanmıştır. Bu tez çalışması, Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalı Tarih Bölümü Başkanlığı bünyesinde yapılmıştır.

Çalışma üç bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde, Adana'nın coğrafyası ve tarihi hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde, şer'iyye mahkemeleri, şer'iyye sicilleri, Adana ile ilgili çalışılan şer'iyye sicilleri hakkında bilgi verilmiş ve transkripsiyonunu yaptığımız 8 Numaralı Adana Şer'iyye sicili ile ilgili tespitler yer almıştır. Üçüncü bölümde, 8 Numaralı Adana Şer'iyye sicilinde bulunan belgelerin transkripsiyonuna yer verilmiştir. Sonuç kısmında, kısa bir değerlendirme yapılarak çalışma bitirilmiştir.

Bu tez çalışmasının ortaya çıkmasında desteğini sürekli hissettiğim, 6 Şubat Depremleri sonrasında moral ve motivasyonuyla çalışmamın devam etmesini sağlayan, tez danışmanım Doç. Dr. Osman KARLANGIÇ'a, lisansüstü eğitim çalışmalarım için gerekli kolaylıkları sağlayan okul idarecilerime ve yine yardımlarını esirgemeyen eşim ve çocuklarıma teşekkür ederim.

Ahmet Hüsrev ALDANMAZ
BATMAN- 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
KISALTMALAR.....	ix
1.GİRİŞ	1
2. ŞER'İYYE MAHKEMELERİ VE ŞER'İYYE SİCİLLERİ	5
2.1. Şer'iyye Mahkemeleri	5
2.1.1. Kadı ve diğer mahkeme görevlileri	5
2.2. Şer'iyye Sicilleri	7
2.2.1. Adana şer'iyye sicilleri	8
2.2.2. Çalışılmış Adana Şer'iyye Sicilleri	9
2.2.3. 8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicili ile ilgili tespitler	10
3. 8 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİNE GÖRE ADANA	13
3.1. Adana'nın İdari ve Fiziki Yapısı.....	13
3.2. Adana'da Sosyal Hayat	15
3.3. Adana'da Ekonomik Hayat	19
3.3.1. Fiyatlar	24
3.4. Adana'da Askeri Hayat	25
8 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ (H.1245-1247/M.1829-1831) DEFTERİN TRANSKRİPSİYONU	28
SONUÇ	179
KAYNAKLAR.....	182
EKLER	185
ÖZGEÇMİŞ	191

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Çalışılmış Adana Şer'iyye Sicilleri	9
Tablo 3.1: Adana'nın mahalleleri.....	14
Tablo 3.2: Nahiye-i Yüreğir kurâları	15
Tablo 3.3: Canib-i şehir kurâları	15
Tablo 3.4: 8 Numaralı Şer'iyye Siciline göre Adana'da lakaplar ve ünvanlar	19
Tablo 3.5: 8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicilinde geçen eşya fiyatları.....	24
Tablo 3.6: Takıların fiyat listesi	25
Tablo 3.7: Sorucalı yörüklerinden Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusuna gönderilen kişilerin listesi.....	25
Tablo 3.8: Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusuna Derviş Ağa ma'iyetinde gönderilen kişilerin listesi	26

KISALTMALAR

AŞS	: Adana Şer‘iyye Sicili
B	: Recebü’l-Ferd
c.	: Cilt
C	: Cemaziye’l-Ahir
CA	: Cemaziye’l-Evvel
d.	: Defter
DİA	: Diyanet İslam ansiklopedisi
İSAM	: İslam Araştırma Merkezi
L	: Şevval
M	: Muharremü’l-Haram
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
MŞH	: Meşihat
No.	: Numara
R	: Rebi‘ü’l-Ahir
RA	: Rebi‘ü’l-Evvel
S	: Saferu’l-Hayr
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
Ş	: Şaban
ŞSC	: Şer‘iyye Sicili
vb.	: Ve benzeri
Yay.	: Yayınları
yy.	: Yüzyıl
Z	: Zilhicce
ZA	: Zilka‘de

1.GİRİŞ

İnsanoğlunun ortaya çıktığı ve yerleşmeye başladığı ilk yerler “Bereketli Hilal” olarak tanımlanan Ortadoğu bölgesidir. Dolayısıyla ilk şehirlerde burada oluşmaya başlamıştır (Göney, 1977, s.20). Bu durumun meydana gelmesindeki en önemli etkenlerden birisi de hiç şüphesiz bölgedeki nehirlerin varlığıdır. Adana şehri de Akdeniz’ dökülen Seyhan Nehri’nin batı kısmında kurulmuştur (Devlet Meteoroloji işleri Genel Müdürlüğü, 1969, s.1). Şehrin ilk oluşum yerinin Tepebağ mevkiisi olduğu tahmin edilmektedir (Çam, 2010, s.XXII).

Günümüzde ise Adana; Ceyhan ve Seyhan Irmaklarının oluşturmuş olduğu Çukurova’nın kuzeyinde kalan; ekonomisiyle, tarımıyla ve nüfus potansiyeliyle hem bölgenin hem de Türkiye’nin önemli şehirlerinden birisidir. Matematik konumu 36.1-38 enlemleri ile 35-36.3 boylamları arasındadır (Adana Valiliği Çevre İl Müdürlüğü, 1998, s.13; Adana Ticaret Odası, 1984, s.16.). Rakım 20 metre (Devlet Meteoroloji işleri Genel Müdürlüğü, 1969, s.1), Akdeniz’e uzaklığı 40 kilometredir (Öngör, 1961, s.8).

Adana ve çevresi Amanos Dağları ile Halep ve Antakya’dan ayrılmaktadır (Holt, 2003, s.2.). Adana Şehrini de içine alan Çukurova doğu-batı istikametinde 100 kilometre, kuzey-güney istikametinde ise 70 kilometre uzunluğu ile insan yaşamına elverişli bir bölgedir. Çukurova, Aşağı Çukurova ile Yukarı Çukurova olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Buna sebep ise bölge içerisinde yer alan Misis Dağlarıdır. Toros Dağlarına doğru uzanan kısım, Yukarı Çukurova olarak adlandırılırken İçel ve Tarsus Şehirlerini içine alan kısım ise Aşağı Çukurova olarak adlandırılmıştır (*Adana İl Yıllığı*, 1967, s.57; Bozdoğan, t.y., s.7).

Adana’nın yerleşime uygun olması, su konusunda bir sıkıntı olmamasına rağmen ikliminin sıcak olması, halkın yarı göçebe bir hayat tarzına sahip olmasına neden olmuştur. Yaz aylarında Toros Dağlarındaki yaylalık bölgelere göç ederek sıcak havanın etkisinden uzaklaşmaya çalışmışlardır (Çam, 2010, s.XXI). Ceyhan ve Seyhan Nehirlerinin çevrelerinde oluşmuş olan bataklık kısımlarının sivrisineklerin oluşmasına etken olması, sıtma hastalığını şehrin kâbusu olmasına neden olmuştur. Bu durum bilhassa Osmanlı Döneminde Türkmenleri yerleşik hayata geçirme faaliyetlerini olumsuz etkilemiştir (Alkan, 2004, s.262).

Adana, kuzeyinde yer alan Toros Sıradağları ile güneyinde yer alan Akdeniz sayesinde savunulması kolay korunaklı bir bölge olmuştur. Şehir, Anadolu, Suriye ve Arabistan yolu üzerinde bulunması -dolayısıyla Hac yolu üzerinde yer alması- Osmanlı döneminde önemli bir hale mevki işgal etmiştir (Çam, 2010, s.XXI).

Adana şehri, klasik Akdeniz iklimine sahiptir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır. Denize yakınlığından ve büyük nehirlerin yanında kurulduğundan çok nemlidir (Devlet Meteoroloji işleri Genel Müdürlüğü, 1984, s.2). Toros Dağlarına doğru çıkıldıkça sıcaklıklar azalmaktadır (*Adana İl Yıllığı*, 1967, s.58). Bu durum yaz aylarında halkın Toros Dağlarına doğru yaylalara göçüne neden olmaktadır.

Adana'daki ovalar “Çukurova” olarak adlandırılrsa da kendi içerisinde kısım kısımıdır. Bu ovalar: Yüreğir Ovası, Misis Ovası, Ceyhan Ovası ve Ayas-Yumurtalık Ovasıdır (Adana Ticaret Odası, 1984, s.16).

Şehrin bitki örtüsü, klasik Akdeniz bitki örtüsü olan Maki bitki topluluğudur. Makiler, yaz-kış yeşil kalan yapraklarını dökmeyen bitkilerdir (*Adana İl Yıllığı*, 1967, s.58). Şehir Turunçgiller olarak adlandırılan turunç, mandalina, portakal bakımından da zengindir. Dağlara doğru, yükseltiyle birlikte, bitki çeşitliliği değişmektedir. Kekik, adaçayı, lavanta da bu topraklarda yetişmektedir (Adana Ticaret Odası, 1984, s.11).

Şehirde bulunan büyük nehirlerin iklimden dolayı rejimleri düzensizdir (*Adana*, 1994, s.34). İlkbahar aylarında Ceyhan ve Seyhan ırmaklarının debilerinin üst seviyeye çıkmaktadır (Aktan, 1979, s.16). Ceyhan ve Seyhan Irmaklarının isimlerinin Saros ve İyrame olduğu Türklerin bu bölgeye geldikten sonra isimlerini Maver-a-ünnehir'deki Ceyhun ve Seyhun nehirlerine benzeterek isimlerini değiştirdikleri belirtilmektedir (Langois, 1947, s.73). Ceyhan ve Seyhan Irmaklarının daha önceleri, Dicle ve Fırat Nehirleri gibi birleşip beraber denize döküldüğü ama sonradan yataklarının değişikliğe uğrayarak farklı bölgelerden denizle birleştiği belirtilmektedir (Langois, 1947, s.64).

Şehrin kuruluş hikâyeleri ilahlara dayandırılmıştır (Karsandık, 2012, s.13). Bir iddiaya göre şehir ismini Gök Tanrısı Uranus'un çocukları Saruz ve Adanus'tan almıştır (Adana Ticaret Odası, 1984, s.13; Ayhan, 1973, s.103; Devlet Meteoroloji işleri Genel Müdürlüğü, 1969, s.1). Başka bir rivayete göre “nehir üzerinde anlamına gelen” “a” (üzerinde), “danu” (nehir) kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir (Sargon, 1998, s.349). İslam kaynaklarında ise Edene, Azana şeklinde telaffuz edilmiştir (Halaçoğlu,

1998, s.349). Osmanlı döneminde 19. yy. son çeyreğine kadar Edene veya Ezene olarak kullanıldıktan sonra, Adana olarak kullanılmıştır (Kabala, 1959, s.4; *Adana İl Yıllığı*, 1967, s.4).

Hitit analarında Adana ile ilgili bilgilere rastlanmıştır (Adana Valiliği Çevre İl Müdürlüğü, 1998, s.13). Bölgede M.Ö. 2000’li yıllarda Luvi ve Anavarza Krallıklarının hüküm sürdüğü (Kabala, 1959, s.3) ilerleyen dönemlerde Mezopotamya’da hüküm sürmüş olan Asurluların hâkimiyetine girdiği görülmüştür (Ünal, 2006, s.5). Daha sonra Kilikya Krallığı hüküm sürse de zamanla Perslerin hakimiyetine girmiştir (Sargon, 1998, s.349). Makedonyalı Büyük İskender’in Doğu Seferinde İskender İmparatorluğu bölgeye hâkim olmuştur (M.Ö. 333). (Adana Ticaret Odası, 1984, s.113; Sargon, 1998, s.349). Ardından Roma İmparatorluğunun eline geçen şehir (Çam, 2010, s.XXII) Roma İmparatorluğunun kavimler göçüyle ikiye ayrılmasından sonra Doğu Roma’nın bir şehri olarak kalmıştır (Çam, 2010, s.XXII).

Halife Abdülmelik zamanında Emevîler şehre hâkim olmuşlardır (Tatar, 2005, s.14). Abbasiler döneminde şehre Türk nüfus yerleştirilmeye başlanılmıştır. (Halaçoğlu, 1998, s.349). Doğu Roma İmparatorluğu 969 yılında şehri Hamdanilerden alarak (Çam, 2010, s.XXII) katliam yapmış ve Müslüman nüfusu azaltmıştır. Bölgenin yeni hâkimleri bu nüfus açığını Ermenilerle kapatarak şehrin demografik yapısını değiştirmeye çalışmıştır (Kabala, 1959, s.4).

Doğu Roma, XI. yüzyılda Ermeni nüfusunu göçe tabi tutarak İç Anadolu ve Çukurova’ya yerleştirmiştir (Sevim, 1993, s.102). Türklerin Malazgirt Savaşından sonra Anadolu’yu fethetmeye başlamasıyla birlikte İç Anadolu’daki Ermeniler Adana ve çevresine yerleşmeye başlamışlardır (Dinçaslan, 2008, s.24). Zamanla bölgede Ermeni Prenslikleri ve krallıkları oluşmaya başlamıştır. Kutalmışoğlu Süleyman Şah, Adana’yı alarak bu Ermeni prensliklerini hükümranlığı altına almıştır (Sevim, 1993, s.102). I. Haçlı Seferiyle Adana ve çevresi Haçlıların eline geçince dağlık bölgelerdeki Ermeniler ovaya yerleşerek bölgedeki siyasi boşluğu değerlendirmişler ve bir Ermeni krallığı kurmuşlardır (Sevim, 1993, s.102). Türkiye Selçuklu, Doğu Roma ve Haçlılar arasında yaşanan mücadeleler bölgede Ermeni Krallığının kurulmasında etken olmuştur. (Turan, 1996, s.283-284).

Ermeni krallığını hac yolu üzerinde karışıklıklar çıkarması, Memluklu ekonomik faaliyetlerine zarar verici tutumlar içerisinde bulunması, Memluklü sultanı Baybars’ın

bölgeye seferler düzenlemesine neden olmuştur (Kanat, 2000, s.94). Haçlıların bölgedeki etkinliğinin azalması ve Memlukluların seferleri sonrası Ermeni Krallığı gücünü kaybetmeye başlayınca bölgede bir Türk beyliği olan Ramazanoğulları döneminde Adana ve çevresinin Türk-İslam toprağı olma süreci hızlanmıştır (Kafalı, 2002, s.183). Adana'da kurulan Ramazanoğulları Beyliği şehrin Türk- İslam kimliği kazanmasında sürekli bir gayret sarf etmiştir (Çam, 2010, s.XXII). Beylik ve dolayısıyla Çukurova bilhassa 15. yüzyılda Osmanlı-Memluklu Türk devletlerinin hâkimiyet kurma sahasına dönüşmüştür (İmber, 2006, s.50-51).

Ramazanoğulları Beyliği Osmanlı-Memluk mücadelelerinde Osmanlı tarafında yer almıştır (Solak-zade Tarihi, 1959, s.67). Bu tutumlarından dolayı Ramazanoğulları beyleri Osmanlı hâkimiyetinde varlıklarını devam ettirmişlerdir (*Adana İl Yıllığı*, 1967, s.67). Bu durum Ramazanoğulları Beyliğini (1378-1608) İkinci Beylikler döneminde kurulan ve varlığını Osmanlı devletinden sonra en uzun süre devam ettiren beylik haline getirmiştir (Özay, 2002, s.270). Osmanlı döneminde yapılan idari değişikliklerle Adana şehri Tarsus, Sis ve Uzeyr ile birlikte Çukurabad ismiyle Arap eyaletine bağlanmıştır (Çam, 2010, s.XXV).

Devlet 1600'lü yılların sonlarında konar-göçer Türkmenleri Çukurova'ya yerleşime tabi tutmuştur (Sakin, 2002, s.246-257). Ancak bölgenin aşırı sıcak olması bataklıklarla birlikte nemin fazla olması konar-göçer Türkmenlerin bu yerleşim faaliyetlerine sıcak bakmamasına ve devlete karşı isyan etmelerine yol açmıştır. (Uzunçarşılı, 1994, s.436). Bu isyanlar sırasında aşiret beyleri güçlenmişlerdir. Devlet asayişini sağlamak adına aşiret beylerini çeşitli resmi görevlere getirerek sükûneti sağlamaya çalışmış, fakat devlet gücünü de arkasına alan aşiret beyleri kontrolden çıkmışlardır. Bu durum 1865 yılında Fırka-i İslâhiye'nin bu beylerin gücünü kırıp tekrardan otorite sağlamasına kadar sürmüştür (Aydın, 2006, s.121).

2. ŞER'İYYE MAHKEMELERİ VE ŞER'İYYE SİCİLLERİ

2.1. Şer'iyye Mahkemeleri

Devlet-i Aliye'de adli ve hukuki anlamda ortaya çıkan meselelerin çözüme kavuşturulduğu yerler şer'i mahkemelerdir (Çadırcı, 1991, s.79). Bu mahkemeler hem şer'i hem örfi davaların görüşüldüğü karara bağlandığı tek yetkili mahkeme özelliğine sahiptirler. Osmanlı Devleti kendinden önceki İslam ve Türk-İslam devletlerinde örnek aldığı mahkemeleri zamanla her yönüyle yapı ve işleyiş bakımından mükemmel bir hale dönüştürmüştür. "Meclis-i Şer'"ve "Mahfil-i Şer'" olarak tabir edilen bu mahkemelerin başkanı kadılardı. Yerel mahkemelerde sonuçlanana davalar, en yüksek mahkeme olan Divan-ı Hümayun tarafından tescil edilmesine gerek kalmadan, yürürlüğe girerdi. Kadılar örfi hukukun ve şer'i hukukun tüm inceliklerinin bilmek durumundaydılar. Mahkemelerde her ne kadar hükümler Hanefi fıkına göre verilmiş olsa da diğer mezhep hükümlerine göre yargılanmak isteyen olursa bu talebe göre hareket etmek zorunluluğu vardı (Ortaylı, 1994, s.42). Şer'i davalarda görüşleri istenen müftüler ise davaya müdahil olmadan objektif olarak fetvalarını verirlerdi. Bu şekilde müftüler de dolaylı olarak davalarda görev almış olmaktaydılar (Aydın, 2003, s.341-344). Mahkemelerde kadıların aldıkları bu kararlar defterlere işlenir, davalı ve davacı taraflara da birer nüsha verilirdi (Aydın, 2003, s.341-344). Yerel mahkemelerdeki kadıların verdikleri hükümlere karşı itirazlar ise Divan-ı Hümayuna yapılırdı (Özkaya, 2007, s.215). Mahkeme binaları aynı zamanda kadıların haneleriydi (Ortaylı, 1994, s.22). Sabah namazıyla öğle namazı arası davaların görüldüğü zaman aralığıdır (Ünal, 1997, s.238). Mahkemeler Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı günleri ile cuma günleri duruşmalara kapalı olurdu (Akgündüz, 2002, s.93).

2.1.1. Kadı ve diğer mahkeme görevlileri

Köyler ve nahiyeler hariç idari birimlerin hepsinde kadılar görevli olarak bulunmaktaydı. Kadılar bulundukları bölgelerde hukuki süreçleri yönetmek adına padişah veya padişahın yetki verdiği kimseler tarafından vazifeli olarak gönderilen görevlilerdir. Dolayısıyla eyalet, sancak ve kazalarda payitahttan atanan kadılar mevcuttur. Bu durum idari merkezleri aynı zamanda yargı merkezi haline de getirmekteydi (Akgündüz, 2002, s.94-95). Kadı olabilmenin temel şartı medreseden mezun olmaktır. Kadıların atama işleri ve diğer işlemler kazaskerlerin tasarrufundaydı (Özkaya, 2007, s.214).

İlk Osmanlı kadısı Osman Bey tarafından atanmıştır (Pakalın, 2004, s.120). Osmanlı Devleti'nin ilk devirlerinde kadıları yetiştirecek bir müessese bulunmadığından kadılar genellikle yakın coğrafyadaki Müslüman devletlerden getirilmekteydi (Akgündüz, 2002, s.93). Kadıların gelirleri konusundaki aksaklıklar ise I. Bayezid devrinde yapılan düzenlemelerle giderilmeye çalışılmıştır. Yapılan duruşmalardan ve hazırlanan belgelerden belli oranlarda ücretler alınarak kadılara ve yardımcılara maddi imkanlar sağlanmıştır (Aydın, 2003, s.343). Kadılar atandıkları yerde görevleri iki yıl icra ederlerdi. Görev süresi dolan kadılar payitahta giderek mülâzemetle geçerlerdi (Ünal, 1997, s.236). Mahkemelerdeki hâkimlik yapma dışında pazarları, ticaret mallarının fiyatlarını denetleme, bedel koyma işlemlerini yanı sıra günümüzdeki noterlik anlamındaki işlemleri yapma ve mahalli idarecilik görevlerinde de bulunmaktaydılar (Aydın, 1999, s.394-396).

Yine mahkeme görevlilerinden olan Naip, kadıların en önemli yardımcılardan biridir. Naip, kadıların kendileri seçerdi (Ünal, 1997, s.238). Kadılar naip, naip, atadıkları gibi aynı zamanda da görevlerinden azledebilirlerdi (Ortaylı, 1994, s.30-31). Kadılar mülki olarak kendine bağlı her bir nahiye naip atardı (Ortaylı, 1994, s.24-31). Naip, kadıların olmadıkları zamanlarda kadılar adına onların görevlerini icra ederlerdi (Ünal, 1997, s.106).

Mahkemelerde görevli çalışanlar arasında Kâtipler de yer alırdı. Bunlar hüccetlerin ve ilamların yazılmasından, mahkemelerde görülen her bir işlemin yazılarak kayıtlara geçirilmesinden sorumludurlar (Aydın, 2003, s.343). Dolayısıyla davalar görülürken hemen kayıt yaparlar ve payitahttan gelen belgeleri de şer'iyye defterlerine kayıtlarını yaparlardı (Çadırcı, 1991, s.88-89). Kadıların izniyle nikâh kıyma gibi işlemleri de başkâtipler gerçekleştirebilirdi. Şer'iyye sicil defterlerinin muhafaza edilmesi de kâtiplerin görevli arasındaydı. Şer'i hukuka vakıf olmaları gerekliydi (Ortaylı, 1994, s.56). Yazı yazmasını iyi bilen, yetenekli, emin ve bilgili kimselerden seçilirlerdi. Kadıların olur vermesi kâtiplerin göreve başlaması için yeterliydi (Çadırcı, 1991, s.88).

Yukarıda bahsi geçen kişilerden başka mahkemede diğer görevliler de vardı. Kassamlar, verasetle ilgili konularla ilgilenirler ve mirasın mirasçılara pay edilmesini sağlarlardı (Aydın, 1999, s.343). Muhzırlar, davalı tarafları ve sanıkları mahkemeye getiren görevlilerdir (Pakalın, 2004, s.572). Aynı zamanda davanın görüldüğü sırada mahkemenin iç güvenliğini sağlarlardır (Çadırcı, 1991, s.89).

Hademeler, mahkemelerde gerekli evrakların getirilmesinden sorumluydular (Özkaya, 2007, s.231). Aynı zamanda mahkemenin fiziki olarak da hazır hale getirilmesi de hademelerin görevleri arasındaydı (Çadırcı, 1991, s.90).

2.2. Şer'iyye Sicilleri

Şer'iyye sicilleri kadıların kaleme aldıkları her türlü kararların, mahkemelerde görülen davaların, payitahttan gelen her türlü belgenin yazıldığı kayıt defterleridir. Sicillât-ı Şer'iyye, kadı divanı, kadı sicilleri gibi isimlendirmeler de yapılmıştır (Akgündüz, 2002, s.99). Şer'iyye sicilleri Osmanlı imparatorluğunun bölgelere göre ekonomik faaliyetleri, sosyal hayatı, adaletin işleyişi, aile yapısı hakkında bilgiler sunması açısından önemli kaynaklardır. Bu yönüyle tarih araştırmalarında birinci elden kaynaklar arasında yer almaktadır (Uğur, 2010, s.8-9). Şehir tarihi, yer bilimleri, hukuk tarihi, toplum tarihi alanlarında da çalışma yapmak isteyen araştırmacıların başvurması gereken kaynakları ihtiva etmektedir (Gedikli, 2005, s.190).

Bursa şer'iyye sicil defterleri Osmanlı İmparatorluğunun en eski Şer'iyye sicil defterleridir. 1900'lü yılların başına kadar şer'iyye sicil defterlerinin tutulduğu bilinmektedir (Uğur, 2010, s.9). Kadıların tutmuş oldukları sicil defterlerinin, payitahttan gönderilen emir, ferman, berat gibi yazılar bir bölümümü oluştururken (Akgündüz, 2002, s.102) bir bölümünü de mahkemelerde tutulan tereke (Pakalın, 2004, s.460-461), ilam (Pakalın, 2004, s.51), hüccet (Pakalın, 2004, s.385) gibi belgeler oluşturmaktaydı. Müftünün görüşüne başvurulup alınan fetvaların bulunduğu siciller de mevcuttu. Bu defterler büyük idari yapılarda türlerine göre farklı defterlere kaydedilirken, küçük idari birimlerde tek bir defterde kaydedildiği görülmüştür (Uğur, 2010, s.9).

Bu defterler 17. yüzyıla kadar Arapça olarak tutulurken daha sonra dili Türkçeleştirilmiştir. Ancak bazı durumlarda Arapça olarak da tutulan belgeler görülmüştür (Gedikli, 2005, s.189-190). Defterlerin yazımında divani, rika kırması ve talik kırması hat çeşitleri kullanılmıştır (Gedikli, 2005, s.189).

İçerik bakımından çok zengin olan şer'iyye defterleri sosyal hayat bağlamında bir şehirde yaşanan bütün faaliyetleri kendinde toplamıştır. En büyükten en küçüğe idari birimlerin isimleri, ekonomik hayat, mahalle bilgileri, nikâh ve boşanma, davalarda bulunan kişilerin unvanları, lakapları, vakıflar için tutulan vakfiyeler, lonca ile ilgili

davalar, atama ve görevden alınma vb. konularla her türlü bilgiler bu defterlerde mevcuttur (Öztürk, 1991, s.98).

Şer'iyye sicil defterleri Osmanlı İmparatorluğunun hâkim olduğu tüm coğrafyada tutulmuştur. Ancak defterlerin büyük çoğunluğu Türkiye'de ve Arap coğrafyasında bulunurken çok az kısmı ise Osmanlı toprağı olmuş diğer ülkelerdedir (Uğur, 2010, s.9-10). Defterler 1991 yılından Milli Kütüphanede toplanmıştır (Gedikli, 2005, s.188). Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları merkezinde de ülkemizdeki şehirlere ait şer'iyye defterlerinin mikrofilmleri mevcuttur. Ülkemiz sınırları dışında yer alan bazı şehirlerin de defterlerinin kopyaları bulunmaktadır (Uğur, 2010, s.9-10).

Ülkemizde şer'iyye sicilleriyle ilgili ilk çalışmalar 1930'lü yıllarda yapılmıştır. Bu konuyla ilgili ilk yayın 1935 yılında İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın yazmış olduğu "Şer'i Mahkeme Sicilleri" adındaki yazısıdır. Aynı konu ile ilgili T. Mümtaz Yaman da 1938 yılında Ülkü Dergisinde bir yazı yazmıştır (Uğur, 2010, s.10-11).

2.2.1.Adana şer'iyye sicilleri

Adana'ya ait şer'iyye sicilleri Cafer Paşa Medresesi Müzesi'ndeydi. Adana Bölge Müzesi olarak isim değiştiren müzede, 1992 yılına kadar, Adana ve komşu illerdeki siciller mevcuttu. Milli Kütüphanenin başkentte kurulmasından sonra buraya gönderilmişlerdir (Yetişgin&Özdamar, 2016, s.84-85.)

150 tane şer'iyye sicili olan Adana'nın en eski tarihli sicil defteri, 2 Numaralı sicil defteridir. 154 sayfadan mürekkep ve (H.1043-1044/M.1633-1635) yıllarını kapsamaktadır (Tatar, 2013, s. 291). 142 Numaralı ve 1326 (1910) ait olan sicil ise 392 sayfa olup Adana'ya ait son defterdir. Mevcut/bilinen bu Şer'iyye Sicillerinin hepsi Başkentteki Milli Kütüphane'de bulunmaktadır. (Yetişgin&Özdamar, 2016, s.85).

Çalışılmış Adana Şer'iyye Sicilleri				
ŞER'İYYE SİCİLİ NUMARASI	AKADEMİK SEVİYE	KİM TARAFINDAN	ÜNİVERSİTE	YIL
5	Yüksek Lisans	Mehmet Ali EKİNCİ	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	2020
6	Yüksek Lisans	Feyzi KAPLAN	İnönü Üniversitesi	1996
10	Yüksek Lisans	Ahmet KÜÇÜK	İnönü Üniversitesi	1996
14	Makale	Fatih ORHAN, Ömer KORKMAZ	Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi	2016
17	Yüksek Lisans	Metin CEYLAN	İnönü Üniversitesi	1996
22	Makale	Özcan TATAR	Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2013
27	Yüksek Lisans	Sevim YAŞA	Fırat Üniversitesi	2004
30	Yüksek Lisans	Mehmet Zahit YILDIRIM	İnönü Üniversitesi	1996
53	Yüksek Lisans	Ela ÖZKAN	Fırat Üniversitesi	2011
62	Yüksek Lisans	Ahmet CEVİZCİ	Erciyes Üniversitesi	2007
65	Makale	Sevim ERDEM	Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	2018
66	Yüksek Lisans	Sezer AĞCA	Gaziantep Üniversitesi	2012

71	Yüksek Lisans	Özgül BAY	Fırat Üniversitesi	2020
72	Yüksek Lisans	Ümran FINDIK	Fırat Üniversitesi	2019
73	Yüksek Lisans	Osman KARLANGIÇ	Harran Üniversitesi	2007
88	Yüksek Lisans	Ahmet OÇAK	Batman Üniversitesi	2022
91	Yüksek Lisans	İdris SABAZ	Batman Üniversitesi	2023
8 (s.1-50)	Batman Üniversitesi	Muhteber OKAY	Batman Üniversitesi	2023
129	Yüksek Lisans	Talip ATMACA	Fırat Üniversitesi	1996
133	Yüksek Lisans	Murat FİDAN	İnönü Üniversitesi	1996
135	Yüksek Lisans	Mahmut KARATEPE	İnönü Üniversitesi	2020
138	Yüksek Lisans	Osman ÖZKAN	Harran Üniversitesi	2004

Tablo 2.1: Çalışılmış Adana Şer'iyye Sicilleri

2.2.3. 8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicili ile ilgili tespitler

İncelediğimiz 8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicilinde yazılar genel itibariyle açık ve okunabilir durumdadır. Ancak sayfaların oldukça yoğun yazılmış olması defterin sadece bir çalışmanın kapsamında olmasını zorlaştırmaktadır. Çalışmamızda, İlk elli sayfasını Muteber Okay'ın çalıştığı sicilin 51-100. sayfalarının transkripsiyonu

yapılmıştır. Açık yazılmış olan sicilde bazı eksiklikler ve zorluklarla karşılaşıldığını da belirtmek gerekir.

Transkripsiyonu yapılan belge sayısı 157. belgeden 295. belgeye kadar 138 belgedir. Ancak numaralandırılmamış, iptal edilmiş ve mükerrer belgelerle birlikte toplam 143 belge olduğu tarafımızdan tespit edilmiştir.

AŞS 8/52. sayfada yer alan 165 numaralı belgeden sonra gelen 8/53. sayfada bulunan ve farklı hüküm içeren belgeye de mükerrer olarak 165 belge numarası verilmiştir.

AŞS 8/54. sayfada yer alan 168 numaralı belgeden sonra 8/55. sayfada 170 numaralı belge yer almaktadır. Aradaki 169 numaralı belge bulunmamaktadır.

AŞS 8/68. sayfada yer alan 201 numaralı belgeden sonra, 8/69. sayfada yer alan ve farklı hüküm içeren bir belge numaralandırma yapılmadığından 201 numaralı belgenin devamı şeklinde anlaşılmaktadır. Numaralandırma 202 numaralı belge ile devam etmektedir.

AŞS 8/74. sayfada yer alan 218 numaralı belgeden sonra, 8/75. sayfada yer alan 219 numaralı belgeye geçiş yapılmıştır. Bu iki belge arasında farklı hükümler içeren iki adet belge daha bulunmaktadır. Fakat bu belgelere numaralandırma yapılmamıştır.

AŞS 8/75. Sayfada yer alan 221 numaralı belgenin üstü çizilerek iptal edilmiş. Devamında gelen belgeye belge numarası verilmeyerek, 8/76. sayfadaki belgeye 223 belge numarası verilerek devam edilmiştir. 222 numaralı belgenin belge numarasının sehven unutulduğu anlaşılmaktadır.

AŞS 8/76. sayfada yer alan 223 numaralı belgeden sonra yer alan ve farklı hüküm içeren bir belge numaralandırma yapılmadığından 223 numaralı belgenin devamı şeklinde anlaşılmaktadır. Numaralandırma 224 numaralı belge ile devam etmektedir.

AŞS 8/ 84. sayfada yer alan 252 numaralı belge ile AŞS 8/ 85. Sayfada yer alan 254 numaralı belge arasında bulunan ve farklı hüküm içeren 253 numaralı belgenin numaralandırmasın sehven unutulduğu anlaşılmaktadır.

AŞS 8/86. sayfada yer alan belgeye numara verilmeyerek yerine (?) konulmuştur. Bu durum, belgenin 254 numaralı belgenin devamı şeklinde anlaşılmasına sebebiyet vermektedir. Numaralandırma 255 numaralı belge ile devam etmektedir.

AŞS 8/93. sayfa 275 numaralı belge ile bitirildikten sonra AŞS 8/94. sayfa 277 numaralı belge ile başlamıştır. 276 sayısı bulunmamaktadır.

AŞS 8/95. sayfada yer alan 282 numaralı belge iki ayrı belgeden oluşmaktadır. Sonradan numaralandırılırken dikkate alınmamış ve 283 numaralı belgeye geçilmiştir.

Belgelerin transkripsiyonu sırasında yazım ve imla konusunda hassas davranılarak aslî yapısına uygun olarak çalışılmaya gayret gösterilmiştir. Bu çalışmada okunulamayan kısımlar (...) doğruluğundan tereddüt edilen kısımlar (?), belgelerin özelliğinden dolayı seçilemeyen kısımlar (silinmiş) tarzında ifade edilmiştir.

3. 8 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİNE GÖRE ADANA

3.1. Adana'nın İdari ve Fiziki Yapısı

8 Numaralı Şer'iyye Sicilinde geçen belgelerde eski ve mevcut Adana idarecileriyle ilgili bilgilere rastlanılmaktadır. Adana 1829-1831 tarihleri arasında mütesellimlikle idare olunmaktaydı. Adana müteselliliği görevi 12 Temmuz 1829'da Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey Efendi'ye verilmiştir. Yine Hasan Paşazade Ali Bey 21 Mart 1831'de mütesellim olarak yeniden göreve getirilmişti. Başka bir belgede Padişahın ona neden tekrar Adana ve Tarsus sancaklarını ihale ettiği belirtmektedir. Sebep olarak aşiret beyleriyle olan ittifakından halkın memnun olması gösterilmiştir (AŞS 8/56/172). 1831 yılı Şubat ayında Tarsus Sancağı Mütesellimi Halil Bey idi. Ona ve Adana mütesellimine gönderilen bir fermanla fakir olan halkın cizye ve vergiler dolayısıyla ezilmemesi ve cizyelerin halkın refah durumuna göre alınması istenmiştir (AŞS 8/90/265). Sâbık Adana valisi Nurullah Bey 1831'de Kapucubaşı olarak görev yapmaktaydı. Yine başka bir belgede "Sâbık Adana Valisi" Beylanlı Hacı Mustafa Paşa'dan bahsedilmektedir. Sicilde İbrahim Hilmi Paşa eski Adana valileri arasında geçmektedir. 27 Aralık 1829 tarihinde Adana ve Dünderlı kazaları kâimakâm Ahmet Kudret Efendizade Hacı Mehmet Efendi'ye tevdi edilmişti (AŞS 8/51/159). Beytûlmalci Hacı Hüseyin Ağa'ydı (10 Mart 1830). Nakibü'l-Eşraf Kaymakamı İmamzade Hacı Mehmet Efendi'ydı. Adana Kazası'nın Kadısı Hacı Hüseyin idi. Ser-muhzırân Hacı Hüseyin Ağa 1830'da görevini ifa etmekteydi.

Adana'ya bağlı sancak ve kazalardan bazılarının adları da belgelere yansımıştır. Adana, Tarsus, İç-il ve Alaiye, Uzeyr ve Beylan Adana'ya bağlı sancaklar olarak geçmektedir. Adana'da bulunan kazalar; Adana, Dünderlı, Karaisalu ve Sarıçam'dır.

Adana mahalleleri isimlerini bazen mahalledeki bir cami, mescit veya herhangi bir yapıdan alır; Cami'i Cedid, Çukur Mescid, Eski Hamam, Ağca Mescid, Kuru Köprü gibi. Bazen de buralarda yaşamış önemli kişilerin mahalle adı olarak kullanıldığı görülür. Kasap Bekir, Hızır İlyas, Ali Dede, Ağa Mehmet ve Şeyh Mustafa vs.; Sarraçan mahallesinde olduğu gibi adını orada icra edilen bir meslekten alan mahalleler de mevcuttur.

Adana'nın Mahalleleri							
Kuru Köprü	Hanedân	Hammaliye	Misisli	Bucak	Hacı Fakılı	Cami'i Cedid	Çukur Mescid
Harab Bağçe	Şeyhzâde	Kasab Bekir	Hacı Hamid	Katran	Eski Çarşı	Zimyan Tekye	Hızır İlyas
Saçlı Hamid	Çerak	Eski Hamam	Taşçıkan	Ali Dede	Paşa Nebi	Sarı Yakub	Baytemur
Masalhal	Mestanzâde	Bab-ı Tarsus	Karasofu	Durmuş Fakih	Kayalıbağ	Ağa Mehmed	Çınarlı
Şabaniye	Yarbaşı	Hurmalu	Hoca-i Vezir	Tekye Kurbu	Bakırsındı	Sucuzâde	Kansafzâde
Hamam Kurbu	Mermerli	Yortan	Şeyh Mustafa	Han Kurbu	Neccaran	Seracan	Ağca Mescid
Sugediği	Sofu Bağçesi	Emirler	Debbağan	İlyas Ağa	Dökme	Sultan	Mürre Çelebi
Paşa	Akkuyu	Öteler	Zekağ Köprü				

Tablo 3.1: Adana'nın mahalleleri

Şehrin fiziki yapısına dair belgelerde bazı bilgiler yer almaktadır. Adana evleri içerisinde iki katlı ve orta sofa ve büyük sofa bulunan ortak havlulu iki ev bir arada bulunabilmekteydi. Yine Ağca Mescid Mahallesinde bulunan evler arasında iki katlı evlerin bulunduğunu tespit etmekteyiz (AŞS 8/77/229). Adana'da bağ evleri de bulunmaktaydı. Bu tür bağ evlerinin bulunduğu yerlerden Bağçeler Obası'nda misafir olan Antakiyeli Mustafa vefat etmişti (AŞS 8/74/218).

Şehir hayatında önemli yeri olan hanlardan bazılarının isimleri sicilde yer almaktadır. Bu dönemde Adana'da Mahmut Paşa Hanı, Delilan Han, Hızırzâde Hanı ve Acem Hanı'nın isimleri belgelere yansımıştır.

8 Numaralı Şer'iyye sicilinde Yüreğir nahiyesi ve Canib-i Şehr kuralarının isimleri geçmektedir. Böylece Adana'nın birçok köyünün ismini tespit etmek mümkün olmaktadır. Yüreğir nahiyesinin 49 köyü, Canib-i Şehr'in ise 36 köyü kayıtlarda geçmektedir.

Nahiye-i Yüreğir Kurâları							
Havutlu Bucağı	Kansafzâde	Pürçe	Gülhavir	Tascı	Mihmandar	Karye-i İncirlik	Yunus Ağa
Mezraa-i İncirlik	Büyük Arap	Kafirkıran	Keçelik	Vera-yı Cısr-i Ekmel	Bağçecha-i kâin çift	Kürkçü	Solaklı
Kuru Enşe	Culhavıranı	Yenice	Depesidelik	Zaallı	Hal	Kal'a-i İmami	Carık
Ağdağ	Aşağı İnablı	Saferli	Çanakçı	Karaoğlanlı	İnablı	Şahin Ağa	Yalnızca
Kayırlı	Kara Ahmedli	Ağzıbüyük	Hacı Celil	Kurkhaz	Tosunzâde	Kumrulu	Ağbeyli
Cana	Tekreverdi	Cağır	Kanlu	Salatça	Kefre-i Hadice	Deniz Kuyusu	Kadı
Şehir Cıvanı							

Tablo 3.2: Nahiye-i Yüreğir kurâları

Canib-i şehir kurâları						
Küçük Dikili	Büyük Dikili	Sarıhamzalı	Karalar Bucağı	Zeytun	Derslan	Gerdan
Kestel	Hüseyin Hacı	Kavaklı	Koyuncu	Bulduk Bağçesi	Narlıca	Mezraa-i Karaçalık
Yer Ekinde	Mezraa-i Vakıflı	Mezraa-i Karaçalık	Mezraa-i Kara Anbalı	Şermenlü	Mezraa-i Kireç Ocağı	Alacaotlu
Hurma Böceği	Ablanlu	Mezraa-i İncirgan	Karafesli	Köylüoğlu	Müftü	Karayusuflu
Kışlı	Huzurlu	Mezraa-i Hurmalı	Hızır	Yetimli	Zincirli	Kefre
Yüksek						

Tablo 3.3: Canib-i şehir kurâları

3.2.Adana'da Sosyal Hayat

Tarım ve ticari hayatın canlılığı dolayısıyla Adana göç alan bir yerdi. Uzak ve yakın yerlerden herhangi bir nedenle gelerek burada geçici süre kalan veya şehre yerleşenler mevcuttu. Belgelerde Mahmud Paşa Hanı'nda vefat eden Kastamonu ahalisinden Numan adlı bir şahıstan bahsedilmektedir. Yine Manisalı bir "hallaç" Adana'da vefat etmişti. Aynı şekilde Erzurumlu, Kazanlı ifadelerine belgelerde rastlanmaktadır. Yakın yerleşim yerlerinden gelenler de mevcuttu. Antakyalı Yusuf misafir geldiği Adana'da vefat etmişti.

Adana’da bataklık ve sular boldu. Bu nedenle boğulma olayları da meydana gelmekteydi. Nurullah Paşa’nın valiliği zamanında, Abdulgani Ağa oğlu Mustafa Ağa adında bir şahsın Adana Irmağında boğulduğuna şahit olunmuştu. Olayın üzerinden on beş sene geçtiği halde şahsın cesedine ulaşılamadığı kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Adana’da asayiş sorunları da görülmekteydi. Eşkîyalık yapanlar zaman zaman yakalanarak Adana’da hapsediliyorlardı. Kayseriye’den firar eden eşkıyalardan Abdullah, avanesiyle birlikte ve üzerindeki kıyafetiyle Adana’ya getirilmiş, durumları açıklığa kavuşturulmuş ve Adana Kalesine haps edilmişti. Şaki Abdullah’ın Kayseriye’de ortaya çıkan fesadın başı olduğu görülmüş, kendisi ve adamlarının suçları ispat edilmiş ve Kayseriye’ye gönderilmeleri talep edilmişti (AŞS 8/51/160).

Adana’nın sürgün yeri olarak kullanıldığına dair bilgiler mevcuttur. 1831 tarihli Adana naibine yazılan bir belgede “hilâf-ı rıza-i hareket ibtidarına mebni” tutuklanan Kayseriyeli Kürkçü Yordam zımminin Adana’ya sürgün edildiği belirtilmektedir. Sürgün dolayısıyla Yordam’ın ailesinin memlekette perişan olduğu, padişahın şefkat ve merhametine muhtaç bulunduğu Adana ileri gelenlerince bildirilmiş ve affedilmesi istenmişti. Kayseriye’de kendi halinde ikamet eylemek şartıyla affedilmişti. Adana naibine bu durum bildirilmiştir (AŞS 8/80/239).

Adana’da din değiştirme olaylarına da rastlanmaktaydı. 1830 yılında Halep sakinlerinden “orta boylu, sarı sakallı Yehud taifesinden İbrahim nâm Yahudi İslam şeref-bahşa-yı kabul ve isim dahi İbrahim ismiyle tesmiye olunduğu” belgelere yansımıştır (AŞS 8/51/160).

Adana’nın sosyal hayatında canlılığa neden olaylardan biri de şehrin hac yolları üzerinde olmasıdır. Hacılar hac güzergâhı olan Adana’da konaklıyor, şehrin sosyal ve kültürel gelişimine katkıda bulunuyorlardı. Zaman zaman hacca gidip gelenlerden burada vefat edenler de oluyordu. Bursalı Topçuoğlu Hacı Ahmet hac dönüşü Adana’da vefat etmişti (AŞS 8/64/191).

Hac güzergâhı üzerinde olan Adana’da hacıların yolculuklarında zahmet çekmemeleri için kaldırım ve köprülerin tamirine özen gösteriliyordu. 1 Kasım 1830 Adana mütesellimine gönderilen bir fermanda hac yolu üzerinde bulunan köprü ve kaldırımaların tamir ettirilerek “Huccâc-ı müslimînin ve surre-i humâyûn’un rahat bir şekilde gidiş ve dönüşlerinin sağlanması emredilmiştir. Adana Eyaletinde Çukurova Köprüsü ile Karanlık Kapu denilen mahallerin köprü ve kaldırımalarının tamir ettirilmesi istenmiştir. Bu tamir gerçekleştirilirken halka bu bahane ile zulm edilmemesi özellikle belirtilmiştir (AŞS 8/71/209).

Adana’da devlet görevlileri de hacca gitmekteydi. “Adana Kal’ası dizdârı”nın hacca gitme talebinin merkezce olumlu karşılandığı görülmektedir. Adana Kalesi dizdarı Seyyid Mehmet oğlu Mehmet hacca gitme talebinde bulunmuştu. Adana sancağında Haslu nahiyesinde Gürlük mezrasında ve diğer yerlerden 2.397 akçe tımar ile Adana Kalesi dizdarlığı onun tasarrufundaydı (AŞS 8/51/157). Kale Dizdarı “İşbu sene-i mübarekede tavaf-ı Beytullahu’l-haram ve ziyaret-i ravza-i mutahhara-i hazret-i seyyidü’l-en’am-ı aleyh efdâlû’s-salât ü vesselâm efendimize niyet ve azimet etmekle” idi. Dizdar hacdan gelene değin “erbâb-ı istihkâktan birini vekil nasb ve gerek tımar ile dizdârlığına zarar gelmemek için” Adana kazası naibi Ömer Hulisi Efendi merkeze yazmıştı. Adana mütesellimi Hacı Ali de bu yönde görüş beyan etmiş, bunun üzerine hac izni çıkmıştı (AŞS 8/51/157).

İstanbul’da yapılan şenliklerin çoğu zaman taşaraya da yansıması olmuştur. 9 Şubat 1830’da Abdulaziz adlı şehzadenin sünnet düğününde Adana’da yedi gün top ve tüfenk şenlikleri yapılması istenmiş ve bayram havasında kutlanması emredilmiştir (AŞS 8/56/173).

Sosyal hayatta önemli bir yer tutan vakıflara dair kayıtlara 8 Numaralı Adana Şer’iyye Sicilinde de rastlanmaktadır. Adana’da birçok vakıf bulunmaktaydı. Bunlardan bir tanesi Hacı Durmuş Vakfı idi. Vakfın mütevellileri Oturakçı Mustafa ve Sıraç Sünni oğlu Usta Ahmet adlı şahıslardı. Bu vakfa ait bahçe zaman içerisinde harap olmuştur. Bahçe 1831 senesi Eylül’ünde 1 kuruş ve iki kile buğday mu’accele ile senelik 100 kuruş mü’eccele vermek şartıyla icara verilmiştir (AŞS 8/58/177).

Belgelerde Ramazanoğlu Vakfının adı da geçmekteydi. Vakfa ait camilerin zorunlu masrafları bulunmaktaydı. Bahsi geçen vakfın mütevellisi vefat etmiş olduğundan “umur-ı vakıfdan cami’lerin masârıf-ı zaruriyesi ve çarşuda vâki’ dükkânların ve mahallâtta arsaların firâğ ve intikâl müteveli tarafından sened olmağla verilecek temessükâtı tahrîriçin vesa’ir icâb eden umur-ı vakf rü’yet etmekle müteveli yerine kâimkam nasb ve ta’yîn olunması” gerekmekteydi. Bu iş için 1830 yılı temmuzunda eşraf, uygun kişinin Efendizâde Mehmed Efendi olduğunu beyan ettiğinden bu görev ona verilmiştir (AŞS 8/59/181).

Adana’da bulunan Ramazanoğlu Halil Bey ve Piri Mehmed Paşa adlı kişilerin hayratı olan camii Ramazanoğulları Vakfına aitti. Bu camide 15 akçe yevmiyeyle kürsüde vaaz eden vaizlerin maaşlarının yarı hissesi Seyyid Şeyh Abdurrahim ve diğer yarı hissesi Hacı Ali bin Seyyid Hasan’a farklı beratlarla verilmişti. Ancak her ikisi de vefat etmiş olduğundan yerleri boş kalmıştı. Yerlerine bu

işe layık olduğu düşünülen Muratzâde Ahmet Ali ibn-i Mustafa'ya berat verilmişti. Ramazanoğlu Vakfının mütevellisi Seyid Hacı Ali Nuri durumu arz etmişti. Muratzâde Ahmet Ali ibn-i Mustafa 14 Şubat 1827'de bu göreve getirilmişti. Cuma günleri kürsüden vaaz edecekti ve maaşı 15 kuruş olacaktı (AŞS 8/67/196).

7 Ocak 1831 tarihli bir belgede Kuru Köprü Mahallesinde Kara Abdullah adlı birinin yaptırdığı medereyle ilgili bilgiler geçmektedir. Vakfın müderrisi ve mütevellisi Abdulfettah Efendi idi. Ancak medresenin bazı kısımları zamanla harab olmuştu. Yine aynı medreseye bağlı harap bir ev bulunmaktaydı. Bu eve ait kerestenin medresenin tamirinde kullanılmasına izin verilmiş ve yapının tamiri istenmiştir (AŞS 8/68/201).

Adana'nın Kayalıbağ Mahallesi sakinlerinden "sahibü'l-hayrât ve'l-hasenât ve talibü'l-mir'at ve's-sadakât Çolağın oğlu İbrahim bin İbrahim" müteveli tayin eylediği Demürcü Ömer'le davalık duruma düşmüştü. Vakfa verilmeden önce kendi mülkü olan Bürgü Nahiyesine bağlı Kadı Karyesindeki Külahlı Mezra'asında 20 dönüm olan ve kendisinin dikip faydalandığı malını kendi hayatta olduğu sürece vakf etmek istemişti. Mezrada bir mescit yaptırmış, mescidin imamına ve hatibine bağın gelirinden vazife için yevmiye üçer akçe vermişti. Hayatı boyunca kendisi mutasarrıf olacak ve onun vefatından sonra evladı ve onun evladı mutasarrıf olacaktı. Onlar da imam ve hatiplere altışar akçe vazife vereceklerdi. Bu şartlar altında bağı müteveliye teslim etmişti. Sonradan anlaşmazlık ortaya çıkmıştı (AŞS 8/91/267).

Adana'da bulunan başka bir vakıf da Bozzade Hacı Ali Ağa Vakfıydı (AŞS 8/77/229). Bozzâde El-hac Ali Efendi vakfın mütevellisi idi. Dedelerinden aynı adla anılan (Bozzade Hacı Ali Ağa) şahsın kurduğu vakfı yönetmekteydi (AŞS 8/77/230).

Yine dini hassasiyetlerin öne çıktığı zamanlarda ayın hareketinin halk tarafından daha dikkatli takip edildiği görülmektedir. Ramazan ayının başlangıcı hilalin görülmesine bağlıydı. Adana'da bazı kişiler hilali gördüklerini söylemişler, bu durumdan dolayı Ramazan ayının başladığı bildirilmiştir (AŞS 8/78/232).

Sosyal hayata dair izler edinilmesinde ünvan ve lakaplar da yol gösterici olmaktadır. 8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicilindeki bilgilere göre şehirde kullanılan ünvan ve lakapları tespit etmek mümkündür. Lakaplar Erzurumlu, Antakiyeli, Harpurutlu, Kazanlı vs. bazen geldiği yeri ifade etmek için bazen de demirci, debbağ, tüfenkçi vs. mesleğini belirtmek için kullanılırdı. Zaman zaman Kör, kulaksız vs. gibi uzuvlardaki bir noksanlığı ifade eden lakaplara da rastlanırdı. Kulzade, Beşerzade gibi

soyu vurgulayan; hacı, derviş, molla vb. dini özellikleri belirten ünvan ve lakaplara da rastlanırdı.

8 Numaralı Şer'iyye Siciline Göre Adana'da Lakaplar ve Ünvanlar							
Kahveci	Fâkihîzâde	Kulzâde	Şehr-i Zâde	El-Hacc	Hacı	Çolak	Hatipzade
Değirmenci	Melemencizade	Hasanpaşazade	Küçük Alizade	Keşişoğlu	Köroğlu	Nevşehirli	Tekelizade
Kıracıbaşı	Nikoloğlu	Oturakçı	Sıraç	Sünnioğlu	Usta	İmamzade	Sarılar
Kara Bıçak	Beşerzade	Arap beşerzade	Bağçeşamoğlu	Sürek	Antakiyeli	Erzurumlu	Gazizade
Bozzade	Nigdeli	Timurcu	Gülenikoğlu	Nalibend	Nalibenzade	Bostacı	Küçük
Kör- Kulaksız	Çökülü	Kör Aşık	Tüfenkçi	Sürtücü	Garibzade	Koltukçu	Aşkar
Sarraf	Kasap	Halepli	Hamalı	Maraşlı	Çolakoglu	Demircü	Kara
Danışzade	Kulzade	Kazanlı	Küncüzade	Seyercizade	Dolma	Yegenzade	Yeşil
Gün	Arap	Debbağ	Keçek	Şarablı	Yekçeşm	Hakiyezade	Derviş
Ağa	Şeyh	Efendi	Hâfiz	Dizdar	Defter Emni	Naip	Mevlâna
Bey	Efendizade	Hoca	Paşa	Fakih	Muhzırbaşı	Kâtip	Tüfenkçibaşı
Beytû'l- malci	Kethüda	Hazinedar	Odabaşı	Sakabaşı	Kürekçi	Boybeyi	Bölükbaşı
Mimarbaşı	Molla	Çukadar	Mütesellim	Subaşı	Seyyid	Çelebi	

Tablo 3.4: 8 Numaralı Şer'iyye Siciline göre Adana'da lakaplar ve ünvanlar

3.3.Adana'da Ekonomik Hayat

Adana, Osmanlı Devleti için tarım alanında önemli bir yer işgal etmekteydi. Penbe (pamuk), buğday, arpa, kokoroz (mısır) üretimi yaygındı. Adana Mütesellimi Hasan Paşazade Ali Bey'e gönderilen bir fermenda buğday, arpa ve kokoroz (mısır) ve emsali zahirelerin İstanbul dışında başka bir yere gönderilmemesi emri hatırlatılmıştır. Bazı dönemlerde üretim oldukça bereketliydi. Ama sunulacak pazar konusunda sorunlar başgöstermişti. Başka yerlerde ise ürün sıkıntısı mevcuttu. Sicilde geçen bir belgede Adana'daki çiftçi ve tüccarın ellerindeki ürünleri satamadıkları, başka mahallerde de bahsi geçen ürünlere ihtiyacı olanların bunlara ulaşamadıkları, bu durumun her iki kesiminde zor durumda kalmasına neden olduğu belirtilmiştir. İstanbul'un ihtiyacının karşılanmasına zarar vermeden kıtlık çekilen mahallere zahirelerin gönderilebileceği ifade edilmiştir (AŞS 8/58/176).

Tarım ürünlerinin bol olduğu eyalette su değirmenlerinin varlığına da rastlanmaktadır. Bazen bu değirmenlerin icara verilmesinde anlaşmazlıklar başgöstermekteydi. Küş karyesinden Musa iki şahit gösterek çalıştırdığı su değirmenini bir senelik 84 kile buğdaya icara aldığını belirtmiştir. Buğdayın 67 kilesini vermiş ve 17 kilesi borç olarak kalmıştır. Değirmenci kalan kısmı vermekten kaçınmaktadır. Adana Karaisali kazasının Muhtarı Hatibzâde Çelebi şer'an gereğinin yapılmasını istemiştir. Şahitler de 84 kile buğdayın bir senelik icar olduğunu kabul etmişler, ancak her sene 70 kile buğdaydan fazlasına icar olunmaz demişlerdir. Değirmenci Musa; Hatipzade beni

hapsedip zorla 84 kile buğdaya icar vermiştir. “Erbab-ı güruh” olan Hatipzadenin emsallerinden fazlaya icara verdiğini şahitler de belirtmişlerdir. Hatipzade’nin talebi reddedilmiştir (AŞS 8/52/164). Yine başka bir belgede Değirmencioğlu Osman ismine rastlanmaktadır.

8 Numaralı Adana Şer’iyye Sicilinde Adana’da yapılan başka mesleklerin isimlerine de tesadüf edilmektedir. Şehirde helvacılık mesleğini icra eden kişiler de bulunmaktaydı. Bunlar arasında bazen anlaşmazlıklar olmaktaydı. Hankurba Mahallesinde oturan Helvacıoğlu, babalığı Helvacı Ömer’i dava etmişti. Helvacı dükkânından “ma‘lûmu’l-mikdar ağdan ve elli batman helva ve biraz helvacı takımı ve dokuz senelik ev kirası ve dükkân kirası ba-defter dokuz bin guruşa baliğ olmakla” bu parayı talep etmiştir. Helvacı Ömer ise bahsi geçen meblağı vermekten kaçınmıştı. Helvacıoğlu bahsi geçen miktarın kendisine verilmesini mahkemeden talep etmekteydi. Ancak Helvacı Ömer böyle bir borcu olmadığını söylemiş, dava reddedilmiştir.

8 Numaralı sicilde geçen uncu ve kuşçu ifadelerinden bahsi geçen mesleklerin de Adanada var olduğu anlaşılmaktadır. Yine pamuğun yoğun olarak ekiminin yapıldığı eyalette hallaçlık mesleğiyle uğraşanlar da vardı. Bu mesleği yapan bir şahıs Camii Atık yakınında oturmaktayken vefat etmişti. Manisa’dan hallaçlık için geldiği anlaşılmaktadır (AŞS 8/70/206). Yine şehirde kahveci esnafı da mevcuttu. Kahceci İbrahim ve Abdurrahman bunlardan ikisiydi. Adana’da tespit edebildiğimiz bir başka meslek ise debbağlıktı. Bu mesleği icra edenlerden biri İbrahim, diğeri ise Ahmet adlı kişilerdir. Silah yapımı ve tamiri işleriyle ilgilenen bir esnafın ismi de kayıtlarda geçmektedir. “Silah ustası Mehmed” ifadesi silah yapımı ve tamiriyle uğraşan ya da bunlardan sadece birini yapan bir şahsı ifade etmektedir.

Adana’da mukaatalar da mevcuttu. Adana ve Tarsus sancaklarında bulunan Bereketlü Ma‘den-i Hümâyûn’un iltizamından 1243-1244 seneleri “bedel-i iltizâmât vesa’ireden” ve dergah-ı mu‘allam kapıcıbaşlarından Nurullah Beyin Menemencioğlu Habib Bey’de olan alacağının tahsili için Adana Mütesellimi Ali Bey’e emir gitmiştir. Çünkü Habib Bey alacak için gelen Nurullah Bey’in adamını kovmuştur (AŞS 8/62/188).

Adana Sancağında 1243-1245 senelerine mahsuben “mahsûben merâtib-i ağnam bedeli” senelik sekiz bin iki yüz ellişer kuruşdan toplam 16.500 kuruşun tahsili için emr-i şerifim vardığında 1243 senesi ağnamının (8.250 kuruş) eski Adana valisi Dergâh-ı Mu‘allâm kapucubaşlarından Nurullah Bey hazinesine geçtiği tespit edilmiştir. Bu meblağın Nurullah Bey’den alınması lazımdı. 1245 senesine mahsub olanın ise yine

eski Adana valisi Vezir Es'ad Paşa'nın adamı kapıkethüdalarından Salih'e poliçe edildiği Adana nâ'ibi tarafından bildirilmişti. 1243 senesi ağnamı 8.250 kuruş olarak değil 7.000 kuruşa poliçe edilmiş ve hazineye teslim edilmişti. 1245 senesinden kalan 750 kuruşun keyfiyeti Esad Paşa'dan sorulmuştur. 1243 senesinden kalan 1.250 kuruşun keyfiyeti bu kişilerden sorulacaktı. Bu konuda gönderilen fermanla bahsi geçen eksik meblağların hazineye derhal yatırılması isteniyordu. Esat Paşa'dan yatırması istenen ise 750 kuruştur (AŞS 8/66/194).

1828'de Adana ile Halep arasında ticari ilişkiler mevcuttu. Halebü'sh-Şehba tüccarlarından Hekimoğlu Şükrü Adana'ya gelmiş ve Hızırzâde Hanı'nda ikamet etmekteydi (AŞS 8/78/231).

Adana'da penbe (pamuk) resminin üretim sonunda ve pazar yerlerinde satılan ve satın alınan Adana Eyaletinin hâvi olduğu kazalarda hasıl ve pazar yerlerinde bey' ve şira olan "penbe ve (...) penbe ve kozalı penbenin resm-i mirilerini" 13 Mart 1831 tarihinden 12 Mart 1832 tarihine kadar olan kısmını toplama görevi bir sene müddetle Adana Mutesellimi Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey'e 16.000 kuruşa iltizam edilmişti. Pazar için getirilen ve çeşitli yerlerde bulundurulmuş pamuğun her bir kıyyesinden "penbenin be-her kıyyesine ma'a zam birer para ve (...) penbenden ikişer para ve kozalı penbenden birer akçe rusm alınmak üzere" karar verilmişti. Bu konuda iskeleler dâhil suistimal edenler için gerekli tedbirlerin alınması istenmiştir (AŞS 8/83/251).

1829 tarihli bir belgede, Kapucubaşı Nurullah Bey tarafından Menemencioğlu'na ve diğerlerine mukâta'âlar verildiği belirtilmektedir. Adana ve Tarsus Sancaklarında bulunan bu mukâta'âların, 1243 ve 1244 seneleri iltizam bedellerinden bir kısmı ödenmiş, Menemencioğlu Habip Bey'de olan 70.330 guruş tahsil edilmemiştir. Habip Bey'den bu meblağ talep edilmiş fakat o ise bu parayı ödememiştir. Menemencioğlundan bu paranın tahsili Adana Mutesellimi Ali Bey'e yazılmıştır (AŞS 8/61/187).

Adana Sancağının iltizam bedeli ile ilgili bilgiler de sicile yansımıştır. 1830 tarihli bir belgede, Adana Sancağının iltizam bedeli senelik 2 yük 29.450 (229.450) kuruş olup 9.450 guruşu mukâta'â geliri olarak belirtilmiştir. Geriye kalan kısmı ise ahali tarafından ödenmektedir. "2 yük 29.450 guruşun üzerine" Devlet-i Aliye hizmetini göstermek adına mütesellimin kendi gelirinden 20.550 guruş daha eklenerek 2 yük 50.000 (250.000) guruşa çıkarılması gerekli mahallere bildirilmiştir. 250.000 guruşun 160.000'i ahali tarafından 90.000 guruşu "mukâta'ât ve iltizamât semeratıyla mütesellimin menafiinden" karşılanacaktır. 1245 Mart ayı başından itibaren Asakir-i

Mansure masrafına tahsis edilmek üzere haziran ayından eylül ayı sonuna kadar hazineye teslim edilmek üzere başmuhasebeye kaydedilmesi istenmiştir (AŞS 8/53/167).

İltizam bedelleri ödenirken zaman zaman sorunsuz ödemeler yapıldığı da görülmektedir. 1830 tarihli bir belgede, Adana Sancağının 1245 senesi Adana iltizam bedeli Kapuçukadarı Osman Ağa tarafından 39.300 guruş olarak mukâta'ât hazinesine irsal olunduğu bildirilmiştir. Bu iş yapılırken Mütesellim Ali Bey'in gayretleri takdir edilmiştir (AŞS 8/81/244).

1830 tarihli başka bir belgede, Adana Sancağı mukâta'âlarının Tarsus Sancağı mukâta'âları gibi Mütesellim Ali Bey'e verildiği belirtilmiştir. Muayyen bedelin 2 yük 29.450 (229.450) guruşu kendi menafiinden olmak üzere 20.550 guruş zamlı olarak 2 yük 50000 (250.000) guruş mukâta'ât hazinesine verilmesi hususu belirtilmiştir. Halktan bu vergiler toplanırken zulmedilmemesi istenmiştir (AŞS 8/56/172).

Adana ve Tarsus'ta Enfiye mukataasının varlığından bahsedilmektedir. 1830 tarihli bir belgede, enfiye mukâta'âsı mahallerinin Adana ve Tarsus kalemi enfiyeciliği 1245 senesi Ağustos'undan 1246 senesi Temmuz'u sonuna kadar 32.500 guruş bedelle Adana Mütesellimi Ali Bey'e iltizam edilmiştir (AŞS 8/63/190).

Osmanlı Devleti 1830'da Adana'daki mukâta'â gelirlerinin tahsilinde sorunlar yaşamaktadır. 76.333,5 guruş Menemencioğlu Habip Bey'in, 2.020 guruş Müftüzâde Ali'nin zimmetinde kalmıştır. Adana Mütesellimi Ali Bey'den bunların tahsilini gerçekleştirmesi istenmiştir (AŞS 8/72/213).

1831 tarihli bir belgeden anlaşıldığına göre Adana Mütesellimi Ali Bey'e "mukâta'â-i miriyeden resm-i ispenç Eyalet-i Adana ve tevabii mukâta'âsı" 1246 senesi Mart ayı başlangıcından aynı senenin Şubat ayı sonuna kadar toplam 6.500 guruş iltizam bedeliyle verilmiştir. Ödemesi gereken verginin zamanında teslim edilmesi istenmiştir (AŞS 8/80/240). Yine aynı tarihte Dünderlu ve Kuyuhanlu(?) mukâta'âlarının yarı hissesi Kapucubaşı Mehmet Bey üzerinde, diğer yarısı da ortağının uhdesindedir. 1246 senesi Mart ayı başlangıcından aynı senenin Şubat ayı sonuna kadar mukâta'â yeniden Kapucubaşı Mehmet Bey'e verilmiştir. Vergileri toplarken halka zulmetmemesi istenmiştir (AŞS 8/80/241).

İfraz-ı Zü'l-kadriye ve tevabii mukâta'âsına dair bilgilere de sicilde rastlanmaktadır. 1831 tarihli bir belgede, Adana Eyaletinde bulunan İfraz-ı Zü'l-kadriye ve tevabii mukâta'âsının yarı hissesi Adanalı Kapucubaşı Mehmet uhdesinde diğer yarısı da ortağındadır. Mütesellim Hacı Ali Bey'den bu mukâta'âyı 1246 senesi Mart

ayı başlangıcından aynı senenin Şubat ayı sonuna kadar uhdesine alması istenmiştir. Hasılatın zamanında toplanması ve mukâta'ât hazinesine gönderilmesi belirtilmiştir (AŞS 8/82/247).

Adana, Tarsus ve Sis Sancaklarındaki “Cemaatüha Yörükân Anadolu ve tevabii mukâta'âsı”nın yarı hissesi Kapucubaşı Mehmet uhdesinde diğer yarısı da ortağındadır. 1831 tarihli bir belgeden anlaşıldığına göre Osmanlı Devleti mukâta'âların gelirlerini tek elden toplamak için 1246 senesi Mart ayı başlangıcından aynı senenin Şubat ayı sonuna kadar bu mukâta'âyı Adana Mütesellim Hacı Ali Bey'in uhdesine vermiştir. Mütesellimden ödemesi gereken miktarı zamanında ödemesi istenmiştir (AŞS 8/83/249). Yine Ağcadenizli Mukâta'âsının da 1246 senesi Mart ayı başlangıcından aynı senenin Şubat ayı sonuna kadar Hacı Ali Bey'in uhdesine verildiği görülmektedir. 1267 guruşa Hacı Ali Bey'e iltizam verilmiş olan mukâta'ânın bedelinin kanunda olduğu üzere zamanında ödenmesi emredilmiştir (AŞS 8/83/250).

1831 tarihli bir belgede verilen bilgilere göre mukâta'ât hazinesi tarafından idare edilen “penbe (pamuk) rusûmâtının Adana Eyaletinin hâvi olduğu kazalarda hasıl ve pazar yerlerinde bey' ve şira olan penbe ve (...) penbe ve kozalı penbenin resm-i mirilerini” 1246 senesi Mart ayı başlangıcından aynı senenin Şubat ayı sonuna kadar 16.010 guruşa Hacı Ali Bey'e iltizama verilmiştir. Tahsil ettiği vergileri hazineye zamanında yatırmaması istenmiştir. Onun iltizam işlerine kimsenin karışmaması emredilmiştir. Pazarda satılan penbenin her kıyyesine birer para zam yapılması istenmiştir. (...) penbeden ikişer para, kozalı penbeden birer akçe vergi alınmasına karar verilmiş, vergiyi vermemek için farklı yollara başvuranlara müsaade edilmemesi emredilmiştir (AŞS 8/83/251).

Aynı şekilde 1831'de Adana, Tarsus ve Sis'in kahve resmi 1247 senesi Muharrem'i başından aynı senenin Zilhicce sonuna kadar tek elden yönetilmek üzere 2.300 bedel-i iltizamlı Hacı Ali Bey'e verilmiştir. İltizam bedelinin zamanında yatırılması emredilmiştir (AŞS 8/88/259).

Sicilde geçen 1831 tarihli bir belgede Adana Sancağının duhan gümrüğü mukâta'âsı 1246 senesi Haziran ayı başından aynı senenin Mayıs ayı sonuna kadar 42.300 guruş bedelle, ayrıca muteber bir sarraf kefaletiyle Adana mütesellimine verilmiştir. Adana duhan gümrüklerine tüccarların satmak için getirdikleri “Halebiye, İmeriye ve Meblas” adıyla anılan duhanların her birinden ve kıyyesinden eskiden beri batman ve kantar hesabıyla ödedikleri 8 paranın üzerine yüzde yüz zam yapılarak 16 para gümrük resminin tahsili emredilmiştir (AŞS 8/88/260).

Adana ve Tarsus enfiye mukâta'âsı 1246 senesi Ağustos başından aynı senenin temmuz sonuna kadar 32.500 guruşa iltizam olunmuştur (AŞS 8/94/279).

1245 senesi Mart ayından itibaren Mütesellim Hacı Ali Bey'in uhdesinde olan 410 kantar kozanın kıymeti hazineye teslim edilmiştir (AŞS 8/100/293).

3.3.1.Fiyatlar

8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicilindeki kayıtlardan Adana'da gıda maddeleri ve hayvan fiyatlarıyla ilgili bazı verilere ulaşılabılır. Zeyt yağı 10 kuruş, kozanın kantarı 300 kuruş, buğdayın kilesi 50 kuruş, arpanın kilesi 40 kuruş, duhanın batmanı 10 kuruştur. Yine bir kırsağın fiyatı 154 kuruştur.

Gıda maddeleri ve hayvan fiyatları yanında eşya ve kişisel eşya fiyatlarına dair de değerli bilgilere ulaşılmaktadır. Özellikle saatin fiyatının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Yine bir şahsın o dönemde kullanabileceği kişisel eşyaların neredeyse tamamına ait fiyatları tespit etmek mümkündür.

8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicilinde Geçen Eşya Fiyatları			
Eşya	Fiyat (Kuruş)	Eşya	Fiyat (Kuruş)
köhne minder	4	müsta'mel hurç	10
köhne fenar	8	Köhne keçe	3
sahan ve su taşı (2 adet)	6	Köhne yasdık ve döşek (adet 2)	29
abdes ibriği	15	köhne yorgan	8
köhne çuval	5,5	yatak	25
sağır fincan (Adet 17)	14	seccade	9,5
Kahve değirmeni	9	sandık	4
Çarşab (çarşaf)	7	sağır terke heybesi	6
tesbih	1	saat	214
Eşya	Fiyat (Kuruş)	Eşya	Fiyat (Kuruş)
gömlük	7	köhne şalvar	14,5
müsta'mel entari	28	köhne fes	7
köhne kısa aba	6,5	köhne hama kuşağı	11
köhne yelek	6	köhne siyah yağmurluk	35
köhne postal (Çift)	5	beyaz dizlik	13
yaşmak	9,6	köhne kısa entari	11
köhne sarık	2,5	misvak	2
beyaz sağır hırka	20		
Köhne şal	7	Köhne don	3
Köhne ayak yemenisi	3,5	tüfenk	85
sim kılınç	170	Tek tabanca	24,5
köhne kemer	3		

Tablo 3.5: 8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicilinde geçen eşya fiyatları

Adana'nın Bab-ı Tarsus Mahallesinde oturan Urum Kuş Gözü denilen Aişe Hatun 1830'da vefat etmiş, varisi olmadığından terekesi beytül male kalmıştı. Onun kullandığı takılar o dönem Adana'da maddi imkânları iyi olan bir kadının kullandığı takıları da yansıtmaları açısından önemlidir. Oldukça fazla altını olduğu görülmektedir.

Takıların Fiyat Listesi	
Takı	Fiyat
Altın burma (adet 1)	1.127 kuruş
Miskal	24,5 kuruş
Sağır sim kuşak	1 kuruş 79 pare
altın küpe	80 kuruş
Fındık altunu	24 kuruş
Köhne altın yüzük (3 adet)	40 kuruş
Altın küpe	60 kuruş

Tablo 3.6: Takıların fiyat listesi

3.4. Adana'da Askeri Hayat

Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye Ordusu, Yeniçeri Ocağının yerine kurulmuştu. 1829 yılındaki Osmanlı Rus Savaşı'nın ve Yunan bağımsızlığının gerçekleştiği yıllar Osmanlı Devleti'nin asker ihtiyacı artmıştır. Ordunun asker ihtiyacını karşılamak için devlet eyaletlerden asker talep etmekteydi. Soruculu yörüklerinden 35 nefer Temmuz 1830'da Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusuna katılmak üzere deniz yoluyla İstanbul'a gönderilmişti (AŞS 8/76/225). Bahsi geçen neferlerin isimler de belgeye yasılmıştır.

Soruculu Yörüklerinden Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye Ordusuna Gönderilen Kişilerin Listesi						
Mehemmed Bölükbaşı	Hüseyin	Ali	Salih	Ahmed	Emin	Hüseyin
Mustafa	Yusuf	Ali	Mahmut	Ahmet	Mehemmed	Halil
Mehemmed	Hüseyin	Hasan	Mehemmed	Yusuf	Mehemmed	Mehemmed
Mehemmed	Abdullah	Cuma	Süleyman	Ali	Abdullah	Osman
Mehemmed	Mehemmed	Süleyman	Hüseyin	Ahmet	Yusuf	Mehemmed

Tablo 3.7: Soruculu yörüklerinden Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusuna gönderilen kişilerin listesi

5 Ağustos 1830 tarihli bir belgede Adana'dan İstanbul'a giden gemiye bindirilerek Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusuna Derviş Ağa ma'iyetinde gönderilen kişilerin listesi verilmiştir. Bu kişiler 30 neferden ibarettir. Bahsi geçen neferler isim isim belirtilmiştir.

Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusuna Derviş Ağa Ma'iyetinde Gönderilen Kişilerin Listesi						
Bayrakdâr Mehammed	Receb	Ahmed	Mehammed	İsmail	Ahmed	Hurşid
Mustafa	Hasan	Mehammed	Mehammed	Mehammed	Ahmed	Mahmud
Süleyman	Mahmud	Hasan	Mehammed	İsmail	Fenam	Mustafa
Süleyman	Hemşu	İsmail	Süleyman	Ali	Selim	Osman
İbiş	Hüseyin					

Tablo 3.8: Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusuna Derviş Ağa ma'iyetinde gönderilen kişilerin listesi

9 Ağustos 1830 tarihinde İstanbul'daki Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye taburlarının ikmâl ve noksanlıklarının giderilmesi için Anadolu'dan asker istenmekteydi. Adana Sancağından da 218 nefer talep edilmişti. Talep edilen askerin “henüz bir neferi vürûd etmemiş”ti. Acilen bu askerlerin gönderilmesi emredilmiş, “genç ve taze yiğit”lerin gönderilmesi istenmişti (AŞS 8/67/198).

Asakiri Mansure-i Muhammediyeye asker talep eden numarasız ve tarihsiz bir belgede 290 nefer asker gönderilmesi emredilmektedir. Bunların; 18'i Kaza-i Karakışla'dan, 18'i Kaza-i Sarıçam'dan, 19'i Aşiret-i Karahaculu'dan, 18'i Kaza-i Karaisalı'dan, 12'si Nahiye-i Aşağı Dindarlu'dan, 14'ü Nahiye-i Yukarı Dindarlu'dan, 5'i Cema'at-i Kürkcü'den, 5'i Cema'at-i Şambayadi'den, 14'ü Derbend-i Misis'ten, 30'u Uzeyr Sancağı'ndan, 30'u Beylan'dan, 3'ü Cema'at-i Sofulu'dan, 108'i Nefs-i Adana'dan istenmiştir.

1830 yılı Ağustosunun sonunda “Dergâh-ı mu'allâm hamireci ve lağımcıları bölükleriyle tersane-i amireme ber-muktezâ-yı kanun ve nizam tahrîri lâzım gelen 2.500 nefer” Adanadolu'dan talep edilmekteydi. Talep edilen miktardan Adana livasının kazalarına 70 nefer düşmekteydi. Gönderilecek askerlerin genç ve taze “harb ve darbe iktidârı kadir yiğitlerden olmak üzere” el birliğiyle, acele olarak İstanbul'a gönderilmeleri istenmişti. Harcırah ve masraflarının karşılanması gerekmeyip bunun için halktan vergi alınmaması istenmiş, mevcut halleriyle gönderilmeleri talep edilmişti (AŞS 8/66/195).

İhtiyaç halinde asker talep eden Osmanlı Devleti, askerlerin emekliliklerinde mağduriyet yaşamamaları için özen göstermekteydi. 6 Temmuz 1830 tarihli bir fermenda, Adanalı Değirmencioğlu Osman oğlu veled Mehmet'in tekâ'üdlük emrinin suretinde; “Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye top arabacıları halifelerinden solundan ikinci arabada on dokuzuncu halife Adanalı Osman veled Mehmed'e tekâ'üdlük vesikası ihsan-ı Humâyûn-ı şahanem olmuş” denilmekteydi. Bu ve benzerlerinin “din ü mübîn yolunda ve uğur-ı padişahanemde cihad ve gaza etmiş olmak hesabıyla” zorluk

çekmemeleri gerekiyordu. Bu nedenle “memleket salyâne ve tekâlifinin cümlesinden mu‘afiyeti ferman” edilmişti. Onun “refah ve rahatı” hususuna özen gösterilmesi istenmişti (AŞS 8/65/193).

4. 8 NUMARALI ADANA ŞER'İYYE SİCİLİ (H.1245-1247/M.1829-1831)
DEFTERİN TRANSKRİPSİYONU

Sayfa No: 51

Belge No:157

Adana Kal'ası dizdârının hacc-ı şerife gitmesi izn-i emri sûretidir.

İftihar'ul-ematicid ve'l-ekârim camiü'l-mehamed ve'l-mekârimü'l-muhtas bi-mezid İnayetü'l-mülkü'd-dâim bi'l-fi'il defter emini Mehmed Arif dâme mecdühü tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl oluncak ma'lûm ola ki, Adana Sancağında Haslu Nahiyesinde mezra'a-i Gürlük nâm karye ve gayrıdan iki bin üç yüz doksan yedi akçe gerek tımar ile Adana Kal'ası dizdârlığına mutasarrıf dâdında ferman vacibü'l-iz'an kıdvetü't-takat ve'l-müstahfifin seyyid Mehmed veled Mehmed zîde hafzaya inayet-i rabbani kurbet-i hal ve hidayet-i samadâni dehn-i emâli olub işbu sene-i mübarekede tavaf-ı Beytullahu'l-haram ve ziyaret-i ravza-i mutahhara-i hazret-i seyyidü'l-en'am-ı aleyh efdâlû's-salât ü vesselâm efendimize niyet ve azimet etmekle inşaallahu te'âlâ iskât-ı fariza-i hacc-ı şerif edip gelinceye değin kal'a-yı merkûmede erbâb-ı istihkâktan birini vekil nasb ve gerek tımar ile dizdârlığına zarar gelmemek için defterhâne-i amiremde olan kaydı bila sene şerh verilmek inayet rehasına Adana kazası nâ'ibi kıdvetü'nnüvvâbü'lmüteşerri'in Mevlânâ Ömer Hulusi zîde ilmühü i'lâm ve i'lâmı mücebince hâlâ Adana mütesellimi kıdvetü'l-emâcid vel-a'yan mirü'l-hac Ali zîde mecdühü dahi arz etmeğın mealince şerh verilmek emrim olmuştur. Buyurdum ki, sâdır olan emrim üzere sen ki defter emini mûmâ ileyhsin. Ber-minval-i muharrer mûmâ ileyhin kaydı bila-sene şerh veresin şöyle bilesin. Alâmet-i şerife i'timad kılasın tahriren fi'l-yevmi'l-hadi ve'l-işrin min-şehr-i recebü'l-ferd sene hums ve erbâ'in ve mieteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:51

Belge No:158

Mücebince mektub

Kıdvetü'l-emâcid ve'l a'yan Adana mütesellimi Ali Bey zîde mecdühü ba'de'sselâm inhâ olunur ki, Adana Kal'ası dizdârının bu sene-i mübarekede surre-i Hümâyûn ile hacc-ı şerife azimet niyetinde olduğundan bahisle merkûmun azimetine

ruhsat i'tası iltimasını hâvi takdîm olunan arziyen ve i'lâm meali ma'lûm olmuş ve bermûceb şürût iktizâ eden emr-i ali isdâr ve tarafına tisyâr olunmuş olmağla iktizâ-yı halin icrasına mübâderet eylemek için mektub tahrir ve irsâl olunmuştur. İnşa'allahu Te'âlâ vusûlunda ber-vech-i muharrer harekete dikkat eyleyesin vesselâm.

Ali kâimakâm-ı sadr Ahmed Hulusi

Sayfa No:51

Belge No:159

Kıdvetü's-sâdât ve'l-kirâm Adana ve Dünderlı kazalarında kâimakâmımız Ahmet Kudret Efendizade el-hâc Mehmed Efendi dâme-i şerif siyâdet ba'de'ttahiyyatü'l-vâfiye inhâ olunurki. Kuzâha-yı merkûm kâimakâmığa işbu bin ikiyüzkırkbeş senesi Recebü'l-ferdi guresinden kemâkân cenâbınıza ihâle ve tefviz olunmuştur. Gerekdir ki, sâdât-ı kirama tevkîr ve ihtirâm idüp kudât ve kâimakâm senetleriyle tisyâd ve izhar-ı alâmet-i hazra idenleri men' ve ref' cenâbınıza dahi kimesneye alâmet-i hazra vûzu'undan haşyet ve iddia-yı neseb-i siyâdet edenleri tarafımıza havaleye mübâderet ile iş bu emanet-i kübrâda iffet ve istikamet eyleyip sâdât-ı kirâmdan teveccühiye ve (...) ve muhaddisât-ı saire na-marziye namıyla bir akçelerin almayıp ve aldirmayıp ziyânet-i arz ve mallarından sûb-ı mevfür ve zımnında şevketlü mehabetlü kudretlü kerametlü Pâdişâh-ı Alempenâh Efendimiz Hazretlerine istihlâb-ı da'vât-ı hayriyeye ihtimâm ve her bir emirde şer'i şerife iktida'ât-ı tam eyleyerek, mazhar-ı şefa'ât hazret-i seyyidü'len'am aleyh ve alâ elihî efdâlü'ttahiyyât.

vesselâm

olasız

El-muhlis(...)

(.....)

Sayfa No:51

Belge No:160

İzzetmendem Bey, mukaddemce Kayseriye'den firar eden Abdullah nâm şaki avanesiyle delil kıyafetiyle Adana'ya vürûdunda keyfiyetleri ihsas olunarak ahz ve Adana Kal'asına habs olundukları ve haklarında zuhûr edecek irâde-i seniyye icra olunacağı ifadesini mutazammın bu def'a tevârüd eden tahrîrâtın ve takdîm olunan defter-i müeddâsı ma'lûmumuz olub şakii merkûmların ol-vechle ahz ve hesabları isabet olmuş olduğundan zikr olunan tahrîrâtın hak-pay-ı Hümâyûn-ı şahaneyeye dahi arz

ve takdîm ile mentur-ı Hümâyûn-ı şahane görülmüştür. Merkûm Abdullah vak'â mukaddemce Kayseriye'de sükûn edip mendfa' olan fesadın badisi olduğu istihbâr ve tahkîk kılındığına binaen şakii merkûmun ve avanesinden vacib-ül-izale olanları bi't-tedkîk onların tertîb-i ceza-yı sezâlarıyla ser-maktu'larını bu tarafa isra eylemek hususuna idare-i celadet ifade-i cenâb-ı Pâdişâhî ta'alluk ederek ol-babda hatt-ı Hümâyûn mevhibet-makrûn-ı mülûkâne şerefsudûr buyurulmuş olmağla ber-mantuk irâde-i aliye şaki merkûmun ve avanesinden vacibü'l-izale olanları bi't-tedkîk onların hemen tertîb-i ceza-yı sezâlarıyla ser-maktu'larını bu tarafa irsale mübâderet eylemek için kâime tahrîr ve irsâl olunmuştur. İnşa'allahu te'âlâ vüsûlunda ber-vech muharrer harekete dikkat ve mübâderet eyleyesiz. Fi 18 Receb sene 245

Sayfa No:51

Belge No:161

Der-aliye sükkânından el-hâc Abdulcelil nâm kimesnenin tarafından da'va-yı ati'l-beyanı rü'yetle vekil olub vekaleti Süleyman bin Süleyman'a ve Mustafa bin Süleyman nâm kimesneler kendi şehâdetleri yalan vekaleti şer'an sabit olan iş bu baîsü'l-küttâb medine-i Adana sükkânından emin-i beytü'l-mâl el-hâc Hüseyin nâm kimesne medine-i Adana'da meclis-i şer'i şerifde Kuruköprü sâkinelerinden Safiye binti Hasan nâm hatun muhızırında üzerine da'va ve takrir-i kelâm eylediği mahalle-i mezbûrde vâki' beyne'l-ahali ma'lûmâta (...) ve deyu buyût-ı a'dide müştemîl menziller mü'ekkilem dayım el-hâc Abdulcelil Ağanın mülkü olub tarafından ba'de'l-vekâle zabt etmek murad ettikde, iş bu Safiye imtina' eder su'al olunub takrir tahrîr ve müceb şer'isi muradımdır, dedikde müddei'ye-i aleyhâ cevabında zevcesi olduğum Çolak Hasan Efendi hayatında menzil-i mezbûru kendi rızasıyla bana hibe-i sahih ile hibe ve teslim ve hâlâ benim mülk-ü mevhübemdir, el-hâc Celil Ağanın alakası olduğu ma'lûmum değildir. Deyu defa'le şikayet edicek müdde'i bi'l-vekâle cevabında müe'kkilem el-hâc Celil Ağanın lam-ı fez karındaşı Hadice Hocadan irsen intikâl etmiş olub hâlâ mülk-i mevrûsesi olduğuna bina'en taleb ederim dedikte da'iyeyi aleyhâ menzil el-hâc Celil Ağanın mülk-i mevrûsesi olduğunu inkâra tesaddî menzil-i mezbûr Çolak Hasan Efendinin zevcesi Hadice Hoca'nın mülkü iken zevc Hasan Efendi hibe etti. Hasan Efendi dahi hayatında bana hibe etti. Hâlâ benim mülk-i mevhübem dediğinde, Safiye-i merkûmeden beyyîne taleb olundukda, ba'de'l-emhâl beyyîneden aczini inkâr (...) ve merkûm Hacı Hüseyin menzil-i mezbûr müvekkilim hâc Celil

Ağanın mülkü olup Çolak Hasan Efendinin alakası olduğuna Çolak Hasan Efendinin ikrârına beyyîne ikâmet edip ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Hacı Beşir oğlu İsmail ve el-hâcc Veliddin bin İbiş nâm kimesne huzur-ı şer'e gelüb Safiye merkûmenin müvâcehesinde, hâcî Celil Ağa hacca giderken Adana'ya gelib esna-i ikâmetinde Çolak Hasan Efendinin yanında menzil-i mezbûr için bey' edecek dedikde, Çolak Hasan Efendi dahi min lâ-hakîka menzil-i mezbûr senin mülkündür. Lâkin beni evden çıkarma deyüb rica eyledikde hâcî Celil Ağa dahi müsa'ade edib ölünceye değin sâkin olunmasına ruhsat verdi. Çolak Hasan Efendinin ikrârına bizler bu vechle şahidiz ve şehadet dahi ederiz, deyüb edâ-yı şehadet-i şer'îye eylediklerinde şehadetleri makbûl olup lede'l-istiğna Çolak Hasan Efendinin ikrârı mûcebince menzil-i mezbûr Abdulcelil Ağanın malı olduğu zahir oluncak Safiye-i merkûmenin kefi yedine tenbih-i şer'î berle mâ-vâki' bi't-taleb ketb olundu. Hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis min-şehr-i Ramazânü'l-mübârek sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Kahveci Ali Ağa

Ahmet bin İbiş

Davud oğlu Mehemmed

Ahmet Efendi

Fâkihzâde Şeyh Mustafa

Hâfız İsmail birâderi Nuh Efendi

Abdulfettah Efendi

Kulzâde Mustafa Efendi

Şehr-i Zâde Edib Efendi

El-Hacc Ali Efendi

ikiyüzkırkbeş senesi mah-ı Ramazân-ı Şerifin on sekizinci günü yevm-i sebt mart evveli tescil olduğu iş bu mahalle kayd-ı şerh verilmiştir.

Sayfa No:52

Belge No:162

Bakâyânın affı ve terkîm ön sûretidir

Mefâhirü'l-kudât ve'l hükkâm ma'adinü'l-fezai'l ve'l-keâm Adana Eyaletinde vâki' kazaların kudât ve'n-nüvvâbı zîde fazluhum ve mefâhirü'l-ulemâ e'l-muhakkikîn müftü ve ulemâ ve sulehâ zîde ilmühüm ve Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana mütesellimi Ali Bey zîde mecdühü ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yan

voyvodagân ve vücûhu memleket ve bi'l-cümle işerleri zîde kadruhum tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl oluncak ma'lûm ola ki birdenbire vuku'bulan seferler takarrubuyla memâlik-i mahrûsam ahalisi ba-takarrur asker ve zehâyir ve tertibât-ı saire cihetiyle masarîfa düçâr olarak bu babda acz ve ızdırâbda derece-i kemâle mevsûl olmuş ise de daima zum-ı semende himmet ve'r-rahmet-i şahanem imrân-ı memâlik ve ati ve erâha ve refâh hal-i amiremde vâsıf-ı emrâr-ı lâhutin istihsâli semenine mevtûk(?) ve buraların husulünedahi tertûbât ve matlûbât-ı atikenin külliye afvıyla saye-i adaletvâye-i Padişahanemde herkesin bunlardan dolayı düçâr oldukları acz ve ızdırâplarından kurtarılması kaziyesine menut ve menkut olmaktan nâşî memâlik-i Anadolu ve Rum-ilinden mukaddemleri taleb ve tertîb olmuş olan asâkir ve zehâyir vesa'ire bedelleri bakâyâsının rahmetel li'l-fukarâ afvı hususuna irâde-i rahmet mülûkânem müte'allîk olarak bu babda sudûr olan Hatt-ı Hümâyûn şevket-makrûn-ı mülûkânem mantuk-ı münîf-i üzere iktizâ eden mahallere başka başka evâmir-i şerifem teşedd ve tisyâr kılınmış ve Adana Eyaletinde dahi gönderilen sûret-i defter-i nâtık olduğu üzere Rum-ili ve Şark orduları için tertîb olunmuş olan ma'lûm'ul-mikdar asâkir ve zehayir vesa'ire bedelleri olarak iki yüz otuz sekiz senesinden üç yük doksan bin otuz dört ve kırk senesinden altmış bin iki yüz on sekiz ve kırk bir senesinin (otuzüçbin-üstü çizilmiş) altmış iki bin beş yüz ve kırk iki senesinden yirmi altı bin iki yüz elli ve kırk dört senesinden on iki bin ve Niğde mutasarrıfı esbak müteveffâ Abidin Paşanın cânib-i miriden mazbut muhallelât zemmât üç bin ve müftüzâde Hüseyin Paşanın Adana ve Bozok ve Maraş canibinden bakayasından sekiz yük otuz üç yük ve dört yüz doksan bir buçuk guruş cem'an on üç yük seksen sekiz bin dört yüz doksan üç buçuk guruş bakayanın affı ve kayıtları terfiniyle iktizâ mahallere ilm ü haber verilmek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur.tahrîr fî evâhir şehr-i şa'ban-ı mu'azzam sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:52

Belge No:163

Kıdvetü'n nüvvâb el-müteşerri'in Kastamonu kazası na'ibi Mevlânâ zîde ilmühü tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl oluncak ma'lûm ola ki Kastamonu kazası mütemekkinlerinden Andon ve Useb ve Danili ve Esak ve Estavdi nâm zimmiler Rikâb-ı Hümâyûnuma arz-ı hal edip bunların kaza-i mezbûrda sâkin ve mütemekkin ehl-i İslam ve ehl-i zimmet-i re'âyâdan ma'lûmu'l-esâmi kesânden iki yüz otuz dokuz

senesinde istikrâz eyledikleri kırk bir bin sekiz yüz elli guruh def'aten edâya kudretleri olmayub taksit-i şer'î tedri'î ile edâ-yı deyne razılar iken danileri merkûmun mesfudun taksit ve tederru' ile almağa razıları olmayub def'aten talebi ve ahz u habs teklifiyle tazyik ve rencideden hali olmayub mahallinde şer'le görölüb mezbûrlar ile mersûmların ol-vechle zahir olan tea'ddileri men' ve ref'olunmak bâbında emr-i şerifim sudûrunu rica etmeleriyle Divân-ı Hümâyûnumdan şürûtu su'al olundukda bu makule def'aten edâ-yı deyne adem-i kudretleri danileri müvâcehesinde ber-nehc-i şer'î sabit olan medyûnun taksit-i şer' ile edâ-yı deyn eylemesiçin emr-i şerifim yazıla geldiği tahrîr olmağla şürût mücebince mahallinde şer'le görölmek buyurdun ki vusûl buldukda ferman vacibü'l etba' ve lâzımü'l-ımtisâlimin ita'at-makrûnuyla amel olası şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılâsız tahriren fi evâsıl-ı şehr-i cemaziye'l-ahir sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Hafız Mehmed Hayreddin

El-kadıu'l Kuza'

Kastamonu

(...)

Sayfa No:52

Belge No:164

Medine-i Adana kazasına muzafa Karaisalu kazası muhtarı Hatibzâde Çelebi Ağa demekle arif nâm kimesnenin (...) vekil-i müseccel-i şer'isi olan Küş karyesi sükkânından Musa nâm kimesne meclis-i şer'î şerif-i enverde Tarsuslu Musa ve oğlu Halil nâm kimesne muhızrlarında üzerlerine da'va ve takrîr-i kelâm ederek iş bu mersûmun müvekkilim Hatibzâdenin kaza-i mezbûrda olan esyabını seksen dört kile hintaya isticâr edip altmış yedi kile hintasını edâ baki on yedi kile hinta sahihen zimmetinde deyni kalub edâda imtina' etmeleriyle su'al olunub mûcib-i şer'isi icrâ ve istirdâdı matlûbundur dedikde gabu's-su'al müdde'-i aleyh mersûmlar cevaplarında asiyâb-ı mezkûru seksen dört kile hintaya bir sene isticârlarının ikrâr lakin ber-vech iddi'â merkûm Hatibzâde erbâb-ı guruh olub asiyâb-ı mezkûrun beyne'n-nas beher-sene yetmiş kile hintadan ziyadeye isticâr olunmaz iken merkûm Hatibzâde beni habs edip mahbusda kerhen ve kahren seksen dört kile hintaya bana iscâr ettiysede esyâb-ı mezkûrun emsallerinden ve'l-halet-i heze isticâr eden ziyade ve rimem-i duyu-ı fi'le mukâbele eylediğimi lede'l-istiğna merkûm Hatibzâde erbâb-ı guruh olub mersûmlara

mahbusda kerhen verdiğine beyyine lâzım gelir deyü cevab-ı sevab buyurulmağla müdde‘-i aleyh mersûmların def‘i meşrûhâlarını beyyine taleb olundukda udul-ı ahrârdan Hacı Fakih oğlu Hacı Mustafa Ömer ve Değirmenci Hacı Mehmed nâm kimesneler ve bi‘t-tevatür merkûmun erbâb-ı gûruh olduğunu huzur-ı şer‘de tevatür etmeleriyle nâ-man kimesneler lâ-eceli‘ş-şahade meclis-i şer‘e hazırân olub eserü‘l istişhâd fi‘l vâki’ merkûm Hatibzâde erbâb-ı gûruhtan olub iş bu mersûmları bi-gayr-i hak mahbus edib kerhen iş bu esyâbı seksen dört kile hintaya verdiyse emsâlleri ve‘l-halet-i heze esyâb-ı mezkûru yetmiş kile hintaya isticâr ettiklerine bizler bu hususa bu vech üzere şahitleriz ve şehadet dahi ederiz deyu her-birleri edâ-yı şehadet-i şer‘iye eylediklerinde ba‘de‘l-ta‘dil ve‘t-tezkiye şehadetleri hayr-ı kabulde olub mücebince bu yüce mu‘arazadan men‘i berle mâ su‘alvâki’ bi‘t-taleb ketb olundu hurrîre fi‘l-yevmi‘l hâmis ve‘l-aşer min-şehr-i Ramazânu‘l-mu‘azzam sene hums ve erba‘in ve mi‘eteyn ve elf

Kâtib Mustafa Efendi

Muhzırbaşı

Tüfenkçibaşı Hacı Ömer Ağa

Ve gayruhüm mine‘l-hazirûn

Sayfa No:52

Belge No:165

An-‘asl Canik ahali-i sâkinlerinden olub medine-i Adana mahallâtından Serracan mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem müteveffiye olan ismi nâ-ma‘lûm hatunun zahir varis-i ma‘ruf ve ma‘rufesi olmayub terekesi beytü‘l-mâla aid ve raci‘ olmağla hâlâ beytü‘l-mâl amme emini Adana Mütesellimi Hasan Paşa (silinmiş) Hacı Ali Beyefendi tarafından vekil nasb ve ta‘yîn buyurulan beytü‘l-mâlcı Hacı Hüseyin Ağa müftü ve müfit-i şer‘le merkûmenin bi‘l-cümle terekesi tahrîr ve sukk-ı sultanide bey‘ men yezid ba‘d inkita‘ü‘r-rağbât fûruht olunan muhallefâtı defteridir ki ber-vech-i atı zikr olunur fi 15 N sene 245

(silinmiş)	hırdavat	gömlek	müsta‘mel entari	çarşab
Adet 2	guruş	guruş	1	Adet 1
Guruş	4	7	guruş	guruş
24			28	7

def'a hırdavat	def'a hırdavat	seccade	köhne müseccem	tesbih	yatak
guruş	guruş	guruş	guruş	guruş	guruş
4,5	3,5	9,5	2,5	1	25

Yekûn_____

guruş

116,5

Minhe'l_____ ihrâcât

Teçhiz tekfin	Resm-i beytü'l-mâl	Resm-i mahkeme	Hizmet beytü'l-mâl
guruş	guruş	guruş	guruş
33	11,5	11,5	3
katibiyye ve kaydiyye ve hüddamiyye		deyn	tellaliye ve (...)
guruş		guruş	guruş
3		20	4

Sahhü'l_____ bâki

Para guruş

10

32

iş bu otuz iki guruş on para emin-i beytü'l-mâla teslim şud

Sayfa No:53

Belge No:165

Melemencizâde Ahmet Bey'in müteveffâ Devletlü İbrahim Hilmi Paşa Efendimizin iltizâm eylediği duhan gümrüğü mirisinin edâ eylediği mebâliğ edâ tahvili sûreti iş bu mahalle kayd u şerh verilmiştir.

Ba'is-i vesika-i hurûf budur ki

İki yüz kırk senesine mahsûben esbak Adana valisi müteveffâ devletlü İbrahim Hilmi Paşa Efendimiz hazretlerinin duhan gümrüğü iltizâmından Melemencizâde izzetlü Ahmet Bey zimmetinde olan sekiz bin iki yüz yirmi altı guruşun tahsiline bâ-emr-i ali me'mûr olduğum hesabıyla mübelliği mezbûru mir-i merkûmdan ahz u tahsîl eylediğime (...) iş bu edâ verilmiştir. Vakt-i hacetde ibrâz edile deyu vesselâm. fî 15 R sene 242

İmza

Hatt-ı Hümâyûn

Ser-kâtib müdürü(?)

Kâtib-i ali emini

Ahmed (...)

Sayfa No:53

Belge No:166

(Yahudinin Müslüman olması)

Fi'l-asl Haleb Şehba sükkânından orta boylu sarı sakallı yehud taifesinden İbrahim nâm Yahudi İslam şeref-bahşa-yı kabul ve isim dahi İbrahim ismiyle tesmiye olunduğu bu mahalle kayd-ı şud. 28 L sene 45

Sayfa No:53

Belge No:167

Gayretmendem Bey

Adana Sancağının Tarsus Sancağı misüllü mukâta'ât hazinesinden zabt u idaresine müsâ'ade-i seniyye erzân buyurulması, bundan akdem bâ-i'lâm ve muhızır istid'a olunmuş ve Adana Sancağının defter-i iltizâmâtta mukayyed olub ashab-ı mukâta'âta verilügelen bedel-i iltizâmâtta başka vülât-ı azam hazarâtına mu'ayyen olarak hazine-i merkûmeye tahsis kılınarak mebâliğin bir kıt'a defteri dahi takdîm ve isra kılınmış olduğundan edâ-yı vakt-i keyfiyet liddü'l-mülâhaza ahalinin iş bu istid'aları kararlaştırılıb senevi hazine-i merkûmeye verecekleri mebâliğin mikdarı bilinmek ve bir de Adana ve havalisi ekrâd ve aşâyir ile memlû olduğundan ebnâ-yı sebebin ve ale'l-husûs Huccâc-ı Müslîminin bi'l-emn vesselâma mürûr u ubûrları kaziyesi bir hüsn-i sûrete rabt olunmak için Adana vücûh ve ahalisinden cünd-i nefer süzagelen adamların ve ammizâden Mehemed Bey der-sa'âdete irsâlleri hususuna dair isdâr ve tisyâr olunan emr-i alînin vusûlundan ve Huccâc-ı Müslîmini imrâr için istikbale gidecek olduğundan mûmâ ileyh Mehemed Beyi Adanada tevkîf ile eşrâftan Seyyid Ali Ağa ve Hacı Yusuf Efendi der-sa'âdete gönderilmiş olduklarından bahsle vürûd eden arızanın me'ali ve Adana nâ'ib ve ulema ve ahalisinin i'lâm ve muhızırları mü'edası ma'lûmumuz olmuş ve mûmâ ileyhumâ Seyyid Ali Ağa ve Hacı Yusuf Efendinin kaleme aldırılan neferberleriyle evrâk-ı sa'ire-i mezkûre mukâta'ât nazırı Efendiye havale kılınmış olduğundan mûmâ ileyhi ve Adana ahalisinden mukaddemâ

gelüb der-sa'âdetde bulunan Osman Efendi nazır mûmâ ileyh tarafından Haleb ile lede'l-istintâk gerek bedel-i iltizâmât semere-i mukâta'ât vesa'ir mukennenâtın ve gerek sa'ir matlûbât-ı devlet-i aliyenin defter ve zamanıyla kâmilin mahallerine edâ ve teslimine ve gerek Adana hududunun istikmâli emniyetiyle Huccâc-ı Müslîmin ve sa'ir ebnâ-yı sebilin emnâ ve salimen mürûr u ubûrları hususuna bi'l-cümle vücûh ve ahali ve ulema ve fukarâ müte'ahhid olduklarından taraflarından ibka-yı ta'ahhûde kendüleri tevkîl olunmuş olduklarını ve ahval-i fukarâyâ merhamete niyarlarına müsa'ade buyurulmasını ve ber-mûceb defter Adana Sancağında olan bi'l-cümle mukâta'ânın mukni' olan bedel-i iltizâmâtından ma'da semere-i vesa'ire olarak vulât-ı azama ait olan senevi iki yük yirmi dokuz bin dört yüz elli guruş tayaranın altmış dokuz bin dört yüz elli guruşu semere-i mukâta'ât ve ma'dası tevzi'a bi'l-idhâl ahali tarafından verilegelmiş olduğundan meblâğ-ı mezbûr iki yük yirmi dokuz bin dört yüz şu kadar guruşun üzerine devlet-i aliyeye ibrâz-ı hizmet etmek için mütesellim bulunanların kendi menafi'inden verilmek şartıyla yirmi bin beş yüz elli guruş dahi zam ile ma'a zam iki yük elli bin guruşa iblâğ olunarak meblâğ-ı mezkûrun be-her sene mukâta'ât hazinesine ve mukâta'ât bedel-i iltizâmât dahi mahallerine te'diye olunmak üzere tesviyesini niyaz ve istid'a bimenellahi te'âlâ ileride asayiş geldikçe hizmette kusur etmeyeceklerini ifade ve ebnâ etmiş oldukları beyanıyla mükeddem ve mü'ehher inhâ ve isti'a ve istid'a olunduğu mûmâ ileyhumâ niyaz veistirhâmları üzere liva-i mezkûrun yed-i vahidden olarak mukâta'ât hazinesi tarafından müstakilen zabt u idaresi müdafa'a irâde-i seniyye olduğu halde ahali-i merkûmenin ber-vech-i muharrer senevi o sene müte'ahhed oldukları sâlifü'l-beyân iki yüz elli bin guruşun yüz altmış bin guruşa tevzi'a bi'l-idhâl ahali tarafından ve doksan bin guruşa mukâta'ât ve iltizâmât semerâtıyla mütesellimin menafi'inden olarak iş bu ikiyüzkırkbeş senesi martından itibaren Asâkir-i Mansûre masarısına tahsisen haziran ve eylül duhulünden hazine-i merkûmeye teslim olunmak vesa'ir gösterilen tezyidât ile tanzîm kılınmak üzere başmuhasibeye kayd olunarak hazine-i merkûmeden mazbesut-ı iltizâmâtın ber-vech muharrer sene-i merkûme mahsûben tarafına der-uhde ve ilzamı hususu nazır mûmâ ileyh tarafından i'lâm olunmuş olduğundan ber-minvâl muharrer bimenellahi te'âlâ ileride asayiş geldikçe yine devlet-i aliyeye ziyade hizmet etmek ve bedel-i iltizâmât vesa'ireyi vakt u zamanıyla te'diye ve ebnâ-yı sebile ve ale'l-husus hüccac-ı beytüllahu'l-Haremeyn emanen ve salimen mürûr u ubûrlarına ahali-i merkûm tarafından ta'ahhüdleri mûcebince kemal-i i'tina ve dikkat olunmak üzere tanzîm ve tesviyesi hususuna irâde-i merhamet'ade-i cenâb-ı zillüllahuma ta'allukuyla ol-babda

hatt-ı şerif inâyet-i redif-i mülûkâne tarazende-i sahife sudûr buyurulmuş ve şerâ'it-i mezkûre üzere başmuhasibeye kaydıyla hazine-i merkûmeden mazbut iltizâmât sene-i merkûmeye mahsûben tarafına der-uhde ve ilzâm olunarak ol-babda iktizâ eden evâmîr-i aliye isdâr ve tisyâr ve hazine-i merkûme zimmet defterlerine ve Divân-ı Hümâyûn kalemine başka başka ilm ü haberler i'ta kılınmış olub husus-ı mezbûre bu vechle icrası Rabbimiz te'âlâ Hazretleri anbean ömr ü ikbâl-i Hümâyûnlarını efzun buyursun şevket-ma'ab adalet-nisab efendimize fukarâ-yı raiyet haklarında derkâr ve sezâvâr buyurulan kemal-i şefkat ve merhamet-i seniyyeleri iktizâsından neş'et etmiş bir madde olmağla ben-dahi bu inâyet-i aliye teşekkürân muktezâ-yı gayret ve sadakatın üzere mübelliğ-i mezbûru vakt u zamanıyla hazine-i merkûmeye teslim-i berle ol-vechle ebnâ-yı ta'ahhûde müsara'at ve istikmâl esbâb-ı asâyiş ahali-i fukarâyı kemal-i dikkat ve ebnâ-yı sebil ve huccac-ı müslîminin saye-i mehaveye-i şahane bi'r-refâh emnen mürur u uburları kaziyesine mezid-i i'tina ve mübâderet ve bu halde icra-yı muktezâ-yı (...) (...) sarf-ı ta'dat eylemek için kâime tahrîr olundu. Fî L 11 sene 45

Sayfa No:54

Belge No:168

Sebeb-i tahrîr-i hurûf oldur ki

Hâlâ Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inâyetlü el-hac Ali Bey Efendinin uhdesine Adana mütesellimliği ihâle ve tefviz buyurulduğu tarihi olan ikiyüzkırkbeş senesi Muharremü'l-Harâmın onuncu gününden sene-i merkûmun Ramazan-ı Şerif gayetine gelince sekiz mah on sekiz günde mütesellim mûmâ ileyhın kâffe-i masârîfâtının ma'rifet-i şer'le rû'yet olunmağla ber-vech-i ati alel-esâmi zıkr olunur hurrîre fi gurre-i Zilka'de-i Şerif sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

guruş

000475 – Kethüda Efendiye eksâ olunan kürek bahası

000350 – Kâtib Efendiye elbas kürek kıymeti

000350 – Hazinedâr Ağaya elbas olunan kürek kıymeti

000225 – Tatar Ağaya elbas olunan kürek kıymeti

000350 – Beylan mütesellimine elbas olunan kürek kıymeti

000150 – Tatar Odabaşısına elbas olunan kabud bahası

001900

000311 – Huccac- ı Müslîm müjdecibaşısına ber-mu'tad elbas olunan kürek kıymeti

- 000080 – sakabaşıya ve aşçıbaşıya elbas olunan beneş bahası
- 000250 – Der-aliyeden (...) götüren tatarı verilen
- 000250 – Devletlü Es‘ad Paşa Efendimize irsâl olunan tatarı verilen
- 000080 – Ağcakoyunlu ve Hararlı Kethüdasına elbas olunan beneş bahası
- 002871
- 000120 – Şehir Kethüdasına hükkâmbaşıya(?) ve ağaçcılar şeyhine elbas olunan beneş bahaları
- 001200 – Umur-ı vilayet için ve ba‘zı mesâlih için tatarı der-aliyeye gedip harc-ı rah ve aidatı
- 000250 – Ferman-ı ali ile vürud eden evsâf-ı tatarı verilen
- 000050 – Devletlü Es‘ad Paşa Efendimiz Hazretlerine irsâl olunan tatarı verilen
- 000075 – Diğer (...) ile mürur eden Akka tatarına verilen
- 004566
- 000050 – Emirnâme-i Sami götüren Halep tatarına verilen
- 002201 – Kurtkulağı menzilinın lâzımgelen vüzerâ-yı azam vaktinde verilegelen şair ve iane-i saire
- 006200 – Haytabaşı Abdulcelil Ağanın mah-ı muharremin onuncu gününden saferü’l-hayrın gayetine kadar yüz nefer askerine ulufe ve kendiye ağalık
- 003763,5 – mah-ı mezkûrde mütesellim mûmâ ileyhın matbah masrafı
- 003100 – mah-ı muharremde Kurtkulağına dokuz bargir baha gurus/2100 ve saman yük gurus/200 cem‘an gurus/1000
- 019980,5
- 003218 – mah-ı muharremin onuncu gününden ahirine değin bi’l-cümle daire ta‘ayunatı hayta vesa’irlirine ve matbaha verilen masarır
- 000175 – Der-aliyeye (...) götüren Akka tatarına gurus/75 Halep tatar ağasına gurus/50 def‘a Akka tatarına verilen gurus/50 cem‘an
- 002000 – bir mahda verilen cümle avaidi
- 000110 – Vali-i vülât tarafından sare-i Hümayûn emiri dairesine verilen bahşışan
- 000230 – Gavurdağı maddesiçin Halep tarafına irsâl olunan tatarı verilen
- 025713,5
- 001870 – Şambayadı Aşireti beyine elbas olunan hil‘at bahası gurus/120 der-aliyeye irsâl olunan tatar ağasına verilen harc-ı râh gurus/175 cem‘an

- 000200 – Kapı bölükbaşısına eksa olunan hil‘at bahası guruş/100 Kilis
maddesiçin Halep müteselliminin vürud eden tatarına guruş/100
cem‘an
- 005454 – matbah masârıfâtı ve ta‘yînât-ı saire baha
- 003300 – Haytabaşı Celil Ağanın ulufesine verilen
- 001635 – Kurtkulağına ırsâl olunan şa‘ir kile/35 guruş/1605 ba-tahrîrât Halep
tarafından vürud eden tatara guruş/30 cem‘an
- 038172,5
- 001820 – Küçük Alizâdeye Aziz Sancağı mütesellimliği için elbas olunan kürek
bahası guruş/1800 Tarsusa ırsâl olunan tatara harc-ı râh guruş/20
cem‘an
- 000200 – bir mahda verilen cümle avalidi
- 000300 – Niğde mütesellimine ırsâl olunan tatara verilen harc-ı râh guruş/150
Beylan Ayanı Mehemed Beye eksa olunan kürek bahası guruş/150
cem‘an
- 002250 – Karakışla Ayanı Hamza Ağaya eksa olunan kürek bahası guruş/1050
fermayiş şal bahası guruş/1200 cem‘an
- 001877 – Kurtkulağı menziline masârıfı ber mu‘tad verilegelen guruş
044619,5
- 009077 – matbah masârıfı ve ta‘yînât-ı saire bahaları guruş/5027 Haytabaşı Celil
Ağanın neferbaşısına yirmibeşerden yüz nefere ve ağalık guruş/3300
kapı bölükbaşısına Yunus Ağaya otuz nefere
- 001450 – bir mahda verilen cümle avalidi guruş/200 (...) götüren Akka tatarına
guruş/50 Asıtane giden tatara harc-ı râh guruş/750 yirmibeşerden
- 001100 – Karalar Mir Aşireti Rüstem Beye eksa olunan kürek baha guruş/600
Sarkıranlı Aşireti Beyine eksa olunan guruş/1200 cem‘an
- 000090 – Abdalan Kethüdasına elbas olunan Niş baha guruş/40 (..) götüren
tatara Akka tatarı guruş/50 kürek baha guruş/500 cem‘an
- 000335 – Kürekçi Kethüdasına elbas olunan kürek bahası guruş
- 000800 – Karahacılı Aşireti boy beyi Ali Beye ve Murat Beye elbas olunan
kürek bahası
- 057471,5
- 000330 – bir mahda verilen cümle avalidi guruş/200 (...) götüren Akka tatarına
verilen guruş/50 Ağçakoyunlu Aşireti Kethüdasına hil‘at bahası

guruş/80 cem'an

001813,5 – Kurtkulağı menziline verilen şa'ir kile /30 guruş/8 fi guruş/50 ba-
müfredât cüz'i ve külli masârîfât guruş/313 cem'an

001431 – menzil-i mezbûre irsâl olunan şa'irin ücret-i nakliyesi guruş/231 der-
aliyeye irsâl olunan tatarâ harc-ı râh guruş/1200 cem'an

006996 – matbah masârîfâtı ve ta'yînât-ı saire masârîfâtı

004200 – Haytabaşı Celil Ağanın yüz nefere kezâlik verilen yekûn guruş/3300
kapı bölükbaşısı Yunus Ağanın otuz nefere guruş/900 cem'an

072242

000518,5 – İbka götüren tatarâ guruş/100 Karakoyunlu Mir Aşiretine elbas
olunan kürek bahası guruş/320 kâğıd ve mürekkebe verilen guruş/98
cem'an

001450 – bir mahda verilen cümle avaidi guruş/200 Kübe Karyesi ihtiyarına
elbas hil'at bahası guruş/50 der-aliyeye irsâl olunan tatarâ verilen harc-
ı rah guruş/1200 cem'an

002066 – Kurtkulağı menziline şa'ir kile /30 guruş/1500 fi guruş/50 ücret-i
nakliyesi guruş/138 (...) mezbûre irsâl dakik ve pirinç ve ruğan ve
bulgur ve kahve (...)baharı guruş/328 cem'an

004300 – Haytabaşı Celil Ağa neferâtına ulufe ve ağalık guruş/3300kapı
bölükbaşısı neferâtına Ulufe guruş /1000 cem'an

007135,5 – mütesellim mûmâ ileyhın matbah masârîfâtı ve ta'yînât-ı saire
masârîfları

087712

003150 – der-aliyeye irsâl olunan tatarâ harc-ı râh guruş/1200 bir mahda verilen
cümle Avaidi guruş/200 asitaneye irsâl olunan tatar ağasına verilen
harc-ı râh guruş/2750 cem'an

007188,5 – (...) Valisinin tatarına verilen guruş/200 Kurtkulağı menziline ahz
olunan bargir adet/260 guruş/5165 menzil-i mezbûre irsâl olunan
şa'ir kile/30 fi/50 cüz'i külli masârîfât guruş/323 cem'an

004633 – menzil-i mezbûre irsâl olunan şa'irin ücret-i nakliyesi guruş/333
Haytabaşı Celil Ağa ve neferâtına guruş/3300 kapı bölükbaşısına
ulufesine guruş/1100 cem'an

007220 – mütesellim mûmâ ileyhın matbah masârîfâtı ve ta'yînât-ı saire
masârîfları

- 004300 – Akka tatarına verilen guruş/100 bir mahda verilen cümle avaidi
 guruş/200 Haytabaşı Celil Ağa neferâtına guruş/3300 ve kapı
 bölükbaşısına ulufesine guruş/1000 cem'an
- 007771 – matbah masârıfâtı ve ta'yînât-ı saire masârıfâtı
- 001967 – Kurtkulağı menziline şa'ir kile /30 guruş/1500 fi /50 ücret-i nakliyesi
 guruş/138 bulgur dakik ve pirinç ve soğan ve rugan ve sabun ve zeyt
 bahaları guruş/329 cem'an
- 003300 – Haytabaşı Celil Ağanın neferâtına ve kendüye ulufe guruş/3300
- 035000 – Devletlü Es'ad Paşa Efendimize kapu kethüdaları tarafına ba-poyca
 irsâl olunan mebâliğ guruş/3500
- 173878,5

Balada mestûr bir yük yetmiş üç bin sekiz yüz yetmiş sekiz cem'a guruş masârıf
 ma'rifet-i şer 'le tahrîr ve işbu mahalle kayd olundu.

Belge No:169 (Belge numarası atlanılmış)

Sayfa No:55

Belge No:170

Mütesellim mûmâ ileyh El-Hac Ali Bey Efendinin sekiz mah onsekiz günde
 resm-i adi ve gerek tayyârât vesa'ire kâfe-i makbuzâtın defteridir ki ber-vech-i ati ale'l
 esâsât olunur. Hurrîre fi gur-re-i zilka'de-i şerif sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Guruş

- 004183,5 – Tüfenkçi Ağa ma'rifetiyle vuku' bulan tayyârât ve resm-i adi
- 000500 – Ağçakoyun Aşiretinin eksa olunan hil'at avaidi
- 001000 – Hazreti Kethüdana eksa olunan hil'at avaidi
- 000990 – Beylan bacı olmak üzere tacirlerden ahz olunan
- 003500 – Ber-mu'tad vulât-ı 'azama aid şire akçesi
- 001500 – Onsekiz günde vâki' tayyârât saferü'l hayr ararına kayd olunmuştur.
- 011673,5
- 006954 – Tüfenkçibaşı ma'rifetiyle vuku'yafte tayyârât
- 001000 – Ber-mu'tad vüzerâ-yı azam hazarâtına mahsus ma'saralardan alınan
 taş akçesi
- 003921,5 – Tüfenkçi Ağa ma'rifetiyle vuku' bulan tayyârât

- 000700 – Ağa-yı merkûm yediyle vâki' resm-i adi
- 005000 – mu'tad-ı kâdim vechle ahz olunan re'âyâ akçesi
- 030149
- 004000 – Ber-mu'tad -ı kâdim fellâhândan alınan sarık akçesi
- 001300 – mu'tad -ı kâdim vechle poğaçacılardan ahz olunan
- 004700 – Tüfenkçibaşı yediyle vuku'yafta olan tayyârât
- 000991 – Ağa-yı merkûm yediyle resm-i adi
- 000500 – Tahtacılarından alınan hil'at baha
- 041640
- 000500 – poğaçacılar nizağ maddesiçin alınan cerayim
- 000344 – Kan akçesi
- 000043 – dem öşrü
- 005000 – Yörüklüde beylik bedel-i iltizâm sâbık mütesellim İsmail Ağanın
verdiği vechle alınan bedel-i iltizâm-ı mezbur
- 007500 – Karaisalu derununda beylikler mukâta'a-i saire bedelleri mûmâ ileyh
İsmail Ağanın iltizâm ettiği vechle alınan
- 055027
- 000200 – def 'a mûmâ ileyh İsmail Ağa iltizâm eylediği mer 'a beyliği bedeli
- 000500 – def 'a Ağa-yı mûmâ ileyh'in Misis civarında iltizâm eylediği beyliğin
bedeli
- 002525 – Tüfenkçibaşı yediyle vuku'bulan tayyârât
- 000743,5 – Ağa-yı merkûm yediyle alınan resm-i adi
- 000250 – def 'a Ağa-yı merkûm yediyle tayyârât
- 059345,5
- 001750 – Karahacılı Aşiretinden alınan
- 000400 – Keşiş oğlu zımmiden alınan haraciye
- 003000 – Ağçakoyunlu Aşiretinden alınan
- 001000 – Alonun avradından(?) alınan
- 003320 – İç-il ve Alaiye Sancaklarının taksit olan
- 068815,5
- 001888 – Canib şehir kışlası
- 007772 – Tüfenkçibaşı yediyle vuku'bulan tayyârât
- 000662 – Ağa-yı merkûm yediyle resm-i adi
- 007200 – Tüfenkçibaşı ma'rifetiyle vuku'yafta tayyârât

001393 – Ağa-yı merkûm yediyle resm-i adi

087700,5

012927- Tüfenkçibaşı yediyle vuku‘bulan tayyârât

000829 – Ağa-yı merkûm yediyle resm-i adi

101456

006765 – Gayr-ı ez iltizâmât ve taksit tayyârâtta kethüdaya ondılığı fûrunhad

094691

075000 – Ber-mu‘tad -ı kâdim ruz kasım tevzi‘inde vüzerâ-yı azam hazerâtlarına
defter-i tevzi‘a idhâl olunan

003500 – Vüzerâ-yı azam hazerâtlarına tahsis buyurulan imdâd-ı hazırıye

173191

Sayfa No:55

Belge No:171

Balada mestûr bir yük yetmiş üç bin yüz doksan bir gurus ma‘rifet-i şer‘le tahrîr ve işbu mahalle kayd olundu.

Debbâğ İbrahim ba‘de’s-selâm inhâ olunan Adana sükkânından Köroğlu nâm gaibin hayatı ve memâtı nâ-ma‘lûm olub Neccârân mahallesinde vâki’ ma‘lûmu’l-hudud (...) bir bab mülk-i menzil hıfz ve harr için bir kayyûm lâzımı’l-ebed olmağla sen her vechle müstakîm ve dindâr ve kayyumluğa mütekadder olduğu ki huzur-ı şer‘e ihbar etmeleriyle mahalle-i mezbûrda olan mülk-i menzile seni kabl-i şer‘den nasb ve ta‘yîn olunub sen-dahi kapu mülkü mütevellâ berle iktizâ eden ta‘mir ve termîm ve her vechle hıfz ve haraset eylemek için işbu mürâsele tahrîr ve irsâl olunmuştur vusûlunda gerektir ki ber-mûceb mürâsele amil olasız ve’sselam fî 13 L sene 245

Erebcer Hüseyin Es-seyyid Hafız Mehemed

Beytû’l-mâl Hacı Hüseyin oğlu İsmail

Mi‘marbaşı Monla Mehemed

Sayfa No:56

Belge No:172

Hasan Paşazâde inayetlü Hacı Ali Bey Efendi Hazretlerine vürûd eden mütesellimliğın evvel sûretidir. Kayd-ı şud

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezai'l-ve'l-kelâm Adana nâ'ibiyle Adana Eyaletinde vâki' kazaların kudât ve nüvvâbı zîde fazlühüm ve Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana mütesellimi Ali Bey zîde mecdühü ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhüm tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl oluncak ma'lûm ola ki sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin Adana mütesellimliği uhdene ihâle olunalıdanberü umur-ı memleketi layıkıyla idareye i'tina ve dikkat ve ol-tarafta bulunan aşâyir ve kabâil Beyleriyle hüsn-i ittifak ve ittihadı ri'ayet ile bi'l-cümle ahali senden hoşnud ve razı olduklarından bahsle Adana Sancağının Tarsus Sancağı misüllü mukâta'ât hazinesinden zabt u idare ve mütesellimliğinin uhdene ihâlesi hususuna müsa'ade-i seniyyem erzanı kılınması mukaddemce bâ-i'lâm ve muhızır istid'a ve eyalet-i merkûmenin defter-i iltizâmâtında mukayyed olub ashâb-ı mukâta'âta verilügelen bedel-i iltizâmâtından ma'da valilere mu'ayyen olarak Bu def'a hazine-i merkûmeye tahsis oluncak mebâliğin defteri takdîm ve isrâ kılınmış olduğuna mebni husus-ı mezbûr ricâl-i devlet-i alimden mukâta'ât hazinesi varidâtı nazırı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü lede'l-havaleme mûmâ ileyh dahi vücûhdan der-sa'adetime celb olunan Seyyid Ali ve Hacı Yusuf ile mukaddemden der-sa'adetime gelmiş olan ahaliden Osman nâm kimesneyi gönderüb bi'l-etraf lede'l-istintâk mahallinden vürûd etmiş olan sâlifü'z-zıkr defter-i nâtık olduğu üzere Adana Sancağında vâki' gerek hazine-i merkûm tarafından ve gerek ashab cânibinden der-uhd olunmada olan mukâta'âtın mu'ayyen olan bedel-i iltizâmâtından ma'da semr vesa'ire olarak valilere aid olan senevi iki yük yirmi dokuz bin dört yüz elli gurusun üzerine mütesellim bulunanların kendü menafi'inden verilmek şartıyla yirmi bin beş yüz elli gurusu zam ile iki yük elli bin gurusu be-her sene mukâta'ât hazinesine ve mukâta'ât bedel-i iltizâmı dahi vakt u zamanıyla mahallerine te'diye olunmak üzere ahali tarafından tebedd-i ta'ahhüd ahvâl-i fukarâya merhamet liva-i mezbûrun mukâta'ât hazinesinden zabtıyla tarafına ihâlesini niyaz ve istid'a edip mukannanat-ı mezbûrenin ve gerek bi'l-cümle mukâta'ât bedel-i ltizâmâtının dahi vakt u zamanıyla mahallerine ve ashab-ı taraflarına tamamen te'diyesine tarafından der-sa'adetime gönderilmiş olan Nevşehirli Yuvar oğlu Kostantin nâm ta'ahhüd etmiş olduğu beyanıyla liva-i mezbûrun yed-i vahidden olarak mukâta'ât hazinesi tarafından müstakilen zabt u idaresiyle ahali-i merkûmenin ber-vech-i muharrer senevi edâsına müteahhid oldukları sâlifü'l-beyan iki yük elli bin gurusun ifade ve inhâları vechle yüz altmış bin gurusu tevzi'a bi't-tahal(?) ahali tarafından ve doksan bin gurusu mukâta'ât ve iltizâmât semerâtıyla mütesellimlik menâfi'inden olarak işbu ikiyüzkırkbeş senesi

martından itibaren Asâkir-i Mansûr masârıfına tahsisen haziran ve eylül duhullerinde mersûm tarafından mukâta'ât hazinesine teslim olunmak ve eyalet-i mezkûre dahilinde kâin kaffe-i mukâta'ât yed-i vahidden olarak sene-i merkûmeden itibaren mersûm ta'ahhüdüne hazine-i merkûme tarafından vesayi tarafından sana der-uhde ve ilzâm kılınmak ve emsâli misüllü ashabı uhdelerinde olan iltizâmâtın temessükleri mukâta'ât hazinesi tarafından işaret ve sahh olarak bedelât mukayyedleri mersûm tarafından vakt u zamanıyla ashabına tamamen te'diye ve teslim olunub ber-vechle cûr ve eza olunmamak üzere başmuhasebeye kayd ile hazine-i mezkûreden mazbut iltizâmâtın ber-vech-i muharrer sene-i merkûme mahsuben tarafından der-uhd kılınmak üzere emr-i şerifim tasdîriçin hazine-i merkûme zimmet defterlerine şukka ve her halde ifa-yı ta'ahhüd müsara'at ve istikmâl esbâb-ı asayış-i ahali ve fukarâyâ kemal-i dikkat ber-le tahsîl-i rıza-yı yemn irtiza-yı mülûkâneme sa'î gayret eylemek bâbında te'kid-i me'mûriyetini hâvi emr-i şerifim tahrîriçin Divan-ı Hümâyûnum kalemine şukka ilm ü haberleri i'tafile tanzîmi lâzım gelece i'lam etmiş ve ber-vech-i muharrer tanzîmi hususuna irâde-i seniyye-i mülûkânem ta'allukuyla ol-babda Hatt-ı Hümâyûn-ı Şevket-makrûn-ı Padişahanem sahife-i berâ-yı sudûr olmuş olmağın başmuhasebeden vürûd eden ilm ü haber kaimesi mücebince rikâb-ı müstetâbımda divan-ı Hümâyûnumdan işbu emr-i şerifim iktidâr ve ile irsâl olunmuştur. imdi Adana Sancağının mukâta'ât hazinesinden zabt u idaresiyle mütesellimliğinin tarafına ihâlesinden mefsud zat-ı hilâfet semât-ı mülûkânem ve reb'atullah olan ahali-i memleket ve acuze ra'yyetin ve kaffe-i mezâlim ve ta'diyâttan himâyet ve siyânatleriyle saye-i merâhim vaye-i tacdârenemde üsvede-i hal ve merafe-i el-bal olmaları ve turuk ve me'aberin şer ve muzırrat-ı eşkıyadan vekayasıyla ebna-i sebili ve hüccac-ı müsliminin emnâ ve salimen emrarları garazına mebni olmağla her halde ifa-yı ta'ahhüd ve icra-yı sadakate kemal-i i'tina ve gayretle tahsîl-i rıza-yı yemn-i irtiza-yı Padişahaneme mezid-i ikdam ve vakt ve ber-vech-i muharrer senevi edâsına ta'ahhüd olunan maru'l-beyân iki yüz elli bin guruşun sene-i merkûme martından itibaren mukâta'ât hazinesine ve eyalet-i merkûme de vâki' kaffe-i mukâta'ât ve iltizâmât bedellerinin dahi vakt u zamanıyla el-ecur ve eza mersûm ma'rifetiyle ashabına tamamen te'diye ve teslim olunması ve sa'ilini istihsan-ı müsara'at eylemek irâde-i seniyye-i mülûkânem muktezâsından idüğü ve hilâf-ı şeri'at-ı garra ve mugayir-i emr-i rıza ve sul-ı halet vuku'una ber-vechle rıza-yı şerifim olmadığı ma'lûmun oldukda ber-vech-i muharrer amel ve hareket ve hilâfından hazz u mücânebet eyleyesin ve siz ki kuzzâ ve'n-nüvvâb ve sair mûmâ ileyhümsiz mazmûn emr ü irâde-i Padişahanem sizindahi meczusunuz olarak müceb ve

muktezâsıyla amel ve hareket mütesellim mûmâ ileyh ile bi'l-iltimfak sarf ve sai ve kudret ve mütesellimliği umuruna canib-i ahzdan dahl u ta'arruz vuku'a gelmesine ziyade ikdâm ve dikkat ve hilâfindan tevki (?) mübâ'adet eylemek bâbında ferman-ı alışanım sadr olmuştur buyurdum vüsûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan ferman vâcibü'l-ittiba' ve lâzımü'l-imtisalimin mazmûn ita'at-makrûnıyla amel ve hareket ve hilâfindan hırz u mücânebet eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timat kılasız tahrîr fi evâhir-i şehri-i şevvâl el-mükerrem sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:56

Belge No:173

Abdulaziz Şehzade-i Sultan Abdulaziz Hazretlerinin meserret i'lâmı sûretidir.

Der-devlet mekine arz-ı dai kemineleridir ki şecere-i merhamet seme-i saltanat-ı seniyyenin meyve-i bâr ruha-i emal-ı ibadullah olması temennâsıyla cihe-i fersa-yı dergâh-ı cenâb-ı Rabbü'l-Alemin iken fehimdatım hamden sulb-ı pak-i anber-i nak-i cenâb-ı hazret-i zıllullahiden iş bu bin ikiyüzkırkbeş senesi mah-ı Şa'ban-ı Şerifin on beşinci pazartesi günü rayiş efza-yı gülbu-yı vücud-ı revnefferma-yı mehd-i ulya-yı şuhud olan ale'z-zat safiyyü'l-safiyât celili'shan mevhibe-i sübhân şehzade cihanbaht-ı Sultan Abdulaziz Han dâme fi savnullahi'l-mülkü'l-aziz Efendimiz Hazretlerinin tebşîr-i tulu' ektâb-ı lemu' aleyhlerini mübeşşir şerefthane-yi sürûr ve sudûr buyurulan ferman-ı celili'shan beşâret ünvân mübaşiri Osman tatar kulları medine-i Adana mahkemesine lede'l-vürûd cümleye ilan-ı meserret bi-had gayet olunarak bi'l-umum dua-yı eymumiyet-i saltanat-ebed kıyâm ve sena-yı istid'a-yı devam-ı ömr ü devlet şehzade-i civan-baht me'al-i irtisâm ve istibkâ-yı ömr ü ikbâl selâtîn-i azam ber-le daru'l-ilâfetü'l aliyede olduğu misüllü medine-i mezbûrun be-her kazasında yedi gün top ve tüfenk şenlikleriyle icra-yı ayin verilen sürûr ve iyd ber iyd hubur-ı şadi ve dua-yı fevz-i nuret-i şehinşah-ı mütemâdi kılındığı evvel ki vâki'ü'l-hal bi'l-iltimâs paye-i serir-i saltanât-ı a'lâya arz ve i'lâm olundu baki emr hazret-i men-lehü'l emrindir hurrîre fi'l-yevmi's salis ve'l-işrin min-şehr-i zi'lka'de-i şerif sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:57

Belge No:174

Sebeb-i tahrîr-i hurûf budur ki iş bu bin ikiyüzkırkbeş senesi mah-ı zilka‘desinin yirminci gününde ruz-ı hızır i‘tibariyle hâlâ Adana Mütesellimi Hasan Paşazâde necâbetlü El-Hac Ali Efendi tarafından vürûd buyuruldu mûcebince cümle ma‘rifeti ve ma‘rifet-i şer‘le beldemizin iktizâ eden masârıfâtının tevzi‘ ve takdîm defteridir ki ber-vech-i ati zikr olunur fi 11 ZA sene 245

Guruş

- 90500 – ba- emr-i ali yeni taksitle mukâta‘ât hazinesine verilmek üzere tevzi‘a idhâl olunan
- 09500 – kırk beş senesinin ref‘i menzil bedelinin taksit-i sanisi
- 03000 – menzilci Tekelizâdenin beş ayda cemâziye’l-âhirden şevvâli gayetine irâddan tezâyüd eden masârıf matlûbu
- 05000 – menziliçin Kiracıbaşı Ağaya i‘âne tarikiyle verilen yirmi bargir fi 250
- 00500 – menziliçin zi’l-hicce guresinden altı aya kadar verilecek şergan baha
- 00000
- 05000 – zi’l-hicce guresinden yüzseksen güne kadar arpa behri otuz guruşdan
- 01000 – menzilhânenin ta‘miriçin
- 37128 – Nikol oğlu zımninin ba-defter-i müfredât eylediği masârıfât matlûbu
- 32231 – mahallatın salyane-i sabıkda baki kalan kasrı ve bağçeleri çiftlerin kasrı
- 23163 – Sarıçam kazasına bahş olan guruş/15000 Karahaculuya bahş olan
- guruş/8163 cem‘an
- 00000
- 25000 – Ordu masârıfının sülüsü
- 02000 – Tarsus menziline ref‘-i menzil bedelinden vermedikleri
- 02945 – Esnâfânın ba-defter-i müfredât matlûbu
- 01292 – Şehr hacısının eski ve yeni masârıf matlûbu ve merkûmun ücreti
- 00800 – Devletlü Nuri Paşa bekayasına gelen Es‘ad Bey çukadârı Ahmet Ağaya
- taraf-ı vilayetten verilen hizmet
- 00000
- 02500 – İbrahim Paşa bekayasına gelen mübaşiri Beyefendiye
- 01500 – İş bu salyanede baki kalacak küsürât
- 01000 – tahsîliye

- 01000 – buyuruldı Kemnuran Efendiye hizmet
 20000 – Mütesellim Bey Efendi Hazretlerine ikramiye
07500 – Kethüda Efendiye gurus/5000 kâtib-i divân Efendiye gurus/1000
 sarrafiye gurus/750 hazine kâtibine gurus/250 cem'an
 00000
 00383 – Subaşının ba-defter matlûbu gurus/183 merkûmun ücreti gurus/200
 02300 – Atlar çayırdan geldikte subaşı ma'rifetiyle Bey Efendinin esblerine
 haşîş baha
 01500 – Halebli Seyyid Kadurun mukaddem alınmış olub bu def'a matlûbu
 08000 – Kırkdört senesinde gelen Nurullah Paşa bekayasına gelen Ahmet Ağaya
 ba- temessük Deyn
00400 – Yüreğir canib-i şehr çiftliklerinin iki nefer kâtiplerine
 00000
 07500 – Hakim Efendiye harç-ı imza ber-mu'tad
 01625 – Nazırıye gurus/500 kâtibiye gurus/825 ihzariye gurus/150 çukadariye
 gurus/150 cem'an
 00420 – Yüreğir canib-i şehr nahiyesinin şehriyesi
 01500 – Umur-ı vilayetiçin
-
- 10395
124158 – Kaza ve nevahi adet-i belde üzere iki hunsu minha
 186238
007500 – Melemenci Aşireti sehamı
 178737
005000 – Karakayalı
 173737
002000 – Şambayadi cema'ati
 171737
003000 – Kürkçü cema'ati
 168737
001000 – Karataş Karyesine
 167737
000300 – Kabasakal
 167437
002500 – Hanat

142437

007437 – Bağçehay

135000

081675 – Yüreğir ve canib-i şehr çiftleri Yüreğir çifti adet/333 fi /150 konşu
135/adet fi/37,5 canib-i şehr çifti adet /144,5 konşu fi/150 adet /135
fi/37,5

053325

053325 mahallât

000000

Guruş

27400 – Sarıçam

27400 – Karahacılı

27400 – Karaisalu

07458 – Sofulu

16500 – Karakışla

08000 – Aşağı Dindarlu

10000 – Yukarı Dindarlu

124158

Sayfa No:57

Belge No:175

İş bu bin iki yüz kırk altı senesine mahsûben mah-ı Muharrem i'tibariyle Adana Eyaletinin cizyesi hâlâ Adana mütesellimi Hasan Paşazâde necâbetlü El-hac Ali Bey Efendi Hazretlerine ihâle ve tefyîz kılınmış ve ma'rifet-i şer'le fek ve küşâd olunan cizye evrâkının ber-vech-i ati zikr olunur.

Adet

444 – a'la

712 – edna

3598 – evsat

4754

Sayfa No:58

Belge No:176

Sudûr iden hinta ve şa'ir emridir

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'adinü'l-fezail ve'l-keîâm Adana Sancağında vâki' kazaların kudât ve nüvvâbı zîde fazlûhüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana mütesellimi Ali Bey zîde mecdühü ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhüm tevki'-i refi'-i Hümâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki memâlîk-i mahrûsa-i şahanemde husûle gelen hinta ve şa'ir ve kokoroz ve bunlar emsali zahayir der-sa'adetinden ma'da mahalli ahara verilmemek lâzım geldikte hak-pay-ı Hümâyûn-ı mülûkânemden ba'de'l-istizan miktarı tasrihiyle ruhsatı hâvi bi'l-eshâ Hatt-ı Hümâyûn şevket-makrûn-ı Padişahanemle mevşih sâdır oluncak emr-i şerifimle mahall-i matlûba nakl ve fûruht olunmak nizâmından olarak nizâm-ı mezkûratı hinde olan ol-vechle olunmakda ise de iş bu memnû'iyet cihetle memâlîk-i mahrûsan ahalisi ziraatleriyle hasıl eyledikleri zahirelerini hiçbir mahalle satamayarak ellerinde kalub çevrilmekte olduğundan fukarâ-yı ra'iyet ve erbâb-ı ziraat menaf'i ticaret ve harasetinden mahrûm ve zahire hasıl olmayan mahaller ahalisi dahi kendüleri muktezî olmadan zehayiri diledikleri mahallerden alamayarak ol-vechle enva'-ı zaruret ve müzayakaya düçar olmakda oldukları emr-i gayr-ı mefhûm olub ma'a hind-i zaman meyâmen efzân-ı cihândâranemde kaffe-i memâlîk-i vilayetin ma'mûr ve abâdân olmasıyla ebhetesmat-ı şahanem vedi'a-i cenâb-ı rabb-i izzet olan fukarâ-yı raiyet olan ve ahali-i vilayetin saye-i hümâvaye-i hidivanemde ez her cihet-i iktisâb-ı envâ'-ı fevâid ve menfa'at ve isthsâl-i asayiş ve rahat eylemeleri ehass ve murad-ı Hayriyet mu'attal-ı şahanem olunduğu der-kâr ve bu muradın husulı-dahi sekine-i memalik-i mahrûsamın daima ziraat ve haraset ve kesb-i kâr ve ticaretle meşguliyetleri kaziyesine mütevakkıf idüğü bed-behi ve aşikâr olmakdan nâşî ba'dazeyn nizam-ı mezkûrun lağv ve imhasıyla fakat der-sa'adetim tertibatına hâlel gelmemek için zahireleri Eynöz iskelesine merbût Cermen Sancağı kazalarıyla Haliç daru's-saltanatu's-seniyyemde vâki' sahil kazalarında yine kemâfi'l-kâdim der-sa'adetinden ma'da mahalli ahara bilâ-ferman habbe-i vahide zahire verilmemek ve mehtek (?) tairesi ve müste'menâtın memalik-i mahrûsamdan zahire mübaya'a eylemeleri kemakân memnu' olmakve mir mübaya'asına müretteb olan kazalar ahalisi dahi yine mübaya'a-i mirilerini devlet-i aliyem me'mûrları tarafına tamamen edâ etmek ve kendileriçin bir senede yiyecekleri ve sene-i atiyede ekecekleri tohumluk ve zahire her ne ise eli koyub ma'dasını ahali-i İslamdan estebân tüccara bey'

ve fûruht eylemek şartıyla yalnız ahali-i İslâmın bir mahalden ahir diledikleri mahallere bila-ferman nakline ruhsat-ı seniyyem erzân kılınarak ol-babda Hatt-ı Hümâyûn şevket-makrûn-ı Padişahanem sahife-i pera-yı sudur olmuş ve keyfiyet iktizâ eden mahallere başka başka evâmir-i şerifem tasdîr ve tesyîriyle bildirilmiş olmağla siz ki kudât ve nüvvâb ve mütesellim vesa'ir mûmâ ileyhimsiz siz-dahi vusûl-ı emr-i şerifimde keyfiyeti ya'ni ba'de'l-yevm husule gelen zahirelerinden tohumluk ve kendi me'külâtlarında ma'dasının ahali-i İslâmdan talebine fûruhtuyla bila-ferman mahall-i ahire nakl olunmasına müsa'ade-i seniyye-i mülûkanem erzânı kılındığı zir-i hükümetinde kâin kazalar ahalisine ifade ve tefhim-i berle imrân-ı memâlik ve inhâ ve istihsâl-i refah ve asayiş fukarâ ve zü'afâ emr-i ehemmene i'tina ve dikkat ve bu vesile ile mehtek makulesine müste'men taifesine habbe-i vahide zahire satılmaması ve mübaya'a-i miriye'nin dahi tamamen devlet-i aliyem (te'diye çizilmiş) me'mûrlarına te'diye ve teslim kılınması hususuna kemâl-i ikdâm ve mübâderet olunmak fermanın olmağın i'lâmâ ve tebeyyühümâ rikâb-ı müstetabımda iş bu emr-i celil-i kadrım isdâr ile tisyâr olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyaft-e sudûr olan ferman-ı vacibü'l etba' ve lâzımü'l emsâlimin mazûn ita'atmakrûniyla amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr fî evâ'il-i şehir-i zi'l-hicce sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Güzerkâm-ı fenâdır dâ-ı dünya

Bekâ sevdasın bunda dane

Okur bu (...) le-ebed gelenler

Menziline hahen-i sem-i irtihaline

Semmü'l-keâm fi'llahü'l-makâm

(...) Hafız Ömer Hulusi (...) Mühür

Sayfa No:58

Belge No:177

Medine-i Adana sükkânından Oturakçı Mustafa ve Sıraç sünni oğlu Usta Ahmet nâm kimesneler meclis-i şer'-i şerif-i enverde iş bu ref'ül-kitab Adanada Kâimakam Nakibü'l-Eşrâf İmamzâde El-hac Mehemmed Efendi muhızırında ikrâr ve takrir-i kelâm edip evlâdiyet-i meşrutiyet üzere mütevellisi olduğumuz ceddîm Hacı Durmuş Vakfından olub Adana zoka'ında vâki' Sarılar Bağçesi ve ba'da tarik-i has garben tarik-

i amm Buyurza Kara Bıçak Bağçesi şarken nehr-i kebîr iş bu hudûd-ı erba‘a ile mahdûd ve mümtaz olan bağçe-i mezbûr mürûren zamanla harabe müşerref olub talebine ali tarikü’l-gedik icâr etmekten gayri intifa‘ı mümkün olmayub bir gurus ve iki kile hinta mu‘accelesi alınub iş bu kırk altı senesinin eylülünde zabt etmek üzere Efendi mûmâ ileyh hazretlerine icâr eyledik ve senevî yüz gurus mü‘eccele vermek şürûtu üzere kabul ve bedel-i öşr yedi buçuk gurus maktu‘unu sahib-i arz ve icâresini tarafımıza sene be sene edâ ve teslîm ve vakt-i mezkûrede zabt etmek için memhûr ve memzî verdiğimiz temessük mûcebince hüccet-i şer‘iye dahi i‘ta olunsun dedikde gaybu’t-tasdikü’l mu‘teber hindü’l-vesika bi’t-taleb ketb olundu fi’l-yevmü’l-rub‘ işrin min-şehr-i Muharremü’l-haram sene sitte ve erba‘in ve mi’eteyn ve elf

Beşerzâde Mehemed Efendi

Hacı Hüseyin

Hacı Durmuş

Arab Beşerzâde Hacı Ali

Osman Ağa Elvanoğlu Mehemed

Hacı Danyal Sıraç Said Ağa

Beğçeşem oğlu

Lazzâde Hacı Mahmut Ağa

Körüoğlu Durmuş

ve gayruhüm

Sayfa No:59

Belge No:178

Mefâhirü’l-Kudât ve’l-hükkâm me‘adinü’l-fezail ve’l-keâm Üsküdardan müjdecibaşların bulundukları mahalle varınca yol üzerinde vâki’ kazaların kudât ve nüvvâbı zîde fazlühüm ve mefâhirü’l-emâsil ve’l-akran müjdecibaşlar ve a‘yan ve zabıtân ve kiracıbaşlar zîde kadrühüm tevki‘-i refi‘-i Hümayûn vasıl olucak ma‘lûm ola ki kavâfil-i hüccâc-ı müsliminin avdetleri mübeşşir ber-mu‘tad vürûd edecek müjdemci başların hâsıl oldukları tahrîrât ve mekâtib ile esna-yı rahda bir dakika tevkîf ve te’hîr olunmayarak vakt u zamanıyla der-sa‘adetime erişdirilmesi matlûb-ı padişahanem olmağla siz ki kudât ve nüvvâb ve ve sa‘ir mûmâ ileyhim siz müjdemci başı mûmâ ileyhümânın hâlâ rahde bir an ve bir dakika tevkîf olunmayıb iktizâ eden bargirleri tûvana olarak derhal i‘ta ve mahûf ve muhâtan olan mahallerde yanına müsellihi süvari cebelü ve neferât ve terfikiyle emnâ ve salimen birbirinize irsâl berle seri‘an ve acilen

der-sa‘adetime isâle mezid-i ihtimâm ve i‘tina eylemek fermanım olmağın tebihen ve ihtimâmen rikâb-ı müstetâbımdan iş bu emr-i şerifim isdâr ve rikâb-ı Hümâyûnum kâimakamı tatarlarından kıdvetü’l-emâsil ve’l-akran Mustafa zîde kadruhü ile tisyâr olunmuştur. imdi huccac-ı kavâfil ibtihacın bil-emn ve’s-selam avdetleri haberine intizâr-ı mülûkânem der-kâr olmağla âna göre müjdecibaşı mûmâ ileyhümâ hâmil oldukları tahrîr ve mekâtib ile yollarda bir mahalde dakika-i rahda tevkif olmaksızın derhâl iktizâ eden bargirler tuvana olarak ve seri‘an i‘ta ve mahfûf ve muhâtan olan mahallerde yanına kadar kifâyete süvari cebelü neferâtı terfikiyle alet ta‘cîl der-sa‘adetime eriştirilmesi hususuna kemal-i dikkat ve i‘tina eylemek matlûb-ı mülûkânem idüğü ma‘lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer amel ve harekete müsâra‘at ve hilâfından bi-gayet hırz-ı mücânebet eyleyesiz ve siz ki müjdecibaşlar mûmâ ileyhümâsız siz dahi muktezâ-yı me‘mûriyetiniz üzere hâmil olduğunuz tahrîrât ve mekâtibâtı esnâ-yı rahda bir mahalde beyhude avk ve te’hîr eyleyerek ber-an ikdâm der-sa‘adetime eriştirmeyi ikdâm ve gayret ve hilâfından tagaşi ve mübâ‘adet eylemeniz bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki vusûl bulduk da bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyâfte-i sudur olan ferman vacibü’l-etba‘ ve lâzımu’l-ımtisâlimin mazmûn ita‘at-makrunuyla amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i‘timad kılasız tahrîr fi evâsıt-ı şehir-i muharremü’l-haram sene sitte ve erba‘in ve mi‘eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:59

Belge No:179

Mefâhirü’l-Kudât ve’l-hükkâm me‘adinü’l fezail ve’l-keâm zıkr-i ati çukadârın bulunduğu mahalle varınca yol üzerinde vâki’ kazaların kudât ve nüvvâbı zîde fazlühüm ve mefâhirü’l-emâsil ve’l-akran ve a‘yan ve zabıtân ve kiracı başlar ve bi’l-cümle iş erleri zîde kadruhüm tevki‘-i refi‘-i Hümâyûn vasıl olucak ma‘lûm ola ki kavâfil-i hüccâc-ı müsliminin avdetleri mübeşşir tahrîrât ile vürûd edecek çukadârların esna-yı rahda bir dakika tevkîf ve te’hîr olunmayarak vakt u zamanıyla der-sa‘adetime erişdirilmesi matlûb-ı padişahanem olmağla siz ki kudât ve nüvvâb ve ve sa‘ir mûmâ ileyhim siz çukadâr-ı merkûm halal-ı rahda bir an ve bir dakika tevkif olunmayıp iktizâ eden bargirler tuvana olarak derhal i‘ta ve mahûf ve muhâtan olan mahallerde yanına müselliş süvari cebelü ve neferât ve terfikiyle emnâ ve salimen birbirinize irsâl berle seri‘an ve acilen der-sa‘adetime isâle mezid-i ihtimâm ve i‘tina eylemek fermanım

olmağın tebihen ve ihtimâmen rikâb-ı müstetâbımdan iş bu emr-i şerifim isdâr ve rikâb-ı Hümâyûnum kâimakamı tatarlarından kıdvetü'l-emsâl Mustafa(çizilmiş) zîde kadruhü ile tisyâr olunmuştur. imdi huccac-ı zü'l-ibtihacın bi'l-emn ve'sselam avdetleri te'hirine intizâr-ı mülükânem der-kâr olmağla âna göre çukadâr-ı merkûm yollarda bir mahalde dakika-i rahda tevkif olmaksızın derhâl iktizâ eden bargirler tuvana olarak ve seri'an i'ta ve mahfûf ve muhâtan olan mahallerde yanına kadar kifâye süvari neferâtı terfikiyle alet ta'cîl der-sa'adetime eriştirilmesi hususuna kemal-i dikkat ve i'tina eylemek matlûb-ı mülükânem idüğü ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer amel ve harekete müsâra'at ve hilâfından bi-gayet hırz-ı mücânebet eylemek bâbında fermanım sadır olmuştur buyurdum ki vüsûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan ferman vacibü'l-etba' ve lâzımü'l- imtisâlimin mazmûn ita'at-makrûnuyla amel ve hareket ve hilâfından bi-gayet tagaşi ve mücânebet eyleyesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr fi evâ'il-i şehr-i muharremü'l-haram sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:59

Belge No:180

An-asl Erzurum ahalilerinden olub medine-i Adana hanâtlarından Mahmud Paşa Hanında misafireten sâkin iken bundan akdem vefat eden Yusuf nâm müteveffânın zahirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inâyetlü El-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan beytü'l-mâlcı Hacı Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifeti şer'le müteveffâ-yı merkûmun bi'l-cümle terekesi tahrîri ve sûk-ı sultaniyede bey'-i men-yezid ba'de'n-nakta' er-rağbet fûruht olunan muhallelâtı defteriden ber-vech-i ati zikr olunur fi 15 M sene 246

Köhne kısa aba	köhne postal	köhne şalvar	köhne fes
adet 1 guruş 6,5	çift 1 guruş 5	adet 1 guruş 14,5	adet 1 guruş 7
köhne yelek	Hırdavat	la-gayr-ı esb (...)	Nakd-i mevcudı
adet 1 guruş 6	guruş 3	kıymet guruş 206	guruş 50
cem'an _____	Yekün _____		
Teçhiz tekfin	Resm-i beytü'l-mâl	Resm-i mahkeme	Hizmet beytü'l-mâl
guruş 40	guruş 15	guruş 15	guruş 10
hidâmiye		tellâliye ve (...)	

guruş 10

guruş 10

sahhü'l _____ baki _____

guruş 178 yüz yetmiş sekiz guruş beytü'l-mâla teslim şud

mûcebince amel eylemek bizim dahi matlûbumuzdur fi 5 S sene 46

Adana Eyalet Mütesellimi Ali (...) imza

Sayfa No:59**Belge No:181**

Rafi'ü'l-mürâsele Abdulgani Efendizâde Mehemmed Efendi ba'de's-selâm inhâ olunur ki

Adanada vâki' Ramazanoğlu evkâfının mütevellisi şurût-ı vakf üzere hizmet-i lâzimesin edâ etmeyüb diyâr-ı aherde bulunmak takrîbiyle umur-ı vakıfdan cami'lerin masârıf-ı zaruriyesi ve çarşuda vâki' dükkânların ve mahallâtda arsaların firâğ ve intikâl mütevellî tarafından sened olmağla verilecek temessükâtı tahrîriçin vesa'ir icâb eden umur-ı vakf rü'yet etmekle mütevellî yerine kâimakam nasb ve ta'yîn olunması la-bedeüm olmağla cenabınızın umur-ı dide ve her vechle kâimakamlık uhdesinden gelmeğe iktidârını eşrâf-ı belde dahi inhâ ve ihbâr eylemeleriyle ibrâz eyleyecek mütevellî mûmâ ileyhın irsâl eylediği vekâlet ba-tezkiresinde temhîr fendi yoğisede umur-ı lâzimesinden olduğuna mebni iktizâ eden mahallere sened olmak için temessükâtların temhîr ve ber-mûceb mürâsele amel olası ve'sselâm hurrire fi'l-yevmi'l-hamis min-şehr-i Saferü'l-hayr sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:59**Belge No:182**

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki

İş bu bin iki yüz kırk altı senesinin eylülü ibtidâsından zabt etmek üzere evlâdiyet-i meşrutiyet üzere mütevellisi olduğumuz ceddimiz Hacı Durmuş bağçası demekle ma'rûf Adana zoka'ında vâki' kıbleten Sarıcalar Bağçesi ve ba'da tarik-i hâs garben tarik-i âmm Buyurza Karabıçak bağçesi şarken nehr-i kebîr iş bu hudûd-ı erba'a ile mahdûd ve mümtâz olan bağçe-i mezbûr mürûren zamanla harabe müşerref olub talebine ali tarikü'l-gedik icâr etmekten gayri intifa'ı mümkün olmayub bir guruş ve iki kile hinta mu'accesesi alınub senede yüz guruş mü'eccele vermek üzere talebi olan hâlâ

Adanada kâimakam-ı nakîbü'l-eşrâf İmamzâde sa'adetlü Es-seyyid El-hac Mehemmed Efendiye icâr olunub mûmâ ileyh dahi isticârı kabul edib senevi bedel-i öşriyesi buçuk guruş maktu'ıyla yüz guruş icâresin tarafımıza edâ ve teslim edip zabt-ı tasarruflıçin iş bu ma'mûl ba-gedik temessükü verildi gerekdir ki taraf-ı âherden kimesne mani' olmaya vesselâm

Bağçe-i mezbûr

Sıraç Ahmed müteveli

İmza

Bağçe-i mezbûr

Hafız Mustafa müteveli

imza

Kâtib Hacı Ali Efendi

Beşerzâde Mehemmed Efendi

Hacı Hüseyin

Hacı Durmuş

Arab Beşerzâde Hacı Ali

Osman Ağa

Hacı Danyal

Beğçeşem oğlu Ali

Elvan oğlu Mehemmed

Lazzâde Mahmud Ağa

Sırac Said Ağa

Köroğlu Durmuş

ve gayruhüm

Sayfa No:60

Belge No:183

Ya Allah   Ya Fettah   Ya Rezzak   Ya Alim

İzzetmâb şeri'at-yesâb Mevlânâ Eşrâf kudât-ı kirâmdan imamzâde Es-Seyyid El-Hac Mehemmed Sıdkı Efendi kâmyâb ba'de't-tahiyye el-vafiye inhâ olunur ki ber-vech mensûb-ı Mutasarrıf olduğum Adana kazasının umur-ı ahkâm-ı şer'iyyesi iş bu sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf Saferü'l-hayr guresinden cenâb-ı şerife tarafımızdan ihâle tefvîz olunmuştur gerekdir ki kaza-i merkûmu gurre-i şehr-i mezbûrdan bin-niyabe zabt edib beyne'l-ahali icra-yı ahkâm-ı şer'iyyede sa'yı cemil ve vaka'a olan muhallefât mevtâ-yı askeriyeyi ber-nech-i şer'i tahrîr eyleyesiz

(..) Kaza-i mezbûr el-hac Hüseyin el-kadı

Sayfa No:60

Belge No:184

Kıdvetü's-sadâtü'l-kirâm Adana ve Dindarlı kazalarında kâimakamımız olan Ahmet Kadri Efendizâde es-seyyid el-hac Mehemed Efendi dâm-ı siyade ba'de't-tahiyye el-vefiyye inhâ olunur ki kuzahâ-yı merkûm kâimakamlığı iş bu bin iki yüz kırk altı senesi muharremü'l-haram guresinden kemâkân cenabınıza ihâle tefvîz olunmuştur. gerektir ki sadât-ı kirâmı tevkîr ve ihtirâm edip kudât ve kâimakam senedlerine (...) izhâr-ı alâmet-i hasra idenleri men' ü def 'i cenâbınız dahi kimesneye alâmet-i hasra vazı'ından haşyet ve iddi'a-yı teşebbüs siyadet edenleri tarafımıza havale mübaderet ile iş bu emanet-i kübrâda iffet ve istikâmet eyleyüb sadât-ı kirâmdan tevcîhiye örüşkiye ve muhdesât-ı sa'ire-i marziye namıyla bir akçelerin almayub ve aldırmayub sıyanet arz u mahlarında sa i mezkûr ve zımnında şevketlü mehâbetlü kudretlü kerametlü padişah-ı alempenah hazretlerine isticlâb-ı da'vât-ı hayriye ihtimâm ve herbir emirde şer'i şerife imtisal-i tam eyleyerek mazhâr-ı şefa'at seyyidü'l en'am-ı aliye emr-i ali (silinmiş) ale Efdâlü't-tahiyye olasız vesselâm

.....

Sayfa No:60

Belge No:185

Vatan-ı asliyesi na-ma'lûm olan fukarâ bundan akdem medine-i Adana hanâtlarından Delilan han derûnunda sâkin iken fevt olan Süleyman nâm müteveffânın zahirde varis-i ma'ruf ve ma'rufesi olmayub terekesi beytü'l mala aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l mal emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde atufetlü El-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan El-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifeti şer'le müteveffâ-yı merkûmun nakd-i mevcûdu zikr olunur fi 7 S sene 246

Nakd-i mevcûdu gurus 236

Minhe'l _____ ihrâcât

Teçhiz tekfin
gurus

Resm-i beytü'l-mâl
gurus

Resm-i mahkeme
gurus

Hizmet beytü'l-mâl
gurus

25	11,5	11,5	10
katibiye hidamiye ve kaydiye	muhziriye		
guruş 10	guruş 1		
Sahhü'l _____	bâki		

Guruş 166,5 iş bu yüz altmış altı buçuk guruş emin-i beytü'l-mâl mevâlihın hazinesine vaz' şud

Sayfa No:60

Belge No:186

Adana Sancağını Tarsus Sancağı misüllü mukâta'ât hazinesine kayd olunarak bundan akdem Adana valileri taraflarına muknân ve mu'ayyen mebâliğin defterlerini canib-i mukâta'âtın matlûb eylediklerine bina'en cümle ma 'rifetiyle devletliye tarafına takdîm olunan defterdir ki ber-vech-i ati zikr olunur fi Ramazan 246

Guruş

150000 – ber-mu'tad vüzerâ-yı a'zâmın iki salyane ve canib-i vilayetden alageldikleri ikramiye namıyla

006750 – yine vüzerâ-yı a'zâma Adana Sancağından verilegelen imdad-ı hazariyye namıyla aldıkları

003700 – nefsi-i Adananın ber-mu'tad defane-i avarızları

003000 – boğçacı esnaflarından vüzerâ-yı a'zâmın boğça baha namıyla aldıkları

005000 – Yüreğir nahiyesinde vüzerâyâ aid olan Kefre karyesi tecelliği bedel-i iltizâmı

001000 – ma'saracı esnafından taş akçesi namıyla aldıkları

169450

012500 – yine vüzerâ-yı a'zâmın fellâhândan sarık akçesi namıyla guruş/6000
Ve bağcılardan şire ve koruk akçesi namıyla guruş/6500 aldıkları
cem'an

005000 – Adana re'âyâlarından vüzerâ-yı a'zâmın ber-mu'tad kefre akçesi namıyla aldıkları

002000 – ber-mu'tad vüzerâ-yı a'zâmın canib-i şehir nahiyyelerinden kışlakiye namıyla aldıkları

005063 – ber-mu'tad İç-il ve Alaiye sancaklarının Adana valileri taraflarına verageldikleri imdad-ı hazariyye

194013

035437 – Adana Sancağında vâki' berakende mukâta'âlardan Adana valileri
 taraflarına ber-mu'tad semere-i iltizâmât namıyla alageldikleri

229450

020550 – İş bu defter-i mezkûr tanzîm olunarak mukâta'ât nazırı efendi tarafına
 takdîm olundukda iki yük yirmi dokuz bin dört yüz elli guruşun
 üzerine ba-kaime sami Adana mütesellimlerinin menafî'inden diyerek
 iş bu defterin zeyrine zamm ve ilave eyledikleri

250000

Sayfa No:61**Belge No:187**

Sâbık Adana valisi ser-bevvabin Dergâh-ı Ali Nurullah Beyin ma'rifetiyle
 Melemencioğluna vesa'irlerine verilen mukâta'âtın vürûd iden emrin sûreti iş bu cümle
 kayıdır.

Kıdvetü'l-emâsil ve'l-akran Adana Sancağı Mütesellimi El-Hac Mir Ali ve
 bereketlü ma'den-i Hümayûnum emini zîde hüma tevki'-i refi'-i Hümayûnum vasıl
 oluncak ma'lûm olaki Adana ve Tarsus Sancaklarında kâin mukâta'ânın iki yüz kırk üç
 ve kırk dört seneleri bedel-i iltizâmât vesa'ireden dördü Dergâh-ı mu'allam
 kapucubaşlarından Zeydullah Beye ber-mûceb temessükât Adana vücûhundan
 ma'lûmu'l-esâmi kesan zimmetlerinde ve Menemencioğlu Habip Beye olan ma'lûmu'l-
 miktar bakayasında tahsîli için tarafından adam gönderilmiş ve bir miktar (...)
 ma'dasından Menemencioğlu merkûm zimmetinde olan yetmiş altı bin üç yüz otuz
 guruş mûmâ ileyhden mutâlebe olunmuş ise de i'rad beyhude iradiyla bir akçe
 vermeyerek (...) dest-i avdet ettirmiş ve bakaya-yı mezkûreyi mir mûmâ ileyh tarafına
 olan düyûnuna havale etmek ve taraf-ı mersûmun dahi iltizâmât-ı mezkûre bilâ netice
 mukâta'at hazinesine ve mahall-i sairede olan düyununun kadimesi merkûm
 Menemencioğlu zimmette (...) sairenin tahsîline merbût ve menukıf eylediğinden
 merkûm Menemencioğlu Bereketlü ma'den-i Hümayûnun duacasından olduğundan
 bahsle bakaya-yı mezkûrenin ber-mûceb defter icâb ve iktizâ edenlerden
 Menemencioğlu merkûmdan tahsîli bâbında siz ki mütesellim ve me'adin amini mûmâ
 ileyhimsiz size hitaben bir kıt'a emr-i şerifim sudûrunu hacegân ve divan-ı
 Hümayûnumdan kapı ketkûdası Mir Es'ad zîde mecdühü başka (?) ve Mir mûmâ ileyh

ile halef-i diyar diğer valisi vezirim Yahya Paşa ademullahu te'âlâ iclalehünün mukaddemât rü'yet olunan kastü'l-yedim hesabından vürudu Adana Eyaletine kâin iki yüz kırk üç senesi iltizâmât semerâtından müşâr-ı ileyhin hissesine isabet eden otuz altı bin kırk iki buçuk guruş mir mûmâ ileyhin Adanada olan bakayasından ahz ve istifa olunmak üzere mukaddemâ tanzîm olunmuş ve ol-vechle bakaya-yı mezkûrenin ba-emr-i alışanım tahsîline ikdâm kılınmış ise de bakaya-yı mezkûrenin mümekkinü'l-husûl devletleri mir mûmâ ileyhin kapukethüdası mûmâ ileyh tarafından adem-i irsâliye tahsîl olunmuş olduğu beyanıyla vali müşâr-ı ileyhin matlûbu olan mübelliği mezbûr otuz altı bin kırk iki buçuk guruşun mir mûmâ ileyhin der-sa'detimde olan sarrâfi tarafından tahsîli hususuna müsa'ade-i aliyyem ondan kılınmış müşâr-ı ileyhin kapu kethüdası Hâcegân-ı Divân-ı Humâyûndan Habib zîde mecdühü başka bâ-takrir inhâ eylediklerine bina'en keyfiyet kuyûdı ba'de'l-ihrac iktizâsına mukâta'at hazinesinin varidât nazırı ricâl-i devlet-i aliyyemden iftihârü'l-emâcid ve'l-keîâm Es-seyyid Abdurrahman Nafiz zîde mecdühüden lede'l-isti'lâm mir mûmâ ileyhin liva-yı mezkûrden olan bir yük yirmi iki bin dokuz yüz guruş bakayasına gayr-i ez tahsîlât merkûm Menemencioğlu zimmetine yetmiş altı bin üç yüz otuz üçer buçuk guruş sa'ir ba'zı kesân zimmetleri olan mebâliğden gayr-ı ez tahsîl ve inkâr-ı kasd on dört bin dört yüz yetmiş bir guruş ki cem'an seksen dokuz bin altı yüz yirmi dokuz buçuk guruş bakayası olduğu velev eyalet-i mezkûrunda vâki' iltizâmının bundan akdem rü'yet olunan kastü'l-yevm muhasebesinde iki yüz kırk üç senesi semerâtından müşâr-ı ileyhin hissesine isabet ile otuz altı bin kırk iki buçuk guruşun mir mûmâ ileyhin bakaya-yı mezkûresinde tahsîli için emr-i şerifim verilmiş ve mir mûmâ ileyhin bundan akdem Adana valiliği hengamında mukâta'at hazinesinden mazbut olub iki yüz kırk üç senesine mahsûben tarafına teslim (...) kefaletiyle ba-irade-i seniyyem der-uhde olunan iltizâmâtтан ihtisab Adana mukâta'âsı ve penbe rûsûmundan gayr-ı ez teslimât kırk sekiz bin guruş ve Payas ve Beylan hazinesinden iki yüz kırk dört senesi zımm-i şer'isinden on üç bin dört yüz altı guruş mukâta'at hazinesinin matlûbu kılınmış olacağı kabulde müstebât ve hazine-i mezkûre matlûbunun ol-babda tahsîli lâzımeden olunub zahir ve ayan olmağla bu sadette mir mûmâ ileyhin gayr-ı ez tahsîlden kuyûd ba-temessükât bakayası giderinden mübelliği mezbûr seksen dokuz bin altı yüz yirmi dokuz buçuk guruşun ber-mûceb istid'a ma'rifetiniz ile ca-yı vech-i kân icab ve iktizâ edenlerin ve merkûm Menemencioğlunun tamamen ve kâmilan ba-tahsîl mukâta'at hazinesi matlûb-ı evvel ba-evvel ba'de'l-istifa ma'dası ber-mûceb nizam müşâr-ı ileyhin semereden olan matlûbuna verilmek üzere hazine-i mezkûrede irsâl ve teslim

olunmak bâbında sudûr defteriyle emr-i şerifim isdâr ve mukâta'ât hazinesine tarafınca kapu kethüdâlarına ilm ü haberleri i'tasıyla tanzîmi hususunu i'lâm etmekten nâşî bermûceb i'lâm ba-tanzîmi hususuna idare-i aliyem ta'alluk edip ilm ü haberleri verilmiş ve ol-babda kaleminden bir kıt'a memhûr ve memzi sûretihîrâc ve vürûd-ı emr-i şerifim mevzu'an gönderilmiş olmağla ol-vechle amel ve harekete mübâderet olunmak fermanım olunmağın hassaten iş bu emr-i alışanım isdâr ve irsâl olunmuştur imdi vusûlünde keyfiyet-i idare-i aliyem mantuk-ı emr-i şerifimden ma'lûmunuz oldukda fermanım olduğu ve bi'l-idare bast ve beyan ve sûret-i defterde ayan kılınacağı üzere mir mûmâ ileyhın gayr-ı ez tahsîlat kuyûd-ı ba-temessükât bakayası (...) mübelliğ-i mezbûr seksen dokuz bin altı yüz yirmi dokuz buçuk gurusun ber-mûceb istid'a ma'rifetiniz ile ca-yı vech-i kân icab ve iktizâ edenlerden ve Menemencioğlu merkûmdan tamamen ve kâmilin ba-tahsîl mukâta'ât hazinesi matlûb-ı evvel ba-evvel ba'de'l-istifa ma'dası ber-mûceb nizam-ı müşâr-ı ileyhın semereden olan matlûbuna verilmek üzere hazine-i amireme irsâl ve teslimi hususuna mezid-i sa'y u gayret eylemeniz bâbında ferman-ı alışanım sadır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifim emr-i şerif-i celili'shan mazmûn-ı münifi üzere gayret eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerifime i'timad kılâsız vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan iş bu tahriri'l-yevm erba'a işrin Muharrem ve sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Rum taifesinden Nikola zımmi yed-i vahidden (...) fûruht eden zımminin şabı beyan olunur iş bu mahalle kayd-ı şerh ve tahriri

Şab-ı ebne

Gül şab

Çift(?)/180

çift(?)/350

fi 7 ZA sene 246

Sayfa No:62

Belge No:188

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı Mütesellimi El-Hac Mir Ali ve Bereketlü ma'den-i Hümâyûnum emini zîde mecdühümâ tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl oluncak ma'lûm ola ki Adana ve Tarsus sancaklarında kâin mukâta'âtın iki yüz kırk üç ve kırk dört seneleri bedel-i iltizâmât vesa'ireden ve valâyı dergah-ı mu'allam kapıcıbaşlarından Nurullah Beyin ber-mûceb temessükât Adana vüçûhundan ma'lûmu'l-esâmi gerek zimmetinde ve Menemencioğlu Habib Beyde olan ma'lûmu'l-miktar bakayasının tahsîliçin tarafından adam gönderilmiş ve bir miktarını tahsîl ile ma'dasından Menemencioğlu merkûm zimmetinde olan yetmiş altı bin üç yüz otuz üç

guruş mûmâ ileyhten mutâlebe olunmuş ise de aġrar beyhude irâdıyla bir akçe vermeyerek adamını nehy etmiş avdet ettirmiş ve bakaya-yı mezkûreyi mir mûmâ ileyh tarafına olan duyununa havâle etmiş ve taraf-ı mersûmun dahi iltizâmât-ı mezkûre bedelâtından mukâta‘at hazinesine ve mahall-i saireye olan duyununun te’diyesi merkûm Menemencioġlu zimmetiyle zemamât-ı sairenin tahsîline merbut ve mütevakıf idüğünden merkûm Menemencioġlu Bereketlü ma‘den-i hümâyûnun re‘âyâsından olduğundan bahisle bakaya mezkûrenin ber-mûcep defter icap ve iktizâ edenlerinden ve Menemencioġlu merkûmdan tahsîli bâbında senki mütesellim ve ma‘den emini mûmâ ileyhümasız size hitaben bir kıt‘a emr-i şerîfim sudûruna hâceġânı divan-ı hümâyunumdan kapıketküdası Mir Es‘ad zîde mecdühü başka ve Mir mûmâ ileyh ile halkı Diyarbekir valisi vezirim Yahya Paşa Adamullahu te‘âlâ iclalehünün mukaddema rû‘yet olunan kaste‘l-yevm hesabından dolayı Adana eyaletinde kâin iki yüz kırk üç senesi iltizâmât semerâtından müşâr-ı ileyhin hissesine isabet eden otuz altı bin kırk iki buçuk guruşu Mir mûmâ ileyhin Adanada olan bakayasından ahz ve istibka olunmak üzere müferret tanzîm olunmuş ve ol-vechle bakaya-yı mezkûrenin ba-emr-i alişanın tahsîline ikdam kılınmış ise de bakaya mezkûrenin mümkünü‘l-husus olanları Mir mûmâ ileyhin kapıketküdası mûmâ ileyh tarafından adam irsâliyle tahsîl olduğu beyanıyla vali-i müşâr-ı ileyhin matlûbu olan mübelliġ-i mezbûr otuz altı bin kırk iki buçuk guruşun mir mûmâ ileyhin der-sa‘adetimde olan sarrafı tarafından tahsîli hususuna müsa‘ade-i aliyem irzân kılınması müşâr-ı ileyhin kapıketküdası hâceġân-ı divan-ı hümâyunumdan Habib zîde mecdühü başka ba-takrir inhâ eylediklerine binaen keyfiyet kuyudu ba‘de‘l-ihrac iktizâsı mukata‘at hazinesinin varidat nazırı rical-i devlet-i aliyemden iftiharu‘l-emâcid ve‘l-ekarim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühüden lede‘l-isti‘lâm mir mûmâ ileyhin levaibi mezkûrunda olan bir yük yirmi iki bin dokuz yüz otuz guruş bakayasından gayr-i ez tahsîlât merkûm Menemencioġlu zimmetinde yetmiş altı bin üç yüz otuz üç buçuk guruş vesa‘ir ba‘zı kesân zimmetleri olan mebalî‘den gayr-i ez tahsîl ve inkar-ı kusur olan dört bin dört yüz yetmiş bir guruşuna cem‘an seksen dokuz bin altı yüz yirmi dokuz buçuk guruş bakayası olduğu ve liva-i mezkûrunda vâki’ iltizâmâtın bundan akdem rû‘yet olunan kaste‘l-yevm muhasebesinin iki yüz kırk üç senesi semerâtından müşâr-ı ileyhin hissesine isabet eden otuz altı bin kırk iki buçuk guruşun mir mûmâ ileyhin bakaya-yı mezkûresinden tahsîliçin emr-i şerîfim verilmiş ve mir mûmâ ileyhin bundan akdem Adana valiliġi hengâmında mukata‘ât hazinesinden mazbut olup iki yüz kırk üç senesine sarrafa teslim ve koturat (kontrat) kefaletiyle ba-irâde-i seniyyem der-uhde olunan iltizâmâtından

ihisab eden mukata'ası deyn rûsûmundan gayr-ı ez teslimat kırk sekiz bin guruş ve Payas ve Beylan cizyesinin iki yüz kırk senesi zimmi şer'isinden on üç bin dört yüz elli guruş mukata'ât hazinesinin matlûbu kılınmış olunduğu kuyûdan müsteban ve hazine-i mezkûre matlûbunun liva bedeli tahsîli lâzımeden olduğu zahir ve ayan olmağla bu sûrette mir mûmâ ileyhın gayr-i ez tahsîlât kusur ba-temessükât bakayası (...) mübelliğ-i mezkûr seksen dokuz bin altı yüz yirmi dokuz buçuk guruşunun ber-mûceb istid'a ma'rifetiniz ile ba-yı vech-i kân icab ve iktizâ edenlerden ve merkûm Menemencioğlundan tamamen ve kâmilan ba-tahsîl mukâta'ât hazinesi matlûbu liva (...) ba'de'l-istibkâ ma'dası ber-mûceb nizam müşâr-ı ileyhın semerâtdan olan matlûbuna verilmek üzere hazine-i mezkûre irsâl ve teslim olmak bâbında sûret defteriyle emr-i şerifim isdâr ve mukâta'ât hazinesine ve tarafeyn kapukethüdâlarına ilm û haberleri i'tasıyla tanzîmi hususu i'lâm etmekden nâşî ber-mûceb i'lâm tanzîmi hususuna irâde-i aliyem ta'alluk edip ilm û haberleriverilmiş ol-babda kılınmadan bir kıt'a memhûr ve memzi sûretiihrâc ve derun-ı emr-i şerifime mevzu'an gönderilmiş olmağla ol-vechle amel ve hareket mübaderet olunmak fermanım olmağın hasseten iş bu emr-i alışanım isdâr ve irsâl olunmuştur imdi vusûlünde keyfiyet irâde-i aliyem mantuk-ı emr-i şerifimden ma'lûmunuz oldukda fermanım olduğu ve ba-irâde bast u beyan ve sûret-i defterde ayan kılındığı üzere mir mûmâ ileyhın gayr-ı ez tahsîlat kusur ba-temessükât bakayasıyla gönderilen mübelliğ-i mezbûr seksen dokuz bin altı yüz yirmi dokuz buçuk guruşun ber-mûceb istid'a ma'rifetiniz ile ba-yı vech-i kân icab ve iktizâ edenlerden Menemencioğlu merkûmdan tamamen ve kâmilan tahsîl mukâta'ât hazinesini matlûbu livaya vali ba'de'l istika ma'dası ber-mûceb nizam müşâr-ı ileyhın semerattân olan matlûbuna verilmek üzere hazine-i amireme irsâli ve teslimi hususuna mezid-i sa'i gayret eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan iş bu emr-i şerifim celili's-şanının mazmun-ı münifi üzere amel olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerifime i'timad kılâsız tahriri'l-yevmi'r-rabi' aşer min-şehr-i muharrem sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:63

Belge No:189

Sebeb-i tahrir-i hurûf budur ki hâlâ Adana Mütesellimi Hasan Paşazade El-hac Ali Bey kullarının uhdesine o mütesellimliği ihâle ve tevfiz buyurulduğu tarihi olan

ikiyüzkırkbeş senesi muharremü'l-haramın onuncu gününden sene-i merkûmun Ramazan-ı şerifi gayetine gelinceye değin sekiz mah on sekiz günde mütesellim mûmâ ileyhın kaffe-i iradât ve masarîfâtının ma'rîfet-i şer'le hesabı rû'yet olunmağla ber-vech-i ati ale'l-esâmi zikr olunur fi 25 S sene 246

Guruş

04000 – ber-mu'tad Vulât-ı A'zam Hazarâtlarına aid şire akçesi

01000 – ber-mu'tad Vulât-ı A'zam Hazarâtlarına aid ma'serelerden taş akçesi

05000 – ber-mu'tad re'âyâ akçesi

04000 – ber-mu'tad fellâhândan sarık akçesi

01300 – ber-mu'tad boğçacıardan alınan boğça baha

15300

05000 – ber-mu'tad Vüzera-yı A'zama aid Yüreğirde beylik bedeli iltizâmı

07500 – Karaisalı kazasında vâki' beyliklerin bedel-i iltizâmı

00200 – Mer'a beylikli bedeli

00500 – Misis civarında beylik bedeli

28500

01888 – ber-mu'tad canib-i şehir kışlağı

75000 – ber-mu'tad kadim Vüzera-yı A'zam Hazrâtlarına ruz kasım tevzi'inde defter-i tevzi'e idhâl olunan

03500 – Vüzera-yı A'zam Hazarâtlarına tahsis buyurulan ba-emr-i ali imdad-ı hazariyye

03320 – İç-il ve Alaiyenin hazariyye-i mezkûrede taksiti

112208

020000 – sekiz mah on sekiz günde vuku'bulan tayarât

038329 – mukata'ât semerâtı

170538

035000 – Kapukethüdası devletlü Salih Efendi Hazretlerine ba-poliçe irsâl olunan minhâ

135537

013207 – ba-emr-i ali Eyalet-i Adana mukata'ası malı minhâ

122330

002000 - mukata'a-i mezkûrun Sadr-ı A'zam ve Defterdâr kalemiyeleri minhâ

140330

029700 – Yüz nefer askerin dokuz mahda be-her nefer başına otuz guruş ve

ağalık üçer yüz guruş be-her mahda cem'an minhâ

090630

015000 – Kurtkulağı ahaliden hali olmağla Adana vali bulunanların taraflarından menziliçin bargir ve şair ve saman ve masarîf-ı sa'ire i'ane etmekten gayrı çaresi olmayub dokuz mahda menzil-i mezbûrun iradından fazla masarîfı

75630

54000 – Dokuz mahda iktizâ eden matbah masarîfı

12630

10000 – Umur- ı memleket için der-alıyeye giden tatarandan başka umurda ta'liye için irsal olunan sekiz nefer tatarların harc-ı râh

02630

02630 – bu def 'a der-alıyeye nakden irsal olunan fûrunhada

_____
_____
_____

Sayfa No:63

Belge No:190

Yed-i vahidden enfiye fûruhtunun zuhûr olan ön sûretidir

Kıdvetü'l-kudatü'l-hükkâm Adana ve Tarsus kadıları zîde fazlühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Mütesellimi Hacı Ali Bey zîde mecdühü tevki'i refi'i Humâyûn vasıl oluncak ma'lûm ola ki ba-hatt-ı Humâyûn şevket-makrûn mukâta'ât hazinesi tarafından zabt ve irâde olunmakda olan mukâta'âtın İstanbul duhan gümrüğüne rabt ile idaresi ber-vech emanet uhdesine ihâle ve tefyiz kılınan ve dar-ı devlet-i hasbiye-i miriyemden memalik-i mahrûsam enfiye mukâta'âsı mahallâtından Adana ve Tarsus kalemi enfiyeciliği bin ikiyüzkırkbeş senesi ağustosı ibtidasından temmuzu gayetine gelince bir sene kâmilten zabt u rabt eylemek üzere bila enfiye otuz iki bin beş yüz guruş bedel ile mukâta'âsına mütesellim mûmâ ileyhsin sen ki uhdene ihâle ve iltizâm olunmuş olmağla bir sene kâmilten tarafından zabt u rabt olunmak üzere şürûtu mücebince zabtını hâvi bir kıt'a emr-i şerifim sudûrunu hacedân-ı Divan-ı Humâyûnumdan hâlâ İstanbul divan gümrüğü emini kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Mahmud Edhem ba-takrir inhâ etmekden nâşî kuyûd lâzımesi ba'de'l-ihrâc

zaman-ı zabt-ı ağustosı ibtidâsından olan memâlik-i mahrûsam enfiye mukâta'âsı mülhakatından der-aliyem ve Mora ve Yanya'da vâki' miri enfiyekâr hanelerini idareye me'mûr emin olanların zikr olunan kârhanelerde enfiye i'mal ve diledikleri mahallerde serbest üzere bey' ve fûruhtu kendülere ve taraflarından ta'yin olunan adamlarına mahsus olub ahiri enfiye i'mal ve fûruht eylememek ve enfiye hususunda Vüzera-yı A'zam ve mir mirân-ı kirâm ve akâf mütevellileri ve faraza beyleri ve husus-ı Humâyûn voyvoda ve subaşları ve mütesellim vesa'ir askeri ve ahali-i örf taifesi taraflarından vüchâ mine'l-vücûh dâhil ve ta'arruz olunmamak ve miri enfiye kârhanelerinden ma'da mukaddem ve mü'ehher ihdas olunan kârhaneler her-mahalde bulunur ise sed ve bendü bulunan enfiyeleri emini ve adamları ma'rifetiyle zecr ile canib-i mir için zabt u girift olunub mugayir-i şürût hareket edenleri olur ise o makuleler la-eceli't-te'dib ehl-i İslamdan ise zabtı ma'rifetiyle ahz u kal'aya bendü ehl-i zimmet-i re'âyâdan ise der-aliyeye ihzâr ve vaz'-ı kürek olmak için der-sa'adetime arz ve i'lam olunmak ve müste'men ta'ifesi yedlerinde bulunan enfiyeleri miri fiyatıyla canib-i miriçin zabt u mübaya'a olunub kendüleri elçileri ma'rifetiyle te'dib olunmak ve enfiye i'mal ve fûruht edenlerin kârhaneleri sedd ü bend olunmak iktizâ eyledikde hükkâm ve zabıtân taraflarından hilâf-ı nizam mahkeme harici ve aide mutalebesin vesa'ir bahane ile ta'til maslahât-ı miriyeye ba'is olucak halâtdan mücânebet olunmak ve a'yan ve zabıtân taraflarından hilâf-ı nizam enfiye eminlerine iş bu vakfdır veyahut mukâta'adır deyu muhalefet ettirmek ve hilâf-ı nizam enfiye i'mal ve fûruht edenlerin enfiyeleri zabıtânda da'vaya tasaddi eder olur ise mahallinde istima' olunmayub der-sa'adetime ihâle olunmak ve seran götürenleri esna-yı rahda derbend bekçileri ahz eylediklerinde mevcut olan enfiyeleri canib-i miriçin zabt olunmak mukâta'a-i mezbûrun düsturu'l-amel tutulan şürût nizam-ı mer'iyesinden idüğü kuyûddan nihayet olarak mücebince emr-i şerifim isdârı hususuna irâde-i aliyem ta'alluk etmekle zabtını hâvi iş bu emr-i alışanım isdâr ve irsâl olunmuştur imdi eyalet-i mezbûre enfiyeciliği sene-i mezkûreye mahsûben ber-vech (mukâta'a : çizilmiş) maktû'a ol-mikdar bedel-i iltizâm ile uhdene ehas olmuş olduğu mantuk-ı emr-i şerifimden ma'lûmun oldukda fermanım olduğu ve şürût-ı muharrere-i mezbûre mücebince vech-i mukâta'a bir sene kâmilen tarafından zabt u rabt olunması hususuna mübâderet eylesin ve siz ki kadılar mûmâ ileyhümasız siz dahi müceb emr-i şerifimle amel ve hareket eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-ü şerifim vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan iş bu emr-i alışanımın mazmûn-ı münifi üzere amel olasız şöyle

bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahriren gurre-i şehir-i zi'l-ka'de sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:64

Belge No:191

Medine-i Bursa Sancağından Yenişehir sükkânından olub hacc-ı şerifden rüc'at ve esnâ-yı tarikte Adanada bi-emrillahi te'âlâ vefat eden Topçuoğlu Hacı Ahmedin veraseti Yenişehir Kazasında zevcesine babası Hacı Ali ve sülbü oğlu Osman ve iki nefer kızlarına münhasır olduğunu Işıkoğlu Hacı Hasan İncirlili Hacı Mehmed şهادetleriyle beytü'l-mâl emini Hacı Hüseyin Ağa muhızırında sabit olub tereke-i müteveffâ-yı merkûm bey' men yezid arz ile fûruht ve semeni kaza-i mezbûre varislerine ber-mûceb defter edâ ve teslime refiklerinin intikâyıyla kabul-ı şer' den vasi nasb olunan El-hac Mehmed Emin Efendiye verilen sûret defteridir ki ber-vech-i ati ale'l-esâmi zikr olunur hurrîre fi'l-yevmi'l-aşer min-şehir-i Rebi'ü'l-Evvel sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Köhne hama kuşağı	köhne siyah yağmurluk	köhne şeyak bütür (?)	
adet 1 guruş 11	adet 1 guruş 35	adet 1 guruş 15	
köhne namazlağı	Beyaz dizlik	köhne nısf-ı destar	köhne ferman
adet 1 guruş 6	adet 1 guruş 13	adet 1 guruş 13	adet 1 guruş 10
köhne kısa entari	köhne minder	köhne Ahmediye	köhne gömlek
adet 1 guruş 11	adet 1 guruş 4	adet 1 guruş 13	adet 2 guruş 7
köhne mai dizlik	köhne sarık	tabanca ma'a kubur	zemzemli Mahmudiye bez
adet 1 guruş 5	adet 1 guruş 2,5	çift 1 guruş 70	guruş 25,5
köhne kalcın(?)	ma'a hırdavat	siyah köhne aba başlık	köhne fenar
guruş 1		adet 1 guruş 3	adet 1 guruş 8
köhne uçgur	kutu	sahan ve su tası	Ahmediye
			def'a Ahmediye

guruş 1   guruş 2,5   adet 2 guruş 6   adet 1 guruş 18   guruş 10,5

abdes ibriği   Ahmediye   def'a Ahmediye   def'a Ahmediye
adet 1 guruş 15   adet 3 guruş 32   adet 2 guruş 14,5   adet 5 guruş 45

def'a zemzemli bez top   cedit taraklı entari   hurma ma'a kutu   saf destar
adet 1 guruş 51   adet 1 guruş 77,5   guruş 21,5   guruş 7,5

köhne çuval   Ahmediye   iblik sarı şal   ihram
adet 1 guruş 5,5   Adet 2 guruş 20,5   adet 3 guruş 46,5   adet 1 guruş 6,5

def'a beyaz iblik şal   def'a beyaz iblik şal   çatari top (?)   Ahmediye
adet 2 guruş 37,5   adet 2 guruş 39   adet 4 guruş 122,5   guruş 9

Hama kutnu top   ihram   Hama çatari top   aga baniye
adet 4 guruş 112   adet 9 guruş 141,5   adet 1 guruş 40,5   adet 1 guruş 84,5

Şam alcası top   aga baniye   niyati Ahmediye   def'a aga baniye
adet 5 guruş 141,5   adet 2 guruş 157,5   adet 22 guruş 396   adet 1 guruş 50

entarilik Ahmediye   yaşmak   Ahmediye   kısa sarık
adet 2 guruş 120   adet 9 guruş 32   adet 2 guruş 154   adet 1 guruş 12,5

altı parmak top   alca top   Hama kuşağı   yaşmak
adet 1 guruş 10,5   adet 2 guruş 55   adet 2 guruş 93   adet 5 guruş 57,5

Hama kâri taş bulus kuşağı   sarmalı maşlak   def'a Hama kâri kuşak
adet 3 guruş 230   adet 1 guruş 93   adet 1 guruş 50

zemzem-i şerif hediyesi   sağır şişe derununda sandal ve karanfil rüdbet yağı
guruş 21   şişe adet 4 guruş 80

kısa kaba sarık   müsta'mel entari   sağır fincan   (...)

adet 1 guruş 6,5   adet 1 guruş 38   adet 17 guruş 14   adet 1 guruş 18

Sürme   fincan kutusu   elyaf   kala misk yağı   kahve   baytaran
Guruş 6   adet 1 guruş 2   guruş 6   guruş 5   adet 1 guruş 15   guruş 3

Yusuri(?) tesbih   Abbasi tesbih   def 'a tesbih   zenbil kutu
adet 1 guruş 14   adet 1 guruş 14   deste 3 guruş 30   adet 1 guruş 2

def 'a tesbih   ud ağacı   su tası   yaşmak
deste 3 guruş 28   guruş 33,5   adet 1 guruş 2   adet 5 guruş 48

saat   misvak   Kahve değirmeni nehas divit   sehare
adet 1 guruş 214   guruş 2   guruş 9   adet 1 guruş 1,5

nebati ahmediye   müsta'mel hurç   gözü kutnu top   ihram dane
adet 14 guruş 224   adet 1 guruş 10   adet 1 guruş 40   adet 2 guruş 15

purha alca   hana   köhne entari   beyaz sağır hırka
kıymet guruş 15   kıymet guruş 15   adet 1 guruş 30   adet 1 guruş 20

Trablus kuşağı   Şam alcası top   zemzemli bez top
adet 1 guruş 100   adet 2 guruş 80   adet 2 guruş 40

Fas dibeğenliği ma'a nуска   zeyt yağı
adet 9 guruş 30   guruş 10

cem'an _____ yekün _____
guruş 4242

minhe'l-ihracat _____

teçhiz tekfin   ve buna münferiken   mahkemeye aid nısf-ı resm-i adi
guruş 250   guruş 621   guruş 212

nısf-ı resm-i beytü'l mal   harç-ı mahkeme naziriye kâtibiye ihzariye kaydiye

guruş 212

guruş 65

hizmet-i beytü'l-mâl

dellaliye nakliye

guruş 35

guruş 40

sahhü'l-baki guruş 2807 vasi merkûme teslim olan iki bin sekiz yüz yedi guruşdur.

Sayfa No:65

Belge No:192

Tekâ'üd olan sipahilerin isbat-ı vücud olmasıçün der-aliyeye gitmelerinin zuhûr eden yoklama emr-i küsurâtıdır

Dusturun-ı mükerremi ve mu'azzam-ı müşürrin-i müfehhimin ve mü'ehhirim nizamu'l-alem müdebbiri'l-umuru'l-cumhur bi'l-fikri's-sakıb mütemmim u meham-ı lâzım bi-reyi's-sâ'ib mümehhidü'l-beyânü'd-devlet ve'l-ikbâl müşeyyidü'l-erkânı's-sa'adet ve'l-iclâl mahfufu bi-sunuf-ı avatıfı'l-mülk-i a'la hâlâ Şam-ı Şerif valisi ve Mir Hacı sadr-ı esbak vezirim Mehmed Emin Paşa ve Nübye'â Sancağı mutasarrıfı ve Bahr-i Sefid boğazı muhafızı El-hac Ali Paşa ademullahu ta'âla iclâlehuma ve efazz-ı kuzzaüt'l-müslimin-i evvelî veladetü'l-muvahhidin ma'denü'l-feza'il ve'l-yakin rafi'i i'lâmü's-şerif ve'ddin varis-i ulumu'l-enbiya-i ve'lü-mürselinü'l-muhtas bi-mezid-i inayetü'l-mülkü'l-mu'ayyen Mevlânâ Şam Kadısı zîdet-i fezâ'il ve mefâhirü'l-iktizâtü'l-ahkâm me'adinü'l-fezâ'il ve'l-kelâm Anadolunun sağkolunda vâki' Şam Eyaletiyle Nablus ve Gazze ve Tarsus ve İç-il ve Adana ve Aydın ve Saruhan ve (...) ve Suğla ve Hamid ve Teke ve Karasi ve (...)ve Alaiye ve Hüdâvendigar ve Karahisar-ı Sahibi ve Koca-ili ve Kütahya ve Sultanönü Sancaklarında kâin kazaların kudât ve nüvvâbı zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emasil ve'l-akran mütesellimin ve defterhane-i amirem kalemi ketebesinde olub zikr olunan sancaklara bukaleci ta'yin kılınan Abdulhalim saib voyvodagân ve a'yan ve vücûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'i refi'-i Humâyûn vasıl olacak ma'lûm ola ki muktezâ-yı irâde-i seniyyem üzere Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye süvarisine ilhak olunan Rum-ili ve Anadolu da kâin elli üç adet eyalet ve elviyede olan ashab-ı tımar ve ze'ametten bertakrîb tekâ'üd olmuş vasi kaydıyla ze'amet ve tımar mutasarrıflarında ma'da ber-mûceb kanunname-i Humâyûnum o makule tekâ'üdleri vasi kaydıyla mukayyed olanlar celb

olunarak yoklanub içlerinde tevana ve tekâ'üdlüğe na-seza olanlar küşâd kılınması kanunname-i Humâyûnum muktezasından ise de ba'zı esbabını mebni henüz icra olunmamış olduğuna binaen yüz altmış üç aded Enderun-ı Humâyûnum gedüklülerinden ma'da ber-mûceb kanunname-i Humâyûnum o makule tekâ'üdlü vasi kaydıyla mukayyed olanlar celb olunarak yoklanub içlerinde tevana ve tekâ'üdlüğe na-seza olanları keşid ve tekâ'üdlüğe şayan olanlarıyla sabi (çizilmiş) bulunanların kadim cebelülerinden sarf-ı nazar olunarak hums-ı şer'i vechiyle iktizâ eden mirilerini iki yüz kırk dört senesi martından i'tibaren mukata'ât hazinesine i'ta eylemelerinin ber-vech-i hasbi beratları tahrir olunmak ve Şam ve Haleb ve Mar'aş eyaletlülerinin tekâ'üd ve sabileridahi bu vechle tanzîm kılınmak ve mensuhât aklâmından gayr-ı ez münteha-yı hudut Suğla ve Biga ma'a Gelibolu ve Koca-ili Sancaklarıyla mensuhât aklâmından olan sancakların tekâ'üd ve salyeleri haklarında dahi bu vechle icra olunarak fakat bunların içlerinde tekâ'üdlüğe na-seza onlardan kesb-i imtirâc itmişlerin yine nisb-ı hasılatıyla beratları tecdîd olunmak ve içlerinde ziyade ihtiyar ve yek sabi bulunarak der-sa'adetime gelmekle iktidarı olmayanlar memleketin vali ve mütesellim ve hakiminden bi'l-isti'lâm tahkik ve tedkik olunarak berâtları tecdîd kılınmak üzere kanunname-i Humâyûnuma zeyl ile iktizâ eden mahallere ilm ü haberleri i'tası ve bu misüllü tekâ'üd ve salyanelerin der-sa'adetime gelüb yoklanmalarının iktizâ eden evâmir-i şerifemin isdârı hâlâ bi'l-istiflâl Asâkir-i Mansûre ser-askeri düstur-ı mükerrerrem müşir-i müfehhim nizamü'l alem vezirim Hüsrev Mehmed Paşa ademullahu te'âlâ iclalehü tarafından memhûr takrir takdiriyle inhâ olunmak ve mûcebince kanunname-i Humâyûnuma zeyl olunarak o makule sabi ve tekâ'üdlerinin der-sa'adetime gelüb yoklanmalarının lâzım gelen evâmir-i şerifenin isdârı olunması ve bu hususa der-sa'adetimden mahsus yoklamacılar ta'yiniyle vardıkları mahallerde bir akçe hizmet ve ava'id almamak üzere kendilerine mütevafı harc-ı râh i'ta kılınması hususuna irâde-i seniyyem ta'alluk edib ol-babda hatt-ı Humâyûn şevket-makrûn-ı padişahanem sahife-i pirâ-yı sudûr olmuş ve mantık-ı münifi üzere Anadolunun sağkolunda vâki' salifü'z zikr sancaklara mûmâ ileyh yoklamacı ta'yin kılınarak iktizâ eden harc-ı râhı bu tarafta kendisine i'ta kılınmak ve keyfiyet başmuhasebeye kayd ile iktizâ eden mahallere ilm ü haberleri verilmiş olmağın kalem-i mezbûrunun vürud eden ilm ü haber kâimesi mûcebince i'lâmen tebyihen rikâb-ı müstetabımda Divân-ı Humâyûnumdan iş bu emr-i celili'l-kadr isdâr ve yoklama mûmâ ileyh ile tisyâr olunmuştur imdi siz ki vezir müşâr u Mevlânâ ve kudât ve nüvvâb ve sa'ir mûmâ ileyhimsiz taht-ı hükümetinizde olan sancaklarda kâin bu misüllü tekâ'üdü ve sabi

kaydıyla ze‘amet ve tımara mutasarrıf olanların ta‘yin olunan yoklamacı mûmâ ileyh ma‘rifetiyle bi’t-tecri sarîk der-sa‘adetime irsâlleriyile kemâyâb ser-askeriyle isbat-ı vücud ettirilmesi ve içlerinde ihtiyar ve pek sabi olanların hal ve keyfiyetleri der-sa‘adetime tahrîr ve i’lâm olunması hususuna bi’l-ittifak ihtimâm ve dikkat eylemeniz irâde-i seniyye-i şahanem muktezâsından idüğü ve bu babda ağmaz ve rehavet ber-vechle caiz olmadığı ve Anadolu ve Rum-ilinin üçer kollarında vâki’ iktizâ eden mahallere evâmîr-i şerifem gönderildiği ma‘lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer amel ve hareketle infaz emr ve irâde-i padişahanem ikdâm ve dikkat ve hilâfından bi-gayet tevkî ve mübâ‘adet eylesiz ve sen ki yoklamacı mûmâ ileyhimsin mazmûn ve irâde-i padişahanem senindahi meczûmun muktezâ-yı me’mûriyetin üzere bu tarafta hareket ve zikr olunan sancaklara varıb o misüllü tekâ‘üdün ve sabi kaydıyla ze‘amet ve tımara mutasarrıf olanların cümlesini defterhane-i amiremnden yedeğe i’ta olunan cebe defterlerine tatbiken ferden ferden yoklayub bir neferi gerü kalmaksızın cümlesinin der-sa‘adetime gönderilmesi hususuna kemal-i ihtimâm ve dikkatle ifâ-yı muktezâ-yı me’mûriyete mezid sa‘y u gayret ve vardığın mahallerde hizmet ve ava‘id namıyla akçe ahzıyla sair hile ve irtikâb misüllü harekete ihtiyarın ihsâs olunmak lâzım gelür ise hakkında tertîb cezadan gayrı mu‘amele olunacağı haber ve ta‘yinen bilüb anâ göre nefsinî mühlekeye iltihâden sıyânet eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere amel ve hareket ve hilâfından hızr u mücânebet eylesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i’timad kılasız tahrîr fî evâil-i şehr-i Ramazanu’l-mübârek sene hums ve erba‘in ve mi’eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:65

Belge No:193

Adanalı Değirmencioğlu Osman veled Mehemedin tekâ‘üdlük emrinin sûretidir iş bu mahalle kaydı

Mefâhirü’n-nüvvâbü’l-müteşerri’in Adana nâ’ibi Mevlânâ zîde ilmühü ve mefâhirü’l-emasil ve’l-akrân zabıtân-ı vücûh-ı memleket ve bi’l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî-i refî-i Humâyûn vasıl olucak ma‘lûm ola ki Asâkîr-i Mansûre-i Muhammediye top arabacıları halifelerinden solundan ikinci arabada on dokuzuncu halife Adanalı Osman veled Mehemedde tekâ‘üdlük vesikası ihsan-ı Humâyûn-ı

şahanem olmuş ise de merkûm din ü mübîn yolunda ve uğur-ı padişahanemde cihad ve gaza etmiş olmak hesabıyla bu misüllüler saye-i humâvayede şehinşahanemde ber-vechle zahmetkeş olmayub her halde (...) Ve müsterihü'l-bal olmaları matlûb ve mültezim-i mülûkânem olmağla merkûm Osman memleket salyâne ve tekâlifinden bi'l-vücûh mu'afiyet için emsâli misüllü emr-i şerifim i'tasını hâlâ bi'l-istiklâl Asâkîr-i Mansûre Ser-askeri düstur-ı mükerrerem müşir-i müfehhim nizâmü'l-âlem vezirim Hüsrev Mehemmed Paşa adamullahu te'âlâ iclâlehü ba-takrîr inhâ edip mücebince mu'afiyeti hâvi iktizâ eden emr-i şerifimin isdârı hususuna irâde-i seniyye-i mülûkânem ta'allukuyla ol-babda Hatt-ı Humâyûn-ı Şevket-makrûn-ı Şahanem sahife-i berâ-yı sudûr olmakdan nâşî mantuk-ı münîfî üzre merkûmun memleket salyâne ve tekâlifinin cümlesinden mu'afiyeti fermanım olmağın rikâb-ı müstetâbımdan Divan-ı Humâyûnumdan mahsûsen iş bu emr-i şerifim isdâr ve yedine i'ta olunmuştur imdi merkûm Osman tekâlif ve salyâne ve nam-ı ahir ile bir akçe ve bir habbe alınmayub ez-her cihet hamiyet ve sıyânetiyle refah ve rahatı vesâ'ilinin istihsâli hususuna ihtimâm ve dikkat ve merkûm lede'l-iktizâ muhâkemeye ve vücûh-ı hanelerine vardıkda oturtulub kendüsüne her vechle hürmet ve rağiyet ve hilâf-ı hareketten itka ve mübâ'adet olunmak bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur.Buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzre şerfyafte-i sudûr olan ferman-ı vâcibü'l-etba' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn ita'at-makrûnuyla amel ve hareket eylesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr evâsıt-ı şehir-i Muharrem sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:66

Belge No:194

Mefâhirü'l-kudât ve'l-ahkâm me'âdinü'l-fezâi'l ve'l-keâm Adana Sancağında kâin kazaların kadıları nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı mütesellimi Ali Bey zîde mecdühü ve mefâhirü'l-emasil ve'l-akrân a'yan ve zabıtân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i Humâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki Adana Sancağında kırk üç kırk beş senesine mahsûben merâtib-i ağnam bedeliyesinden senevi sekiz bin iki yüz ellışer guruşdan lâzım gelen on altı bin beş yüz guruşun tahsîli bâbında bundan akdem sâdır olan emr-i şerifim mahalline lede'l-vürûd iki yüz kırk üç senesine mahsûben ağnam bedeliyesi olan sekiz bin iki yüz ellışer guruş esbâk Adana valisi Dergâh-ı Mu'allâm kapucubaşlarından Nurullah Bey dâme mecdühü hazinesine

geçmiş olup mebâlig-i mezbûrun mir mûmâ ileyhden ahz olunmak lâzım geldiği ve kırk beş senesine mahsûben bedeliye-i mezkûrun sekiz bin iki yüz elli guruş dahi Adana valisi sâbık vezirim Es'ad Paşa ademullahu te'âlâ iclâlehünün der-alıyemde kapu kethüdâsı ricâl-i devlet-i aliyemden iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim Salih dâme mecdühü tarafına ba-poliçe irsâl olunmak olduğu Adana nâ'ibi tarafından bu def 'a ba-i'lâm inhâ olunmuş olmakdan nâşî kuyûda lâzimesi ba'de'l-ihrac iktizâsı su'al olundukda kırk beş senesine mahsûben liva-i mezbûrda müretteb ağnam bedeliyesi ma'a hizmet-i mübâşiriye sekiz bin iki yüz elli guruşdan fakat yedi bin guruşa ba-poliçe vürûd ile teslim-i hazine-i amirem olmuş olduğu mir mûmâ ileyh Salih dâme mecdühü ile kırk üç senesi tertîbi olan sekiz bin iki yüz elli guruşun vali-i esbâk mir mûmâ ileyhın hizmetine geçmiş olduğu kapu kethüdâsı Hacegân-ı Divân-ı Humâyûnumdan kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Mehemed Es'ad zîde mecdühü tarafında i'lâm kılınmış idüğünden ikiyüzkırkbeş senesi bedeliyesi olan sekiz bin iki yüz elli guruşun yedi bin beş yüz guruşu teslim-i hazine-i amirem olunmuş olduğundan küstür kalan yedi yüz elli guruşun liva-i mezbûrdan tahsîliğin başka kırk üç senesine mahsûben mebâlig-i mezbûr sekiz bin iki yüz guruşun keyfiyeti mir mûmâ ileyhden isti'lâm olunmak üzere başka evâmir-i şerifim isdârı iktizâ eyledikde kuyûd kılınmadan der-kâr olmağla mücebince başka başka emr-i şerifim isdârı hususuna irâde-i aliyem ta'alluk edib ol-babda isti'lâmı hâvi diğer emr-i şerifim isdâr ve tisyâr olunmuş olmağla sen ki mütesellim mûmâ ileyhın ikiyüzkırkbeş senesi tertîbi olan mezkûru'l-mikdar ağnam bedeliyesinden gayr-ı ez teslimât küsür olan yedi yüz elli guruşun ber-an avk ve te'hiri tecvîz olunmayarak mirkat-ı şer' ve ma'rifetin ve cümle ma'rifetiyle yerlü yerinden tamamen ve serian tahsîl ve der-sa'adetime irsâl ve hazine-i amireme teslimi hususuna ihtimâm ve dikkat eylediği fermanım olmağın hassa iş bu emr-i alişanım isdâr ve irsâl olunmuştur.İmdi vusûlunda keyfiyet-i irâde-i aliyem mantuk-ı emr-i şerifimden ma'lûmun oldukda fermanım olduğu ve balâda beyân kılındığı üzere sene-i mezkûre mahsûben liva-i mezkûrun müretteb ağnam bedeliyesinden gayr-ı ez teslimât küsür kalan yedi yüz elli guruşun ber-an te'hiri tecvîz olunmayarak ma'rifet-i şer' ve ma'rifetin ve cümle ma'rifetiyle ulemâ li-icâb yerlü yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden tamamen ve serian tahsîl ve der-sa'adetime irsâl ve hazine-i amireme teslimi hususuna ziyade sa'y u gayret eylesin ve siz ki kudât ve nüvvâb a'yan ve zabıtân mûmâ ileyhın ve iş erleri siz ve siz dahi müceb emr-i şerifimle amel ve hareket ve hilâfından hızr ü mücânebet eylemeniz bâbında ferman-ı alişanım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şerfyafte-i sudûr olan emr-i şerif-i alişanımın

mazmûn-ı münifi üzre ber-le amel olasız alâmet-i şerifime i'timad kılasız tahrirü'l-
yevmü's-sâbi' ve'l-işrin Rebi'ü'l-Evvel sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:66

Belge No:195

Mefâhirü'l-kudât ve'l-ahkâm me'âdinü'l-fezâi'l ve'l-keîâm Adana Sancağında vâki' kazaların kudât ve nüvvâb zîde fazlühüm ve kıdvatü'l-emâcid ve'l-a'yan liva-i mezbûr mütesellimi Ali Bey zîde mecdühü ve mefâhirü'l-emasil ve'l-akrân a'yan ve vücûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i Humâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki dergâh-ı mu'allâm hamireci ve lağımcıları bölükleriyle tersane-i amireme ber-muktezâ-yı kanun ve nizam tahrîri lâzım gelen iki bin beş yüz neferin memâlik-i Anadolu'da asker bâ'i olan mahallerden tertîbi hususuna irâde-i seniyye-i mülûkânem müte'allik olunmuş ve neferât-ı mezkûreden liva-i mezbûr kazaları hususuna yetmiş nefer isabet etmiş olmakdan nâşî siz ki kudât ve nüvvâb mütesellim ve sair mûmâ ileyhimsiz vusûl-ı emr-i şerifimde zikr-i ati olan hamire ve lağımcı bölükleriyle tersane-i amirem için Liva-i mezbûr kazaları hissesine isabet eden mâru'z-zikr yetmiş neferi genç ve tevata ve harb ve darbe iktidârı kadir yiğitlerden olmak üzere elbirliğiyle serian ve acilen tedarik ve tertîb-i ber-le ber-an ikdâm-ı der-sa'adetime irsâl ve isâle vakur akdem ve musara'at eylemek bâbında fermanım olağın tenbihen ve ikdâmen mahsûsen iş bu emr-i celili'l-kadrim isdâr ve ile tisyâr olunmuştur. imdi sâlifü'z-zikr yetmiş neferi genç ve bahadır ve harb ve darbe kadir yiğitlerden tedârik ve tahrîr ve te'hir ve imhâl bir güne tehvîz olunmayarak bir dakika evvel der-sa'adetime irsâl ve tesyîre kemal-i ihtimâm ve dikkat eylemek kat'i matkub-ı mülûkânem idüğü ve bu babda iğmaz ve bataire(?) ve kusur ve rehavet vuku'ı ber-vechle caiz olmadığı ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i muharrer amel ve hareketle infad-ı emr ü irâde-i şahaneme mezid-i sa'y ü gayret ve bu kol asâkirin ibtidâ mahallerinden hin-i tedârik ve ihrâclarında gerek harc-ı râh ve gerek masârıfât-ı vesaire zımnında cânib-i memleketden bir nesne verilmek iktizâ etmeyüb hemen bulundukları hey'et ve kıyafet ile gönderileceklerinden bu hususiçin bir akçe ve bir habbe metâlibesiyle fukarâya ağırı ve rencide misüllü vaz'u halet vuku'unu tecvîzden bi-gayet tevkî ve mübâ'adet eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur.Buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzre şerefyaft-e-i sudûr olan ferman vacibü'l-

etba' ve lâzımü'l-imtisalimin mazmûn ita'at-makrûnuyla amel ve hareket eyleyesiz
şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrir fî evâhir-i şehr-i Saferü'l-hayr sene
sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:67

Belge No:196

Muratzâde Ahmet Ali Efendi'nin cihetlerini beyân eder

Adanada vâki' merkûm Ramazanoğlu Halil Bey ve Piri Mehmed Paşa nâm
sahibü'l-hayrâtın bina eylediği cami'-i şerifde vaz' eylediği kürsüde yevm on beş akçe
vazife ile va'ziyye cihetinde nısf hissesine Es-seyyid Şeyh Abdurrahim ve nısf-ı ahirine
El-hac Ali bin Es-seyyid Hasan başka başka beratıyla mutasarrıf iken merkûmun
müte'akiben bilaveled fevt olmağla yerleri (...) hizmet-i lâzımleri mahlûl olmağla
yerlerine erbâb-ı istihkâkdan iş bu rafi'-i tevfik-i refi'i'ş şan-ı hakani Mevlânâ
Muratzâde Ahmet Ali ibn-i Mustafa zîde ilmühüm vechle lâıyk ve mahal ve müstahak
olmağla (..) mezkûre müteveffâ-yı mezbûrenin mahlûllerinden merkûme tevcîh ve
yedine berât-ı şerîf-i Alişanım verilmek bâbında bi'l-fi'il Ramazanoğlu vakfının
mütevellisi Es-seyyid El-hac Ali'n-Nuri zîde kadruhu arz etmekle sudûr olan ferman-ı
alilerine imtisâlen derûn-ı arzda mezkûru'l-eslem Muratzâde Ahmed İlmi bin
Mustafa'ya tevcîhi iktizâ eylediğini kıdvetü'l-ulema'-il-muhakkikîn bi'l-fi'il evkâf
müfettişi Mevlânâ Ahmed zîde ilmühü i'lâm etmekle ber-vech i'lâm tevcîh buyurulmak
ricasına i'lamu'l-ulemâ efadili'l-fazlân en-nur ulyâ bi'l-fi'il Şeyhü'l-İslam Mevlânâ
Kadızzâde Mehmed Tahir ademullahu te'âlâ fezaile işaret etmeleriyle işaretleri
mûcebince tevcîh olunmak deyu bin iki yüz kırk iki senesine Recebin on yedinci günü
tarihle ve musahhah ferman-ı ali sudûr olmağla ferman-ı ali mûcebince merkûme tevcîh
ve sudûr edib buyurdum ki ba'de'l-yevm merkûm Mevlânâ-yı Muradzâde Ahmed İlmi
Efendi ibn-i Mustafa zîde ilmühüne varıb mezkûr olan cami'-i şerif kürsüsünde
müteveffâyân-ı mezbûrânın yerlerine yevm-i cum'a va'az nash olub hizmet-i
lâzımesiyle mer'i ve mü'erri kılındıkdan sonra yevmi onbeş akçe vazifesiyle masarîf
olub vâkfın ruhu ve devamı ömrü du'aya müdâvemet olunmasın ol-babda taraf-ı
âherden ber-vechle dâhil ve ta'arruz kılmayalar şöyle bilüb alâmet-i şerifime i'timad
kılalar tahriren el-yevmi't-tasi' aşer min-şehr-i Receb sene isna ve erba'in ve mi'eteyn
ve elf.

Sayfa No:67

Belge No:197

Düsturûn-ı mükerremûn meşihidûn-ı mefhumûn nizamü'l-âlem müdebbir-i ve'l-cumhur bi'l-küfrü's-sâkib mütemmû emhâmü'l-en'âm berrâ-yı's-sa'ib mümehhidü'l-bünyânü'd-devlet ve'l-ikbâl-müşiri'l-erkânü's-sa'ade ve'l-iclâli'l-mahfufûn bi-sunuf-ı avatıfı'l-mülk-i a'la Anadolu'nun sağkolu yemn ü yesarıyla nihayetine varınca vâki' Vüzerâ-yı A'zam adamullahu te'âlâ iclâlehüm ve E'azımü'l-Ümerâ-i ve'l kirâm efahim-i ulu'l-kadr ve'l-ihtirâm ashâbu'l-ardu'l ihtişâm el-muhtasun bi-mezid-i inayetü'l-mülk-i a'la mirân-ı mirân kirâm-ı dâme ikbâlehüm ve akza kudatu'l-müslimîn-i ula vulâtu'l-muvahhidîn ma'âdinü'l-fazâil ve'l-yakîn rafı'u i'lâmü's-şerife ve'd-din ve vârisü ulumu'l-enbiyâ ve'l-mürselîn el-muhtasûn bi-mezid-i inayetü'l-mülkü'l-mu'ayyen mevâli-i fihâm zîdet-i fezailühüm ve mefâhirü'l-emasil ve'l-akrân-ı müslimîn ve voyvodakân ve a'yan ve vücûh-ı ahali ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî-i refi'-i Humâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki bir müddetdenberü ba'zı vüzerâyı ve mîr mîrân mensûbları canibine azimetlerinde ve hadema ve mübâşirîn dahi sub-ı me'mûrlarına inâb ve zihâblarında esna-yı rahda uğradıkları kazalarda mikat ve meccânen ve yiyeceği ahzıyla bilâ-müceb fukarâya yar olunduklarından fimâ-ba'd yem ve yiyeceğe dair kendülerine lâzım olan şeyleri akçeleriyle alarak ahali ve fukarâdan bir sudan başka nesne mutâlebe olunmayub kazalar taraflarından dahi alınmaması mukaddemce her tarafa evâmir-i şerifem neşriyle tenbîh kılınmış ve mü'ehheren sefer-i humâyûn nusretmakrûn-ı şahanem zuhûruna mebnî Rum-İli ve Anadolu câniblerinden mücerred ikâ-yı fariza-i gaza için semt-i cihâd sevk ve ta'yîn olunan vüzerâ ve me'mûrîn ve asâkirîn esna-yı rahda fakat birer gecelik yem ve yiyecekleri kazalar tarafından ita olunub bu vesile ile sahih-i sefere me'mûr olmayanlara vesa'ir şuna buna müft ve meccânen nesne verilmemesi hususu tekrar Anadolu ve Rum-İlinin üçer kullarına evâmir-i aliyem isdâr ve tisyârıyla tevcîh ve iş'âr olunmuş isede el-hâlet-i hinde sefer ailesi(gâilesi) ber-taraf olmuş olduğuna binâ'en ba'd izin mürûr ve ubûr idenlere kazalar taraflarından yem ve yiyecek i'tasıyla fukarâ-yı ra'iyet beyhûde iz'aç ve takrîr olunmaması lâzımeden olmakdan nâşî siz ki vüzerâ-yı müşâr u mîr mîrân ve mevâli kudât ve nüvvâb vesa'ir mûmâ ileyhimsiz vusûl-ı emr-i şerifimde zir-i halumetlerinizde kâ'in kaza ve kudât ve kara ahalisine ifade ve tenbîh -i berle bundan böyle gerek vüzerâ ve mîr mîrân vesa'ir me'mûrîn ve asâkirîn mürûr u ubûr idenlere kazalar ahalisi tarafından bir sudan başka yem ve yiyeceğe dair bir şey verilmeyüb

herkes kendi akçeleriyle malzemelerini görerek zinhâr bu babda fukarâ-yı memlekete bir akçelik zarar ve hasârât ettirilmemesi emr ü ehemmine bi-gayet i'tinâ ve ihtimâm eylemek fermanım olmağın i'lâmen ve tenbîhen İkdâmen tekyîden rikâb-ı müstetâbımdan iş bu emr-i celili'l-kadrim isdâr ve rikâb-ı humâyûnum kâ'imakâmı tatarlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Hasan zîde kadrühü ile tisyâr olunmuştur. İmdi balâda beyân olunduğu vechle ba'de'l-yevm zir-i hükümet ve oranızda vâki' kaza ve kudâtdan geçen bi'l-cümle me'mûrîn-i devlet-i aliyem vesa'ire için cânib-i vürûdundan bir sudan ma'da meccânen yem ve yiyeceği verilmeyüb kendü akçeleriyle alarak fukarâ-yı memleket ber-vechle ızrâr olunmaması esbâbını istihsâle bi'l-ittifâk ikdâm ve dikkat eylemeniz kat'î matlûb-ı mülûkânem ve a'mâz ve rehâvetle mugayir hâlet-i hudûsla ber-vechle rızâ-yı mu'adelet irtizâ-yı Padişahanem olmadığı ma'lûmunuz oldukda ber-minvâl-ı muharrer amel ve hareketle emr-i şerif-i mülûkâneme sarf u kudret ve hilâf vaz'ı tecvîzden tevki ve mubâ'adet eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyaft-e-i sudûr olan ferman-ı vâcibü'l-etba' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn ita'at makrûnuyla amel olası şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr fî evâhir-i şehir-i zi'l-şerife sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahruse

Sayfa No:67

Belge No:198

İzzetmendem Bey

Der-sa'âdetde olan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye taburlarının ikmâl noksânâtı zımnında Anadolunun cânibinde vâki' eyalet ve elviyeden terettüb olunan asâkirden Adana Sancağı hususuna isabet eden iki yüz on sekiz neferin henüz bir neferi vürûd etmemiş olduğu bu def'a atufetlü Ser-asker Paşa Hazretleri cânibinden inhâ ve ifade olunub beyândan müstağni olduğu üzere Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye taburlarının teksîr ve tevkîri vâcibeden ve neferât-ı merkûmenin bir neferi geriye kalmayarak serian ve acilen mahalden ihrâc ile der-sa'âdete gönderilmesi irâde-i seniyye-i şahane muktezâsından olduğuna mebnî bu babda te'ti ve te'hîr ber-vecle ca'iz olmayarak mes'uliyeti da'vet kâbilinden olacağı ve ızmandan olmağla artık niyaber isen (...) mezkûr neferâtın genç ve tavana ve Asâkir-i Mansûre taburlarına tahrîre seza

yiğitlerden bi't-temas bir saat evvel Der-sa'âdeti isâline sür'at ve şi'aneb itmekiçin mahsûsen ve isti'câlen şukka tahrîr ve irsâl kılındı fî 19 S sene 46

Sayfa No:68

Belge No:199

Kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ve me'adinü'l-fezâ ve'l-keîâm Mevlânâ Adana Kadısı zîde fazlühü ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı mütesellimi Hacı Ali Bey zîde mecdühü ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akran a'yan ve zabîtan ve iş erleri ve bu hususa mübâşir ta'yîn olunan zîde kadruhüm tevkî'-i refî'-i Humâyûn vâsıl olucak ma'lûm ola ki bundan akdem memâlik-i mahrûsa-i şahanemde vâki' kâffe-i münazi'in ref' ve ilgâsı tekarrübüyle ocakları küşâd olunarak ba'zı masârif-ı mühimme-i müsta'ciliyeye tertîb ve tahsîs kılınmadan nâşî zikr olunan menâzil ocaklıklarından Adana Kazasının senevî yedi yüz doksan yedi buçuk gurus kaza-i mezbûr menziline ocaklığı olduğuna binâ'en iki yüz kırk altı senesi malıyla kırk dört Muharremi beş seneleri bakayaları olan cem'an iki bin üç yüz doksan iki buçuk gurusun tahsîli bâbında emr-i şerifim isdârı hususuna irâde-i aliyem ta'alluk etmekle siz ki kadı ve mütesellim ve a'yan ve zabîtan vesa'ir mûmâ ileyhimsiz vürûd-ı emr-i şerifimde mübelliği mezbûr ma'rifetin ve ma'rifet-i şer'le ve ma'rifetin ile yerlû yerinden tamamen ve serian tahsîl ve ber-an akdem mübâşir-i merkûme tevdi'en der-sa'âdetime irsâl ve hazine-i amireme teslîmi hususuna mezid-i sa'y u gayret eylemek bâbında fermanım olmağın husûlüne iş bu emr-i celil-i kadrim isdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuşdur.imdi keyfiyet-i irâde-i aliyem mantuk-ı emr-i şerifimden ma'lûmun oldukda fermanım olduğu ve balâda beyân kılındığı vechle zikr olunan ocaklık akçesi ber-vech muharrer masârif-ı müsta'celeyle tahsîs-i sür'at tahsîli muktezâ-yı irâde-i aliyemden idüğüne binâ'en mübelliği mezbûr iki bin üç yüz doksan iki buçuk gurus ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve ma'rifetin ile yerlû yerinden tamamen ve tahsîl ve ber-an akdem mübâşir-i merkûme tevdi'en der-sa'âdetime irsâl ve hazine-i amireme teslîmi hususuna müsâra'at ve hilâfindan tehaşi ve mücânebet eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun sendahi mûceb emr-i şerifimle amel ve hareket eylemen bâbında ferman-ı alışanım sâdir olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifimle vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafti-i sudûr olan iş bu emr-i şerif-i alışanım mazmûn-ı münîfi ber-le amel olasız şöyle bilesiz, alâmet-i şerife i'timad kılınız.Tahrîr Rebiü's-Samin aşer şehr-i Saferü'l-Hayr sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Sayfa No:68**Belge No:200**

Vâsıl olucak ma'lûm ola ki memâlik-i mahrûsa-i Padişahanemde vâki' kirahanelerin saat peşine mahsûs olan ücretleri derece-i kifayeden devlet ve kazalar taraflarından i'âne namıyla akçe ve arpa ve saman verilerek yine emanet-i asl olan fukarâ ve zu'afâyâ bargiran olduğu bedihi ve revnemun olduğuna mebnî behri saati tahsîs kılınmış olan otuz para ücrete geçenlerde onar para dahi zımmıyla kırk paraya iblâğ olarak ba'de-zin mühimme olmağla menzil bargiri verilmek deyu mesmum buyurulduğu menzil ahkâmı olan hidâme-i me'mûrîn vesa'ir ulaklar ve vulât-ı mutasarrıfîn ve muhâfızîn taraflarından buyurulduları olan tatarların vardıkları kirahanelerde yedlerinde olan menzil ahkâmı ve buyuruldu süvari olacakları bargirlere müceddiden tahsîs olunduğu vechle sahih at başına kırkar para hesabıyla icra olunması ve yedlerinde menzil ahkâmı ve buyuruldu olmayanlara verilecek hayvanâtın ücretleri dahi her mahallin kirahanesi masârıfa göre kiracıbaşılar ile beynlerinde (...) bargir verilmesi ve bu maddeye hükkâm ve a'yan ve zabıtân taraflarından daima i'tina ve nezarat kılınması hususuna irâde-i seniyye-i mülûkânem ererek ol-babda merhamet efzâ-yı sünûh ve sudûr olan hatt-ı humâyûn-ı şevket-makrûn-ı şahanem mücebince keyfiyet emr-i celile-i padişahanem ile her tarafa i'lan ve iş'a kılınmış ise de kiracıbaşılar taraflarından bu sûret tamam-ı fırsat olunarak yedlerinde menzil ahkâmı ve buyuruldu olmayanlardan aşırı kira mutâlebesiyle hayvanât i'tasına cûr ve ezâ kılınması ve ol-vechle mesâlih-i ibâdın karîn-i ta'vîk ve ta'tîl olması mulâhazadan gayr-ı ta'bir ve şu menzil maddesine nizam verilmekten eza ve ehar murâd ve mekârim-i mu'tâd-ı şahanem buhususdan dolayı hem fukarâ-yı memleket giriftâr-ı rahne ve muzurrat olmamaları ve hem umur-ı mühimme ve masârıfât-ı sa'ire ile mürûr ve ubûr edenlerin asret ve su'ubetden vakaya kılınmaları kaziyesinden ibaret idüğü bedihi ve yed yed olduğuna binâ'en o makûle umur-ı mühimme ile olmayarak mesâlih-i sa'ire ile emr-i şad edenlere dahi taraf-ı devlet-i aliyemden kira ahkâmı verilerek teshil-i ayâb ve zihâbları esbâbının istihsâli gelmiş olmakdan nâşî siz ki vüzerâ-yı müşâr u mîr mîrân ve Mevlânâ ve kudât ve nüvvâb vesa'ir mûmâ ileyhimsiz zir-i hükümet ve idarenizde kâin mahallerde umur-ı mühimme ile olduğu tasrih kılınarak yedlerinde menzil ahkâmı olan hidema-i devlet-i aliyem ve me'mûrîn vesa'irlerine ve vulât ve mutasarrıfîn ve mütesellimîn tatarlarına yeni nizam muktezâsı üzere beher saat kırkar para hesabıyla

ücret olunarak bargir verilüb ma'dasını umur maslahâtları zımnında gedip gelenlerden dahi imtihâba puşta ve kavrirlerinden bu def'a yedlerine i'tası tensib olan kira ahkâmı mantukı üzere vardıkları kârhanelerden süvar olacakları hayvanâtın ücretlerini kiracıbaşılar ol-mahallin hayvanât ve me'külâtı rayicine göre kârhanesinin masârıfına tatbîken hadd-i i'tidâl üzere bi't-terazi olub zinhâr zinhâr ve fahiş kira aldırılmaması hususuna kemaliyle takdir ve dikkat ve (...) bâbında ihtimâm olunmayubda kiracıbaşılar mugayir rıza-yı şahanem o misüllü sarik ve abirinden ve zikr olunan puşta ve kavrirlerden işveri ve fahiş kira metalibe ve ahz eyledikleri veyahud bargir i'tasında cür ve ifa ile te'hîr eyledikleri haber olunmak lâzım gelir ise lede'l-tahkîk cesaret edenlerin bi'l-emhâl haklarından gelineceğinden gayri sizindahi ağmaz ve (...) haml ile mûceb-i itab olacağı bi-istibah olmağla âna göre davranıb mukaddem ve bu def'a nice pirâ-yı sudûr olan emr ü ferman-ı hümâyûnumun bi-temamihe her bir mahalde daima haber olunmak (çizilmiş) infâz ve icrâsıyla bir vakitte mugayiri vaz' ve halet vuku'a gelmemesi emr-i ehemmine sarf-ı mukadderât eylemek fermanım olmağın tenbîhen ve te'kîden ve ihtimâmen mahsûsen iş bu emr-i celilü'l-kadrim isdâr ve kâim-makamım tatarlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân el-hac Süleyman zîde kadruhu ile tisyâr olunmuştur. İmdi balâda beyân olunan vesaya-yı padişahanemin kâmilten icrâsına cümle tarafından bi'l-ittihad ikdâm sa'î mal kelâm olunmak kat'î matlûb şübheye yaranem idüğü ve bu babda az derece kusur ve rehâvet mütecâsir olanlar ve ağmaz ve tesâmüh idenler haklarında müntec ve hâmet olacağı ma'lûmunuz oldukda ber-vech muharrer amel ve hareket dikkat ve ihtimâm olunmak bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyaft-e-i sudûr olan ferman-ı vâcibü'l-etba' ve lâzımü'l-imtisalimin mazmûn ita'atmakrûnuyla amel ve hareket ve hilâfından hırz u mücânebet eyleyesüz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr fî evâsıt-ı şehri Rebi'ü'l-Evvel sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:68

Belge No:201

Ba'isü'l-mürâsele Abdulfettah Efendi ba'de's-selâm inhâ olunur ki müderrisi ve mütevellisi olduğun Kuruköprü Mahallesinde Kara Abdullah nâm sahibü'l-hayrın bina eylediği medreselerin harabezâr olmuş mahallerine kemâfi'l-evvel ta'miri termime

müsa'ade eyleyüb mahalle mezbûrde medrese-i mezbûre meşrût bir bab harabe evin kerestesi gün be gün zayi' olmakda olmağla kereste-i mezbûru kal' ve medresenin ta'mirine muhtaç olan mahallerine sarf u harc eylemek için kabl-i şer'den iş bu mürasele tahrîr dediği ihta olundu gerekdir ki ber-mûceb mürâsele amel olası ve's-selâm 23 R fî sene 246

Sayfa No:69

Belge No:201 in devamı

Asâkir-i Mansure

Nefer

-
- 18 Kaza-i Karakışla
  - 18 Kaza-i Sarıçam
  - 19 Aşiret-i Karahaculu
  - 18 Kaza-i Karaisalı
  - 12 Nahiye-i Aşağı Dindarlı
  - 14 Nahiye-i Yukarı Dindarlı
  - 05 Cema'at-i Kürkçü
  - 05 Cema'at-i Şambayadi
  - 14 Derbend-i Misis
  - 30 Uzeyr Sancağı
  - 30 Beylan
  - 03 Cema'at-i Sofulu
  - 108 Nefs-i Adana
  - 290

Sayfa No:69

Belge No:202

An asl Kastamonu ahalilerinden olub Medine-i Adana hanâtlarından Mahmut Paşa Hanı dimekle han vürudunda sâkin iken bundan akdem fevt olan Numan nâm merkûmun zahirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekisi beytü'l-mâla aid raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana Mütesellimi Hasan Paşazâde atufetlü el-hac Ali

Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan beytü'l-malcı Hacı Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifeti şer'le müteveffâ-yı merkûmun bi'l-cümle terekisi tahrîr ve vüsûk-ı sultanide bey'-i men yezid olunub ba'de'l-inkıtâ' er-ragbat fûruht olunan muhallefât defteridir ki ber-vech-i ati ale'l-esâmi zikr olunur fî 11 CA sene 246

Köhne keçe	köhne fes	köhne aba	köhne postal ve köhne kuşak
adet 1 guruş 3,5	adet 2 guruş 8	adet 1 guruş 8	adet 2 guruş 3

köhne don ve gömlek	in'am-ı şerif hediyesi	nakd-i mevcudu
adet 2 guruş 13	guruş 30	guruş 600

cem'an _____ yekûn _____
guruş 665,5

minhe'l-ihracat _____		
techîz tekfin masârıfı	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme
guruş 25	guruş 33	guruş 33
hizmet-i beytü'l-mâl	kâtibiye ve hidâmiye	nakliye
guruş 16,5	guruş 16,5	guruş 3
han odası kirası duyunu ve masârıfına		
guruş 21		

sahhü'l-baki _____ guruş 517 beş yüz on yedi guraştur.
ber-mûceb hüccet-i şer' iyye amel oluna fî 11 CA sene 246

Sayfa No:69

Belge No:203

Medine-i Adanada Eski Hamam Mahallesi sükkânından iken bundan akdem on beş sene akdem gaybubet (...) ile gayb olan Abdulgani Ağa oğlu Mustafa Ağanın vereseleri kırk üç senesi tarihinde Adana Valisi devletlü Nurullah Paşa Hazretlerinin valiliği hengâmında gaib-i merkûm Adana Irmağında garkan fevt olub lâşesini rü'yet eden iki nefer şahidlerin birisi vefat ve biri dahi diyar-ı ahirde olduğundan sonlarından

mesmu'ları olduğu vechle dört nefer ma'lûmu'l-esâmi kimesnelerin şehadetleriyle sabit ve fevtine hükm-i şer'î lâ-hak olduktansonra müteveffâ-yı merkûmun vereseleri ma'rifet-i şer'le sehemlerine musîb hakkına irsiyelerin ahz u evlad vakf-ı mütekarriz olduğundan intiha-yı vakf mahallerine teslim ve şürût ve kuyûd-ı vakf üzere ba-mürasele-i şer'îye zabt ve iki seneden berü mutasarrıflar iken Konya ve Niğde ve Kayseriye Sancağı ahirlerinden geşt-i gûzar edip Gani oğlum müteveffâ-yı merkûm Mustafa Ağaya senin müşâbehetin var dediklerinden bu takrîb ben Gani Beyin oğlum daiyesinde olan sakt-ı rasları Ağcakoyunlu Cema'atinden Nevşehir Kazasında ba'de Kayseriyede sâkin Mehemed Efendinin oğlu ve ismi Deli Mehemed olduğunu i'tirâf iden Kayseriyeli Hacı Halil Efendi ve Borlu Mavuş Efendi ve Oturakçı Hacı Derviş nâm kimesnelerin ma'lûmları olmağla merkûm Deli Mehemed Gani Beyin oğlu Mustafa Ağa işte benim diyerek Tarsustan Dölek Yaylağına varub Koca Ağa kerimesi ba'isü'l-küttâb Ümmü Gülsüm Hatunu mürtekeb olduğu san'atı kâzibeleriyle ber-takrîb kendüye tezvîc olduğu Gani Beyin oğlu Mustafa Ağa diyerek tezvîc ve yaylakdan nüzûl ve Gani Beyin oğlu olduğu zahir olacağın anlayub zevce-i mezbûre esna-i mu'amelede ben Gani Beyin oğlu değilim benim babama Mehemed Efendi derler ne oldu ise oldu beynimizde sır olarak kimesneye izhâr etmeyelim deyu eylediği nashı (...) hatun mezbûre zabt edib der-ikâb Hatun-ı mezbûr hâlâ Adana Mütesellimi Hasan Paşazâde el-hac Ali Bey Efendiye ba-arz-hal ifadedensonrahusus-ı mezbûr takrîre tarafından sâbitü'l-vekâlesi olan Kâtib Haydar Efendi huzur-ı şer'de merkûm Deli Mehemed muhzırında def'an li'l-iştibah balâda beyân olduğu vechle kemiyyetini istifsâr ettikde ba-lutu' Gani Beyin oğlu olmadığın ve babası ismi Mahmud olduğun ve her ne kadar nikâh-ı mezbu fasid isede talâk-ı selâse ile hatun-ı mezbûreyi be-talîk eylediğin huzur-ı şer'de i'tiraf edib talâk hususunu ve Gani beyin oğlu olmadığın babası ismi Mahmud olduğun çarşuda huzur-ı şer'de bazarda vesa'ir vardıği konaklarda ikrâd eylediğin erbâb-ı vukûf cem-i gafûr ve cem'-i muhayyer kirâmen ve mürâren mahalli şer'de haber vermeleriyle müceb-i muktezâsı üzere ba'de't-tescîl hatun-ı merkûmeye iş bu hüccet-i şer'îye verildiği hindü'l-vesika bi't-taleb ketb olundu fî evâsıt-ı şehr-i Cemaziye'l-Evveli sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Ve gayruhum

Hacı Güvençzâde

Ömer Ağazâde Osman Efendi

Abdulcabbar Bey

Ağa Mustafazâde Ali Ağa

Veli Ağazâde Hacı Ahmed Ağa
 Hazinedâr Ahmed Ağa
 Hacı Dizdâr Mehemed Ağa
 Hasan Paşazâde el-hac Mehemed Bey Efendi
 Müderris Hacı İshak Efendizâde Hacı Mehemed Efendi
 Sâbık Nakibi's-Seyyid Hüseyin Efendi

Sayfa No:70

Belge No:204

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki

Medine-i Adanada Canibi'ş-Şehr nahiyesine tabi' ba-berât ve ber-vech malikâne mutasarrıf olduğum Karaçelik Mezra'asında vâki' beyne'l-ahali ma'lûmetü'l-hudud bağına fî oğluları bağçesi demekle ma'rûf bağçe-i mezbûr harabe teveccüh edib mutasarrıf olan Adanada kâim-makâm nakibü'l-eşrâf İmamzâde siyadettü es-seyyid el-hac Mehemed Sıdkı Efendi bağçe-i mezbûru ma'mûr-ı abadân edip hâvi arsalarını ve zira'at ve hareste ve senevi mahsûlünden bedel-i öşür yirmi guruş maktu'an vezi'a-i mezbûrun sahib malikâne ve mültezimlerine edâ ve teslim ve maktu'-ı mezbûr yirmi guruştan ma'da öşür namıyla nesne mutâlebe olunmamak üzere iş bu ma'mûl ba-temessük verilmiştir gerekidir ki vech-i meşrûh üzere tarafımızdan ve ahirden kimesne mani' olmaya vesselâm

bende

(...) hazret-i

sadr-ı ali

Sayfa No:70

Belge No:205

Vatan-ı asliyesi ve ismi na-ma'lûm olub medine-i Adana bab-ı Tarsus sükûnda Delbelan Hanı vürudunda bundan akdem fevt olan fukarânın zahirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekisi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beyt emini Hasan Paşazâde sehabettü el-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin tarafından nasb ve ta'yîn buyurulan beytü'l-mâlcı Hacı Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı

merkûmun bi'l-cümle terekesi tahrîr ve sûk-ı sultanide bey'-i men yezid ba'd inkıta' er-rağbât fûruht olunan eşya defteridir ki ber-vech-i ati zıkr olunur. Fî 23 ZA sene 246

Köhne şalak	Köhne don ve gömlek	köhne kısa aba	nakdi mevcudu
Adet 1 guruş 17	guruş 2 para	adet 1 guruş 3 para	guruş 52
Yekün	Guruş 74		

minhe'l-ihracat

techîz tekfîn masârıfı	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme
guruş 20,5	guruş 3,5	guruş 3,5
hizmet-i beytü'l-mâl	kâtibiye ve hidâmiye	hizmmet-i muhızıriye
guruş 1,5	guruş 1	guruş 1

fî sahhü'l-baki guruş 43

Sayfa No:70

Belge No:206

An asl Mağnisa ahalilerinden olub Medine-i Adanada Cami'-i Atik kurbunda bundan akdem fevt olan ismi na-ma'lûm olan hallaç nâm müteveffânın zahirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde atufetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan el-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı merkûmun bi'l-cümle terekesi tahrîr olunub ber-vech-i ati ale'l-esâmi zıkr olunur. fî 29 Z sene 246

Köhne şalak	Köhne şal	Köhne yasdık ve döşek	Köhne don
adet 1 guruş 13,5	adet 1 guruş 7	adet 2 guruş 29	adet 2 guruş 6
köhne gömlek ve yelek	köhne ayak yemenisi	köhne penbe	köhne tahta
guruş 2	çift 1 guruş 3,5	guruş 9,5	guruş 4
köhne sağır tencere ve yağ topu	nakdi mevcudu	köhne yorgan	
guruş 5,5	guruş 12	adet 1 guruş 8	

yekün
guruş 99,5

minhe'l-ihracat_____

techîz tekfîn	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme	hizmet-i beytü'l-mâl
guruş 20	guruş 5,5	guruş 5,5	guruş 2
kâtibiye ve kaydiye ve ihzariye		dellâliye ve nakliye	
guruş 12		guruş 2,5	

fî sahh_____

guruş

62

10

52 İş bu dükkân kirasına duyûnu zuhûr edib altmış iki guruş on paradan on guruş ihrâc olunub elli iki guruş baki kalmıştır.

Sayfa No:70

Belge No:207

Hükkâm hakkında ferman-ı şerifin sûreti iş bu mahalle kayd olunmuştur

Tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olucak ma'lûm ol ki mahallin mahrûsamda mutavattın kâfe-i ahali ve re'âyâ ve amme-i fukarâ ve zu'afâ ale'd-devam saye-i inayetvâye-i mülûkânemde müstazil (...) ve cemi' mezâlim ve ta'addiyâtdan emin ve azade olmaları aksâ-yı merâm-ı şahanem olmakdan nâşî himaye-i fukarâ ve siyatet-i acuze ve berâyahususları her-bâr tenbîh ve te'kîd olmakda olduğundan kat'ı nazar her kazaların vâki' olan masârıf-ı sahihasından hakim-i şer'î şerif olanlar hariç defter ve imza olarak guruş başına birer para almak umur-ı mühimme-i devlet ve mesâlih-i eyalet için iktizâ iden arz ve i'lâmlarından başka harç almak ve defter-i tevzi'a ziyade bir akçe idhâl olunmamak ve birbirlerine garaz icrası veyahud bi-gayr-i hak celb-i mal daiye-i fâsidesiyle hilâf-ı inhâ istinâ ederek hasmu'l-muhâl eyledikleri kimesneler ile hin-i mülâzemedede şartları sabit ve zahir olub şer'an men' olunan da'valardan hâkim taraflarından mahsûl-ı def' namıyla muğayir fetvâ-yı şerife bir akçe ve bir habbe alınmamak ve şer'an hükm olunan de'aviden dahi resm-i âyden ziyâde bir şey'i mutâlebe ve ahz kılınmamak vâki' olan mevtâ-yı askeriye ve gayr-ı askeriye'nin sağır ve sağîresi veyahud gaibde varisi olmayub tahrîr icâb etmeyen terekeyi bir türlü haber teflîk ile tahrîrden vezin(?) ve resm-i kısmet namıyla nesne mutâlebesinden mecânebet olunmak ve veresesi sağır veyahud gaibde olub müceb tahrîr olan fetvaların terekesi

tahrîr ve terkîm ve ba'de'l-ihracü't-techîz ve't-tekfîn duyûn-ı müsbet ve sülûs-ü vesâyâsı (...) edâ ve tenkîz ile her ne baki kalır ise beyne'l-verese ulemâ mâ farazallahu te'âlâ tevzi' ve taksîm ittürülüb tereke-i bakiyeden ücret-i kassâmiye ma'a kâtibiye ve hidamiye min haysu'l-mecmû' fukahâ-yı azam rahimuhumullahu te'âlâ hazretlerinin ta'yîn buyurdıkları ücret-i kassâm rub'u'l-aşer kalem(?) zekat mes'elesi üzere bin guruşda yirmi beş guruşdan ma'da bir şey talep olunmamak ve nafaka vesayet hüccetlerinden hariç alınmamak bâbında Anadolu ve Rum-ilinin üçer kullarına tevârih-i muhtelifle ile müte'addid evâmîr-i şerifim isdâr ve tisyâr kılınmıştır.Ferman-ı alîşanım sâdır olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerfyafte-i sudûr olan ferman-ı vâcibü'l-etba' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûn ita'atmakrûnuyla amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr fi evâsıt-ı şehri zi'l-hicce-i şerife sene hums ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:71

Belge No:208

Medine-i Adanada cânibü's-şehr mezralarından Gerdan Karyesinde vatan-ı asliyesi nâ-ma'lûm olub sâkin iken bundan akdem ba-muradullahu te'âlâ fevt olan nâm müteveffânın zahirde verâseti rub'-ı sehimi zevce-i menkûha-i metrûkesi hatuna isâbet edip baki kalan emvâl ve eşyası beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan el-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le bi'l-cümle terekesi tahrîr olunan muhallelâtı defteridir ki ber-vech-i ati ale'l-esâmi zikr olunur. fi 15 CA sene 246

Koza kantar	hınta kile	şa'ir kile	tüfenk
Adet 1 guruş 300	adet 5 guruş 250	adet 3 guruş 120	adet 1 guruş 85
cem'an _____	Yekün _____		
Guruş 755			
minhe'l-ihracat _____			
techîz tekfîn	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme	hizmet-i beytü'l-mâl
guruş 80	guruş 42,5	guruş 42,5	guruş 21,5
kâtibiye ve hidâmiye ve kaydiye	zevce-i menkûhasının mehri		
guruş 21,5	guruş 200		

zevcesine duyûnu

büyük kızına duyûn

guruş 100

guruş 36

sahhü'l-baki

231,5

77

154

Sayfa No:71**Belge No:209**

Huccâc-ı müslimînin yol emri sûreti iş bu mahalle kayd-ı şud

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana mütesellimi Ali Bey zîde mecdühû tevkî'-i refî'-i humâyûn vâsıl olucak ma'lûm olki tavâf-ı Beytullahu'l-harâmın ve ziyaret-i Ravza-i Mutahhara hazret-i seyyidü'l-en'am arzusıyla cânib-i hicâz mağfîret terazemizle bend-i azimet olan hüccâc-ı hidâyetminhâcın rah-ı râsında olan köprü ve kaldırımdan harebe olmuşları bulunur ise gerek hüccâc-ı müslimîn ve gerek surre-i humâyûnum vürûd ve ubûrda envâ'-ı mihnet ve meşakkate düçar olacakları zahir ve bu makûle köprü ve kaldırımlar ta'mîr ve termîm olunarak hüccâc-ı müslimînin kemal-i rahatla mürûr ve ubûrları esbâb ve vesa'ikinin istihsâline ikdâm ve dikkat-i lâzımeden idükü emr bahir olub buhusus be-her sene tenbîh ve te'kîd kılınmakda ise de zikr olunan kaldırım ve köprülerin ta'mîr vesa'ir muhtaç olan mahallerin tanzîf ve tathîri maddesine layıkıyla ihtimâm olunmayarak fukarâ ve zu'afâ köprü ve kaldırım ta'mîri vesilesiyle bir takım iz'aç olunmakda olduğu ma'lûm ve aşikâr ve ba'dezin dahi adem-i vakt ile bir mahallin köprü ve kaldırım bozuk kalub Huccâc-ı müslimîn mürûr ve ubûrda zahmet çekdiği istima' olunur ise ol mahal kankı valinin zir-i hükümetinde olduğu lede'l-tahkîk andan gayrı kimesneye su'al ve itab olunmayacağı bedihi ve bidar olmağla sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin Adana Eyaletinde kâin Çukurova Köprüsü ile Karanlık Kapu nâm mahalde muhtaç ve ta'mîr olunan köprü ve kaldırımları gereği gibi ta'mîr ve termîm itdürüb hüccâc-ı hidâyetminhâcın mürûr ve ubûrda asla sıklet ve meşakkat çekmemeleri esbâbını ihzimâm ve dikkat ve bu bahane ile fukarâyâ cûr ve ta'addi vuku'a gelmemesi hususuna ikdâm u sarf-ı rü'yet eylemek fermanım olmağın mahsûsan iş bu emr-i şerifim isdâr ve ile tisyâr olunmuştur.imdi buhusus mevâd-ı sa'ireye kıyas olmayub Huccâc-ı müslimîn hizmeti olmağla muktezâ-yı gayret ve sadakât üzere zikr olunan mahallerin köprü ve kaldırımlarını layıkı üzere ta'mîr ittürüb hüccâc-ı

hidâyetminhâcın kat'a ta'mîride olmamaları esbâbının istihsalisinden matlûb-ı cihândâranem idüğü ve bu babda kusur ve rehâvet ber-vechle caiz olmadığı ma'lûmun oldukda ber-minval-i muharrer amel ve hareketle icra-yı emr ü irade-i şahaneme mezid-i ikdam ve dikkat eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki vüsûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan ferman vâcibü'l-ittiba' ve lâzımü'l-imtisalimin mazmûn ita'at-makrûnıyla amel ve hareket ve hilâfından hırz u mücânebet eylesesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timat kılasız tahrîr fî evâsıt-ı şehr-i Cemaziye'l- Evvel sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:71

Belge No:210

Medine-i Adana mahallâtından Bab-ı Tarsus Mahallesi sâkinelerinden iken bundan akdem müteveffiye olan Urum Kuş Gözü dimekle arife Aişe Hatun nâm müteveffiyenin zahirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekisi cânib-i beytü'l mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana Eyaleti mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan Hacı Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffiye-i merkûmenin bil-cümle terekisi tahrîr vüsûk-ı sultanide bey' men yezid olunur. ba'd infa'ur-rağbat furuht olunan muhallafâtı defteridir ki ber-vech-i ati zikr olunur. hurrire fî 17 C sene 246

Altun burma	miskal	sağır sim kuşak	altun küpe
Adet 1 guruş 1127	guruş 24,5	adet 1 guruş 79 pare	guruş 80

findık altunu	Köhne altun yüzük	sağır peşkir	Adana basma çiti perçe
adet 1 guruş 24	adet 3 guruş 40	adet 1 guruş 13	adet 3 guruş 15,5

kırmızı perçe bez	perçe(...)	köhne menla sarık örtüsü
adet 4 guruş 10 para	adet 2 guruş 6,5	adet 1 guruş 15

köhne yorgan mulhafası	köhne(..)	köhne yorgan mele yüzü
adet 2 guruş 16	adet 1 guruş 4	adet 1 guruş 3,5

tebeyyüz ma'a sim halal	sandık	Adana basma çiti perçe	(...) Perçe

guruş 28   adet 1 guruş 8,5   adet 3 guruş 10   adet 9 guruş 54

köhne cura   köhne hırdavat   mücessem değermi   sim tılsım
adet 1 guruş 2 para   guruş 8   adet 1 guruş 3   adet 1 guruş 5,5

köhne altun vezeneli   sağır bağ tahrası   gülâm kadim (...)   inek raş
adet 1 guruş 1,5   adet 1 guruş 1,5   adet 24   adet 1 guruş 40

altun küpe   sim kuşak   cami' kebîr feraşı Molla İbrahim yedinden matlubu
guruş 60   adet 1 guruş 66   guruş 400

cem'an yekün _____ 3143,5

minhe'l-ihracât _____

resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme	hizmet-i beytü'l-mâl	
guruş 107	guruş 107	guruş 25	
kâtibiye ve hidâmiye	tellâliye	nakliye	muhzırıye
guruş 53,5	guruş 35	guruş 5	guruş 5

sahhü'l-baki _____ 1806 yalnız bin sekiz yüz altı guruş on paradır

Sayfa No:72

Belge No:211

Medine-i Adana kurâlarından Yüreğirde Sakızlı karyesi sükkânından iken bundan akdem fevt olan Kara Süleyman nâm müteveffânın zahirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ Adana Eyaleti mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan Hacı Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı merkûmun bil-cümle terekesi tahrîr vüsûk-ı sultanide bey' men yezid olunub inkıta' er-rağbat furuht olunan muhallafâtı defteridir ki ber-vech-i ati ale'l-esâmi zıkr olunur. hurrire fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-ışrîn min-şehr-i Rebî'ü'l-âhir sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Zene entarisi	köhne Gönen çarşaf	köhne alca entari
Adet 1 guruş 30 para	adet 1 guruş 15,5	adet 1 guruş 11

atlas perçe	Tek tabanca	müsta'mel döşek yüzü	sim kılınç
guruş 65	adet 1 guruş 24,5	adet 1 guruş 21	kıymet 1 guruş 170

keten gömlek	sandık	keten don ma'a uçgur	sağır terke heybesi
adet 1 guruş 25	adet 1 guruş 4	adet 2 guruş 10	adet 1 guruş 6

gezi perçe	köhne altun yüzük	köhne sim yüzük	(...)
guruş 10	adet 2 guruş 9,5	adet 1 guruş 1,5	guruş 6

köhne nacak	köhne nim yağlık	köhne gömlek	sağır tencere
adet 1 guruş 7	adet 1 guruş 1,5	adet 1 guruş 2,5	adet 1 guruş 5

on ikilik altun	kısrak raş	koza kantar	hınta kile
tane 21 guruş 162,5	adet 1 guruş 154	tane 3 guruş 900	tane 5 guruş 160

nakdi mevcudu	duhan batman
guruş 160	tane 3 guruş 30
cem'an _____ yekün _____ guruş 1196 para 30	

minhe'l-ihracât _____

techîz tekfîn	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme
guruş 80	guruş 150,5	guruş 150,5

hizmet-i mübâşiriye	hizmet-i beytü'l-mâl	kâtibiye ve hidâmiye ve kaydiye
guruş 80	guruş 40	guruş 70

çiftçi başına duyûn	gümrük duyûnu	hizmet-i muhziye
guruş 70	guruş 45	guruş 50

hazinedâr Ağaya duyûnu	tellâliye ve kâtibiye ve şenciye

guruş 910

guruş 12,5

sahhü'l-baki

guruş 573 beş yüz yetmiş üç guruştur

Sayfa No:72**Belge No:212**

Ref'i menzil emrinin sûreti iş bu mahalle kayd olundu

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana Sancağında vâki' kazaların kadıları ve na'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-ayân Adana Sancağı mütesellimi Ali Bey zîde mecdühû ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yan ve zabıtân vesa'ir iş erleri zîde kadruhum tevki'-i refi'-i humâyûn vâsıl olucak ma'lûm ol ki su'î halfukarâ zımnında memâlik-i mahrûsâta ihsâr liva-i şahanemde vâki' kâffe-i menâzil ref' ve (...) ve kiraya tahvîl olunarak fakat umur-ı mühimme ile emdeşd eden hidâme-i devlet-i aliyemin bargir ücretlerine (...) elde olarak bundan akdem bi'l-cümle eyalet ve elviyeden tertîb olunan ma'lûmu'l-mikdar ref'-i menzil bedelinin nısfı taksit-i evveli olmak üzere rûz-hızırdan nihayet iki mah murûrunda ve nısf-ı diğer (...) taksit-i sani olarak (...) keza iki mah murûrunda tahsîl ve hazine-i amireme teslîm olunmak bahatt-ı humâyûn şevket-makrûn-ı şahanem karargîr olmak nizamdan olduğu kapudan müstebân ve iş bu iki yüz kırk altı senesinde vâki' olacak kırk beş senesini rûz-kasımı taksit-i sânisinin dahi vakt-i tahsîli hulul etmiş idü ki zâhir ve ayân olmakdan nâşî zikr olunan taksit-i sâni akçesinin tahsîl bâbında evâmir-i şerifem isdârı hususuna irâde-i aliyem ta'alluk edip ol-babda lâzım olan evâmir-i şerifem isdâr ve tisyâr kılınmış ve nizam-ı vechle iki mah murûrunda mahallinden vürûd etmez ise tamamen teslim ve hazine-i amirem eylemek üzere bu tarafda kapu kethüdâları ve sarrâfları taraflarından sabık-ı vechle ta'ahhüd etmeleriyle sened ahz u hıfz olunmuş olmağla imdi sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin Adana Sancağında kâin kazalardan müretteb olan yirmi üç bin beş yüz guruş sene-i merkûm taksit-i sâni akçesinin vârid emr-i şerifimde yerlü yerinden ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve cümle ittifakıyla tamamen ve şerian tahsîl ve hazine-i amireme teslim olunmak üzere mahz-ı müfredât defterleriyle beraber der-saadetime tavsili hususuna müsâra'at eylemek fermanım olmağın hassaten iş bu emr-i alışanım isdâr ve irsâl olunmuştur imdi vusûlunda sa'y u gayret eyleyesin ve hilâfindan bi-gayet tehaşi ve mecânebet eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur

buyurdum ki hükm i şerifimle vardıkda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan iş bu emr-i şerif-i alişanımın mazmun-ı münifi ber-le hâmil olası şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahriri'l-yevmi's-sâni min-şehr-i cemâziye'l-evvel sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:72

Belge No:213

Mukâta'ât emrin sûreti iş bu mahalle kayd-ı şud

Kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı mütesellimi el-hac Ali Bey zîde mecdühû tevki'-i refi'-i humâyûn vâsıl olucak ma'lûm ol ki Adana ve Tarsus Sancaklarında kâin mukâta'âtın iki yüz kırk üç ve dört seneleri bedel-i iltizâmâtıyla mevâd-ı sa'ireden dolayı dergâh-ı mu'allâm kapubaşlarından Nurullah Bey dâme mecdühünün mahallinde olan seksen dokuz bin iki yüz yirmi dokuz buçuk guruş bakayasının yetmiş altı bin üç yüz otuz üç buçuk guruş Menemencizâde Habib Beyde ve iki bin yirmi guruş Müftizâde Ali ve da'vası ba'zı gerek zimmetlerinde olduğu bila Mübin bakaya-yı mezkûrenin yerlû yerinden ve icâb ve iktizâ idenlerden bit-tahsîl mûmâ ileyh Nurullah Bey dâme mecdühünün ba'zı mevâddan dolayı mukâta'ât hazinesine olan duyûnu ma'lûmesine mahsûben tahsîli zımnında sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin sana ve bereketlû ma'den-i humâyûn emini kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan İsmail zîde mecdühüye hatt-ı ba-sûret defteriyle tasdîr ve tesyîr kılınan emr-i şerifimin vusûlunda ve bakaya-yı mezkûreden vech-i muharrer üzere yetmiş altı bin şu kadar guruş zimmetleri olduğu mir-i merkûme ile karındaşı Nebi Bey makarr u mu'teber olmuş iselerde ba'zı mukâta'ât bedel-i iltizâmından dolayı Adana sükkânından Hacı Kadri zimmetinde yirmi sekiz bin ve Mehemed Zihni zimmetinde on dokuz bin ve Misis mütevellisi Hüseyin zimmetinde sekiz bin guruş ki cem'an ba-temessükât elli beş bin guruş alacakları olduğundan bahisle merkûmun ile mahallinde bi'n-nevâki' ber-mûceb temessükât-ı mübelliğ-i mezkûru tahsîl bâbında emr-i şerifim isdârı istid'asında olduklarını emin mûmâ ileyhin vârid olan arizasından başka ve merkûm Müftizâde Alinin zimmeti olan iki bin yirmi guruş lede'l-mutâlebe mübelliğ-i mezbûr Üzeyr(?) mukâta'ası bedeli'l-iltizâmâtından dolayı zimmeti ise de mukâta'a-i mezbûru kendüsü zabt edemeyüb merkûm Menemencizâde zabt ve ta'sîr eylemiş olduğundan mübelliğ-i mezbûr ki mir-i merkûmundan tahsîli lâzım geleceği ifâde ve beyân eylediğini ve da'va bakayanın dahi bundan böyle tahsîli ve tevsîline sa'y u gayret edeceğini gönderdiğimde

arizanıza başka tahrîr ve inhâ eylediğiniz ecelden verilen emr-i şerif mezkûr kaydı ba'de'l-ihrac iktizâsı ricâl-i devlet-i aliyemden mukâta'ât hazinesinin varidâtı nazırı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühüden isti'lâm olundukda (...) kuyûda nazaran merkûmân Menemencizâdeler ile merkûm Müftizâde Ali tahsîlini ima ve istid'a eyledikleri mebâlig-i bakaya-yı mezkûreden dolayı olan zimmet-i mezkûrelerine dokunur şey olmayub hukuka da'ir mevâddan olmak cihetiyle zimmet-i mezkûrelerinin be-her hal kendülerinden tahsîli lâzım gelmiş olmakla bu sûrette ber-vech muharrer bakaya-yı mezkûreden zimmetleri olan mübellig-i mezbûr yetmiş altı bin bu kadar gurusun ba'de zin vâki' olarak ağrar ve ehiyyelerine ber-vechle sem'-i i'tibâr olunmayarak makarr-u mu'teref oldukları vechle mizân-ı merkûmâtдан tamamen ve seri'an tahsîl ve mûmâ ileyh Nurullah Bey dâme mecdühünün zimmetine mahsûben mukâta'ât hazinesine irsâl ve teslim olunmak bâbında ferman-ı alışanım sâdr olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifle vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan iş bu emr-i alışanımın mazmûn-ı münifi üzere amel olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr fi'l-yevmi's-sâmin işrîn şehir-i Rebî'ü'l-âhir sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:73

Belge No:214

İş bu bin iki yüz kırk altı senesine mahsûben rûz-kasım i'tibariyle mah-ı cemâziye'l-âhirin on beşinci gününde ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le tevzi'i iktizâ iden masârıf-ı beldenin defteridir ki ber-vech-i ati zıkr olunur.Fî 15 CA sene 246

Guruş

90500 – ba-emr-i ali mukâta'a-i amire tarafına edâsı lâzım gelen taksit-i vahid ki taksit-i sânisî olmak üzere

07500 – kırk altı senesine mahsûben bedel-i ağnam

00750 – bedeliye-i mezbûrun hizmet-i mübâşiriyesi

11500 – kırk altı senesinin taksît-i ulâsı

26000 – Adana menziline kiracıbaşı nasb olunan taraf-ı vilayetten ali târikü'l i'ane verilen gayr-i ez tesellüm-ü baki

136250

001000 – menzil için istikrâ olunan hanın bir senelik icârı

000200 – taraf-ı vilayetten edâsı lâzım gelen ba'zı konaklar için vaz' defter

olan

008116 – Bengül oğlunun ibrâz eylediği masârıf-ı belde defterine ba‘de’n-nazar vaz‘ olunan ber-mûceb defter

003512 – def ‘a Bengül oğlunun ibrâz eylediği kabl-i şer‘den temhîr olunmuş masârıf-ı belde defteri mûcibesi

150878

000325 – Bağçecibaşının ibrâz eylediği masârıf defteri mûcibesi

036750 – Mûtesellim Bey Efendi Hazretlerinin sıra ve vuska başıya esb ve bağçe ve tatarâna ve umur-ı vilayete verüb ibrâz olunan defteri mucibi

000100 – Subaşının masârıfı yedinde olan defteri mucibi

188053

007000 – balada kiracıbaşıya menzil i‘anesinin noksanı

000875 – menzil ocaklığı

002500 – Hilmi İbrahim Paşa bakayasına me‘mûr Hacı Mehemed Bey Efendiye hizmet-i mübâşiriye

020000 – ber-mu‘tad Mûtesellim Bey Efendi Hazretlerine

216428

001000 – tahsîliye

001000 – buyuruldu götüreren ağaya

007500 – Kethüdâ Efendi gurus /5000 Kâtib-i Divan Efendiye gurus /1000 Hazine Kâtibine gurus /750 sarrâfiye gurus /750 cem‘an

225928

000550 – ücret vekil-i fukarâya gurus /250 ve Subaşıya gurus /200 bölüklü çavuşa gurus /100 cem‘an

001132 – sâbık kiracıbaşı Teklizâdenin ibrâz eylediği memhûr ve gayr-i memhûr üç aylık menzil masârıfı ber-mûceb defter

001052,5 – vekil-i fukarânın ibrâz ettiği masârıf defterine ba‘de’n-nazar mûceb defter vaz‘ olunan

010865 – esnafânın tezkireleri tezkiresiz defter mûcebince matlûbâtları

239528,5

017000 – iş bu tevzi‘de küsr-i bakiye mahsûben vaz‘ defter olan

001725 – nazıriye gurus/500 Kâtib Efendilere gurus/825 ihzâriye gurus/150 hidâmiye gurus/250

000420 – Yüreğir cânibü’ş-şehr nahiyelerinin iktizâ iden şehriyeleri

258672,5

006466 – gurus başına birer paradan hariç imza

002000 – Efendi mûmâ ileyhın yediyle ba-defter masârıfât-ı belde

267138,5

005000 – Bezekoğlunun taraf-ı vilayette olan mahsubuna vaz‘ olan

003880 – Acem Hamı ta‘mirlerine vaz‘ olan

286018,5

110934 – taşralara ifr olunan iki hums minhâ

165084

024000 – Hanâtlara ifrâz olunan minhâ

141084

007500 -Melemenci sihamı minhâ

134584

005000 – Karakayalı sihamı minhâ

128584

002000 – Şambayadı sihamı minhâ

126584

003000 – Kürkçü sihamı minhâ

123584

001000 – Karataş sihamı minhâ

122584

003000 – Ağcakoyunlu sihamı minhâ

119584

000300 – Kabasakal sihamı minhâ

119284

000500 – Yeni Fellâhân Karyesi sihamı minhâ

118784

Sayfa No:74

Belge No:215

Ya Allah   Ya Fettâh   Ya Rezzâk   Ya Alîm

İzzetmâb şeri‘atnisâb mevlânâ el-hac Mehemmed Sıdkı Efendi kâmyâb

Ba'de't tahiyyâtü'l vâfiye inhâ olunur ki ber-vech mansıb mutasarrıf olduğum Adana ma'a Yüreğir kazasının umûr-ı ahkâm-ı şer'iiyesi iş bu sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf mah-ı Şa'ban-ı Şerifin gurrelerinden cenâbınıza ibkâ olunmuştur. Gerekdir ki kaza-i mezbûru şehr-i mezbûrdan zabt edip beyne'l-ahali icrâ-yı ahkâm-ı şer'-i ali eylesin vesselâm.

Mezbûr

Mutasarrıf-ı kaza-i

El-hac .....

.....

Ali

Ser levha

Sayfa No:74

Belge No:216

Kıdvetü's-sadât el-kirâm Adana ve Dünderlı kazalarında kâim-makâmımız olan Ahmet Kadri Efendizâde es-seyyid el-hac Mehemed Efendi dâme şeref-siyâdete

Ba'de't-tahiyyâtü'l-vâfiye inhâ olunur ki kuzâhâ-yı merhum kâim-makâm sekabet eşrâf hizmet-i şerifesi iş bu bin iki yüz kırk altı senesi mah-ı Recebü'l Ferdi guresinden kemâkân cenâbınıza ihâle ve tefvîz olunmuştur.gerekdir ki sâdât-ı kirâma tevkîr ve ihtirâm edip kudât ve kâim-makâm senedleriyle tesyîd ve izhâr-ı alâmet hazır edip idenleri men' ve def' cenâbınız dahi kimesneye alâmet-i hazır evza'ından haşyet ve iddi'â-yı nısb-ı siyâdet idenleri tarafımıza havaleye mübâderet ile iş bu emânet-i kübrâda iffet ve istikâmet eyleyüb sâdât-ı kirâmdan tevcîh ve urusiye ve muhaddesât-ı sa'ire-i na-marziye namıyla bir akçelerin almayub ve aldirmayub sıyânet-i arz ve mallarında sa'yi medfûr ve zımnında şevketlü mehâbetlü kudretlü karâmetlü padişah alem-penâh efendimiz hazretlerine isticlâb-ı da'avât-ı hayriyeye ihtimâm ve her bir emrde şer'i şerife imtisâl-i tam eylemek mazhâr-ı şefa'at hazret-i seyyidü'l-en'am ve aleyh ve ale elihî efdâlü't tahiyyât vesselâm olasız.

El-muhlis Ahmed Reşid el-Hüseyni

En-nısb-ı ale'l-eşrâf

Sayfa No:74

Belge No:217

Medine-i Adanada cânib-i şehz kurâlarından Hızırlı Karyesinde misafireten ikâmet üzere iken bundan akdem fevt olan Antakiyeli Yusuf nâm fukarânın zahirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi terekesi cânib-i beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan Hacı Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı merkûmun bil-cümle terekesi tahrîr vüsûk-ı sultanide bey' men yezid olunub inkıta' er-rağbât furuht olunan muhallafâtı defteridir ki ber-vech-i ati ale'l-esâmi zikr olunur. Fî 5 B sene 246

Köhne beyaz Ahmediye	köhne aba	köhne gömlek	köhne dizlik
adet 1 guruş 7	adet 1 guruş 2	adet 1 guruş 4	adet 1 guruş 12

der-zimmet Sürek Ali'de	der-zimmet Sofioğlu İbrahim'de
guruş 98	guruş 30

nakdi mevcudu	Sürek Alinin Eniştesi	Yusu' da
guruş 40	Der-dest guruş 35	fora haki guruş 22

cem'an _____ yekün _____ guruş 228

minhe'lihrâcât _____

techîz tekfîn	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme
guruş 32	guruş 11	guruş 11

hizmet-i beytü'l-mâl	kâtibiye ve hidâmiye ve ihzâriye	tellâliye ve nakliye
guruş 8	guruş 8	guruş 3

Sürek Aliye deyn
guruş 30

sahhü'l-baki _____ guruş 125 yalnız yüz yirmi beş guraştur

Sayfa No:74

Belge No:218

Medine-i Adana civarında Bağçeler Obası sâbık Gezer Küçük Mahmud nâm merkûm bağında misafireten sâkin iken bundan akdem fevt olan Antakiyeli Mustafa nâm müteveffânın zahirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi cânib-i beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde atufetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan Hacı Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le bil-cümle terekesi tahrîr vüsûk-ı sultanide bey' men yezid olunub inkıta' er-rağbât furuht olunan terekesi defteridir ki ber-vech-i ati zikr olunur. Fî 11 B sene 246

Köhne yorgan adet 1 guruş 18 nakdi mevcûdu guruş 50	köhne gömlek ve yelek adet 2 guruş 4,5	köhne kuşak ve köhne fes adet 2 guruş 7
cem'an	yekün	79,5 guruş
minhe'lihrâcât		
techîz tekfîn guruş 20	resm-i beytü'l-mâl guruş 4	resm-i mahkeme guruş 4
hizmet-i beytü'l-mâl guruş 2,5	kâtibiye ve hidâmiye ve kaydiye guruş 3	tellâliye ve nakliye guruş 2
sahhü'l-baki		guruş 44 yalnız kırk dört guruştur.

Medine-i Adana mahallâtından Han Kurbu Mahallesi sükkânından Helvacıoğlu nâm kimesne hâlâ Adana mütesellimi inayetlü el-hac Ali Bey Efendi tarafından başçavuş Lazzâde Hacı Mahmud Ağa mübaşeretiyile ihzâr-ı şer'-i ali iderek mahalle-i mezbûrun sükkânından iş bu ba'isü'l-küttâb babalığı Helvacı Ömer muhızırında üzerine da'va ve takrir-i kelâm eylediği bundan akdem Helvacı dükkanından ma'lûmu'l-mikdar ağdan ve elli batman helva ve biraz helvacı takımı ve dokuz senelik ev kirası ve dükkan kirası ba-defter dokuz bin guruşa balığ olmakla mübelliği mezbûru taleb eylediğimde o

dahi imtina' eder su'al olunub takrîr tahrîr mübelliği mezbûr (...) verilmesi muradımdır dedikde müdde-i aleyh istintâk olundukda cevabında üç küp ağdan on batman helva ikrâr ve hesabını rû'yet ve ma'da bir akçe deynim yoktur deyu demekle mukâbele edincek müdde-i merkûm üç küp ağdan ve on batman helvanın hesabını ba'de'l-ikrâr ma'da olan da'vasına mutâbık beyyine taleb olundukda ba'de'l-emhâl ve'l-eshâl etyân beyyineden aczini izhâr ve tahlife taleb olmağın ale-vefikü'l-mes'ul müdde-i aleyh halefû'l-billah alel-a'la etmekle mûcebince müdde-i merkûm Hace Alinin fîmâ-ba'd buyüce şer'i mu'arazası men' olunduğu hindü'l-vesika bi't-taleb ketb olundu hurrire fi'l-yevm er-rabi' ve'l işrîn min-şehr-i Recebü'l-ferd sene sitte ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Vegayruhum

Durmuş oğlu Hasan

Fakih oğlunun oğlu Hacı Hasan

Uncu Durmuş oğlu Monla Durmuş

Kal'ada sâkin Kapucu Hafız

Hafız İsmail

Kuşcu Hüseyin Efendi

Zabıt çıktı oğlu Mustafa Ağa

Erici Hafız Efendi

Guruş

1400 – Rebî'ü'l-evvel mahiyesi

1400 – Rebî'ü'l-Âhir mahiyesi

1400 – Cemâziye'l Evvel mahiyesi

1400 – Cemâziye'l Âhir mahiyesi

1400 - Receb mahiyesi

0930 – bağçe ve mukâta'a maddesi zeylinden

1750 – Şa'ban-ı Şerifin ibkâ murâselesi zeylinde harç bab

0450 – bi-hesab sarraf iktizâ güzeşte

10130 – cem'an on bin yüz otuz guraştır.

Sayfa No:75

Belge No:219

Ba'is-i tahvîl halâs oldur ki

İş bu bin iki yüz kırk altı senesi mah-ı Receb-i Şerifin on sekizinci gününde hâlâ der-aliyede mütemekkin divan oğlu Kostantin sarrafın tarafından vuku'-yafte olan hesâbının rü'yetine ahz ve i'taya vekâletim hesabıyla hâlâ Adana hâkimi faziletlü İmamzâde es-seyyid el-hac Mehemmed Sıdkı Efendi Hazretlerinin balada mestûr sekiz kalem on bin yüz otuz gurusun hesâbını rü'yet ve mübelliğ-i mezbûru tamamen alınub hesâbı mezbûrdan bir gurus baki alacağı kalmayub hîn-i hâcetde ibrâz olunmak üzere Efendi mûmâ ileyh hazretlerine iş bu halâs verildi

Bende

Kasap oğlu

Aleksi (...)

Sarraf

Mezbur

Hüm

Sayfa No:75

Belge No:220

Medine-i Adana Şehr Civarı Karyesi mütemekkinelerinden Güzel binti Tamcı nâm zımmiye meclis-i şer'-i şerif-i enverde iş bu hâletü'l-kitab Meryem binti Serkez nâm zımmiye muhızırında şöyle da'va eylediği karye-i mezbûrda ma'lûmu'l-hudud beyn'l-ahali bir bab beyt önünde havluyu müştemil menzil mezbûru hîn-i şer'de semn-i ma'lûmesiçin verilen akçe benim malım olub tarih-i iştiramız on sekiz seneye balığ ve zevcem Serkez zımmi on bir seneyi tecavüz eyledi bana vaz'-ı yed ettirmediler su'al olunub takrîr tahrîr ve mûceb-i şer'isi muradımdır dedikde müdde-i aleyhâ inhâ ve defa'le mukâbele edip lede'l-istifta müddeiye-i merkûmenin semn hissesinden başka da'va-yı meşrûhası mesmû'a olmadığına bina'en semn hissesinden başka buyüce şer'i mu'azarası men' olunduğu hindü'l-vesika bi't-taleb ketb olundu.fi'l-yevm hâmis min-şehr-i Recebü'l-ferd sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Vegayruhum

Boyacı İvaz zımmi

Dark oğlu zımmi

Ahmedin oğlu Mehemed

İbrahim Çelebi

İsmail Çelebi

Ser-muhzırân Hacı Hüseyin Ağa

Sayfa No:75**Belge No:221****(İptal edilmiş kısım)**

Bahren der-aliyeye irsâl olunan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyenin müfredâtı defteridir ki ber-vech-i ati zikr olunur .Fî 9 Ş sene 246

Şerif Ali Bölükbaşı	İbrahim diğer İbrahim	Ali	İbrahim	Halil	Ömer		
	1	1	1	1	1	1	1
Mehemmed	Mustafa	Yusuf	Hasan	Ali	Mehemmed	Bekir	Sadık
1	1	1	1	1	1	1	1
Abdullah	Mustafa	Mustafa	Ali	Osman Bölükbaşı	Ömer		
1	1	1	1	1	1		
Osman	Mehemmed	Aziz	Emin	Mustafa	Süleyman	Ahmed	
1	1	1	1	1	1	1	
Hasan	Hasan	Hüseyin	Mehemmed	Ali	Ahmed	Osman	
1	1	1	1	1	1	1	

yalnız otuzbeş nefer askerdir

Sayfa No:76**Belge No:223**

Kıdvetü'n-nüvvâbü'n-müteşerri'in Adana ve Beylan nâ'ibleri zîde ilmühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan hâlâ Adana mütesellimi el-hac Ali Bey zîde mecdühü tevki'-i refi'-i humâyûn vâsıl olucak ma'lûm ol ki Haremeyn-i Muhteremeyne tabi'(...) Şam-ı Şerifde salât-ı Mısıryyûn evkatı kurâsından Sayd(a) Eyaleti dâhilinde kâin ba-irâde-i seniyyem verilen nizâm-ı müstahsene mücebince Sayd(a) valileri taraflarına ber-vech iltizâm başkaca der-uhde olunagelen on dokuz bin yedi yüz seksen buçuk gurus bedel-i iltizâm ile mukayyed ma'lûmu'l-esâmi (...) iki yüz otuz sekiz senesine mahsûben Şam-ı Şerif valisi olarak isbâk merkûmu'l-vüzerâ Beylanlı el-hac Mustafa Paşa dâmetü'l-me'âliyeye alınub bedel-i iltizâm mezkûr Paşa-yı mûmâ ileyhin Şam valiliğinden hîn-i infisâlinde emvâl-i mülhakâtından tahsîli matlûb olundukda hizmet-i

miriyesiyle me'an Paşa-yı mûmâ ileyhın ve oğlunun Adana ve Beylan taraflarından vürûd idecek emlâkı mu'acedâtından istinhâ olunmak bâbında şerefyez sudûr iden irâde-i şahanem mücebince Haremeyn hazinesine ilm ü haber verilmiş ise de henüz bir akçe teslim olunmamış olduğu beyânıyla mübellîğ-i bedel-i mezkûr her ne-mahalde icâb ider ise tahsîl hususunu der-sa'adetim ağası kâtibi tarafından ba-takrîr inhâ olunmakdan nâşî keyfiyet kuyûdî ba'de'l-harac iktizâsı su'al olundukda mûmâ ileyh el-hac Mustafa Paşa dâmet-i me'aliyenin darphane-i amirem zuhûr iden ma'lûmu'l-mikdâr hizmet-i miriyesi Haleb cânibinde olarak mukâta'ât ve emlâkı mu'aceranından tamamen istifa olunmuş ise de Paşa-yı mûmâ ileyhın mukâta'ât emvâllerinden dolayı hazine-i amireme zuhûr iden bir yük elli bin bu kadar gurus hizmetiyle ber-vech muharrer Harameyni's-Şerifeyn hazinesinin matlûbu olan on dokuz bin yedi yüz seksen buçuk gurus Paşa-yı mûmâ ileyhın Adana ve Beylan taraflarında olub fûruhtu irâde-i seniyyem muktezâsından olarak ma'a mukâta'ât emlâkı mu'aceranıyla iki yüz otuz dokuz ve kırk dört senelerine mahsûben mukâta'ât bedel-i iltizâmâtından dolayı Haleb Eyaletinde olan elli yedi bin iki yüz yetmiş gurus bakayası bi't-tahsîl istifası hususuna irâde-i seniyyem ta'alluk etmiş olduğundan Adana ve Beylan taraflarında olan emlâkının fûruhtuyla mu'acelesinin irsâlî bâbında ba-şukka ve zimmetin ba-tahsîl tesyîri bâbında ba-şukka evâmîr-i şerifim isdâr ve tisyâr olunmuş ise de henüz cevabı vürûd alınmamış olduğundan ve hazine-i amirem Harameyni's-Şerifeyn hazinesinin masârîfâtları bu makule matlûbâtının tahsîline mütevakkıf olarak sür'at-ı tahsîl dahi ve irâde-i seniyyem muktezâsından idüğüne bina bu sûretde Paşa-yı mûmâ ileyhın Adana ve Beylan taraflarında emlâk ve mukâta'âtın ber-mantuk irâde-i seniyyem fûruhtuyla mu'acerâtının defteriyle irsâl bâbında sen ki mütesellim mûmâ ileyhın sana hitaben ba-şukka ve senin merkûm yedi'l-iltizâmâtından Haleb cânibinde olarak elli yedi bin iki yüz yetmiş gurus bakayasının tahsîli bâbında Haleb Valisi vezirim Ali Paşa Ademullahu te'âlâ iclâlehüye hitaben ba-sûret defteriyle ba-şukka te'kîd isti'hâli hâvî evâmîr-i şerifem isdârı iktizâ eylediği muhallefâtından der-kenar ba-takrîr lede'l-vesât mücebince tenâzımı hususuna irâde-i aliyyem ta'alluk edip ol-babda vali-i müşâr-ı ileyh hisse ve ba-sûret defteriyle diğer emr-i şerifim isdâr ve tisyâr olunmuş olmağla ber-vech muharrer amel ve hareket etmek fermanım isdâr olmuştur müceb emr-i şerifimle amel ve hareket ve hilâfından hızr u mücânebet eylemeniz bâbında ferman-ı alışıanım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere sudûr olan iş bu emr-i şerifim mazmûn-ı münifi ber-le amel olası şöyle bilesiz alâmet-i

şerifime i'timad kılasız hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-aşer şehr-i cemâziye'l-ahir sene
sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Guruş

1400 – Rebî'ü'l-evvel mahiyesi

1400 – Rebî'ü'l-Âhir mahiyesi

1400 – Cemâziye'l Evvel mahiyesi

1400 – Cemâziye'l Âhir mahiyesi

1400 – Receb-i Şerif mahiyesi

1750 – Şa'ban-ı Şerifde verilen harç bab

0930 – bağçe ve mukâta'a zeylinde verilen

0450 – bi-hesab sarraf iktizâ güzeşte

10130 – cem'an on bin yüz otuz guruştur.

Sayfa No:76

Belge No:224

Bâ'is-i tahvîl-i halâs oldur ki

İş bu bin iki yüz kırk altı senesinde mah-ı Receb-i Şerifin yirminci gününde hâlâ der-aliye mütemekkîn şerikim Yuvanoğlu Kostantin sarrafın tarafından vuku'-yafte olan hesabının rü'yetine ahir ataya vekâletim ve şirketim hesabıyla hâlâ Adana Hâkimi İmamzâde faziletli el-hac Mehemmed Sıdkı Efendi Hazretlerinin balada mestûr sekiz kalem on bin yüz otuz guruşu akdem vekilimiz Aleki zımmının rü'yeti mücebince sened-i dem dahi yekünü hesap edip tamamen ve kâmilan alınıb hesab-ı mezbûrda bir guruş matlûbumuz kalmayub vakt-i hâcetde ibrâz olmak için yed-i mûmâ ileyh tarafımızda dahi iş bu tahvîl i'ta olundu.

Bende

Bende

Hâlâ sarraf-ı mezbûr defter nazırı

Hâlâ mezbûr vekil-i sarraf(...)

Bende

Sâkin (...) sarraf-ı mezbûr Arslan(...) Bey

Sayfa No:76

Belge No:225

Def'a-i saniyede der-aliyeye irsâl olunan Sorucalu Yörügü denilen tahmîl olan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyenin ale'l-esâmi müfredâtı zıkr olunur.Fî 18 S sene 246

Mehemmed Bölükbaşı	Hüseyin	Ali	Salih	Ahmed	Emin		
1	1	1	1	1	1		
Hüseyin	Yusuf	Ali	Mahmud	Mustafa	Ahmed	Mehemmed	Halil
1	1	1	1	1	1	1	1
Mehemmed	Hasan	Hüseyin	Mehemmed	def'a	Mehemmed	Yusuf	
1	1	1	1		1	1	
Hüseyin	Mehemmed	def'a	Mehemmed	Mehemmed	Abdullah		
1	1		1	1	1		
Ali	Cuma	Ahmed	Yusuf	Abdullah	Süleyman	Ali	
1	1	1	1	1	1	1	
Süleyman	Mehemmed	def'a	Mehemmed				
1	1		1				
neferât-ı Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye							
yekün_____ 35							

Sayfa No:77

Belge No:226

Medine-i Adana mahallâtından Hoca-i Vezir ve Hanedân Mahallesi civârında sâkin iken bundan akdem fevt olan se'ile ta'ifesinden fukarâ Kulaksız Kör Ömer nâm müteveffânın zahirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan beytü'l-mâlcı el-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le bil-cümle terekesi tahrîr olunub vüsûk-ı sultanide bey' men yezid olunub ba'de inkıta'er-rağbat furuht olunan muhallefâtı defteridir ki ber-vech-i ati ale'l-esâmi zıkr olunur. Hurrire fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-işrîn min-şehr-i Recebü'l-Mürecceb sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Köhne nühas	köhne döşek	köhne yorgan ve yasdık	köhne sandık
kıymet 4 guruş	adet 1 guruş 12	adet 1 guruş 15	adet 1 guruş 4

köhne gömlek   kısa aba   köhne sofra   köhne merdiban ve tahta

adet 1 guruş 5   adet 1   adet 1 guruş 1   adet 1 guruş 3

Çökülünün oğlu Madrus zımmide

guruş 100

Yüksek Karyesinde sâkin Küçük Mehemedde   Arkadaşı Kör Aşıkda

Guruş 125   guruş 100

mahalle-i mezbûrede köhne sağır menzil bab

kıymet guruş 300   adet 1

cem'an _____ yekün _____ guruş 703

minhe'lihrâcât _____

techîz tekfîn   resm-i beytü'l-mâl   resm-i mahkeme   hizmet-i beytü'l-mâl

guruş 50   guruş 35   guruş 35   guruş 17,5

kâtibiye ve hidâmiye ve kaydiye ve ihzâriye   tellâliye ve nakliye

guruş 17,5   guruş 5

yekün _____ guruş 160

sahhü'l-baki _____ guruş 543

Ağa Mustafazâde Ali Ağaya

Gazizâde Ali Beye ba-temessük

Ba-temessük guruş 300 (...)guruş 120

(...)guruş 1000 an(...) guruş 400

Binde bir Mehemed Çelebiye

küsür

(,,,)guruş 30 an (...)guruş 12

11

Sayfa No:77

Belge No:227

Def'a der-aliyeye giden Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye firenk sefinesiyle Derviş Ağa ma'iyetinde giden Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyenin müfredâtı beyân olunur. Fî 15 S sene 246.

Bayrakdâr Mehemed   Receb   Ahmed   Mehemed   İsmail   Ahmed

1   1   1   1   1   1

Hurşid   Mustafa   Hasan   Mehemed   Mehemed   Mehemed   Ahmed

1   1   1   1   1   1   1

Mahmud   Süleyman   Mahmud   Hasan   Mehemed   İsmail   Fenam

1   1   1   1   1   1   1

Mustafa	Hemşu	İsmail	Süleyman	Ali	Selim	Osman	İbiş	Hüseyin
1	1	1	1	1	1	1	1	1

Süleyman

1

Adanadan yekün_____ müfredât adet 30

Beylan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyenin müfredâtı beyân

Mustafa	İbrahim	Hüseyin	İbrahim	Yusuf	Ali	Yusuf	Ahmed
1	1	1	1	1	1	1	1

Mustafa	Hüseyin	İbrahim	Abdurrahman	İbrahim
1	1	1	1	1

yekün_____ müfredât adet 13

Sayfa No:77

Belge No:228

Bâ'is-i tahvîl budur ki

İş bu bin iki yüz kırk altı senesi mah-ı Şa'ban-ı Şerifin evâhîrinde Adana Eyaletinden ba-emr-i ali matlûb buyurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediyeden Adana ve Kurâları sehmine isabet iden yüz yüz nefer asker ile ve Beylan tarafından zuhûr iden on üç nefer ki cem'an yüz on üç nefer askerlerden bundan akdem otuz beş neferi Sülûçeli yörûgükaptana teslîm ve ondan sonra otuz beş nefer dahi Sülûçeli nakûle kaptana teslîm ve baki kırk üç neferi dahi kendim Nemçeli Renecova kaptan sefinesiyle der-alıyeye Asâkir-i Mansûre Ser-askeri veli'n-ni'am efendimiz tarafından akdem gidenleri ve bu nöbet beraber götürdüğüm kırk üç nefer ile yüz on üç neferi tamamca teslîm etmeye mukâvelem hesabıyla iş bu neferlerin eyyâm-ı muhtelifede ve harc-ı râhlarını ve iktizâ iden na'lınlarını tamamıyla alınub taraf-ı vilayetde matlûbları kalmadığı ve kendim nezâret zeylinde taraf-ı vilayetden verilen beş bin gurusş aldığım celile nezâretim celiliye taraf-ı vilayete iş bu sened tahrîr ve teslîm olundu gerekdir ki vakt-i hâcetde ibrâz oluna vesselâm

Ağa Derviş Antakiyeli el-muharru'l-muhlas

Sayfa No:77

Belge No:229

Bâ'is-i tahvîl oldur ki

İş bu bin iki yüz kırk altı senesinde mah-ı Şa'ban-ı Şerifin ahirinde hadm-ı müteveffâ Bozzâde el-hac Ali Ağa Vakfı olup bir tarafı hâlâ oda menzilinın şimal cânibinde olan arsa ve bir tarafı sâkin olduğumuz harem menzili ve bir tarafı tarik-i has ve taraf-ı rabi'i imamzâde mahziyetlü el-hac Mehemed Efendinin sâkin olduğu vakfı harem menzili ile mahdûd ve iki bab fevkâni ve tahtâni ve orta sofa ve önünde kebîr sofave bunların arsaları mikdarı havludan arsa ilave olmak üzeri menzil-i mezbûr olup ta'mirleri meyanında vakfa müsa'ade olmadığına bina-i menzil-i mezbûrun nakzını her ne kadar kerestesi var ise vakf için tarafıma teslim etmek üzere arsasına mübâdi Ağca Mescid Mahallesinden beyne'l ahali ma'lûmetü'l hudud bir bab fevkâni ve tahtâni ve şehinşâhin vesa'ir tevabi' liva hakkıyla vakfımıza ilhâk olup arsa-i mezbûru İmamzâde mûmâ ileyh Hacı Mehemed Efendinin mahdûmu Es-seyyid Abdullah Efendiye firağ ve kasr-ı yed ve tevalim hesabıyla harem menzillerine ilave etmek üzere iş bu ma'mûl ba-temessük (...) gerekdir ki tarafımızdan ve ahirden kimesne mani olmaya vesselâm.

Ve gayruhum

Timurcu ustası Ömer

Mi'marbaşı

Niğdeli Uncu Ali

Gülenik oğlu Durmuş

Hacı Bekir

Na'libend Monla Ali

Monla Seyfi

Osman Ağa

Kâtib Hacı Ali

Na'libendzâde Ahmed Efendi

mezbûr müteveli El-hac Ali(...)

Sayfa No:77

Belge No:230

Medine-i Adanada Halhal Mahallesi Sükkânından iş bu ba'isü'l-küttâb Bozzâde El-hac Ali Efendi nâm kimesne meclis-i şer'i şer'if-i enverde takrir-i kelâm ve ifade-i meram edip mahalle-i mezbûrda ba-şurut vakfı müteveli ve mutasarrıf olduğum ceddım

merhûm Bozzâde El-hac Ali Ağanın vakfı olup bir müddet intifa'ı münkat' olan kıble tarafı hâlâ sâkin olduğumuz oda menziline şimal tarafında büyük havludan ifrâz olunan arsa ve bir tarafı tarik-i has ve bir tarafı harem menziliz ve tarafı rabi'i İmamzâde Efendilerin beytûtet eyledikleri vakf-ı harem menzili iş bu hudud-ı erba'a ile mahdûd iki bab fevkânî ve tahtânî ve önünde kebîr sofa harabe karîb olup mecmu'u kerestesi tarafımıza teslim olunmak üzere menzil-i mezbûrun ve sofanın ve arsasının ber-zaıkını ilave olunarak icâre-i zemin mukâbelesinde senevi arsa-i mezbûreden bir para alınmayarak İmamzâde Es-seyyid Abdullah Efendinin Ağca Mescid Mahallesinde beyne'l-ahali ma'lûmetü'l-hudud büyü-tü adideyi ve şehinşani müştamil mezbûr vakfımıza idhâl olunarak vakf tarafından zabt etmek vakfa inza' olmağla vech-i meşrûh üzere mübâdele eyledik hüccet-i şer'îye talep ederim dedik de kabl-i şer' den mu'âyene ve müşâhede olunduğuna binâen mübâdele-i mezbûr vakf tarafına intiza'-ı küllisi olduğun huzur-ı şer'e inhâ ve ihbâr etmeleriyle mücebince mütevellî-i merkûm yedine hüccet-i şer'îye verildiği hindi'l-vesika bi't-taleb ketb olundu.fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-işrîn min-şehr-i Şa'banü'l-Mu'azzam sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Ve gayruhum

Bostacı Durmuş Ağa

Monla Seyfi

Monla Ali

Osman Ağa

Kâtib Hacı Ali Efendi

Na'libendzâde Ahmed Efendi

Sayfa No:78

Belge No:231

Halebü'sh-Şehba tüccarlarından olup Medine-i Adana hanâtlarından Hızırzâde Hanında mütemekkin Hekimoğlu Şükrünün yedinde olan ma-ferman-ı alişan iş bu mahalle kayd u şerh verildi.

Akza-yı kudatu'l-müslimîn evlâ vüladetü'l-muvahhidin ma'denü'l-fezail ve'l-yakîn rafi'-i â'la şeri'at ve'd-din varisü'l-ulumu'l-enbiya'-i ve'l-mürselîn el-muhtâz bi-mezid-i inayetü'l-mülkü'l-mu'în Mevlânâ Haleb Kadısı zîdet-i fezaile tevki'-i refi'-i Hümayyûn vasıl oluncak ma'lûm ol ki Uyar ve Acem ve Hindistan ticâretiyle mü'ellif olan ve bundan böyle izhâr-ı haheş ve arzu iden devlet-i aliyem re'âyâsı tüccârlarının

taht-ı rabıta ve nazar idhâlleri hususuna irâde-i aliyem ta'alluk ettiği cihetten müsta'men tercümanları ve hizmetkârlarının taht-ı rabıta ve nizâma idhâlleri hususuna irâde-i aliyem ta'alluk eylediği 7 na'ıl oldukları imtiyazâta ve layıkıyla ve müsa'ade ve himâyet tamamen bunların haklarında bi'l-istisna icrâ kılınması rûsûm-ı ra'iyet-i perveriden olduğu ecelden o makûle Uyar ve Acem ve Hindistan tâcirleri ve hizmetkârları yedlerine başka başka berât ve evâmir i'ta olunması hususu ba-hatt-ı hümâyûn verilen meşrût nizâmdan ve defterlü tüccardan Medine-i Halebde Kadın Hanında mütemekkin gadre veled cebih matluvi raha mesih nâm tacirlerine meşrut nizâm üzere mufasssâl ve meşrûh ticaret berâtı it'a olunur bina' olunduğuna bina'en devlet-i aliyem reâyasından olmak üzere mersûmun iki nefer hizmetkârlarından Şakir veled Anton hekim nâm bir nefer hizmetkârı meşrût berâtı mücebince himaye ve siyânet olmak bâbında emr-i şerifim sudûrunu tüccar vekilleri memhûr arzıhalleriyle istid'a eylediklerin tüccar mersûmenin nâzırı olan divan-ı hümâyûnun beylikçisi kıdvetu'l-emâcid ve'l-ekarim el-hac Mehemed Akif zîde mecdühü ba-takrîr ifade etmekle divan-ı hümâyûnumda mahfûz-ı nişân kuyûdın müraca'at olundukda tacir mersum Uyar ve Acem ve Hindistan ticâretinden olmak üzere iki yüz otuz bir senesi evâhir-i Cemaziye'l-âhiresinde yedine berât-ı şerifim i'ta olunmuş ve mukaddemce tacir-i mersûmun hizmetkârlığıçün fakat bir nefere emr-i âli verilmesi olduğu mestûr ve mukayyed olub müsta'menin berâtlu tercümanları ve hizmetkârları misüllü Uyar tüccarı olundu ve oğulları başka başka yedlerine evâmir-i şerifim verilen iki nefer hizmetkârları ancak avarız ve kasaba akçesi vesa'ir rûsûm ve tekâlif-i örfiye keyfiyetiyle gadr ve rencide olunmamaları tacir mersûmun berâtında mûnderic idüğü kuyûdundan müstebân olmağla vech-i meşrûh üzere amel olunmak fermanım olunmağın imdi tacir mersûmun iki nefer hizmetkârlarından Mesfûr Şükrullah ve Anton hekim tacir mersûmun hizmetinde olub şürût nizâmları mücebince usta i'tibariyle fermanlu hizmetkârların vergeldikleri cizyeyi otuz iki ve kırk seneleri zımmiyesinden başka iki yüz kırk üç senesi muharreminden i'tibaren umumi vak'ı olan zamm-ı cedid ile ma'en be-her sene nâzırları ma'rifetiyle Asitane cizye rû'yete teslim eyledikçe cizyedâr ve kolcuları tarafından kâğıd i'tası vesilesi ve metâlebât-ı mezkûre ile gadr ve rencide ettirilmeyüb ber-mûceb şürût-ı berât himayet ve siyânet olunmak bâbında ferman-ı alışânın isdâr olmuşdur buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sūdûr olan ferman vacibü'l-etba' ve lâzımü'l-imtisalimin mazmun-ı ita'atmakrûnuyla amel ve hareket eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerifime i'timad kılasız tahrîren fî evâsıt-ı şehr-i Ramazanü'l-Mübârek sene selase ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:78**Belge No:232**

Ramazan-ı Şerifin hilâlini yevm-i sebt ahşam saat yedim sorunda Kahveci İbrahim ve Abdurrahman nâm kimesneler rü'yet eyleyüb yevm akd-i Ramazan-ı Şerif olduğu iş bu mahalle kayd olundu. fî (...) sene 246

Sayfa No:78**Belge No:233**

Medine-i Adanada vâki' kassabân esnafı Bıldık oğlu Kirkor ve Karındaşı oğlu Mıgırdiç ve kasab Karkilli Hüseyin ve şeriki Cuh oğlu Siha ve merkûmân kimesneler meclis-i şer'-i şerif-i enverde hâlâ Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inâyetlü el-hac Ali Bey Efendi tarafından ikrârâtı el-beyânı tasdik irsâl eylediği vekil harcı Kara Hasan Ağa muhızırında tayi'an ikrâr-ı tam ve takrîr-i kelâm edip bin ikiyüzkırkbeş senesi Ramazan-ı Şerif guresinden iki yüz kırk altı senesi Şa'ban-ı Şerif gayetine gelinceyedeğin mütesellim mûmâ ileyh Bey Efendimizin matbahına ve ta'yinât verilen ağvata on iki mahda kasr-ı yedlerimiz verdiğimiz lahmın hesabını yegân yegân rü'yet ve iktizâ iden bahasını tamamen ve kâmilen alub bir akçe baki alacağımız kalmadı on iki aylık lahm hesabından mütesellim mûmâ ileyh Efendimizin zimmet miranelerine ibrâ ve iskât eyledik bir para alacağımız kalmadı deyu her birerleri takrîr etmeleriyle gaybu't- tasdikü'l-mu'teber hindü'l-vesika bi't-taleb ketb olundu hurrîre fî gurre-i Ramazanu'l-Mübârek sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:78**Belge No:234**

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezail ve'l-kelâm zikr-i ati tımarların hâvi olduğu mahallerin kadıları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı mütesellimi Hacı Ali Bey zîde mecdühü tevki'-i refi'-i Hümayûn vasıl oluncak ma'lûm ol ki Rum-ili ve Anadolu Eyaletlerinde vâki' bi'l-cümle sabi ve mütekâ'idin mutasarrıf oldukları zira'at ve tımarların tahkîk olunan hâsılâtlarına göre

hums-ı şer'î cebelü bedeliyeleri Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye masârıfına tahsisen mukâta'ât hazinesine ibrâ ve kayd olunmuş ve ikiyüzkırkbeş senesi martı duhûl iderek sene-i merkûme bedeliyelerinin zira'at ve tımar mutasarrıflarında tahsîl ve hazine-i merkûmeye teslimi icâb etmiş olduğundan ol makûleci ve tekâ'üdlerin vechle kayd olunmuş olunan zira'at ve tımarların hums-ı şer'î cebelü bedeliyeleri sâbıkı misüllü der-sa'adetimde olanların me'mûr pusulaları tahrîr ve taşrada mütemekkin olanların kendülerinden (...) mevcûd odur kaydı hadre zira'at ve tımarları hâsılâtından ve icâb ve iktizâ idenlerden tamamen ve kâmilten tahsîl ve rûsûm şöhretleri beyân olunarak defteriyle ma'an mukâta'ât hazinesine irsâl ve teslim olunmak üzere sûret defteriyle evâmîr-i şerîfem isdâr ve mukâta'ât hazinesine bi'l-müfredât ilm ü haberi i'tasını ricâl-i devlet-i aliyemden hâlâ mukâta'ât nâzırı iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü bir kıt'a memhûr takrîriyle inhâ itmekden nâşî mûcebince tanzîmî hususuna irâde-i aliyem ta'alluk edip ol-vechle sa'ir eyalât ve elviyede kâin zira'at ve tımarın hums-ı şer'î cebelü bedeliyelerinin tahsîliçin diğerk emr-i şerîfim isdâr kılınmış olmağla baş muhasebeden ihrâc-ı vürûd emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret defter-i nâtik olduğu üzere Adana Sancağında vâki' dört adet tımar mutasarrıflarının beş bin yedi yüz elli gurusı tımarları hâlâtından hums-ı şer'î cebelü bedeliyesi olan bin yedi yüz elli gurusun mahallinde mutasarrıfları tarafından ve mutasarrıfları mevcûd oldukları halde tımarları hâsılâtından ve icâb ve iktizâ idenlerden bir akçesi gerüye kalmayarak ve mahallinde tarafına makbûz senedâtı verilmeyüb der-sa'adetimde müsellimlerini mübeyyen kılınmadan verilecek sûret-i ruznamçe-i humâyûnum temessükâtını tarafına bi'l-ahz ashabına i'ta eyleyerek ol-vechle bedeliye-i merkûmenin ve ma'rîfet-i şer'le tamamen ve kâmilten tahsîl ve müfredât defteriyle ma'a der-sa'adetime irsâl ve mukâta'ât hazinesine teslimliğı hususuna mübâderet eylemek fermanım olmağın hassaten iş bu emr-i alışanım isdâr ve irsâl olunmuştur buyurdum ki hükm-i şerîfim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şerf-yafte-i sûdur olan iş bu emr-i şerîf-i alışanımın mazmun-ı münifi üzere amel olası şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılâsız tahrîr fi'l-yevmi't-tasi' işrîn min-şehr-i Receb sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:79

Belge No:235

Der-i devlet-i mekine arz-ı dâ'i kemineleridir ki memâlik-i mahrûsa-i mesâlik-i şahanede kâin ba'zı kazalar a'yan voyvodalarıyla vücûh-ı memleket namında olan bir takım eşhâs-ı mücerred tama' hamlarından nâşî tekâlif defterlerine kendü nefisleri için külliyyetlü akçe zam ve idhâl iderek fukarâ-i ra'yyet ve acuze-i vilâyet-i asl tekâlif-i sahiha saltanat-ı seniyyeden başka bunlara dahi be-her tevzi'de bu vechle külliyyetlü akçeleri i'tasıyla düçâr-ı acz ve ızdırab oldukları der-kâr olduğuna mebni bundan akdem ba-hatt-ı humâyûn şevket-makrûn-ı şahane karargir olduğu üzere mecmû' kazaların defterleri be-her altı ayda bir kere der-sa'adete gönderilerek me'mûru ma'rifetiyle ve tanzîm olunduktan sonra mikdârı tefricle ruhsâtı hâvi verilen evâmir-i celile ile her kazanın masârıf-ı sahihası tevzi' ve tahsîl olunmakda iken sefer-i humâyûn vuku'uyla tevzi'ât maddesine layıkıyla dikkat olunmayarak yine eski usule gidilmekte olduğu gelen defterlerden nümâyân olmağla ba'de zin kazalardan mürûr ubûr iden hademe ve me'mûrîn-i sa'ireye yalnız bir sudan ma'da yem ve yiyecek verilmeyüb fakat Asâkir-i Mansûre taburları noksanlarının ekli zımmında der-sa'adete gelen ve ba'zı sâlesine giden ve avdet iden Asâkir-i Mansûre neferâtının yollarda zahmet ve meşakket çekmemeleri zımmında ma-memleket a'yanları ve hanedânları konaklarında birer gece müsâferet tarikiyle beytûtetleriyle bu babda fukarâdan bir akçe alınmaması dahi mahzâ Anadolu ve Rum-ilinin üçer kullarına evâmir-i celile padişahane neşriyle mü'ekked tenbîh olunmuş ise de yine peyderpey vürûd iden ve katır tevzi'ât o makûle mürûr ve ubûr masârıfı ve tüfenkçi ve sekbân mahiyesi ve hadd-i i'tidâlden ziyâde mübâşirân ücreti namı vesa'ir bunlara mümâsil namlar ile bir takım bethûde ve memnu' şeyler idhâl olunmakda olduğu zahir olmağla fima ba'd gelen defterlerde yine misüllü fâhiş ve memnu' şeyler görülür ise ber-vecle kabul olunmayarak defterlerini mahallerine i'ade olunacağından bu maddeden dolayı tevzi'ât defterlerine bir şey ilave kılınmayarak her halde fukarâ-yı ra'yyetin tahfif-i tekâlif ve masârıfları hususuna kemâkân ihtimâm ve dikkat olunmak bâbında tenbîhen ve te'kîden ve ihtimâmen Anadolunun sağkolu yemîn ve yesâriyle nihâyetine varınca vâki' cümleye hitaben şerefrîz sudûr buyurulan bir kıt'a ferman-ı celili's-şan mübâşir ta'yîn buyurulan Hazret-i Sadr-ı A'zam Kethüdâsı mehterbaşısı Selim Ağa kulları yediyle Medine-i Adana mahkemesine lede'l-vürûd ve lâzımü'l-huzur müvâcehelerinde feth ve kıra'at olundukda sem'an ve ta'an merasimini ba'de'l-edâ husus-ı mezkûre bundan böyle kemaliyle ihtimâm ve dikkat ve ber- mantuk-

ı emr-i celili's-şan amel ve harekete müte'ahhed oldukları bi't-temâs paye-i serir-i saltanat-ı alâya arz ve i'lâm olundu baki emr hazret-i men lehü'l-emrindir.hurrire fi'l-yevmi's-sâdis ve'l-işrîn min-şehr-i Ramazanu'l-Mübarek sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:79

Belge No:236

Der-i devlet-i mekine arz-ı dâ'i keminelere ki men'i mürûr hakkında karargâr olan nizâm-ı müstahsene taşralardan der-sa'âdete gelecek eşhâsın sahih maslahatı var ise bi't-tahkîk mürûrlar için yedlerine tezkire i'ta ve maslahat-ı sahihası olmayubda başıboş gelmek isteyenlere ber-vechle ruhsât verilmeyüb oldukları yerlerde meks ve tahkikine dikkat olunması evâmir-i celile-i mülûkâne neşri'a kâffe-i me'mûrîne tenbîh ve te'kîd kılınmış iken bu esnada der-sa'âdete başı boş maslahatsız ba'zı eşhâsın gelmekte ve hususuyla aralık aralık matrûr takımı dahi zuhûr itmekde olub ba'de zin der-sa'âdete gelmek üzere tezkire isteyenlerin hal ve keyfiyetleri taharri ve tahkîk olunarak maslahat-ı sahihası olub be-her hal gelmeğe mecbûriyeti maslahatından zâhir olanlara tezkire i'ta olunub ma'da serseri eşhâs makûlesinin vehususuyla matrûr takımının der-sa'âdete gelmelerine zinhâr ve zinhâr ruhsât verilmeyerek oldukları mahallerde tevkîf ettirilmesi tezkiresine hiç ferdin bir mahalden bir mahalle mürûr ve ubûr edememesihususlarına bi'l-ittifâk mezîd-i i'tina ve dikkat olunmak bâbında (...) ve ihtimâmen Anadolunun sağkolu yemîn ü yesârıyla nihâyetine varınca cümleye hitâben şerefrîz sudûr buyurulan bir kıt'a emr-i ali mübâşir ta'yîn buyurulan Sadr-ı Azam Kethüdâsı Mehterbaşısı Selim Ağa kulları yediyle Medine-i Adana mahallesine lede'l-vürûd lâzımı'l-huzur müvâcehelerinde feth ve kira'at olundukda her biri sem'an ve tâ'an merâsim mutâva'atı gıbü'l-edâ bundan böyle dahi bi'l-ittifâk kemâliyle ihtimâm ve dikkat ve ber-mantuk emr-i ali amel ve hareketle ta'ahhüd eyledikleri ol ki vâki' hal bi'l-iltimâs paye-i serir-i saltanat-ı a'laya arz ve i'lâm olundu baki emr-i ferman hazret-i men lehü'l-emrindir. Fî 26 N sene 246

Sayfa No:79

Belge No:237

Kale vâki'-ül-mart fi şehr-i Ramazan el-yevmi's-Samen işrîn

Fî vakti'l-asr sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:79

Belge No:238

Sâbık Adana Valisi devletlü Beylanlı Hacı Mustafa Paşa Hazretlerinin Ada Kal'ası derûnunda mahfûz eylediği çadırların müfredâtı ve hâlâ Halebü'ş-Şehba Devletlü el-hac Ali Paşa Hazretlerinin matlûb eylediği çadırların irsâli defteridir ki zîrde muharrer olduğu vechle üzere ber-vech-i ati zikr olunur .Fî 5 ZA sene 246

Ebyaz kebîr Acem Çadırı	meşme'kıt'a	tennuresi	sokak odası			
1		1	5			
taşra tenfi	direk	Akkada yaptırdığı kebîr meşme' oba çadırı				
4	2	1				
Beylan Tuzluğu	Meşme' Tuzluğu	tennuresi	Dezak	Beyaz Mısır Çadırı		
3	4	1	2	1		
Kubbe Sofra	cenah sofra	Kubbeli zokak	tuzluk	hamam	Kenef	
1	2	1	2	1	1	
def'a Mısır takımı	yeşil meşme'	kubbe çadır	sofra	zokak		
	1		1	1		
kubbeli tuzluğu	Bir direkli köhne meşme'	çadır kubbe	tennuresi			
5	1		1			
tennure tuzluğu	meşme' tuzluğu	def'a köhne meşme'	kubbe			
1	2		1			
tuzluk	ebyaz divan çerkesi	yeşil tuzluğu	yeşil	direksiz kubbe		
2	2	2		1		
Köhne on iki hazineli kubbe	def'a köhne kubbe					
2		2				
İslambul nakışlı iki direkli çadır	Cebaklı sade yeşil tuzluk	Nuri Paşa almıştır				
2						14
beyaz divan çerkesi	cebaklı nakaşlı beyaz tuzluk					<u>08</u>
1	2					6
Cedid(..) yeşil tuzluk						
2						baba (?)

adet

3

Sayfa No:80**Belge No:239**

Kayseriyeli Kürkçü Yordam zımminin ıtlâk emrinin sûreti iş bu mahalle kayd olundu

Kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müşerri'în Adana Nâ'ibi Mevlânâ zîde ilmühü tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl olucak ma'lûm ol ki Kayseriyeli Kürkçü Yordam nâm zımmi hilâf-ı rıza-i hareket ibtidarına mebni bundan akdem sudûr iden hatt-ı humâyûn-ı şahane ve ferman-ı mu'adelet-i padişahanem ile mü'eyyiden Adanaya nefi ve icla olunmuş ise de mersûm menfasında ve iyâl ve evlâdı memleketinde perişan hale düşâr ve bi'l-vücûh rahm ve şefkatine sezâver olduklarını Adana vücûhu ifade ve beyân ile ıtlâkını niyâz etmiş olduklarından bahsle merhameten af ve ıtlâkı hususuna müsa'ade-i seniyyem irzân kılınması ricâl-i devlet-i aliyemden hâlâ surre-i humâyûn emini iftiharu'l-emâcid ve'l-ekârim Mehemed Necib dâme mecdühü bu def'a der-sa'âdetime tahrîrü'l-iltimas ettirmekden nâşî merhamet rîz-i sudûr olan hatt-ı humâyûn inâyet makrûn-ı mülûkânem mücebince Kayseriyede ged ve hali ile ikâmet eylemek şartıyla af ve ıtlâkını fermanım olmağın imdi mersûmun Kayseriyede ikâmet eylemek üzere sahayıf-ı cerabım güzeştesine kalem-i af ve safh-ı şahanem keşide kılındığı sen ki nâ'ib-i mûmâ ileyhsin ma'lûmun oldukda şart-ı ıtlâkını güç ü huşuna ilkâ ve taksîm ederek kayd-ı nefiden tahliye sebebiyle mübâderet eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifimle vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan ferman-ı vâcibü'l-etba' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmun-ı ita'at-makrûnuyla amel ve hareket eylesin şöyle bilesin alâmet-i şerife i'timad kılâsın tahrîr fi evâsıt-ı şehri-i Ramazanü'l-Mübârek sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:80**Belge No:240**

Hasan Paşazâde Hacı Ali Bey Efendi Hazretlerine zuhûr iden ispenç mukâta'âtın iltizâmı sûreti iş bu mahalle kayd-ı şud

Kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazl ve'l-keîâm Mevlânâ Adana Kadısı zîde fazlühü ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Mütesellimi Hasan Paşazâde el-hac Ali zîde mecdühü tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl olucak ma'lûm ol ki ba-hatt-ı humâyûn şevket-makrûnum mukâta'ât hazinesi tarafından zabt u idare olunan mukâta'ât-ı miriyeden resm-i ispenç eyalet-i Adana ve tevâbi'i mukâta'sı iş bu bin iki yüz kırk altı senesi martı ibtidâsından sene-i merkûm şubatı gayetine değin bir sene-i kâmile zabt u rabt eylemek üzere sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin ba-irâde-i seniyyem sabıkı üzere sa'î mal ve kalemiye ve harc-ı aklan karz-ı mukâta'a-i mezbûr cem'an altı bin beş yüz guruş bedel-i iltizâm ile der-uhde ve iltizâm olunub sen-dahi iltizâmı kabul ber-le bedel-i iltizâmı olan mübelliğ-i mezbûrı vakt u zamanıyla hazine-i mezbûreye edâ ve teslîm eylemek üzere hazine-i mezkûreye memhûr deyn mümessükü verilmeğın mukâta'a-i mezkûru sene-i merkûmdan mahsûben zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtın kazı'an kâdim olageldiğı üzere ahz u kabz eyleyüb taraf-ı âherden müdâhale ve ta'arruz olunmamak üzere hatırın için emr-i şerifim i'tası hususunu ricâl-i devlet-i aliyemden hâlâ mukâta'ât nazırı İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârimü'l-es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü bir kıt'a memhûrunu temessüküyle inhâ etmeğın hazine-i amiremde mahfûz (...) muhâsebe defterlerine nazar olundukda mukâta'a-i mezbûre senevi ma'lûmu'l-mikdâr mal ile mukayyed olub mukâta'ât hazinesi tarafından zabt u idare olunmakda idüğü ve lede'l-mu'adele hazine-i merkûme tarafından zabt u idare olunmakda olan mukâta'ât-ı miriyem (...) ve mu'tedil ve re'âyâ birer kimesnelere der-uhde ve iltizâm oluna (...) ol-vechle zabt u rabt olunub gelmiş ise ol-vechle zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât-ı mersûme fi kadim ve olageldiğı üzere ahz u kabz olunub olagelmiş mugayir hareket ile vedî'atullah olan fukarâ-yı ra'iiyyet zulm ve ta'addi ettirilmemek verilen emr-i şerifim şürûtundan eylediğı mukayyed olmağla imdi mukâta'a-i mezbûre ötedenberü olagelmiş ise yine ol-vechle sene-i merkûme mahsûben dahi tarafından zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı kanun-ı kadim ve olageldiğı üzere ahz u kabz olunub olagelmiş mugayir hareket ile vedî'atullah olan fukarâ-yı ra'iiyyete zulm ve ta'addi ettirilmemesi hususuna mübâderet eylesesin ve sen ki kadı mûmâ ileyhsin sen-dahi müceb emr-i şerifimle amel ve hareket eylemek bâbında ferman-ı Alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan emr-i şerif celili's-şan vâcibü'l-etba' ve lâzımü'l-imtisâlimin ita'at-makrûnuyla amel ve hareket eylesesin şöyle bilesin alâmet-i şerife i'timad kılasın tahrîr fi'l-yevmi's-sâdis işrîn min-şehr-i Şa'ban sene sitte ve erba'ın ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:80

Belge No:241

Mukâta'a-i bedel-i ağnâm emri sûret iş bu mahalle kayd olundu

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezâil ve'l-keîâm zikr ile mukâta'âtın hâvi olduğu kazaların kadıları ve nâ'ibleri zîde fazlühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı mütesellimi Hasan Paşazâde el-hac Ali zîde mecdühü tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl olucak ma'lûm ol ki mukâta'ât-ı miriyemin Adana Sancağında vâki' adet-i ağnâm nahiye-i Dünderlu ve Kuyuhanlu(?)ve tevâbi'i mukâta'asının nısf hissesi bundan akdem Kapucubaşı Mehemmed Bey ref'at ba-hatt-ı Hümâyûn şevket-makrûn-ı şahanem mukâta'ât hazinesinden zabt ve diğerk nısf hissesi dahi müşteriki uhdesinde olub yed-i vahidin zabt u rabt ve adât olunmak üzere tanzîm olunmuş ol-mikdârdan nâşî mukâta'a-i mezkûreyi iş bu bin iki yüz kırk altı senesi martı ibtidâsından sene-i merkûme şubatı gayetine değin bir sene kâmilen zabt u rabt eylemek üzere sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin sana irâde-i seniyyem sâbıkı vechle ber-vech adet ihâle ve tefvîz olmağla ber-minvâl-i mücerrer mukâta'ât-ı mezbûre sene-i merkûme mahsûben yed-i vahidden ber-vech adet zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmât kanun-ı kadim ve olageldiğı üzere cem' ve tahsîl ve ahz ve hasılâtını mûmzi defteriyle mukâta'ât hazinesine irsâl ve teslîm eylemek üzere yed-i vahidden mal ile mukayyed olub zabtın için emr-i şerifim i'tası hususunu hâlâ mukâta'ât nâzırı İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü memhûr temessüküyle inhâ etmeğın hazine-i amiremde mahfûzbaş muhâsebe defterlerine nazar olundukda mukâta'a-i mezbûrun senevi ma'lûmu'l-mikdâr mal ile mukayyed olub yed-i vahidin hazine-i mezbûrdan zabt ve adet olunmuşidüğü ve bu makûle hazine-i mezkûr tarafından zabt ve adet olan mukâta'ât-ı miriyem mantuk ve mu'tedil ve re'âyâ yürür kimesnelere ihâle ve tefvîz ile ötedenberü tevcîhle zabt u rabt (silinmiş) olunmuş ise yine ol-vechle zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı kanun-ı kadim ve olageldiğı üzere ahz u kabz olunub olagelmiş mugayir hareket ile vedî'atullah olan fukarâ-yı ra'ıyyete zulm ve ta'addi olunmamak verilen emr-i şerifim şûrûtundan idüğü mukayyed olmağla mûcebince amel ve harekete mübâderet eylemek fermanım olmağın imdi mukâta'ât-ı mezbûre ötedenberü ne-vechle zabt u rabt olagelmiş ise sene-i merkûmeye mahsûben dahi ol-vechle tarafından zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve

rusûmâtı kanun-ı kadim ve olageldiği üzere ahz u kabz olunub olagelmiş mugayir hareket ile vedî'atullah olan fukarâ-yı ra'ıyyete zulm ve ta'addi ettirilmemesi hususuna mezîd-i ihtimâm ve dikkat eylesin ve sen ki kudât ve nüvvâb mûmâ ileyhsin siz-dahi mûceb emr-i şerifimle amel ve hareket ve hilâfından hazz u mücânebet eylemek bâbında ferman-ı Alişanım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan iş bu emr-i şerif celili's-şan vâcibü'l-etba' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmun-ı münifi üzere amel olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız hurrîre el-yevmi't-tasi' aşer şehr-i Şa'ban sene sitte ve erba'ın ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:81

Belge No:242

İki yüz kırk altı senesi Adana Mütesellimi Devletlü Hasan Paşazâde el-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin mütesellimlik emri ibkâ vesa'ir mukâta'ât emirnâmeleri sûretleridir.Fî 7 L sene 246

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezâil ve'l-keâm Adana Eyaletinde vâki' kudât ve nüvvâbları zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan eyalet-i merkûme Mütesellimi Hasan Paşazâde Ali Bey zîde mecdühü tevki'-i refi'-i Humâyûn vasıl oluncak ma'lûm ol ki muktezâ-yı irâde-i seniyyem üzere mukâta'ât hazinesi tarafından zabt ve idare olunmakda olan elviyeden Adana Sancağı mütesellimliği kâffe-i iltizâmâtı ile ikiyüzkırkbeş senesi mahsûben sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin senin uhdende olarak şimdiye kadar hüsn-i idare olunmuş olduğunuzdan bahisle bu def'a mütesellimliği mezkûr geçen iş bu iki yüz kırk altı senesi mahsûben dahi kemâkân uhdende ibkâsı hususunu ricâl-i devlet-i aliyemden hâlâ mukâta'ât hazinesi varidâtı nâzırı İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü batkrîr ifade etmekden nâşî vech-i meşrûh üzere mütesellimliğe mezkûr geçen sene-i merkûmeden mahsûben uhdene ihâlesi hususuna irâde-i seniyye-i mülûkânem ta'allukuyla ol-babda hatt-ı humâyûn şevket-maktrûn-ı padişahanem sahife-i saray sudûr olmağın mantuk-ı münifi ve baş muhasebden vürûd iden ilm ü haber mü'edâsı üzere Divan-ı Humâyûnumdan iş bu emr-i celili's-sadrım isdâr ile tisyâr olunmuştur imdi liva-i mezkûrûnun bu vechle hazine-i merkûme tarafından zabt ve mütesellimliğin ile idare ettirilmesinden maksûd ve merâm-ı mücerred vedî'a-i cenâb-ı rabbü'l-izzet olan sekine-i vilayet ve acûze-i ra'iyetin zulm ve ta'addiden

vakayaları garazına mebnî idüğü vâreste kayd-ı ifham olmağla onagöre mütesellimliği mezkûrun güzelce idaresiyle himayet-i fukarâ ve siyânet-i acûze ve zımmi bahusûslarına ve liva-i mezkûrun mal maktu‘ ve bedeli’l-yed emaneti dahi dikkat ve zamanıyla mücellilerine te’dile ve teslime dikkat ve mugâyir rıza vaz‘ ve halat vuku‘unu buhûrdan mübâ‘adet eylesesin ve siz ki kudât ve nüvvâb mûmâ ileyhimsiz mazmûn-ı emr-i şerifim sizin dahi mecrûmunuz olarak mezbûr mütesellimliği sene-i merkûmeye mahsûben dahi mûmâ ileyhe zabt ve hasılât ve aidat ve mukâta‘ât(?) sai‘resini olageldiği üzere ahz u kabz ettirüb mütesellimlik umuruna kimesne tarafından müdâhele ve ta‘arruz vuku‘a gelmemesi adına bi’l-ittifak ihtimâm ve dikkat ve hilâfindan hıızr u mücânebet eylemek bâbında ferman-ı alışanın sâdır olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan ferman vacibü’l-etba‘ ve lâzımü’l-imtisâlimin mazmûn ita‘at-makrûnuyla amel ve hareket eylesesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerifime i‘timat kılasız hurrîre fî eva‘il-i şehr-i Şa‘banu’l-mu‘azzam sene sitte ve erba‘în ve mi’eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:81

Belge No:243

İzzetlü sa‘adetlü meveddetlü mir-i muhterem hazretleri

Mukâta‘ât hazinesinden zabt ve idare olunan mukâta‘âtın mütesellimliği muhavvel uhde-i liyakatiniz bulunan Adana sancağında vâki’ ihtisâb ve pac-pazar ve resm-i penbe ve resm-i ispenç Adana mukâta‘alarıyla akçe değer mukâta‘ası ma‘lûmu’l-miktar bedelât ile iltizâmen ve adet-i ağnan ve Dindarlu ve (...) Zü’l-kadriye ve cemâ‘athâ-yı Yörükân Anadolu mukâta‘aları ile Melvan kal‘asının on yedi aded tımarları emaneten iş bu iki yüz kırk altı senesi mahsûben ba-irade-i seniyye-i sâbık üzere uhde-i saadetlerine ihâle ve ibkâ olunub iltizâm olan mukâta‘ât bedel-i iltizâmlarının ve liva-i mezbûr temehhüdiyesinin vakt u zamanıyla te’diyesi nâtık iktizâ eden diğer temmesükleri bu def‘a vâki’ olan istircâlinde mebni ta‘ahüdü (silinmiş) kabul olunan Vasilyus zımmiden ahz ve hazine-i mezkûrede hıfz ettirilmesi ve ol-babda iltizâm ve emaneti mutazammın sâdır olan zabt ve evâmir-i şerifesi mersûma teslimen Cenab-ı saadatlere irsâl kılınmış olmağla iltizâm olan mukâta‘ât-ı mezkûrenin bedel-i iltizâmlarını temehhüdünü mersûm tarafına ve emanet olan mukâta‘âtın sene-i merkûme mahsûben taraf-ı şerifinizden zabt u rabt berle hasılâtlarının peyderpey muhzi defteriyle mukâta‘âtı hazinesine irsâliye mesid-i sa‘i ve izzet ve mersûme gönderilecek akçe

miktarını taraf-ı müsehhabâtımızdan dahi iş'ar ve işaret eylemek me'mûliyle iş bu sahife-i müddet tahrîr ve tesyîr sûb-ı sa'adeti musırrları kılındı.Bi-emenullahute'ala lede'l-vusûl ber-vech-i muharrer harekete mübâderet ve himmet eylemeniz me'mûl müsehhabâtımızdır. hurrîre fi 29 S sene 246

Nazır-ı Mukâta'ât-ı nakdiye es-seyyid Abdurrahman el-muhasibü'l-muhlis imza

Sayfa No:81

Belge No:244

İzzetlü saadetlü meveddetlü mir-i muhterem hazretleri

Muhavvel uhde-i sa'adetleri olan Adana Sancağının ikiyüzkırkbeş senesi malına ve mukâta'âtının bedel-i iltizâmiye mahsûben kapuçukadarımız Osman Ağa ma'rifetiyle ber-vech polîçe bu def'a otuz dokuz bin üç yüz gurus mukâta'ât hazinesine irsâl olunmuş ve polîçe-i mersûle-i mezkûre bi'l-vürûd mahallesi vusûlunda tahsîl olunmak üzere mahallerinden kabul ettirilerek hazine-i merkûmede hıfz ettirilmiş ve sene-i mezkûre malından ikmâliye der-kâr olan gayretiniz müceb mahzuziyet olmuş olmağla sene-i mezkûre mahsûben emaneten idareleri muhavvel uhde-i gayretiniz olan mukâta'ât-ı ma'lûme hasılâtının dahi mümzi defâtiriyle ma'an bu günlerde irsâl ve teslîme mübâderet ve himmet eylemek me'mûlüyle istifsâr-ı hatır müzahiriniz zımnında temlîkâ-i müddet tahrîr ve (...) inayet-musırrları kılındı bi-emenullahute'ala lede'l-vusûl ber vech-i muharrer himmet ve gayret eylemeniz me'mûl müsehhabâtımızdır. hurrîre fi 24 S sene 246

Nazır-ı Mukâta'ât-ı nakdiye es-seyyid Abdurrahman el-muhasibü'l-muhlis imza

Sayfa No:82

Belge No:245

Mukâta'a-i Minvâl (Milvan) Kal'asında sâkin on yedi adet tımarların emr-i sûretidir iş bu mahalle kaydı

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezâil ve'l-keîâm zıkr-i ati tımarların hâvi olduğu kazaların kadıları ve nâ'ibleri zîde fazlühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı mütesellimi Ali Bey zîde mecdühü tevki'-i refi'-i Hümayûn vasıl olacak ma'lûm ol ki Adana Sancağında Kara Abalu Nahiyesinde kâin Milvân Kal'asının dizdârlığı kararı Menemencioğlu Habib nâm kimesnenin ve kethüdâlık ve neferât tımarları dahi herkesin uhdelerinde iki kararı merkûmun isyan vazifesine mebnî

tahsîl eylediği kal'a-i merkûm bundan akdem ba-irâde-i aliyem hedm olduğu kal'a-i merkûmun dizdâr ve kethüdâ vesa'ir neferât uhdelerinde olan cem'an on yedi adet tımarlar mutasarrıflarının refi'lerinden fîmâ-ba'd mukâta'ât hazinesine zabt olunmak üzere tanzîm olunduğundan nâşî zıkr olunan on yedi adet tımarları iş bu bin iki yüz kırk altı senesi mart ibtidasından sene-i merkûm şubatı gayetine değin bir sene kâmilan zabt u rabt eylemek üzere sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin uhdene ba-irâde-i aliyem sâbık-ı vechle ber-vech emanet ola ve tefvîz olunmağla ber-minvâl muharrer zıkr olunan on yedi adet tımarları sene-i merkûme yine mahsûben ber-vech emanet zabt u rabtı vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı ve kanun-ı kadim ve olageldiği üzere cem' ve tahsîl ve ahz u kabz ve hasılâtını mûmzi defteriyle ma'an mukâta'ât hazinesine irsâl ve teslîm eylemek üzere iznine zabtınıçin sûret defteriyle emr-i şerifim isdâr ve defterhane-i amireme ilm ü haberleri i'tası hususunu ricâl-i devlet-i aliyemden hâlâ mukâta'ât nazırı iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü bir kıt'a memhûr temessüküyle inhâ ve mûcebince emr-i şerifim isdârı hususuna irâde-i aliyem ta'alluk edip ol-vechle ilm ü haberleri verilmiş ve memhûr ve mûmzi bir kıt'a sûret defterlerihrâc ve derun emr-i şerifimle mevzu'a irsâl kılınmış olmağla vech-i meşrûh üzere amel ve harekete mübâderet eylemek fermanım olmağın zabıtlığı hâvi iş bu emr-i şerifim isdâr ve tisyâr olunmuştur imdi vusûlunda keyfiyet irâde-i seniyyem mantuk-ı emr-i şerifimden ma'lûmun oldukda fermanım olduğu vechle ber-minvâl muharrer zıkr olunan on yedi adet tımarlar sene-i merkûme mahsûben ber- vech emanet tarafından zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmât ve kanun-ı kadim olduğu üzere cem' ve tahsîl ve ahz u kabz ve hasılâtının mûmzi defteriyle ma'a mukâta'ât hazinesine irsâl ve teslîm hususuna mezîd sa'y u gayret eyleyesin ve siz ki kudât ve nüvvâb mûmâ ileyhsiz siz dahi mûceb emr-i şerifimle amel ve hareket eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki şerifle emr-i şerif-i celili's-şanımın mazmûn-ı münifi ber-amel olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr fi'l-yevmi's-sadis işrîn şehr-i Şa'ban sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:82

Belge No:246

Bac ve Pazar ve kırk yedi senesi Muharrem gurrelerinden cizyedâr emr-i şerifin sûreti iş bu mahalle kayd-ı şud

Kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezâil ve'l-keîâm Mevlânâ Adana Kadısı zîde fazlühü ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana mütesellimi Hasan Paşazâde Mir Ali zîde mecdühü tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl olucak ma'lûm ol ki ba-hatt-ı humâyûn-ı şevket-makrûnum mukâta'ât hazinesi tarafından zabt u rabt olunan mukâta'ât-ı miriyemden ihtisâb Adana ve bac ve Pazarı ve tevabî'i mukâta'asını iş bu iki yüz kırk altı senesi martı ibtidasından sene-i merkûme şubatı gayetine değin bir sene kâmilten zabt u rabt ve zaman-ı zabt ve cebâyeti Muharrem guresinden olub merbût olan Adana kalemi kiran hazinesini dahi sana nizâm-ı vechle kırk yedi senesine mahsûben zabt u cebâyet eylemek üzere sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin sana ba-irâde-i seniyyem sâbıkı üzere ma'a mal ve kalemiye ve harc-ı aklam ve faiz mukâta'a-i mezkûr yalnız on altı bin üç yüz kırk yedi gurus ve cizye-i mezbûr dahi ma'a mal ve harc-ı aklam otuz bin üç yüz üç gurusuna cem'a kırk altı bin altı yüz elli gurusu bedel-i iltizâm ve Tarsus Sancağında vâki' iltizâmât-ı ma'lûmenin tarafına verilmek şartıyla der-uhde ve iltizâm olunub sendahi iltizâm ve kabul ber-le bedel-i iltizâmı olan mebâlig-i mezbûru vakt u zamanıyla edâ eylemek üzere hazine-i mezkûreye memhûr deyn-i temessükü verdiği ecelden mukâta'a-i mezbûreyi iki yüz kırk altı senesi martı ibtidasından sene-i merkûme şubatı gayetine değin bir sene kâmilten zabt u rabt merbût olan hazinesini dahi karar (kırk) yedi senesine mahsûben zabt u cebâyet ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmât kanun-ı kadim ve olageldiği üzere ahz u kabz eyleyüb taraf-ı âherden müdâhale olmak üzere zabtniçin emr-i şerifim isdârı hususunu rical-i devletaliyemden hâlâ mukâta'ât nazırı iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü bir kıt'a temessüküyle inhâ etmeğın hazine-i amiremde mahfûz başmuhasebe defterlerine nazar olundukda mukâta'a-i mezkûr senevi ma'lûmu'l-mikdar mal ile mukayyed olub mukâta'ât hazinesi tarafından zabt ve idare olunmakda idüğü ve bu makule mukâta'ât hazinesi tarafından zabt ve idare olunan mukâta'ât-ı miriyem münsıf ve mu'tedil ve re'âyâberür kimesnelere der-uhde ve iltizâm ile ötedenberü bu vechle zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı ahz u kabz olunagelmiş ise yine ol-vechle vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı ahz u kabz olunagelmiş mugayir hareket ile vedî'atullah olan fukarâ-yı ra'ıyyete zulm ve ta'addi ettirilmemek verilen emr-i şerifim şürûtundan idüğü mukayyed olmağla mûcebince amel ve harekete mübâderet eylemek fermanım olmağın imdi hükm-i şerifim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan iş bu emr-i şerif-i celili's-şanınmın mazmûn-ı münifi ber-amel ve hareket eylesesın şöyle bilesin alâmet-i şerife i'timad

kılasın tahrîr fi'l-yevmi's-sadis ve'l-işrîn şehr-i Şa'ban sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:82

Belge No:247

İfrâz-ı Zulkadriye mukâta'asının emr-i sûreti iş bu mahalle kayd-ı şud

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezâil ve'l-keâm zıkr-i ati mukâta'asının hâvi olduğu kazaların kadıları ve nâ'ibleri zîde fazlühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı mutasarrıfı mütesellimi Hasan Paşazâde el-hac Ali Bey zîde mecdühü tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl olucak ma'lûm ol ki mukâta'a-i miriyemden Adana Eyaletinde kâin kaza-i İfrâz-ı Zulkadriye ve tevâbi'i mukâta'asının nısf hissesi bundan akdem Adanalı Kapucubaşı Mehmedin ref'atinden ba-hatt-ı humâyûn şevket-makrûn-ı şahanem mukâta'ât hazinesine zabt ve diğer nısf hissesi dahi müşteriki uhdesinde olub yed-i vahidden zabt u rabt ve idare olunmak üzere tanzîm olunmuş olmakdan nâşî mukâta'a-i mezkûreyi iş bu bin iki yüz kırk altı senesi martı ibtidasından sene-i merkûm şubatı gayetine değin bir sene kâmilen zabt u rabt eylemek üzere sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin sana ba-irâde-i seniyyem sâbık-ı vechle ber-vech adet ihâle ve tefvîz olunmağla ber-minvâl-i muharrer mukâta'a-i mezbûrun sene-i merkûme mahsûben yed-i vahidden ber-vech adet zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı kanun-ı kadim üzere ve olageldiği üzere cem' ve tahsîl ve ahz hasılâtını mûmzi defteriyle mukâta'ât hazinesine edâ ve teslim eylemek üzere yed-i vahidden emaneten zabtın için emr-i şerifim i'tası hususunu hâlâ mukâta'ât nazırı iftiharü'l-mâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü memhûr temessüküyle inhâ etmeğin hazine-i amiremde mahfûz başmuhasabe defterlerine nazar olundukda mukâta'a-i mezbûre senevi ma'lûmu'l-mikdar mal ile mukayyed olub yed-i vahidden hazine-i mezkûreden zabt ve idare olunmakda idüğü ve bu makule hazine-i mezkûre tarafında zabt ve idare olunan mukâta'a-i miriyem münşif ve mu'tedil ve re'âyâberür kimesnelere ihâle ve tefvîz ile ötedenberü ne-vechle zabt u rabt olunagelmış ise yine ol-vechle zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı kanun-ı kadim ve olageldiği üzere ahz u kabz olunub olagelmış mugayir hareket ile vedî'atullah olan fukarâ-yı ra'iiyete zulm ve ta'addi olunmamak verilen emr-i şerifim şurûtundan idüğü mukayyed olmağla mücebince amel ve hareket eylemek fermanım olmağın imdi hükm-i

şerifim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere amel olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr fî'l-yevmi's-sadis ve'l-işrîn şehr-i Şa'ban sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:82

Belge No:248

Bâ'is-i sened-i kavî oldur ki

İki yüz kırk beş senesinde gerek müstakilen mutasarrıf olduğum çiftliğın ve gerek müşterek olduklarımız çiftlikât vesa'ir varidâtımdan hasıl olan mahsûlâtımı tini devletlü veli'n-ni'am Efendim İmamzâde es-seyyid el-hac Mehemed Sıdkı Efendi sene-i mezbûrenin hasılâtını tarafımdan te'diye ve teslim edip sene-i merkûmeye müte'allik yed mûmâ ileyhde bir akçe metâlibim kalmadığını meş'ar iş bu sened tahrîr ve yed mûmâ ileyh i'ta olundu gerekdir ki vakt-i hâcetde ibrâz oluna vesselâm

Rasih İmamzâde es-seyyid Mustafa

Sayfa No:83

Belge No:249

Mukâta'a-i Yörükân emr-i sûreti

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezâil ve'l-keâm zıkr-i ati mukâta'anın hâvi olduğu kazaların kadıları ve nâ'ibleri zîde fazlühüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Mütesellimi Hasan Paşazâde el-hac Mir Ali zîde mecdühü tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl olucak ma'lûm ol ki mukâta'ât-ı miriyemden Adana ve Tarsus ve Sis Sancaklarında vâki' cema'atüha Yörükân Anadolu ve tevâbi'i mukâta'asının nısf hissesi bundan akdem Adanalı Kapucubaşı Mehemedin refinden ba-hatt-ı humâyûn şevket-makrûn-ı şahanem mukâta'ât hazinesine zabt ve diğer nısf hissesi dahi müşteriki uhdesinde olub yed-i vahidden zabt u rabt ve idare olunmak üzere tanzîm olunmuş olmakdan nâşî mukâta'a-i mezbûren iş bu bin iki yüz kırk altı martı ibtidasından sene-i merkûme şubatı gayetine değin bir sene kâmilten zabt u rabt eylemek üzere sen ki mütesellim mûmâ ileyhysin ba-irâde-i seniyyem sâbık-ı vechle ber-vech emanet ihâle ve tefvîz olmakla ber-minvâl-i muharrer mukâta'a-i mezbûre sene-i merkûme mahsûben yed-i vahidden ber-vech emanet zabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı kanun-ı kadim ve olageldiği üzere cem' ve tahsîl ve ahz hasılâtını mümzi

defteriyle mukâta‘ât hazinesine edâ ve teslîm eylemek üzere yed-i vahidden emaneten zabtın için emr-i şerifim i‘tası hususunu mukâta‘ât nazırı iftiharü’l-emâcid ve’l-ekârim Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü memhûr temessüküyle hazine-i amiremde mahfûz başmuhasabe defterlerine nazar olundukda mukâta‘a-i mezbûre senevi ma‘lûmu’l-mikdar mal ile mukayyed olub yed-i vahidden hazine-i mezkûreden zabt ve idare olunmakda idüğü ve bu makule hazine-i mezkûre tarafından zabt ve idare olan mukâta‘ât-ı miriyem münşif ve mu‘tedil kimesnelere ihâle ve tefvîz ile ötedenberü ne-vechle zabt u rabt olunagelmiş ise de ol-vechle zabt u rabt ve vâki’ olan mahsûlât ve rusûmâtı kanun-ı kadim ve olageldiği üzere ahz u kabz olunub olagelmiş mugayir hareket ile vedî‘atullah olan fukarâ-yı ra‘iyyete zulm ve ta‘addi olunmamak verilen evâmîr-i şerifim şürûtundan idüğü mukayyed olmağla mûcebince amel ve hareket eylemek fermanım olmağın imdi hükm-i şerifim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan iş bu emr-i şerif-i alişanım vâcibü’l-etbâ’ ve lâzımü’l-ımtisâlimin mazmûn-ı münifi ber-amel olasin şöyle bilesin alâmet-i şerifime i‘timad kılasın tahrîr fi’l-yevmi’t-tasi’ ve’l-işrîn(çizilmiş) şehr-i Şa‘ban sene sitte ve erba‘în ve mi’eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:83

Belge No:250

Ağcadenizli mukâta‘anın iltizâm emrinin sûretidir

Kıdvetü’l-kudât ve’l-hükkâm ma‘adinü’l-fezâil ve’l-keîâm Adana Kadısı zîde fazlühü ve kıdvetü’l-emâcid ve’l-a‘yan Adana mütesellimi Hasan Paşazâde el-hac Mir Ali zîde mecdühü tevki‘-i refi‘-i Hümâyûn vasıl olucak ma‘lûm ol ki ba-hatt-ı humâyûn-ı şevket-makrûnum mukâta‘ât hazinesi tarafından zabt ve idare olunmamak mukâta‘ât-ı miriyemin Adana Sancağında vâki’ Ağcadenizli mukâta‘asının salisen hissesini iş bu iki yüz kırk altı senesi martı ibtidasından sene-i merkûme şubatı gayetine değin bir sene kâmilten zabt eylemek üzere sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin sana ba-irâde-i seniyyem sâbıkı üzere ma‘a mal ve kalemiye ve harc-ı aklam ve faiz hissesine göre yalnız bin iki yüz altmış yedi gurus ile der-uhde ve iltizâm olunub sendahi iltizâm ve kabul ber-le bedel-i iltizâmı olan mebâliğ-i mezbûru vakt u zamanıyla teslim eylemek üzere hazine-i mezkûreye memhûr deyn-i temessükü verilmeliği mukâta‘ât-ı mezkûrenin hisse-i mezkûresi sene-i merkûmeye mahsûben zabt u rabt ve vâki’ olan mahsûlât ve rusûmâtın kanun-ı kadim ve olageldiği üzere ahz u kabz olunub taraf-ı

âherden müdâhale ve ta'arruz olunmamak üzere zabtınıçin emr-i şerifim i'tası hususunu rical-i devletaliyemden hâlâ mukâta'ât hazinesinin varidâtı iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü bir kıt'a deyn temessükü irsâl etmeğın hazine-i amiremde mahfûz başmuhasabe defterlerine nazar olundukda mukâta'a-i mezbûre senevi ma'lûmu'l-mikdar mal ile mukayyed olub mukâta'ât hazinesi tarafından zabt ve idare olunmakda idüğü ve bu makule mukâta'ât hazinesi tarafından zabt ve idare olunan mukâta'ât-ı miriyem tevezzuf ve mu'tedil ve re'âyâberür kimesnelere der-uhde ve iltizâm ile ötedenberü bu vechle zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı ahz u kabz olunub olagelmiş mugayir hareket ile vedî'atullah olan fukarâ-yı ra'iiyyete zulm ve ta'addi ettirilmemek verilen emr-i şerifim şürûtundan idüğü mukayyed olmağla imdi mukâta'ât-ı mezbûre ötedenberü ne vechle zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı ahz u kabz olunagelmiş ise sene-i merkûmeye mahsûben dahi ol-vechle tarafından zabt u rabt ve vâki' olan mahsûlât ve rusûmâtı kanun-ı kadim ve olageldiği üzere ahz u kabz olunub vedî'atullah olan fukarâ-yı ra'iiyyete zulm ve ta'addi ettirilmemesi hususuna mübâderet eyleyesin ve sen ki kadı mûmâ ileyhsin sendahi mûceb emr-i şerifimle amel ve hareket ve hilâfindan tehaşi ve mücânebet eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur mazmûn-ı münifi üzere amel olası şöyle bilesiz alâmet-i şerifime i'timad kılâsız tahrîr fi'l-yevmi't-tasi' ve'l-işrîn şehr-i Şa'ban sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:83

Belge No:251

Penbe miriyesiçin mukâta'ât-ı miriye tarafından zuhûr iden penbe-i miriyeenin emr-i sûretidir

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'adinü'l-fezâil ve'l-keâm zikr kazaların kadıları ve nâ'ibleri zîde fazlühüm tevki'-i refi'-i Hümayûn vasıl olucak ma'lûm ol ki ba-hatt-ı humâyûn-ı şevket-makrûnum mukâta'ât hazinesi tarafından zabt ve idare olunan penbe rusûmâtının Adana Eyaletinin hâvi olduğu kazalarda hasıl ve Pazar yerlerinde bey' ve şira olan penbe ve (...) penbe ve kozalı penbenin resm-i mirilerini iş bu bin iki yüz kırk altı senesi martı ibtidasından sene-i merkûme şubatı gayetine değin bir sene kâmilan zabt u rabt ve tahsîl eylemek üzere hâlâ Adana Mütesellimi Hasan

Paşazâde kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan el-hac Ali Bey zîde mecdühüye ba-irâde-i seniyyem sâbıkı üzere on altı bin on guruş mal ve iltizâm ile der-uhde ve iltizâm olunub mûmâ ileyh dahi iltizâm ve kabul ber-le iltizâmı olan mübelliği mezbûru vakt u zamanıyla edâ ve teslîm eylemek üzere hazine-i mezkûreye memhûr deyn temessükü verilmeğin sâlifü'z-zikr Adana Eyaletinin hâvi olduğu kazalarda hasıl ve Pazar yerlerinde bey' ve şira olan penbe ve (...) penbe ve kozalı penbenin be-her kıyyesinde icâb iden resm-i miriyelerini sene-i merkûmeye mahsûben zabt u rabt ve cem' ve tahsîl ve ahz u kabz eyleyüb taraf-ı âherden müdâhale ve ta'arruz olunmamak üzere şürût nizâmı mücebince zabtınıçin emr-i şerifim i'tası hususunu rical-i devletaliyemden hâlâ mukâta'ât nazırı li-iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü memhûr temessüküyle inhâ itmekden nâşî kuyûdeleri el-müraca'a zaman zabtı martı ibtidâsında olan penbe rûsûmu mukâta'ası ba-hatt-ı humâyûn-ı şevket-makrûnum memalik-i mahrûsamda vâki' iskân ve yeri ve bahri vesa'ir mahallerde ve Pazar içinde fûruht olan penbenin be-her kıyyesine ma'a zam birer para ve (...) Penbenden ikişer para ve kozalı penbenden birer akçe rusm alınmak üzere karar verildiğine binâen resm-i mezkûr bayi'i tarafından canib-i miriçin ahz ve tahsîl olunmak ve iştirâ idenler (...) iskele (...) mahallerde gerek Müslüman gerek kefare sefinelerine vaz' ve tahmîl olunmamak ve yük bağlamamak ve Pazar ashabından mücerred resmi vermemek için birer bahane ile ma'iyeti olmadan ba'zı mahfi mahallerden emrâr idenler ile girdikde ikişer para resm-i mirileri zecr ile tahsîl olunmamak ve mukâta'a-i mezbûreye müceddeden nizâm verilüb resm-i mezkûr varidât-ı mukarrere-i miriye tahtına idhâl olunub bir akçenin küsrur ve noksana bir dürlü mesâğ ve cevâz olmamağla vakta-i min-el evkât ve sebeben min-el-esbâb şürût ve nizâmının ber-vechle ta'addi ve tesvîye müsa'âde olunmamak ve mukâta'a-i mezbûrenin sa'ilerinde nizâm ve intizâmının müstehak ve bir tarîkle küsr-i varidâtını müceb olacak haline cesaret idenleri olur ise mal miriyemin küsr (...) sebep oldukları için ma'rifet-i şer'le muhkem te'dib olunmak ve emnânın şükr ve şikâyeti müsmer ve mü'esser olub nizâm-ı mukâta'ayı müceb istid'a eylediklerinde evâmir-i şerifim isdâr ve irsâl olunmak şürûtundan olduğu kuyûdeden müstebân olarak müceb emr-i şerifim isdârı hususuna irâde-i aliyem ta'alluk etmekle ol-vechle amel ve harekete mezid ihtimâm ve dikkat olunmak fermanım olmağın mûmâ ileyhın zabtını hâvi iş bu emr-i celil-i kadrîm isdâr ve i'ta olunmuştur imdi vusûlunda bu babda vech-i meşrûh üzere ferman-ı celili's-şanınımın mazmûn-ı münifi ber-le amel olası şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılâsız tahrîr fi'l-yevmi's-sadis ve'l-ışrîn şehr-i Şa'ban sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:84

Belge No:252

An-asl Erzurum ahalisinden olup Medine-i Adana derûnunda menzil han derûnunda menzil kethüdâlığı hizmetinde iken bundan akdem ba-emrillahi te'âlâ fevt olan Mehemmed nâm müteveffânın zahirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan beytü'l-mâlcı Hacı Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı merkûmun bil-cümle terekesi tahrîri defteridir ki ber-vech-i ati zikr olunur fî 9 L sene 246

Beyaz köhne aba	köhne şal	köhne(...) entari	köhne beynamaz abası
adet 1 guruş 20	adet 1 guruş 7,5	adet 1 guruş 8	adet 1 guruş 3,5

köhne gömlek	köhne yasdık	köhne hurda	tüfenkçi Ebuda
adet 1 guruş 1,5	adet 1 guruş 8	guruş 2	(...) guruş 80

Hacı Ahmedde	Hadice Hatunda	Sürücü Mustafada	Kör Ömerde
(...) guruş 40	(...) guruş 20	(...) guruş 50	(...)guruş 200

Nikola oğlu zımmide	Bakkal Agop zımmide	Saki zımmide	nakdi mevcûdu
(...) guruş 350	(...) guruş 240	(...) guruş 35	guruş 80

cem 'an _____yekün_____guruş 1146

minhe'lihrâcât_____

techîz tekfin masarîfı	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme
guruş 200	guruş 57	guruş 57

hizmet-i beytü'l-mâl	kâtibiye ve hidâmiye ve kaydiye

guruş 28,5

guruş 28,5

ba-vasiyyet Kemeraltı Cami'i şerifenin namazgâh ta'mirine
guruş 300

menzil handa olan işçiye
deyn guruş 25

Şeyh Garibzâdeye
deyn guruş 35

bakkalana
deyn guruş 20

Koltukçu Soka zımmiye
deyn guruş 20

tellâliye ve hizmet-i muhızıriye
guruş 3

sahhü'l-bâki _____guruş 372

Sayfa No:84

Belge No: (Belge no yazılmamış)

	Fi guruş	Fi
Nahiye-i Yüreğir Kurâları	250	62,5
Guruş	çift	konşu
01062,5 – Havutlu Bucağı	2	9
00312,5 – Kansafzâde	0	5
00812,5 – Pürçe	3	1
00427,5 – Gülhavir	1	3
<u>00750</u> – Tascı	<u>3</u>	<u>0</u>
01362	9	18
01311,5 – Mihmandar	4,5	03
1938 – Karye-i İncirlik	5,5	05
00250 – Yunus Ağa	1	00
00250 – Mezraa-i İncirlik	1	00
00312,5 – Keçelik	1	01
<u>01125</u> – Büyük Arap	<u>4</u>	<u>02</u>
08553	26	29
01750 – Kafırkiran	07	00
00500 – Vera-yı Cısr-i Ekmel	02	00
01750 – Bağçeha-i kâin çift	07	00

00062,5 – Kürkçü	00	01
<u>00250</u> – Solaklı	<u>01</u>	<u>00</u>
12864,5	23	30
00500 – Kuru Enşe	01,5	02
00750 – Culhaviranı	02,5	02
00562,5 – Yenice	02	01
00375 – Depesidelik	01,5	00
<u>00125</u> – Zaallı	<u>00,5</u>	<u>00</u>
15177	31	35
00125 – Hal	00,5	00
00225 – Kal‘a-i İmami	01	00
00687,5 – Carık	02,5	01
00931,5 – Saferli	03	01
<u>00312,5</u> – Aşağı İnablı	<u>01</u>	<u>01</u>
17487,5	37	38
00812,5 – Çanakçı	03	01
01437,5 – Karaoğlanlı	05	03
00500 – İnablı	01,5	02
00875 – Şahin Ağa	03	02
01187 – Yalnızca	04,5	01
00562,5 – Ağdağ	02	01
<u>00937,5</u> – Kayırlı	<u>03</u>	<u>03</u>
23801,5	59	51
00437,5 – Ağbeyli	01,5	01
00937,5 – Ağzıbüyük	03	03
00687,5 – Hacı Celil	02,5	0
00437,5 – Kurkhaz	01,5	1
<u>00625</u> – Tosunzâde	<u>02,5</u>	<u>3</u>
26928	70	59
00312,5 – Kumrulu	01,5	03
01062,5 – Kara Ahmedli	03	05
01312,5 – Cana	02,5	02
00437,5 – Tekreverdi	01,5	01
00812,5 – Çağır Kanlu	02,5	03

00625 – Salatça	2,5	00
<u>00687,5</u> – Kefre-i Hadice	<u>2,5</u>	<u>01</u>
32177	85	73
01625 – Deniz Kuyusu	05,5	04
01500 – Kadı	05,5	02
<u>01875</u> – Şehir Civarı	<u>05</u>	<u>10</u>
37177	101	89

(Sayfanın yan kısmı buradan itibaren yazıldı)

	Fi	Fi
Canib-i şehir Kurâları	250	62,5
Guruş	çift	konşu
00125 – Küçük Dikili	005	00
00812,5 – Büyük Dikili	02,5	02
01062,5 – Sarıhamzalı	04	00
00432,5 – Karalar Bucağı	01,5	01
<u>00687,5</u> – Zeytun	<u>02</u>	<u>03</u>
03120	10,5	06
00250 – Derslan	01	00
01000 – Gerdan	02,5	10
00937,5 – Kestel	03,5	01
00937,5 – Hüseyin Hacı	03,5	01
<u>00250</u> – Kavaklı	01	00
05375		
00177,5 – Koyuncu	00	03
00375 – Bulduk Bağçesi	01,5	00
00375 – Narlıca	01,5	00
(?)1000 – Mezraa-i Karaçalık		
Yer Ekindesi	04	00
00312,5 – Mezraa-i Vakıflı	01,5	00
01375 – Mezraa-i Karaçalık	03	10
01250 – Mezraa-i Kara Anbalu	05	00
00375 – Şermenlü	01,5	00
00375 – Mezraa-i Kireç Ocağı	01,5	00

<u>00375</u> – Alacaotlu ve Hurma Böceği	<u>01,5</u>	<u>00</u>
12485	43,5	31
00875 – Ablaolu	03,5	00
00625 – Mezraa-i İncirgan	02,5	00
00187 – Karafesli	00,5	00
01875 – Köylüoğlu	07	02
00375 – Müftü	01,5	00
<u>01062,5</u> – Karayusuflu	<u>01,5</u>	<u>11</u>
17784,5	60	44
00125 – Kışlı	00	02
01500 – Huzurlu	00	24
00125 – Mezraa-i Hurmalı	00,5	00
01875 – Def'a Huzurlu	02	21
01687,5 – Yetimli	03	15
03000 – Zincirli	12	00
<u>03500</u> – Kefre		<u>13,503</u>
29297	90,5	109
<u>00500</u>	<u>02 tahsîl</u>	
28797	88,5	

Sayfa No:85

Belge No:254

Sebeb-i tahrîr-i hurûf budur ki

İş bu bin iki yüz kırk altı senesine mahsûben mart i'tibariyle iş bu mah-ı Şevvâl-i Şerifin nısfında hâlâ Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inâyetlü el-hac Ali Bey Efendinin inzimâm-ı re'y ve ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le ve cümle ma'rifetiyle tevzi'i iktizâ iden masârif-ı belde defteridir ki ber-vech-i ati ale'l-irâde beyân olunur.Fî 17 L sene 246

Guruş

90500 – ba-emr-i ali taksitiyle mukâta'ât-ı amire hazinesine verilmek üzere bu def'a tevzi'a idhâl olunan

04125 – nısf-ı bedel-i ağnâm guruş/3750 hizmet-i mübâşiriye guruş/375 cem'an

14000 – kırk altı senesine mahsûben ref'i menzil bedelinin taksit-i evvelisi

07500 – umur-ı vilayet için der-aliyeye irsâl olunan beş nefer tatarânın harc-ı râhları

04000 – Surre-i Humâyûn Emini Efendi Hazretlerine verilen esb-i baha
120125

002000 – Surre-i Humâyûn Emini ve sakabaşılara verilen ta'yinât masârıfı

003500 – Aşkar Ali Ağaya verilen esb ve ta'yinât

001000 – Sakabaşı Ağalara verilen boğca baha

007500 – bera-yı mu'âşer ve tekâ'üdbin ve mirmirân
134125

008500 – ber-mu'tâd verilen caize

012500 – Kapu Çukadâr Osman Ağaya verilen

002000 – Kayser ve Haleb ve Asker mihmandârları olan tatara verilen hizmet

035282 – Sarraf Adana Nikol oğlunun umur-ı vilayet için ba-mürasele-i şer'iiye ve ba-defter ve bazargân esnâfânların matlûbâtı dahi ilave olundukda cem'an
192407

192407

020000 – menzil i'ânesi için vaz' defter olan

015000 – tevzi'-i evvelde deftere vaz' olunan i'âniye kiracı başı dest-i res idemeyüb bu def'a i'âne-i mezbûr vaz' olunmakla

016500 – bi-hesâb-ı nısf güzeşte-i sarraf

002000 – Kasab Bulduk oğlunun memleket tarafında matlûbu
245907

002500 – Hasan Paşazâde el-hac Mehmed Bey Efendinin matlûbu

020000 – Mütesellim Bey Efendi Hazretlerine ber-mu'tâd vaz' defter olunan
ikrâmiye

001000 – Tahsîliye

001000 – Buyuruldu götüren efendiye
270407

005500 – Kethüdâ Efendiye

003500 – Kâtib-i Divan Efendiye gurus/2000 sarrafiye gurus/750 Hazine
Kâtibine gurus/750 cem'an

003500 – Muharrer Ağalara

000600 – Tahrîre me'mûr Kâtib Efendilere
283007

- 000550 – ücret-i subaşı gurus/200 ücret-i vekil-i fukarâ gurus/250 bilâ külli
çavuş gurus/100 cem'an
- 017000 – Halebli Buber oğlu ve Hamalı Hacı Mustafaya ba-tahvîl temessük
duyûnu
- 007650 – ba-tezkere esnâfânın taraf-ı vilayetde olan matlûbları
- 004500 – Bızdık oğlunun taraf-ı vilayetde olan matlûbu
312707
- 001400 – vekil-i fukarânın memleket masârıfından dolayı ba-defter matlûbu
- 000420 – Yüreğir ve cânib-i şehrin altı aylık şehriyeleri
- 001825 – nazıriye gurus/500 kalemiye gurus/825 ihzariye gurus/250 hidamiye
gurus/250 cem'an
- 000411 – Subaşını aldığı yüz sekiz yük saman bahası
316763
- 000266 – Halebe giden nizâm askeriçin Kurdkulağına gönderilen şa'ir kirası
- 011000 – ber-mu'tâd gurus başına bir bir para hesâbıyla matlûbât sa'iresiyle
328029
- 124158 – taşra ber-mûceb âdi sehimleri minhâ
203871
- 007500 – Melemenci Aşiretinin sehm-i minhâ
196371
- 005500 – Karakayalu Cemâ'atinin sehm-i minhâ
191371
- 002000 – Şambayadi Cemâ'atinin sehm-i minhâ
189371
- 003000 – Kürkçü Cemâ'atinin sehm-i minhâ
186371
- 003000 – Ağçakoyunlu Cemâ'atinin sehm-i minhâ
183371
- 001000 – Karataş Karyesinin sehm-i minhâ
182371
- 005500 – Fellâhan Karyesinin sehm-i minhâ
181871
- 003300 – Kabasakal Cemâ'atinin sehm-i minhâ
182571

023585 – Hanane ihrâc olunan

157986

065974 – Yüreğir ve cânib-i şehîr çiftlerine ve bi-hesâb durdu bir çift i‘tibariyle
konşularına

092012

Mahallâta hesâb-ı müselleme a‘la fî 110 hesâb-ı evsât fî 90 hesâb-ı
ednâ fî 70 hesâb-ı Re‘âyâ a‘la fî 130 hesâb-ı re‘âyâ evsât fî 110 hesâb-
ı ednâ fî 90

İş bu on bir bin altı yüz on guruş bâlâda yazılan masârifden hâriç olub her ne
kadar tevzi‘a idhâl olunmuş ise de hasbe‘l-iktizâ tevzi‘i mezbûrun kûsûrâtına mahsûb
olmak üzere seri‘ mürûr temeddü.

Sayfa No:86

Belge No: (Belge no yazılmamış)

	Fî 110	Fî 90	Fî 60	Fî 130	Fî 110
	Hesâb-ı	Hesâb-ı	ednâ	re‘âyâ-i	re‘âyâ-i
	İslam-ı a‘la	İslam-ı evsât	a‘la	evsât	
Fî 90					
re‘âyâ-i					
ednâ					

Guruş

2950 – Kuru Köprü	00	05	13	0006	11	
0510 – Hanedân	00	01	06	00	00	00
1530 – Hammaliye	00	01	00	01	07	06
1370 – Misisli	00	00	00	03	05	05
1680 – Bucak	00	00	00	04	04	08
0700 – Hacı Fakılı	00	00	02	00	02	04
1260 – Cami‘i Cedid	01	00	06	00	01	09
1890 – Çukur Mescid	00	01	07	01	06	06
<u>1730</u> – Harab Bağçe	<u>00</u>	<u>01</u>	<u>06</u>	<u>00</u>	<u>06</u>	<u>06</u>
13720	01	09	40	9	37	55
01750 – Şeyhzâde	01	06	08	03	01	01

01970 – Kasab Bekir	00	00	14	00	02	09
01970 – Hacı Hamid	01	00	05	01	04	12
01310 – Katran	00	00	00	01	05	06
00560 – Eski Çarşı	01	01	00	00	00	04
02950 – Zimyan Tekye	00	00	01	01	08	21
01520 – Hızır İlyas	00	00	00	04	05	05
01780 – Saçlı Hamid	00	00	00	02	05	12
01380 – Çerak	00	00	00	00	05	09
08280 – Eski Hamam	00	13	20	08	15	44
01340 – Taşçıkan	00	02	06	00	02	07
04260 – Ali Dede	01	05	19	02	04	18
<u>02080 – Paşa Nebi</u>	<u>04</u>	<u>04</u>	<u>18</u>	<u>00</u>	<u>00</u>	<u>01</u>
44820	09	20	121	31	93	204
03190 – Sarı Yakub	00	04	005	02	13	011
01030 – Baytemur	00	02	001	00	03	005
01230 – Masalhal	00	02	000	00	03	010
00920 – Mestanzâde	00	06	006	00	00	000
03950 – Bab-ı Tarsus	00	03	007	05	09	014
05900 – Karasofu	<u>01</u>	<u>01</u>	<u>001</u>	<u>04</u>	<u>12</u>	<u>040</u>
	10	38	141	42	133	284
03610 – Durmuş Fakih	00	00	002	04	010	016
01480 – Kayalıbağ	00	04	012	00	000	002
00780 – Ağa Mehmed	00	03	006	00	000	000
01810 – Çınarlu	00	01	011	03	001	005
00090 – Şabaniye	00	01	000	00	000	000
<u>00070 – Yarbaşı</u>	00	00	001	00	000	000
68880						
02510 – Hurmalu	00	05	031	00	000	000
01180 – Hoca-i Vezir	00	02	015	00	000	000
00160 – Tekye kurbu	00	01	001	00	000	000
01150 – Bakırsındı	00	01	016	00	000	000
00600 – Sucuzâde	00	01	007	00	000	000
00280 – Kansafzâde	00	00	004	00	000	000
01070 – Hamam kurbu	00	01	014	00	000	001

00860 – Mermerli	00	00	007	00	000	006
<u>02680</u> – Yortan	<u>00</u>	<u>09</u>	<u>021</u>	<u>00</u>	<u>003</u>	<u>003</u>
79320	10	67	279	51	148	318
01330 – Şeyh Mustafa	00	02	014	00	000	000
02490 – Han kurbu	00	04	016	01	003	008
04550 – Neccaran	00	06	006	07	008	019
01360 – Seracan	00	03	006	01	000	007
02410 – Ağca Mescid	00	03	005	01	002	016
00320 – Sugediği	00	01	002	00	000	001
01310 – Sofu Bağçesi	00	08	009	00	000	000
00370 – Emirler	00	00	005	00	000	001
<u>00420</u> – Debbağan	<u>00</u>	<u>00</u>	<u>007</u>	<u>00</u>	<u>000</u>	<u>000</u>
93980	10	94	359	61	161	370
Ba-hüccet-i						
Adana						
Guruş						
0312,5 – İlyas Ağa	00	00	01	04	00	00 03
1000 – Dökme	00	00	01	00	00	01 04
1257,5 – Sultan	01	02	00	00	01	01 06
1126 – Mürre Çelebi	01	00	02	01	00	03 07
<u>0230</u> – Paşa	00	00	00	00	01	00 00
3916						
2496,5 – Akkuyu	03	05	02	00	01	00 12
1312,5 – Öteler	00	00	00	00	00	00 21
1476,5 – Zekağ Köprü	01	02	02	02	01	01,5 03
<u>0307,5</u> – (...)	<u>00</u>	<u>01</u>	<u>00</u>	<u>00</u>	<u>00</u>	<u>01</u> <u>11</u>
9509	06	10	08	7	4	7,5 57

Sayfa No:87

Belge No:255

Kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'in Adana nâ'ibi Mevlânâ zîde ilmühü ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Adana Mütesellimi ve ihtisâm nâzırı Ali Bey zîde mecdühü ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum

tevkî'-i refî'-i Hümâyûn vasıl olucak ma'lûm ol ki cümleye beyândan müstağni olduğu üzere kavânîn-i örfiye ve nizâm-ı mülkiye a'zam ve akvâli olub mine'l-kadrim memalik-i mahrûsa Paşa Hanımda mer'î'l-icrâ olan kanûn-ı ihtisâbın ba'zı esbâbına mebni şiraze-i nizamına bakılamadığından tavr-ı kadiminden çıkmayub bu vechle bir takım tama'kâr ve erbâb-ı ihtikârın fukarâ-yı memleket mahsûlât ve emti'a ve erzakı ber-takrîb rahbas baha ile olub üç beş kat ziyâdesine sanarak bu babda ibadullahın mutazarrır ve rahnedâr olmakda oldukları zâhir ve aşikâr olduğuna mebni mücerred salâh-ı hal ve asâyiş ibâd zımında değışir mahallere cânib-i celili'l-münâkıb Paşa Hanımdan muhtesibler ta'alluluyla kanûn-ı kadim vechle kâfe-i emti'a ve eşyanın vezin ve kesbi rüşvet ve endâzzesine bakub ve her bir emti'a ve eşyaya ma'rifet-i şer'î şerif ile tahammülüne göre ber-vech i'tidal fi'at vaz' edip hiçbir şeyi noksan ve zihinden ziyadeye alimb satılmasına dikkat ve emr-i ma'rûf ve nehy-i anil münker ahkâmını vahy-i icraya mübâderet eylemeleri hususu ber-vech eğer kendilerine tenbih olunmuş ve bunların masârıf-ı zaruriyelerine ve gerek bi-tevfikallahu te'âlâ a'da-yı kelimetü'l-ulyâ niyet-i harbiyesiyle tahrîr ve bir tarafından teksîr ve tevkîr olunmakda olan Asâkir-i Mansûre masârıf-ı (...) medâr olmak için ba'zı emti'a ve eşyadan hadd-i i'tidala birer mikdâr resm-i ihtisâb (...) ve tahsîs kılınarak yedlerine birer kıt'a müsahhîh defter dahi verilmiş ise de ba'zı mahallerin muhtesibleri bu me'mûrîni kendü cernaklarına vesile ve alet ittihâz iderek bedellerine verilen defter-i rûsûmâtta tahrîr-i emti'a ve eşyadan terettüb olan rûsûmât ve ihtisâbiyeden ziyâde akçe alınmakda ve hâric ez-defterde eşyadan resm-i ihtisâb ahzı mutlak emr-i ferman-ı mülûkâneme menût mevâddan iki ba'zen bilâ emr-i şerif o misüllü şeylerden ve bi-tahsîs-i mabe'l-hayat olub öteden berü gümrüğüyle alınmayan hinta ve şa'ir ve dakikten dahi resm-i mütâlebe oldukları ve tahsîl gelmekde oldukları bu def'a bi'l-ihbâr tahkîkinizde naçaratom olub bu keyfiyet mikdâr aslı olan adalet ve ahkâtıyla münâfî olacağı zâhir ve (...) mu'adeletnişan-ı padişahanemde zat-ı hilâfetsemân -ı mülûkâneme emanetüllah olan bi'l-cümle fukarâ-yı ra'iyet ve ahali-i memleket vücûh-ı mezâlim ve ta'addiyât dan vekâbetleriyle zann-ı zılın-i cihandâranemde asude-i hal ve mirkâtü'l-bal olmaları matlûb ve (...) şahanem idüğü bedihi-i bâhir olmakdan nâşî bu def'a saha-i berâ-yı sudûr olan emr-i humâyûn merhametmakrûn-ı padişahanemden mücebince fî fimâ ba'd ihtisâb me'mûrları yedlerinde olan defâtir-i rûsûmâtta muharrer eşyadan ahz u tahsîl irâde olunan resm-i ihtisâbdan ziyâde akçe ve hariç ez-defter-i eşyada ve hususuyla hinta ve şa'ir ve dakikten resm-i ihtisâb mütâlebesinden ziyade tevkî ve mübâ'adet eylemeleri hususi ihtisâba vaz' olunan hükkâm ve muhteseb vesa'ir zabıtânına başka başka evâmir-i

şerifim ısdâr ve tisyârıyla tenbih ve te'kîd kılınmış olmağla sen ki mûmâ ileyhşin sendahi bu usûle ri'ayetle fukarâ ve zu'afânın ızrâr ve iaceden vakayaları emrine mübâderet eylemek fermanım olmağın tenbîhen ve te'kîden vehususen iş bu emr-i celil-i kadrim ısdârûn ile tisyâr olmuştur imdi bu ihsâr hakkında adalet zir sünuh ve sudûr olan emr ve irâde-i mülûkânemin kâmilten icrâsıyla zir cenâh-ı saltanât-ı seniyyeme sığınmış olan ibadullahın ez'âc ve ızrardan vakayaları matlûb-ı kat'î mülûkânem idüğü ve bebehât-ı mülûkânem münâfî vaz' ve halet-i vuku'u ber-vechiyle caiz olmadığı ma'lûmun oldukda her halde icrâ-yı ve irâde-i seniyyem ile ifa-yı levâzım kârgüza-yı ve sadakate mezid-i ikdâm ve mübâderet ve hilâfından mübâ'adet eyleyesin şöyle bilesin alâmet-i şerife i'timad kılasın tahrîr fî evâil şehr-i Şevvâli'l-Mükerrem sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:87

Belge No:256

Guruş/1400 Şa'ban-ı Şerif mahyasıdır

Bâ'is-i tahvîl oldur ki

İki yüz kırk altı senesinin mah-ı Şa'ban-ı Şerifin Adana Hükümetinin mahyası olan fakat bir aylık bin dört yüz guruşu der-aliyeye Çor Yacem Nevşehirli Yovan oğlu Kostantin bu tarafda olan ahz i'tasına vekaletim hesâbıyla ber-vech ba-bir kalem bin dört yüz guruşu hâlâ Adana Hâkimi devletlü el-hac Mehemmed Efendi yedinden tamamıyla aldım yed mûmâ ileyhşin mahya hususundan dolayı bir guruş matlûbumuz kalmayub yed mûmâ ileyhe iş bu tahvîl verildi.Gerekdir ki vakt-i hacetde ibrâz oluna vesselâm

Guruş

2000 – ba-temessük duyûnum

0250 – iktizâ iden güzeşte

0220 – esb-i kıymet

0400 – Kara Mehemmed oğlundan

0110 – göz çuka kıymeti

0115 – def'a alınan çuka

3095

bende

Nevşehirli Dimitri

vekil sarraf

Adana

makam

Sayfa No:87

Belge No:257

Bâ'is-i tahvîl oldur ki

İki yüz kırk altı senesi mah-ı Zi'l-ka'de-i Şerif guresinden hâlâ Adana Hâkimi faziletlü İmamzâde es-seyyid el-hac Mehemed Sıdkı Efendi Hazretleri yedinde matlûbum olan ber-vech bala altı kalem cem'an üç bin doksan beş guruşu tamamıyla ahz eyledim Efendi mûmâ ileyh yedinde ahz-ı i'taya mûta'allık bir guruş baki matlûbum kalmadığını müş'ar iş bu tahvîl tahrîr ve yed mûmâ ileyh i'ta olundu gerekdir ki

Bende

Nevşehirli Dimitri

Vekil sarraf

Mütesellim

Adana

makam

Sayfa No:87

Belge No:258

Der-i devlet-mekine arz-ı dâi-i kemineleridir ki Kudüs-i Şerifde vâki' femân vesa'ir menâzillere ve ziyaretgâhlara bir müddetdenberü ayin-i kadimleri üzere berra ve bahre mürûr ve ubûr iden taife-i Rum'a ve (...) cem'ine ta'yîn olunan ruhbânlar esnâ-i râhda ehl-i örf ve zabıtân ve gümrük eminleri ve iskele nâzırları ve taraf-ı âherden toprak basdı ve bac ve ağfâr ve hediye ve bahşış ve nam-ı ahir ile nesne icâb ve mutâlebesi icâb etmez iken bir müddetdenberü ruhbân ve züvârın uğradıkları mahallerde zabıtân ve baccılar taife-i züvâr ve ruhbânları evva'-ı güne ta'addi ve tazyîk berle hesâbı ve meknet günâgün ahâfa vererek şetm ve ağfâr ve bac ve bahşış ve hediye ve toprak basdı ve yanlarında gümrüğe mütâ'allık emti'a ve eşyaları yoğiken aidât ve nam-ı ahir mütâlebe ve ahzıyla vâki' olan ta'addiyât ber-vechle tahammül idemediklerinden vâki' olunan ta'addiyâtın men' ve ref' bâbında Uyban Batrabki Atnasyus nâm ruhbânın ba-arz-ı hal istid'asına mebni şeref efzâ-yı sudûr olan ferman-ı celili'shan Medine-i Adana mahkemesine lede'l-vürûd imtisâlen li'l-emri'l-ali lâzımü'l-huzur müvâcehesinde feth ve kira'et ve mazmûn-ı münîfi iktizâ idenlere tefhîm ve işâ'at olundukda merâsim mutâva'atı ba'de'l-edâ ber-mantuk emr-i ali amel

ve harekete dikkat-i tam ve sa'î mala kelâm olunmakda ise de bundan böyle dahi emr ü ferman buyurulduğu üzere amel ve harekete cümle tarafından bi-ahd olmadığı paye-i serir-i alaya arz ve i'lâm olundu. Baki emr hazret-i men-lehü'l-emrindir. Hurrire fi'l-yevmi'l-hamis min-şehr-i zilhicce-i Şerif sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Sayfa No:88

Belge No:259

Kahve Gümrüğü

Ma'lûm ol ki mu'teberâtta ricâl-i devlet-i aliyemden hâlâ mukâta'ât hazinesinin varidâtı nâzırı iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühünün takdîm eylediği memhûr temessükü mefhumunda ba-hatt-ı Humâyûn şevket-makrûnum mukâta'ât hazinesi tarafından zabt ve idare olunan mukâta'ât-ı mu'teberiyemden resm-i kahve Haleb ve Şam ve tevâbi'i mukâta'ası aklâmından olan fakat Adana ve Tarsus ve Sis vesa'ir Adana Eyaletinin hâvi olduğu mahallerin rûsûmâtı iki yüz kırk yedi senesi mah-ı muharremi guresinden sene-i merkûme zilhiccesi gayetine değin bir sene kâmilten yed-i vahidden zabt u rabt eylemek üzere sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin irâde-i seniyyem sâbıkı üzere yalnız iki bin üç yüz gurus bedel-i iltizâm ile sana der-uhde ve iltizâm olunub sendahi iltizâm ve kabul ber-le bedel-i iltizâmı üzere mübelliği mezbûrun vakt u zamanıyla edâ ve teslîm eylemek üzere mukâta'ât hazinesine memhûr deyn temessükü vermeğin ber-minvâl-i muharrer mukâta'a-i mezkûre eklâmından olan fakat Adana Eyaleti dahilinde vâki' mahal-i mezkûreye gerek deryadan sefâyin ile ve gerek kara câniblerinde gelen kahvelerin beher kıyyesinden mu'tad olan resm-i mirileri tarafından cem' ve tahsîl ve ahz u kabz olunub zikr olunan mahallere kahve gönderenlerin sadât ve gerek Mısır ve Şam askeri ve Tunus ve Trablus gemileri vesa'ir asker ta'ifesi ve tüccâr ve zî-kudret kimesneler Bağdat ve Sayda tarafından ve ekranim ta'ifesi taraflarından kahve götürenler şerefyaft-e-i sudûr olunan hatt-ı humâyûn şevket-makrûnum mûcebince amel ve harekete mübâderet eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız tahrîr el-yevmi's-sâdis aşer Zilka'de sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:88

Belge No:260

Duhan Gümrüğü emr-i sûreti

Ma'lûm ol ki dergâh-ı mu'âllam kapucubaşlarından Duhan Gümrüğü emini iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim el-hac Mustafa dâme mecdühünün takdîm eylediği memhûr temessükü takriri mefhumunda ba-hatt-ı Humâyûn şevket-makrûnum mukâta'ât hazinesi tarafından nezâret ile emr irâdesi ber-vech emanet uhdesine ihâle ve tefvîz olunan İstanbul ve tevâbi'i duhan gümrükleri mukâta'asının mülhakâtından olan Arabistan duhan gümrüğü mukâta'âtından Adana Sancağının duhan gümrüğü mukâta'asını bin iki yüz kırk altı senesi haziran ibtidasından mayıs gayetine gelince bir sene kâmilten zabt ve idare eylemek üzere ma'a zam ve misli kırk iki bin üç yüz guruş bedel ve mu'teber sarraf kefâletiyle Adana Sancağı mütesellimi zîde mecdühüye uhdesine ihâle ve tefvîz olunmuş olmağla mûmâ ileyhın sene-i mezbûre mahsûben zabt u rabtını hâvi şûrûtu mûcebince emr-i şerifim i'tası tahrîr ve istid'a eylediği ecelden hazine-i amiremde mahfûz ma'den mukâta'ası defterlerine nazar olundukda İstanbul ve tevâbi'i duhan gümrükleri mukâta'asının mülhakâtından Arabistan duhan gümrükleri mukâta'âtından Adana Sancağı Eyaletinin duhan gümrüklerine tüccâr ta'ifesinin fûruht için gönderdikleri Halebiye ve imariye ve meblas ta'bîr olunur duhanların be-her ve kıyyesinden kadimden kantar ve batman hesâbıyla vergeldikleri sekiz paranın üzerine bir misli dahi zam ile ma'a zam on altı para resm-i gümrükleri tamamen ve kâmilten cem' ve tahsîl ettirile ve bu duhan gümrükleri hâds olub bir yere hâsıl-ı kayd olunmuş olmayub mu'af ve gayr-ı mu'af dâhil olmak muktezâsı olacağın min külli'l-vücûh serbesit üzere zabt u rabt ettirülüb havass-ı humâyûn voyvodaları ve kara zabıtları ve gerek serâtib-i a'zam ve vüzera-yı kirâm vesa'ir evkâf mütevellileri ve ze'amet ve tımar sahibleri vesa'ir ehl-i örf ta'ifesi bir tarik ile kat'a müdâhale ve mu'âraza ettirilmemek üzere verilen emr-i şerifim şûrûtundan idüğü mukayyed olmağla ber-mûceb şûrût iki yüz kırk altı senesi evâil muharreminde emr-i şerifim verilmiş olduğu ba'de'l-ihrac iktizâsı ricâl-i devlet-i aliyemden hâlâ mukâta'ât hazinesinin varidâtı nâzırı iftiharü'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühünden isti'lâm olundukda emin-i mûmâ ileyhın takriri mukâta'âtı der-kenâr olunan sâbıkı ve şûrûtu mûcebince emr-i şerifim isdârı icâb ideceğini memhûren i'lâm itmekle imdi mûcebince zabt ittirmek fermanım olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifim vusûl buldukda şöyle

bilesiz alâmet-i şerifime i'timad kılasız tahrîr yevmi'l-aşer şehir-i Zilka'de sene sitte ve erba'ın ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:88

Belge No:261

Ma'lûm ol ki (...) hâlâ fukarâ-yı ra'yyet zımnında memalik-i mahrusu'l-mesâlik-i şahanemde vâki' kâfe-i menâzil ref' ve ilkâ ve kübraya tahvîl olduk fakat umur-ı mühimme ile emad-ı şer iden hadime-i devlet-i aliyemin bârgîr ücretlerine kâfi cedağ elde olarak bundan akdem bi'l-cümle eblât ve elviyeden müretteb olunan ma'lûmu'l-mikdâr ref'-i menzil bedelinin nısfı taksit olmak üzere rûz-hızırda nihâyet iki mah mürûrunda ve nısf-ı diğeri bir dahi taksit beyânı olmak üzere rûz-kasımdan kezâlik iki mah mürûrunda tahsîl ve hazine-i amireme teslim olunmak ba-hatt-ı humâyûn şevket-makrûn-ı şahanem karargîr olan nizâmâtıdan idüğü kuyûtta müstebân iş bu kırk altı senesi rûz-hızır dahi duhûl iderek ol-vechle sene-i merkûme nakit olunan mirkât tahsîli hulûl olunmuş idüğü zâhir ve ayân olmakdan nâşî zikr olunan nakt-i evvel akçesinden tahsîli bâbında emr-i şerifim isdârı hususuna irâde-i seniyyem ta'alluk edip ol-babda lâzımü'l-tasdîk olunan evâmîr-i şerifem isdâr ve tisyâr ve nizâmı vechle iki mah mürûrunda mahallinden vürûd ve te'hîr ise teslimi hazine-i amireme etmek üzere bu tarafda kapu kethüdâları ve sarrafları taraflarından sâbıkı vechle ta'ahhüd ittirilerek sened ahz ve hıfz olunmuş olmağla imdi sen ki mütesellim mûmâ ileyhsin Adana Sancağında kâin kazalarından müretteb olan bârgîri üç bin beş yüz gurus sene-i merkûme nakit-i evvel akçesinin vürûd emr-i şerifimde yerli yerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden ma'rifet-i şer' ve ma'rifetin ve cümle ittifakıyla tamamen ve seri'an ve hazine-i amireme teslim olunmak üzere mûmzi müfredât defteriyle beraber dersa'âdetime tevzîli hususuna müsâra'at eylemek fermanım olmağın iş bu emr-i alişanım isdâr ve irsâl olunmuştur mazmûn-ı münîfi üzere amel olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılasız. Tahrîr fi'l-yevmi't-tasi' aşer min-şehir-i Zilka'de sene sitte ve erba'ın ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye

Sayfa No:89

Belge No:262

İş bu bin iki yüz kırk yedi senesi muharremi guresinde hâlâ Adana Mütesellimi Hasan Paşa es-seyyid el-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin ba-emr-i ali eyalet-i Adana cizye cebâbeti uhdesine ihâle ve tarikinden iltizâmı uhdelere ba-şartname ihâle buyurulan cizyedâr kâtib-i divan fesâhatlü Nuri Efendi ve Maraşlı Hacı Mehemmed Ağa ma‘rifetleri ve Ermeniyan milleti hocabaşları ma‘rifetleriyle cizye bağçesi huzur-ı şer‘de fek ve küşâd olunmağla ber-vech-i ati zikr olunur.

.....

Guruş

A‘la 0444

Evâsıt 3598

Ednâ 0712

4754

Yalnız dört bin yedi yüz elli dört guruşdur

Sayfa No:89

Belge No:263

Der-i devlet-mekine arz-ı dâi-i kemine budur ki

Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye taburları noksanın itmâm ve ikmâl için Anadolu ve Rum-ilinde kâin kazalardan peyderpey müretteb olan neferâtıdan der-sa‘âdetime mürûr idenlerin ekseri esna‘i uğradıkları kasabât ve kurâda layıkıyla bakılmayub buyututlar için münasib mahallerde kondurulmadığından bu vechle enda‘i zillet ve sefâlete dûçâr ve ba‘zılarında firârı ihtiyâr eylediklerinden der-sa‘âdetden me‘zûnen sılasına giden Asâkir-i Mansûre neferâtına dahi bakılmayub me‘külât ve malzemeleri tedârikinde girift-i zaruret oldukları resid-i sem‘ mekârim-i menba‘ cenâb-ı mülûkâne olubhususen neferât-ı merkûme mücerred ifâ-yı fariza-i cihâd ve gaza ve i‘lâ-yı kelimatullahu’l-ulyâ niyet-i halisesiyle müretteb olduğundan haklarında lâzım gelen cihet ve re‘âyânın icrasına i‘tina ve dikkat kâffe-i me‘mûriyete vâcibe-i zimmet idenler ehl-i kâna‘at olduklarından memalik-i mahrûsa-i şahanede kâin mütesellim ve voyvoda ve a‘yan vücûh-ı sa‘ire hanedân konaklarında bi‘l-misafire beytûtet ettirilüb gerek der-sa‘âdetden sılasına giden ve gerek memleketinden der-sa‘âdete avdet iden

asâkir-i merkûme esnâ-i râhda beytûtet idecekleri mahallerde ahali-i fukarâyâ birgün bâr olmak olmamak ve me'külât masârıflarından dolayı defter-i tevzi'a idhâl olunmamak ve Asâkir-i Mansûre memlekete idhâl olunmak üzere kazalardan bi't-tertib peyderpey der-aliyeye gitmekde olan neferât haklarında dahi kezâlik mu'amele ve hürmetin ifâsıyla emnâ ve salimen sûb-ı maksûdelerine iyâb ve zihâbları emr olunmağla kemâliyle dikkat ve yanlarına cebelü neferâtı refikiyle muteberde firâra fersiyâb olmamaları vesa'ilin istikmâle sa'i ve gayret olunmak ve bu babda iltimas ve müsâmaha ile Asâkir-i Mansûreye zaruret çektirileceği ceza olunmak veyahut o makûle neferât-ı mürettebden bir mahalde firârı vuku' bulmak lâzım gelir ise firâr idenler o kazadan tazmîn ettirileceğinden başka hükkâm ve a'yan vesa'ir zabıtân haklarında dahi muhib-i inâyet ve mes'ûliyet olacağı ve bu vesile ile fukarâ ve zu'afâ tahrîm ve ahrâr olunmayarak kazalardan mürûr ubûr idende bir sudan ma'da meccanen yem ve yiyecek verilmemesi ve fukarâ ve ra'iyeti özüünden himaye ve vakayası esbâbının istihsâline mezîd-i sa'y ü gayret ve bedel ve sa'y-i mukadderet olunmak bâbında sahife-i sudûr iden emr-i alişan mezîd ü ekid bu def'a umum hatta ba-Medine-i Adana mahkemesine lede'l-vürûd ve lâzımü'l-huzur müvâcehelerinde ve karanet olundukda mazmûn-ı ita'at-makrûnu cümleye i'lân ve isa'at olunub sem'a ve kâ'a merâsimini ba'de la da men ba'de mukâber rızada birlenmeyib ber-mûceb emr-i ali amel ve hareket ve ulemâ ed-devam infidâd-ı emr-i alinin icrâsına mezîd-i sa'y ve ihtimâm olunacağın i'lâm ediyor deyu bu abd-i da'ilerine iltimâs itmeleriyle evvel ki vâki'ü'l-hal bi'l-iltimâs paye-i serir-i a'laya arz ve i'lâm olundu baki emr hazret-i men lehü'l-emrindir hurrîre fî evâsıt-ı şehri Zilhicce-i şerif sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Sayfa No:89

Belge No:264

Kıdvetü'l-kudât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fezâi'l ve'l-keîlâm mevlânâ Adana kadısı zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı mütesellimi el-hac Ali Bey ve defterdâr şukku'l-evâlim mektubcusu hulefâsından ahirhususla me'mûriyetiyle el-yevm ol-cânibde olub zikr-i ati hususu dahi ilâve-i me'mûriyeti kılınan es-seyyid İbrahim Re'fet zîde mecdühüm ve mefâhirü'l-emasil ve'l-akrân a'yan ve zabıtân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i Humâyûn vâsıl olacak ma'lûm ol ki iki yüz kırk dört senesinden kırk altı senesine gelince Adana kazasının küşâd ocaklık menzil malı olan iki bin üç yüz doksan iki buçuk şek tahsîli bâbında ba-defter emr-i

şerifim isdârıyla te'kîd ve isti'câl olunmuş ise de olan bir akçesini teslim hazine-i amireme olunmayarak al-acele bakâyâ kalmış idüğü kuyûdan nümâyân ve bu makûle ocaklık malı te'hîri kabul ider mevâdan olmayub sür'at-ı tahsîli lâzımeden idüğü zâhir ve ayân olmağına binâ'en mübelliği mezbûrun tahsîli bâbında emr-i şerifim isdârı hususuna irâde-i aliyem ta'alluk edip bu babda muvafakadan ihrâc ve derûn emr-i şerifime mevzu'an irsâl olunan memhûr ve mümzi sûret-i defter nâtik olduğu üzere mübelliğ bakiyât-ı mezbûru şimdiye kadar tahsîli ve'l-yevm ihrâc olunmamış ise de bundan böyle bu on ve bir tevzi'a te'hîri için birlenmeyerek teveccühle olur ise olsun siz ki kadı ve mütesellim ve a'yan ve zâbitân mûmâ ileyhimsiz ve iş erleri siz(...)ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir müftü ve cümle ittifakıyla yerlü yerinden ve lâzım gelinenlerden ber-an akdem tamamen tahsîl ve mübâşir mûmâ ileyhe teslimen der-sa'âdetime irsâl hazine-i amireme teslimi hususuna sür'at eylemek için fermanım olmağın te'kîd ve isti'câli hâvi iş bu emr-i alışanım isdâr ve irsâli olunmuştur. Şöyle bilesiz alâmet-i şerifime i'timad kılasız.

Hurrire el-yevmi'l-aşer

şehr-i Şa'ban sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Balada muharrer olan

emrin sûret-i isti'câlini hâvi bu def'ada zuhûru aynî iş bu mahalle kayd-ı şud

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:89

Belge No:265

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim cami'ü'l-mehâmid ve'l-mekârimü'l-muhsi bi-mezid-i inâyetü'l-mülk-i dâim dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından İç-il Sancağı taharrire me'mûrda el-yevm ucabend olub zikr-i ati hususuna dahi bu def'a taraf-ı saltanat-ı seniyyemden me'mûr ve ta'yîn kılınan Şakir Bey ve Tarsus Sancağı Mütesellimi Halil Bey dâme mecdühüme ve mefâhirü'l-kudât ve'l-ahkâm ma'adinü'l-fezâi'l ve'l-keâm Adana Eyaletinde vâki' kazanızda kuzzâd ve nüvvâbı zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana mütesellimi Ali Bey dâme mecdühü ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yan ve zâbitân ve vücûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhum tevkî-i refi'-i Humâyûn vâsıl olucak ma'lûm ol ki bir müddetdenberü vakf-ı ubûrân seferler takrîr (...) memalik-i mahrûsam müretteb seferiyeden dolayı masârif-ı kesireye düçâr ve bu vechle giriftâr-ı envâ'-ı zaruret ve mezâyika oldukları bed-bedâr olduğundan başka tekâlîf hususunda bay ve gedâ ve ehl-i İslam ve re'âyâ sibâk olarak mesela bir kazanın tekâlîf-i varidâtı iktizâtiyeti bundan

emâsil İslam ve re'âyâdan avârız hanesine bağı mutasarrıflarında bulunan emlâk varidâtı ve hal tahmilllerine göre ta'dîl ve tesviye şürûtuna ra'ie olunan tevzi' ve tahsîl olunmak şürûtuna olarak ba'zı kazalar taraflarından aralık aralık istid'a vuku'uyla şürûtu mücebince emr-i şerîfîm dahi tasdîr kılınmakda ise de yine tekâlîf şürûtuna adem-i ri'ayetle o kazaları tahrîr ve himâye olunarak kendülerinden hiç tekâlîf alınmayub (...) dahi emlâk ve arazilerinin tahmîlinden nısf ve sülûs derecelerde noksan ve tekâlîf-i tarh ve tevzi' olunarak bu cihetle tekâlîfden onların hisseleri dahi sa'ir acuze-i ahaliye tarh ve tahmîl kılınmakda ve ehl-i zimmet re'âyâ ta'ifesinden dahi üzerlerine edâsı lâzım gelen cizye-i şer'iyeleri ber-muktezâ-yı şer'-i şerîf herbirerlerinden hal ve tahmîline göre ale'r-rûs esnafa sülûs i'tibariyle cebâbere olunmak şürûtundan idü ki ekser mahallerin cizyedârları bu usûle ri'âyet olunmayarak tama'hanlarından nâşî ednâ kâğıd

Sayfa No:90

Belge No:265'in devamı

Müstehâk olanlara evsât kâğıd verilmek re'âyâyâ a'la kâğıd i'tası vechle sa'ire ile re'âyâ fukarâsı tecrîm ve ızrâr olunmakda olduğundan mebni gerek tekâlîf gerek cizye maddesinden (üstü çizilmiş satır) vuku' bulan mezâlimin ref' ü ref'iyle bir hüsn-i nizâma kuvvetlenmesi ötedenberü emâl-i hayret iştimal-i padişahanem olarak bunun üzerine aralık aralık ba'zı tedbîre teşebbüs kılınmış ise de sefer münâsebetiyle bir hüsn-i sûret verilemeyüb el-hâlet-i hinde gaile-i seferiye ber-taraf olmak mülâbesesiyle bu hususu cebriyet (...) bu kere etraflu ve dikkatli toylarak tedâyir-i lâzîmesinin icrâsıyla zıl zılı'l-i cihândâraneminde meşazıl ve mühimmi olan bi'l-cümle fukarâ-yı ra'iyet ve acuze-i vilayetin mesaye-i mu'adeletvâye-i hayırlıvâyenemde istihsâl esbab-ı refah ve esbab-ı müşîri irâde-i kati'a-i şâhane ve emr-i ferman-ı şâhanem muktezâsından olmakdan nâşî bu madde için ber-vech akd olunan mecâmis-i şûrâda hüsn-i sûreti balenemen lede'l-mezakda tekâlîfinde tahkikiyle ta'dîl ve tesviye şürûtunda cümle hakkında icrâsı ve cizye örâfının dahi her bir re'âyânın hal ve tahmîline göre esna-i selâse i'tibariyle i'tası icrâ ve izâm zonlarında dahi olduğu misüllü bir hal memalik-i mahrûsamda bulunan ehl-i İslam ve re'âyânın evvel-i emirde taraf-ı devlet-i aliyemden me'mûrlar ve muharrir nisbânıyla tahrîr ve sülûs defter olunarak her bir kasaba ve kurâda bulunan sağır ve kebîr ehl-i İslam ve re'âyânın efrâdı bilinmek sûretiyle hâsıl olacağı cümle tarafından ayân-ı ber-le ol-vechle memâlik-i mahrûsamdan iktizâ iden

mahallere taraf-ı devlet-i aliyemden mahsûs me'mûrlar ve muharrirler ta'yîn kılınmış Adana Eyaletinin tahrîri maddesi dahi sen ki kapucubaşı mûmâ ileyhsin sen ki ihâl kılınması hususuna irâde-i aliyem ta'allukuyla her bir kasaba kurâda bulunan sağır ve kebîr ehl-i İslam ve re'âyânın efrâdı bilinmek sûretiyle hâsıl olacağı cümle tarafından beyân-ı ber-le ol-vechle memâlik ol-babda Hatt-ı Hümâyûnum şevket makrûn-ı padişahanem sahife-i berâ-yı sûdur olmuş ve iktizâ iden harc-ı râh ve harşlığın dahi gönderilmiş olmağla me'mûr tahrîri olduğunuz İç-il Sancağı ba'de gitmekle ol-tarafdan hareket ve Adanaya varub Adana Eyaletinden vâki' bi'l-cümle kaza ve kasabât ve kurâda bulunan kâffe-i ehl-i İslam ve re'âyâ dahi ma'rifetin vechle ma'rifetiyle tahrîre şüru' ve mübâşeret ber-le ehl-i İslam için başka ve re'âyâ için başka defter tutularak ve sağır ve kebîr hiç birisi geriye kalmayarak cümlesini sâkin oldukları isim ve şöhretiyle tesbît ve terkîm ve ba'de iktizâ hüsn-i nizâmına bakılmak üzere ahalinin mikdarı ve kemiyetini mebni defterlerini der-sa'âdetime irsâl ve takdîme mübâderet ve bundan böyle re'âyânın cizye evrâkı ber-muktezâ-yı şer'ü'l-enver ber-hal esnâfâna sülûs i'tibariyle verilecek olmakdan nâşî re'âyânın hîn ve tahrîrlerinde senedleri ve hal ve keyfiyetleri anlaşılarak ve yedlerinde bulunan cizye kâğıdlarına dahi bakılarak a'laya müstehâk ise a'la ve evsâta ve ednâya münâsib ise evsât ve ednâ ve bu isimleri üzerlerine işaret olunmuş ve yedlerinde cizye kâğıdı bulunmayubda taharrîken ibrâz idenlerin dahi halleri bi't-tahkîk tahrîr kılınması hususuna mübâderet ve bir kasaba ve bir karyenin defterde mukayyed-i ra'iyet ve ra'iyeti oğullarından terk-i vatan ile ahir mahallere gidenler vardıkları yerlerde alâmeyn hanesine kayd olunmamış ise de sâkin olanı on sene-i tecâvüz etmemiş olduğu halde evmenlileri kaldırılıb asla kayd-ı ra'ieye kayd olundukları kasaba ve karyede nakl ve iskân ettirilmek iskân şürûtundan olmak mülâbe sülûsüyle eyalet-i mezbûre ve kurâsında o makûle yabancı müslim ve re'âyâ var ise onlar için başka defter tutularak hal ve keyfiyeti ve mukaddemden sâkin oldukları kasaba ve karyenin ism-i şöhretleriyle tesbît-i kayd olunub defterini der-sa'âdetime isâl ve takdîmi emrine kemâliyle ikdâm-ı müsara'ât ve tahrîr olunacak ehl-i İslam ve re'âyânın berâzı ba'de zemât ve helâk olmak veyahud ecl li-ecli'l-musalaha diyâr-ı ahire gitmek ve dışarlarda bulunanlar dahi vilayetlerine gelmek ve yeniden çocuk tevellüd etmek cihetleriyle bu hususun ordu boşaltmak lâzım gelir ise bu kadar teklîf ile husûle gelecek nizâmın yek-ez defterde muhtâl ve müşevveş olmasını müceb olacağı zâhir ve bed-beder olmak hasebiyle bundan böyle nizâm-ı mezkûrun dâ'imâ ve müstemire icrâsı zımmında tahrîr olunan ehl-i İslam ve re'âyâdan fevt ve helâk olanların İslamları defterden terkime ve dışardan gelecek ve yeniden tevellüd ideceğın

isimleri müceddeden sebt ve terkîm olunarak iktizâ iden defterleri hâkimleri tarafından o cemahda bir kere kürsi eyalet olan Adanaya olan irsâl ile ol-tarafda cümlesi toplanub der-sa'âdetimde olan defterleri tashîh ve tenkîm olunmak üzere Adana Mütessellimi mûmâ ileyh ma'rifetiyle bu tarafa göndürelerin nizâm-ı mezkûrun ne tarafa hulûlundan vakayası vesa'irenin istihsâline sarf-ı rû'yet ve ba'zı karyeler fi'l-asl köprücü ve derbend dahi misüllü nâm ile mukaddemâ mu'af-ı kayd olunub ma'a-hinde şimdilerde hiç hitâmları kalmayarak fakat mu'afiyetlerinin bakayasıyla tekâlif ve irâdeden hisseleri sa'ir acuze-i ahali ve re'âyâya tarh ve tahmîl olunarak bu keyfiyet dahi emanetullah olan fukarâ ve zu'afayâya hisse-i tekâliflerinin ağır düşmesini müceb ve iz'aç ve ızrârlarını müstelzim müstevceb olmak hasebiyle şuhususa dahi i'tina ile bi-lüzum olan o makûle mu'afiyetleri kankı mahallerde ise defterlerde kayd ve işarete dikkat eylemek fermanım olmağın mahsûsan iş bu emr-i celili'l-kadrim isdâru ile tisyâr olunmuştur imdi buhususa mevâd-ı sa'ireye mukis olmayub bi-avnullah-i te'âlâ ümme-i ibadullah hakkında bi'l-vücûh refah ve rahatı müntec olacak umur-ı hayriyeden olduğuna binâ'en bu babda sünûh ve sudûr iden irâde-i mu'âdelet hadîd itmek icrâsına cümle ile bi'l-ittifak kemâliyle iltizâm ve dikkat-i lâzımeden olmakla (..) mecbûl olduğunun kâr-güzârı dirâyet muktezâsı ve balada tahrîr ve beyân olunan kazaya tebihat iktizâsı üzere eyalet-i mezbûr ve kurâsında bulunan mecmû' ehl-i İslam ve re'âyâ inzimâm rah-ı ma'rifetin ve cümle ittifakıyla tahrîr-i ber-le iktizâ-yı hüsn-i nizâmına bakılmak üzere defterlerinin der-sa'âdetime irsâl ve takdîmine müsâra'at ve iskân maddesi hakkında olan irâde-i seniyyemin dahi icrâsına mezîd-i ihtimâm ve dikkat ve o makûle köprülerde ve derbendlerde merbûtunıyla mu'af olanların dahi defterlerde işaret olunmasına i'tina ve sarf-ı rû'yet eylemek kat'î matlûb-ı mülûkânem idüğü ma'lûmun oldukda ber-vech muharrer infâz-ı emrû tebihât-ı şehr-i yaranımla icrâ-yı be-vazım-ı me'mûriyet ve sadakate sa'i ü gayret eyleyesin şöyle bilesin alâmet-i şerife i'timad kılarsız hurrire fi evâsıt-ı şehr-i Ramazanü'l-Mübârek sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:91

Belge No:266

Adana Sancağına me'mûr devletlü Şakir Bey Efendinin daire-i devletlerine iktizâ iden ta'yînâthususi yevmiye i'tibariyle esblerine verilecek oda ve saman ve

şa'irden başka yevmiye olarak yüz elli guruşa iş bu mah-ı zi'l-hiccenin yirmi beşinci günü karar verildiği iş bu mahalle kayd olunmuştur.Fi 25 Z 246

Sayfa No:91

Belge No:267

Cami'i vakf

Elhamdülillahü'l-vakf ale külli hal alemü'l-gayb ve's-şehade ekberü'l-müte'al ve's-selâm ale Rasüle mecmeü'l-meb'ûsü'l-beyânel-hirâm ve'l-hâl ve ale elihî ve eshabe hayru'l-eshâb ve hayru'l-ali ema ba'd iş bu kitab-ı sıhhât-ı nisâbın tahrîrine bâ'is-i bâdi budur ki Medine-i Adana mahallâtından Kayalıbağ Mahallesi sükkânından olub iş bu sahibü'l-hayrât ve'l-hasenât ve talibü'l-mir'at ve's-sadakât Çolağın oğlu İbrahim bin İbrahim meclis-i şer'î hatır-ı şerif şamihü'l-erkân ve mahfel (...) münif-i rasihü'l-beyânda vakf-ı ati li-ecli't-tescîl ve'l-edâ el-itmâm mütevellî nasb ve ta'yîn eylediği Demürcü Ömer müvâcehesinde şöyle takrir-i kelâm ifade-i merâm idü ki vakf-ı ati sudûruna değin selek-i mülk sahihâmda münselek olub Bürgü Nahiyesine tabi Kadı Karyesinde Külahlı Mezra'asında vâki' ma'lûmâtü'l-hudût beyne'l-ahali yirmi dönüm olub kendim gars eylediğim gerdimi şöyle vakf ve habs edip madem kendim hayatda oldukça karye-i mezbûrda bina eylediğim mescid-i şerifin imamına ve hatibine bağ-ı mezbûrun intifa'ından yevmiye üçer akçe vazife verüb mutasarrıf evlâm ba'de vefat-ı evlâd evlâd-ı evlâdım ale's-seviye mutasarrıf olub imam ve hatib herbirine altışar akçe vazife vereler ba'de'l-infirâzu'l-evlâd mecîd-i mezkûrde her kim imam hatib olur ise ale's-seviye onlar mutasarrıf olalar deyu (...) anı's-şevâ'il bağ-ı mezbûru vakf üzere mütevellî-i merkûme teslim ol-dahi sa'ir evkâf-ı mütevelliler gibi kabz u teslim eyledikde vakf-ı merkûm dahi i'âde-i kelâm edip vakf-ı akar gerçe imam muhta'ındanda adem-i lüzumu vardır lâkin İmameynü'l-Haremeyn Hazretleri indinde sahih ve lâzımdır onların kavî-i şerifleri üzere ve kabzına hüküm taleb ıderim deyu müzâfa'ân olub a'la-yı kitab-ı tezyîn iden hâkim hasım huzurunda müzâfa'ân olduklarında mûmâ ileyh dahi tarafının deliline nazaran menâ'u'l-hayr olmakdan hırz edip cânib-i vakfi evlâd-ı ahire görüb vakfiyetine hüküm-i ber-le vakfa lâzım olub nakz u nakiz muhal u muhal oldu.(...) Hurrire fî es-sâbi' ve'l-aşer min Saferü'l-Hayr sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kâtib es-esseyyid el-hac Ali Efendi

Kara Cennet oğlu Mehemmed Mahmud

Danişzâde Osman Ağa

Kulzâde Mustafa Efendi

Sayfa No:91

Belge No:268

Cümle ma‘rifeti ve ma ‘rifet-i şer‘le nefis-i Adana ve çift ve bağçelerin meksürâtı ve ba-emr-i ali Adana ahalisinin tahrîrine me‘mûr Dergâh-ı Ali Kapucubaşlarından atufetlü Şakir Bey Efendinin üzerine ve masârıf-ı sa‘iresiyle biriktirülüb cem‘i tevzî‘ olunmağla ber-vech-i ati zıkr olunur. Fî evahir-i Zi’l-hicce sene 246

Guruş

20931,5 – mahallâtta küsr-i baki

09743 – mürakede küsr-i baki

06057 – cânib-i şehirde küsr-i baki

01871 – bağçehayı(?)

38602,5

05000 – Atufetlü Şakir Bey Efendiye verilen hamam harşlığı

13500 – yine Mir müşâr-ı ileyhe matbah masârıfı üç aylık yevmi yüz ellışer guruş hesâbıyla

01500 – Mir mûmâ ileyhin esblerine iki aylık yevmi beş köyün şa‘ir be-her gediği beş guruş hesâbıyla

07000 – Yahya Paşa bakayasına ve Es‘ad Paşa bakayasına ve menzil ocaklığı ve iki senelik bedel-i ağnam mübâşiri İbrahim Re‘fet Efendiye hizmet ve esb bahâ

65602,5

01500 – bedel-i ağnamın peşinâtında kalmış olan mübâşirinin hizmeti bu def‘a İbrahim Efendiye edâ olunmak üzere vaz‘ı defter olan

02392 – Adana menzilin iki senelik ocaklığı sene/45 ve sene/46 senelerine mahsûben

30000 – 47 senesi muharremi gurrelerinden i‘tibariyle kiracıbaşı Nikoloğluna ale tarikü’l-i-âne vaz‘ ve defter olan

00500 – vekil-i fukarânın ba‘zı masraflarına mahsûben bundan sonra olacak masârıfı olarak vaz‘ olan

02641 – Sarraf-ı belde Nikoloğlunun masârıfı matlûbu

102635,5

002500 – Hâkim Efendiye harc-ı imza gurus/2000 harc gurus/500

105135,5

Bir yük beş bin yüz otuz beş buçuk gurus

Gurus

0656 – Obalar

0115 – Paşa

0154 – Aza

0739 – Kebirli

0563 – Merze(?)

2220

0630 – Sultan

0500 – Döşeme

1248,5 – Ak kapu

İlyas

4762,5

Sayfa No:92

Belge No:269

Es-seyyid Hasan Efendi'nin

Nısf-ı hissesi Cami'-i Atikinin İmâmet Berâtıdır

(...)

Medine-i Adanada vâki' merhum Ramazanoğlu Pir Mehmed Paşa veled Halil Bey nâm sahibü'l-hayrın bina eylediği Cami'-i Atikde nısf hisse vazife-i mu'ayyene ile nısf hisse imâmet cihetine mutasarrıf olan Es-seyyid Mustafa bilâ veled fevt olub yeri hâlî ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkdan ve nısf-ı ahirine mutasarrıf iş bu râfi'-i tevki'-i refi'i'ş-şan-ı hâkânî es-seyyid Hasan Halife ibn-i es-seyyid Davud her-vechle lâyük ve mahall ü müstahak olmağın der-sa'âdetimden nısf-ı hisse imâmet ciheti müteveffâ-yı mezbûr müşteriki mahlûlünden merkûme tevcîh olunub yerine berât-ı şerif-i alışanım verilmek bâbında ba-arz-ı hal istid'â müşteriki ve ammizâdesi olduğu tebeyyün etmeğın mücebince merkûme tevcîh ve sadaka edip bu berât-ı humâyûn-ı sa'adetmakrûnı verdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm merkûm es-seyyid Hasan Halife varub zıkr olunan Cami'-i Atikde müşteriki ve ammizâdesi müteveffâ-yı mezbûrun yerine nısf hisse imâmet cihetine hemen mutasarrıf olub

hizmet-i lâzimesin mer'î ve mü'eddi kaldıkdansonra nısf vazife-i mu'alleyenesiyle mutasarrıf olub vakfin ruhu ve durum-ı ömr ve devletiğin du'âya müdâvemet göstere şöyle bileler alâmet-i şerife i'timad kılalar tahrîren fi'l-yevmi'r-rabi'min-şehr-i Zi'l-hicce-i Şerif sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Sayfa No:92

Belge No:270

An asl Harpurut ahalilerinden olub Medinede Yüreğir kurâlarından Cene Karyesinde misafireten sâkin iken bundan akdem fevt olan fukarâ İbrahim nâm müteveffânın zahirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana Mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan el-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifeti şer'le müteveffânın bi'l cümle terekesi defteridir ki ber-vech-i ati zıkr olunur fi 19 M sene 247

Nakd-i mevcudu

Hacı Mustafada

Guruş 88,5

sekre baha

Guruş 40

yekün _____ guruş 128,5

minhe'lihrâcat _____

techîz tekfîn

resm-i beytü'l-mâl

resm-i mahkeme

guruş 31,5

guruş 6,5

guruş 6,5

hizmet-i beytü'l-mâl

kâtibiye ve kaydiye

muhziriye

guruş 3,5

guruş 3,5

guruş 1

sahhü'l _____ baki

guruş 76,5

Sayfa No:92

Belge No:271

(...) Mevlânâ es-seyyid el-hac Mehemed Sıdkı Efendi Kâmyâb

Ba'de't-tahiyyetü'l-vâfiye inhâ olunur ki ber-vech mensıb-ı mutasarrıf olduğum Adana ma'a Yüreğir Kazasının umûr-ı şer'iyesi iş bu sene seb' ve erba'în ve elf Saferü'l-Hayr guresinden cânib-i şerife kâmekân ikâ olmuştur. Gerekdir ki kaza-i mezbûru gurre-i şehir-i merkûmdan bin-niyâbe zabt ve beyne'l-ahali icrâ-yı ahkâm-ı şer'iyede sa'i cemil ve vuku'uyafte olan muhallelât-ı mevtâ-yı askeriyeyi dahi tahrîr ve terkîm ve beyne'l-verese bi'l-fariza eş-şer'i tevzi' ve taksîm eyleyüb cadde-i şeri'ât-ı garrâdan ser-muvâhirânecevâz göstermeyesin vesselâm.

El-fakir el-hac Hüseyin

El-kadı'l-kaza

El-mezbûr

Sayfa No:92

Belge No:272

Der-i devlet-mekine arz-ı dâi-i kemine budur ki men'-i mürûr hakkında karârgâr olan nizâm-ı müstahsenenin ba'zı fesâdeti müceb hâlât-ı na-marziye vuku'bulmakda olduğundan ve defa'le şirâze-i nizâm melekenin nezarâtı hallinden vakayısı lâzımeden olmağla fîmâ-ba'd mürûr ubûr idenlerin tezkireleri yine hükkâm yedlerinde mahfûz mahkeme mührünü basdıktan sonra ihtimâmın zîrine tatbîk mührünü dahi basub isim ve mahli açık olarak şahs-ı vahidin yedinde tezkire bulunması hususuna dikkat olunmak bâbında te'kîden tenbîhen hitâm-ı umûmi ile bu def'a bir kıt'a ferman-ı celili's-şan rikâb-ı humâyûn kâim-makâmı tatarlarından el-hac Osman tatar kulları Medine-i Adana mahkemesine lede'l-vürûd lâzımü'l-huzur müvâcehelerinde feth ve kıra'at ba'de't-tescîl mefhûm-ı münifi cümlelerin ma'lûmu oldukda ve ism-i mutâva'atı ba'de'l-edâ ber-mantuk-ı irâde-i seniyye amel ve harekete müte'ahhed olduğu ol ki vâki'ü'l-hâl paye-i serîr-i a'lâya arz ve i'lâm olundu baki ahir hazret-i men-lehü'l-emrindir. Hurrire fi'l-yevmi's-sâlis min-şehir-i Sâferü'l-hayr sene seb' ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Sayfa No:93

Belge No:273

Serbevvâbîn dergâh-ı Aliyeden Beylanlı el-hac Mustafa Beyin Adana Kal'asında mahfûz olub hâlâ Bağdat ve Basra ve şehir-i Zor Valisi Devletlü Ali Paşa Efendinin hâlâ Adana Mütesellimi Hasan Paşazâde el-hac Ali Efendiye irsâl buyurdıkları emirnâmeleri

mûcebince kabza-i me'mûra verilen çadırların defteridir ki ber-vech-i ati zikr olunur .Fî

9 S sene 47

Guruş

15000 – ebyaz kebîr meşma' Acem çadırı tenüresi/1 zokak odası/1 taşra/4
direk/2

15000 – Akkada yapılan adıye çadırı/1 tenüresi/1 (...)/3 meşma' tozluğu/4
direk/2

0500 – Beyaz Mısır Çadırı sofra/1 cenah sofra/2 kabalı zokak/1 tozluk//2 harem
kenefi/1

03000 – Mısır takımı nişir/1 meşma' kaba çadır sofra/1 kabalı zokak/1 tozluk/5
38000

00500 – dört direkli şemsiye/1 tenüresi/1 tozluğu/1 meşma' tozluğu/2

00400 – def'a köhne meşma' kıta/5

00500 – beyaz divan carkesi/1 tozluk/2

01000 – yeşil divan carkesi/2 tozluk/4

01000 – direksiz kaba/1

41400

01250 – köhne (...) hazineli beyaz ve yeşil kaba/4

00750 – İslambol nakışlı köhne iki direkli çadır

00000 – cabaklı sade yeşil tozluk/14 def'a cabaklı nakışlı beyaz tozluk/2 cedid
cabaklı tozluk/2

43400

İş bu on sekiz tozluk balada olan çadırların tozluklarıdır

02000 – dört direkli şemsiye/1 cenahı parça/3

45400

Kırk beş bin dörtyüz guruşdur.

Sayfa No:93

Belge No:274

Medine-i Adana hanâtlarından Mahmud Paşa Hanında misafireten ikâmet üzere iken bundan akdem mürd olan Simon nâm hâlikin zahirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekisi cânib-i beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil

nasb ve ta'yîn buyurulan el-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le mürd-i hâlikin bil-cümle tereke-i mebâliğ defteridir ki zikr olunur. fî 21 S sene 247

Yüreğir Kurâsında Hacılar Karyesinde köhne aba/1 Tekitan zımmide
bâ-temessük adet 1 guruş 10 guruş 10
guruş 600

cem'an _____ yekün _____ guruş 620
minhe'lihrâcat _____

mürd-i hâlikin ilkâsına verilen resm-i beytü'l-mâl resm-i mahkeme
guruş 30 guruş 31 guruş 31

hizmet-i beytü'l-mâl kâtibiye ve hidâmiye
guruş 15 guruş 15

han makrûmunda mütemekkin olduğu oda mah kahve (...)
guruş 7 guruş 5

mesfûrun hasta olduğunda hizmet iden adama muhzırıye
guruş 5 guruş 2

sahhü'l _____ baki guruş 478

Sayfa No:93

Belge No:275

Medine-i Adanada Acem Hanı kurbunda vatan-ı asliyesi na-ma'lûm olan Üseb zımmi nâm hâlikin zahirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan el-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le hâlik-i mesfûr bil-cümle tereke-i mebâliğ defteridir ki zikr olunur. fî 21 S sene 247

Köhne kısa entari köhne miltan köhne don ve gömlek köhne kısa entari

adet 1 guruş 15	adet 1 guruş 28	adet 2 guruş 8	adet 1 guruş 5
köhne fes adet 1 guruş 7	köhne kemer adet 1 guruş 3	köhne şal adet 1 guruş 18	müsta'mel sevay entari adet 1 guruş 120
köhne potur adet 1 guruş 20	köhne nafır kürek adet 1 guruş 30	köhne şalvar ve tozluk adet 2 guruş 25	
köhne ahmediye adet 1 guruş 30		hırdavat guruş 6	
cem'an_____yekün_____		guruş 315	
minhe'lihrâcat_____			
(...) masârıfı guruş 500	resm-i beytü'l-mâl guruş 15,5	resm-i mahkeme guruş 15,5	hizmet-i beytü'l-mâl guruş 7,5
kâtibiye ve hidâmiye guruş 7,5	çamaşıraya guruş 2	dellâliye ve sıhhiye guruş 6	
muhzırıye guruş 2	Çolak zımmiye Deyn guruş 12	Canbarların kahvecisi tabi'ine Deyn guruş 45	
sahhü'l_____baki		guruş 172	

(276 ıncı belge numaralandırılması yapılmamış)

Sayfa No:94

Belge No:277

İzzetlü Monla Ömer ba'de's-selâm inhâ olunur ki

Derûn-ı murâsele-i şer'iyede beyân olduğu vechle karye-i mezkûr senevî bin üç yüz guruş akçe fakat senevî beş kile arpa ile senin üzerine maktu' olunmağı gerekdir ki

karye-i mezkûru ma'mûr-ı abâdân eyleyüb ber-mûceb buyuruldu ba-amel olasin fî 28 S sene 247

Mütesellim-i Adana Mir Ali imza

Sayfa No:94

Belge No:278

Bâ'isü'l-mürâsele Monla Ömer ba'de's-selâm inhâ olunur ki

Medine-i Adanada Yüreğir Nahiyesine tabi' Büyük Araplar Karyesinin ahalileri perakende ve harabeye yüz tutmakta olduğu beyânıyla Karye-i mezbûrun ma'mûr abâdân olmasını cümlelerin üzerine lâzımeden olmağla beldemizin mart ve kasım tevzi'lerinde Karye-i mezbûr ahalilerinin sehmleri için hal ve tahmîllerine göre ahir tevzi'de altı yüz elli guruş vermek ve cânib-i vilayetin bin kile şa'ir tevzi'inde dahi ve fakat beş kile arpa i'ta eylemek üzere Karye-i mezbûrun maktu' ve ol-vechle cemi'-i beliyeden mu'âf müsellemler olmasını eyledüğü ve cümlesinin ve ale'l-husûs mütesellimim devletlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin tıbk-ı ifâdan vechle kâffe-i kasabât ve kurâların taraf-ı müşâr-ı ileyheden istid'anıza müsa'âde buyurarak be-her mart tevzi'inde Karye-i mezbûr için fakat altı yüz elli guruş ve rûz-kasım tevzi'inde dahi kezâlik altı yüz elli guruş salyâne verüb beldemizin mu'tad olan bin kile şa'ir tevzi'inde dahi fakat beş kile şa'ir vermek ve tekâlif-i sa'ireden Karye-i mezbûreye bir akçe tarh ve tahmîl olunmamak üzere sâlifü'l-beyân senede iki tevzi'de bin üç yüz guruş ve beş kile şa'ir verüb üzerine maktu' olmağla vech-i meşrûh üzere Karye-i mezbûru ma'mûr abâdân eylemek için kabl-i şer'den iş bu mürâsele-i şer'îye tahrîr ve yedine i'ta olundu gerekdir ki ber-mûceb mürâsele amel olasız vesselâm.Fî 21 S sene 247

Hâlâ Adana (...) İmamzâde es-seyyid el-hac Mehemed Sıdkı

Sayfa No:94

Belge No:279

Enfiye mukâta'ât emr-i sûretidir.kırk altının

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmed ve'l-mekârimü'l-muhtâs bi-mezîdü'l-inâyetü'l-mülkü'd-dâim dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Tarsus Mütesellimi Halil Bey dâme mecdühü ve kıdvetü'n-nüvvâbü'l-müteşerri'in Adana ve

Tarsus nâ'ibleri zîde ilmühümâ ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Mütesellimi Ali Bey zîde mecdühü tevki'-i refi'-i Hümâyûn vasıl olacak ma'lûm ol ki ba-hatt-ı humâyûn şevket-makrûn-ı şahanem mukâta'ât hazinesi tarafından zabt ve idare olunmakda olan mukâta'âtdan İstanbul duhan gümrüğüne rabt ile idaresi ber-vech emanet uhdesine ihâle ve tefvîz kılınan varidât hasbiye-i miriyeden memâlik-i mahrûsam enfiye mukâta'ası mulhakâtından Adana ve Tarsus enfiyeciliği bin iki yüz kırk altı senesi ağustos ibtidâsından temmuzu gayetine değin bir sene kâmilen zabt u rabt eylemek üzere otuz iki bin beş yüz gurus bedel ve iltizâm ile balada enfiye maktu'â-i ihâle ve iltizâm olunmuş olduğunu beyân ber-le zabtı hâvi şürûtı mücebince bir kıt'a emr-i şerifim sudûrunu dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından hâlâ İstanbul duhan gümrüğü emini iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim el-hac Mustafa dâme mecdühü batkrîr inhâ eylediği eclden kuyûda müraca'ât ve iktizâsı su'âl olundukda zaman zabtı ağustos ibtidâsından olan memâlik-i mahrûsam enfiye mukâta'ası mulhakâtından der-aliyem ve Yanyada vâki' ve miri enfiyekârhanelerini idareye me'mûr emini olunanların zikr olunan kârhanelerde enfiye i'mâl ve diledikleri mahallerde serbestiyet üzere bey' ve fûruhtı kendilere ve taraflarından ta'yîn olunan adamlarına mahsus olub ahiri enfiye i'mâl ve fûruht etmemek enfiye hususuna Vüzerâ-yı A'zam mir-mirân-kirâm evkâf mütevellileri ve kurâ zabıtları ve havass-ı humâyûn voyvoda ve subaşıları ve mütesellimler vesa'ir askeri ve ahali-i örf ta'ifesi taraflarından vechâ mine'l-vücûh duhûl ve ta'arruz olunmamak ve miri kârhanelerinden ma'da mukaddem ve mü'ehher ve ihdâs olunan kârhaneler be-her ne mahalde bulunursa enfiyeleri emini ve adamları ma'rifetiyle ez-cerale cânib-i mir için zabt ve girift mu'teber-i şürût hareket idenleri olur ise o makûleler li-ecli't-te'dîb ahali İstanbulda ise zabtı ma'rifetiyle ahz ve kal'ayabend ve ahali-i zimmet-i ra'ayadan ise der-aliyeme irsâl ve vaz' kürek olunmak için dersa'âdetime arz ve i'lâm olunmak ve müste'men ta'ifesi yedlerinde bulunan enfiyeleri miri kapanyla cânib-i mir için zabt ve mübâya'a olub kendileri ecileri ma'rifetiyle te'dîb olunmak ve enfiye ve amel ve fûruht idenlerin kârhaneleri iktizâ eyledikde hükkâm ve zâbıtân taraflarına hilâf-ı nizâm mahkeme harcı ve a'idât mutâlebesi vesa'ir bahane ile ta'til ve maslahât-ı miriye ba'is olacak halâtdan mücânebet olunmak ve a'yan ve zâbıtân taraflarından enfiye emirlerine iş bu mahal ve hakdır veyahut mukâta'adır deyu muhâlefet ettirmek ve hilâf-ı hareket nizâm enfiye i'mâl ve fûruht idenlerin enfiyeleri zabtında da'vaya te'addi olur ise mahallinde istima' olunmayub dersa'âdetime havale olunmak ve sade götürenleri esnâ-i râhda derbend bekçileri ahz ettiklerinde mevcûd olan enfiyeleri cânib-i mir için zabt olunmak mukâta'a-i mezbûrun

düstûru't-ta'amûl tutulan şürût-ı nizâm-ı miriyesinden kuyûdadan müstebân olmağla bu sûretde sâlıfı ve şürûtu ve ber-cümle emr-i şerifim isdârı muktezâ-yı maslahât idüğü başmuhâsebeden der-kenar ve ricâl-i devlet-i aliyemden maktu'ât nâzırı iftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim es-seyyid Abdurrahman Nafiz dâme mecdühü tarafından i'lâm olunarak ber-mûceb i'lâm emr-i şerifim isdârı hususuna irâde-i aliyem ta'alluk etmekle ol-vechle amel ve hareket olunmak ve fermanım olmağın merkûmun zabtını hâvi iş bu emr-i alışanım isdâr ve yedine i'ta ile irsâl olunmuştur.imdi vusûlunda siz ki mütesellimler ve na'ibler mûmâ ileyhümâsız keyfiyet-i irâde-i aliyem ve şürût-ı mücerrere-i mezkûr mantık-ı emr-i şerifimden ma'lûmunuz oldukda fermanım olduğu ve balada sâbit ve beyân kılındığı vechle Adana ve Tarsus enfiyeciliği sene-i merkûme mahsûben bir sene kâmilen ber-mûceb şürût mûmâ ileyh tarafından zabt u rabt olunub hilâf-ı şürût ve mugayir emrim taraf-ı âherden müdâhale olunması ve ta'arruz hususuna mübâderet ve mezîd-i sa'y u gayret eylemeniz bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur buyurdum ki hükm-i şerifim vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafte-i sudûr olan iş bu emr-i şerif celili's-şan vâcibü'l-etba' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmun-ı münifi ber-le amel olasız şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılâsız tahrir fi'l-yevmi't-tasi' aşer şehir-i Zi'l-hicce sene sitte ve erba'în ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:95

Belge No:280

Darende-i buyuruldu Hacı Memiş

Derûn-ı mürâsele-i şer'iiyyede muharrer Aşağı İnablı Karyesinin senede altı yüz guruş akçe ve fakat üç kile arpa vermek üzere maktû' olunmağla gerektiği karye-i mezkûru ma'mûr ve abâdân kılınması hususuna dikkat eyleyesiz fi 29 S sene 47

Mim Adana Mütesellimi Mir Ali imza

Sayfa No:95

Belge No:281

Bâ'is-i mürâsele Hacı Memiş ba'de's-selâm inhâ olunur ki

Medine-i Adana'da Yüreğir Nahiyesine tabi' Aşağı İnablı Karyesinin ahalileri perakende ve harabeye yüz tutmakta olduğu beyânıyla Karye-i mezbûrinin ma'mûr

abâdân olmasını cümlelerin üzerine lâzımeden olmağla beldemizin mart ve kasım tevzi'lerinde Karye-i mezbûr ahalilerinin sehmleri için hal ve tahmîllerine göre be-her tevzi'de üç yüz gurus vermek ve cânib-i vilayetin bin kile şa'ir tevzi'inde dahi ve fakat üç kile şa'ir i'ta eylemek üzere Karye-i mezbûrun maktu' ve ol-vechle cemi'-i tekâlifden ve müsellemler olmasını istid'a eyledikde ve cümlelerin ale'l-husûs mütesellim devletlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretlerinin tıbk-ı ifâdan vechle kâffe-i kasabât ve kurâların taraf-ı müşâr-ı ileyheden istid'anıza müsa'ade buyurularak be-her mart tevzi'inde Karye-i mezbûr için fakat üç yüz gurus ve rûz- kasım tevzi'inde dahi kezâlik üç yüz gurus salyâne verüb beldemizin mu'tad olan bin kile şa'ir tevzi'inde dahi fakat üç kile şa'ir vermek ve tekâlif-i sa'ireden Karye-i mezbûreye bir akçe tarh ve tahmîl olunmamak üzere sâlifü'l-beyân senede iki tevzi'de altı yüz gurus ve üç kile şa'ir verüb üzerine maktu' vech-i meşrûh üzere Karye-i mezbûru ma'mûr abâdân eylemek için kabl-i şer'den iş bu mürâsele-i şer'îye tahrîr ve yedine i'ta olundu gerekdir ki ber-mûceb mürâsele amel olasız vesselâm.Fî 29 S sene 47

Hâlâ Adana (...) İmamzâde es-seyyid el-hac Mehemmed Sıdkı

Sayfa No:95

Belge No:282

Bab-ı Tarsus sûkında Çolakoğlu Hanı derûnunda ismi nâ-ma'lûm merhûm olan fukarâ nâm müteveffânın zahirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan beytü'l-mâlcı el-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı merkûmun terekesi tahrîr olunub terekesi mebâliğ defteridir ki zikr ve beyân olunur.fî 25 S sene 247

Nakd-i mevcûdu	köhne kısa aba	köhne gömlek	hırdavat
Gurus 85	adet 1 gurus 4	adet 1 gurus 3	gurus 4
yekün	gurus 92		

minhe'lihrâcat _____

techîz tekfîn	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme	hizmet-i beytü'l-mâl
gurus 20	gurus 4,5	gurus 4,5	gurus 3

kâtibiye ve hidâmiye ve kaydiye ve muhızıriye

guruş 3

sahhü'l _____ baki guruş 67

An-asl Kırım Eyaletinde kâin Kazan Bilâdı ahalilerinden olub bundan akdem fevt olan fukarâ Mesudun zahirde vâris-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ Adana Mütessellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı merkûmun tereke-i mebâliğ defteridir ki zikr olunur.Fî 23 S sene 247

Nakd-i mevcûdu hırdavat

Guruş 95 guruş 2

yekün _____ guruş 97

minhe'lihrâcat _____

techîz tekfîn	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme	hizmet-i beytü'l-mâl
guruş 25	guruş 4,5	guruş 4,5	guruş 2,5

kâtibiye ve hidâmiye

guruş 2,5

sahhü'l _____ baki guruş 58,5

Sayfa No:96

Belge No:283

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'adinü'l-fezail ve'l-keâm Adana Sancağında vâki' kazaların kadıları ve nâ'ibleri zîde fazlûhüm ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı Mütessellimi Hacı Ali Bey ve zikr-i ati bedeliyenin tahsîline mübâşir ta'yîn olunan rikâb-ı humâyûn kâimakâmı Peşker Hüseyin Ali zîde mecdûhumâ ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yan ve zâbitan ve iş erleri zîde kadruhüm tevki'-i refi'-i Hümayûn vasıl olucak ma'lûm ol ki Adana Sancağında vâki' kazalardan ref'i menzil bedeli olarak senevi kırk yedi bin guruş ber-müte'ayyen olunmuş isede bedeliye-i

mezbûrenin iki yüz kırk iki senesi taksit-i sânidan olan dört bin beş yüz kırk üç senesi taksit olunan yirmi iki beş yüz ve sene-i merkûm taksit-i sânisinden beş bin iki yüz elli gurusun cem'a kırk iki bin iki yüz elli guruşdan esbak livâ-i mezbûr mutasarrıf Nurullah Bey dâme mecdûhünün kırk senesi bedeliyesinden tahsîl ile zimmetinde kalan on üç bin yedi yüz ekall gurus tenzîl olunarak küsur yirmi sekiz bin beş yüz gurus el-yevm bedeliye-i mezbûr kazaları üzerlerinde kalmış ve mübelliği bakaya-yı mezkûrenin sür'at-ı tahsîl ve teşebbüsü hususu bid-def'ât evâmîr-i şerîfim te'kîd isti'câl olunmuş ise de henüz bir akçesi vürûd ve teslim hazine-i amirem olunmamış olduğu kuyûddan nü-mâyân ve mübelliğ-i mezbûresi hazine-i amiremde mirin varidât-ı mukarrere ve mu'ayyenât-ı mahsûsasından olub bu vechle girifdâr akide-i te'hîr olmasını rızâ-yı aliyemin bi'l-vücûh hilâfı ve karargîr olunan nizamının mugayiri olucağı vazm ve a'yân olmakdan nâşî mübelliğ-i mezbûrenin seri'an ve acilen tahsîli ve teşebbüsü bâbında te'kîd ve isti'câl hâvi sûret defteriyle mübâşiri emr-i şerîfim isdârı hususu irâde-i aliyem ta'alluk etmekle imdi sen ki kudât ve nüvvâb ve mütesellim ve a'yan ve zâbitân vesa'ir mûmâ ileyhsiz mevkûfândanihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzu'an irsâl olunan bir kıt'a mûmâzi sudûrat defter-i nâtik olduğu gayr-ı ez-zimmet mir mûmâ ileyhe livâ-i mezbûr kazalarında bakaya kalan mübelliğ-i mezbûrenin bundan böyle dahi dakika-i vâhide de te'hîri tecvîz olunmayarak ve bir akçesi geriye kalmayarak ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiniz ve cümle ittifâkı ve mübâşir mûmâ ileyh ma'rifetiyle ber-vech tekmlîl seri'an ve acilen yerlüyerinden va lâzım gelenlerden tahsîli ve mübâşir mûmâ ileyh tevzi'an bir-an akdem der-sa'âdetime irsâl ve hazine-i amireme teslimi hususuna mezîd-i sa'y u gayret eylemeniz fermanım olduğu te'kîd ve isti'câl iş bu emr-i celil-i kadrîm isdâr ve mübâşir mûmâ ileyh ile tisyâr olunmuştur. imdi vusûlunda keyfiyet irâde-i aliyem mantık-ı emr-i şerîfîmden ma'lûmunuz oldukda fermanım olduğu ve bâ-irâde-i tisyat beyân ve sûret defteri ki takdîm ve ayan kılındığı vechle gayrda zimmet mir mûmâ ileyh livâ-i mezbûr kazalarında beyân kılınmış olan mübelliğ-i mezbûr yirmi sekiz bin beş yüz gurus ba'de'l-yevm bir-an te'hîri mütecâvîz olmayarak ve bir akçesi geriye kalmayarak ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiniz ve cümle ma'rifet ve ittifâk ve mübâşir mûmâ ileyh ma'rifetiyle tamamen ve seri'an ve acilen yerlüyerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden tahsîl ve mübâşir mûmâ ileyhe tevdi'an ol-babda der-sa'âdetime irsâl ve hazine-i amireme teslimi hususuna bi'l-ittifak ziyâde i'tina (...) ve hilâf-ı rızâ ve mugayir emrim ba'de (...) mübelliğ-i mezbûrun avk ve tevfiğiyle bir dahi isti'câle hâcet (...) lâzım gelir ise hakkınızda hâlât ve nedâmeti müceb olacağı muhakkak ve mukarrer olmakla ol-vechle mütebasirâne hareket mübâderet eyleyesiz ve sen ki mübâşir mûmâ

ileyhsin sen dahi me'mûr tahsîli (...) mezbûru tamamen ahz u kabz etmedikçe hatk-ı vâhide hareketden ba'de't-tahsîl beyhûde gelmesi zaruret ifade-i dikkat (...) mücânebet eylemek bâbında ferman-ı alışanım sâdır olmuştur. Buyurdum ki hükm-i şerif vardıkda bu babda vech-i meşrûh üzere şerf-yafte-i sudûr olan iş bu emr-i şerif-i celil şöyle bilesiz alâmet-i şerifime amel ve hareket eyleyesiz i'timad kılasız.Tahrir fi'l-yevmi't-tasi' şehr-i Safer sene seb' ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kostantiniyye

Sayfa No:97

Belge No:284

Mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'adinü'l-fezail ve'l-keîâm Adana Sancağında vâki' kazaların kadıları ve nâ'ibleri zîde fazlûhüm ve kîdvetü'l-emâcid ve'l-a'yan Adana Sancağı Mütesellimi Hacı Ali Bey ve zîkr-i ati bakayanın tahsîline mübâşir ta'yîn olunan rikâb-ı humâyûnum kâimakâmı Peşker Hüseyin Ali zîde mecdûhumâ ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yan ve zâbitan ve vücûh-ı memleket vesa'ir iş erleri zîde kadruhüm tevkî'-i refî'-i Hümayûn vasıl olucak ma'lûm ol ki Adana Sancağının iki yüz kırk iki senesi refî menzil bedeliyesinden Adana Valisi esbak Nurullah Bey dâme mecdûhunun mukaddema Adana Valiliği hengâmında bi't-tahsîl zimmetine geçmiş olan on üç bin yedi yüz elli gurusun mir mûmâ ileyhın livâ-i mezbûrda olan bakayasından tahsîliğin sûret-i defteret defteriyle bundan akdem emr-i şerifim takdîm ve tesyîr olunmuş ise de şimdiye vürûd ve teslim hazine-i amireme olunmamış olmağla kuyûddan nü-mâyân olduğuna binâ'en mebâliğ-i mezbûrun mir mûmâ ileyhın livâ-i mezbûrda olan bakayasından seri'an ve acilen irsâl ve tesbîl olunması bâbında mübâşirli olarak te'kîdi hâvi emr-i şerifim isdârı hususuna irâde-i aliyem ta'alluk etmekle imdi siz ki kudât ve'n-nüvvâb ve mütesellim ve a'yan ve zâbitan ve vücûh-ı memleket vesa'ir iş erleri mûmâ ileyhsiz mevkûfândanihrâc ve derûn emr-i şerifime mevzû'an irsâl olunan bir kıt'a mûmzi sûret defter-i nâtık olduğu üzere mübelliğ-i mezbûrun bundan böyle dakika-i vâhide-i te'hîri tecvîz olunmayarak ve bir akçesini geriye kalmayarak ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiniz ve cümle ma'rifet ittifâkı ve mübâşir mûmâ ileyh ma'rifetiyle ber-vech tekmîl seri'an ve acilen yerlülerinden va lâzım gelenlerden tahsîl ve mübâşir mûmâ ileyhe tevzi'an ber-an akdem der-sa'âdetime irsâli ve hazine-i amireme teslimi hususuna i'tina ve dikkat eylemeniz fermanım olmağın te'kîden ve isti'câlden iş bu emr-i alışanım isdâr ve mübâşir mûmâ ileyh ile irsâl olunmuştur.imdi vusûlunda keyfiyet irâde-i seniyyem mantık-ı emr-i şerifimden ma'lûmunuz oldukda

fermanım olduğu ve balada beyân ve sûret-i defterde takdîm ve ayan kılındığı vechle mübelliği mezbûrda on üç bin yedi yüz elli gurus mir mûmâ ileyhın livâ-i mezbûrda olan bakayasından ma‘rifet-i şer‘ ve ma‘rifetiniz ve cümle ma‘rifet ittifâkı ve mübâşir mûmâ ileyh ma‘rifetiyle tamamen ve kâmilen ve seri‘an yerlüyerinden ve icâb ve iktizâ edenlerden tahsîl ve mübâşir mûmâ ileyhe tevdi‘an ol-babda der-sa‘âdetime irsâl ve hazine-i amireme teslimi hususuna bi‘l-ittifak ziyâde sa‘y u gayret ve hilâf-ı rızâ ve mugayir emrim ba‘de-zin mübelliği mezbûrun avk ve tevfiğiyle bir dahi isti‘câle hâcet bir ağlemi lâzım gelir ise hakkınızda müceb hâlât ve nedâmet olacağı muhakkak ve mukarrer olmakla ona göre mütebasirâne hareket mübâderet eylesiniz. Şöyle bilesiz alâmet-i şerife i‘timad kılasız. Tahrir‘l-yevm fi‘t-tasi‘ şehr-i Saferü‘l-Hayr sene seb‘ ve erba‘în ve mi‘eteyn ve elf. Mah-ı Rebi‘ü‘l-Evvelin on üçüncü gününden mübâşir ağalara hariç tezkiresi verilmiştir.Fî 13 RA sene 247

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:97

Belge No:285

Medine-i Adanada Çukurmescid Mahallesinde vâki’ Küncüzâdelerin Hacı (...) ve Hacı Veli nâm sahibü‘l-hayırların bina eyledikleri medresenin ber-vech-i hasbî müderris olan es-seyyid el-hac İshak bin el-hac Hüseyin fevt olub yeri hâli ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkden ve ulemadan müteveffâ-yı mezbûrun sülbü oğlu iş bu rafi‘ tevki‘-i refi‘ü‘ş-şan-ı hâkânî Mevlânâ es-seyyid el-hac Ali zîde ilmühü her-vechle lâyıq ve mahal ü müstehâk olmağın der-sa‘âdetimden müderrislik mezkûre payesi müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlunden oğlu merkûme teveccühle ve yedine berât-ı şerif-i alişanım verilmek bâbında kaza-i mezbûr nâ‘ibi Mevlânâ İmamzâde es-seyyid el-hac Mehemed Sıdkı zîde ilmühü arz etmeğin ber-vech-i arz teveccüh buyurulmak ricasına i‘lemü‘l-ulemâ el-müncerin ehazlü‘l-fezâil el-mütearri‘in ba-fazl Şeyhü‘l-İslam Mevlânâ Seyencizâde es-seyyid Abdulvahab ademullahu te‘âlâ fezâile işaret etmeleriyle işaretleri mücebince Mevlânâ mûmâ ileyh tevcîh ve sıdkı edip berât-ı humâyûn sa‘âdet-i makrûnumu verdim ve buyurdum ki ba‘de‘l-yevm Mevlânâ merkûm es-seyyid el-hac Ali ibnü‘l-müteveffâ el-merkûm es-seyyid el-hac İshak zîde ilmühü varıb zikr olunan medresenin babası müteveffâ-yı mezbûrun yerine müderrisi olub hizmet-i lâzimesi mer‘î ve mü‘eddi kılındıkdansonra ber-vech-i hasbî mutasarrıf olub vakfın ruhu ve devam-ı ömr ü devletimiçin du‘âya

müdâvemet göstere bu babda taraf-ı âherden ferd mani' olmaya müzerhim ve mu'âriz olmayub asla duhul ve ta'arruz kılmayalar şöyle bilib alâmet-i şerifime i'timad kılalar tahriren el-yevmi't-tasi' ve'l-işrîn min-şehr-i Saferü'l-Hayr sene seb' ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Kostantiniyye

Sayfa No:97

Belge No:286

Adanada vâki' Un Pazarında vâki' Mestanzâde bina eylediği cami'-i şerifden nısf hisse vazife mu'ayyenesiyle nısf hisse imâmet cihetinde mutasarrıf olan es-seyyid İshak fevt olub yeri hâli ve hizmet-i lâzimesi mahlûl olmağla yerine erbâb-ı istihkâkden müteveffâ-yı mezbûrun sülbü oğlu iş bu rafi' tevki'-i refi'ü's-şan-ı hâkânî es-seyyid el-hac Hamza halife her-vechle lâyük ve mahal ü müstehâk olmağın der-sa'âdetimden nısf hisse imâmet ciheti babası müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlundan oğlu merkûme tevcîh ve yedine berât-ı şerif-i alişanım verilmek bâbında kaza-i mezbûr nâ'ibi Mevlânâ İmamzâde es-seyyid el-hac Mehmed Sıdkı zîde ilmühü arz etmeğın kaydı mücebince merkûme tevcîh ve sıdkı edip bu berât-ı humâyûn sa'âdet-makrûnu verdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm merkûm es-seyyid el-hac Hamza halife ibn-i es-seyyid İshaka varıb zıkr olunan cami'-i şerifde babası müteveffâ-yı mezbûrun yerine nısf hisse imâmet cihetine mutasarrıf olub hizmet-i lâzimesi mer'î ve mü'eddi kılındıkdansonra nısf-ı vazife mu'ayyenesiyle mutasarrıf olub vakfın ruhu ve devam-ı ömr ü devletimiçin du'âya müdâvemet göstere ve şöyle bileler alâmet-i şerifime i'timad kılalar tahriren el-yevmi'r-rabi' ve'l-işrîn min-şehr-i Saferü'l-Hayr sene seb' ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Kostantiniyye

Sayfa No:98

Belge No:287

Adana Kazasında Çukurmescid Mahallesinde vâki' Küncüzâde el-hac Mahmud nâm sahibü'l-hayrın bina eylediği mescid-i şerifinde vazife-i mu'ayyene ile imâmet cihetinin nısf hissesi es-seyyid İshak'ın ve nısf-ı ahiri es-seyyid Halil'in başka başka berâtıyla üzerlerinde iken mezbûr es-seyyid Halil bilâ veled ve merkûm es-seyyid İshak dahi fevt olmalarıyla yerleri hâli ve hizmet-i lâzımleri mahlûl olmağla yerlerine erbâb-ı istihkâkden müteveffâ-yı mezbûr es-seyyid İshak'ın sülbü oğlu iş bu rafi' tevki'-i

refi'ü'ş-şan-ı hâkânî es-seyyid el-hac Abdurrahman halife ibnü'l-müteveffâ el-mezbûr es-seyyid İshak her vechle lâyük ve mahal ü müstehâk olmağın der-sa'âdetimden imâmet-i mezkûre müteveffâyanân el-mezbûrânın mahlûllerinden merkûme teveccüh olunub ve yedine berât-ı şerif-i alışanım verilmek bâbında kaza-i mezbûr nâ'ibi Mevlânâ es-seyyid İmamzâde el-hac Mehemed Sıdkı zîde ilmühü arz etmeğın mücebince merkûme sıdka edip bu berât-ı humâyûn sa'âdet-makrûnu verdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm merkûm es-seyyid el-hac Abdurrahman halife varıb zıkr olunan mescid-i şerifde müteveffâ-yı mezbûrânın mahlûllerinden ümmet cihetine mutasarrıf olub berât-ı humâyûn sa'âdet-makrûnu verdim ve buyurdum ki ba'de'l-yevm merkûm es-seyyid el-hac Abdurrahman halife varıb zıkr olunan mescid-i şerifde müteveffâ-yı mezbûrânın mahlûllerinde imâmet mutasarrıf olub ve vakfın ruhu ve devam-ı ömr ü devletimiçin du'âya müdâvemet eylesesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timad kılalar. Tahriren el-yevmi't-tasi' işrîn min-şehr-i Saferü'l-Hayr sene seb' ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Kostantiniyye

Sayfa No:98

Belge No:288

Sebeb-i (...) hurûf oldur ki

Sâbikan Adana muktebisi olub bundan akdem vefat iden İshak Efendinin terekesi mevâd-ı mahsûsa-i kısmet-i askeriyeden olduğuna binâ'en belde-i mezbûre kadısı vesa'ir kudât ve nüvvâb tarafından tahrîr kılındığı resm-i kısımete mutâlebesiyle veresesı (...) olunmamak için li-ecli's-sened nizâdan ammemize binâen iş bu tezkire tahrîr veresesı yedlerine i'ta olundu.Fî 16 S sene 47

(...) el-fakir es-seyyid

Mehemmed (...) İmam-ı evveli

Sayfa No:98

Belge No:289

Medine-i Adana mahallâtından Çukurmescid Mahallesinde Küncüzâdelerin bina eylediği medresenin derûnunda ashab-ı hayrâtdan el-hac Mahmud nâm sahibü'l-hayrın bina eylediği mescid-i şerifin ber-vech hasbî mütevellisi olan es-seyyid el-hac İshak bin el-hac Hüseyin fevt olub yeri hâli ve hizmet-i lâzımleri mahlûl olmağla yerine erbâb-ı

istihkâkden müteveffâ-yı mezbûrun sülbü oğlu iş bu rafî‘ tevki‘-i refî‘ü’ş-şan-ı hâkânî el-hac Mehemed zîde kadrühü her-vechle lâıyk ve mahal ü müstehâk olmağın der-sa‘âdetimden tevliyet-i mezkûre müteveffâ-yı mezbûr babası mahlûlundan oğlu merkûme teveccüh olunub yedine berât-ı şerif-i alışanım verilmek bâbında kaza-i mezbûr nâ‘ibi Mevlânâ İmamzâde es-seyyid el-hac Mehemed Sıdkı zîde ilmühü arz etmeğın mücebince merkûme teveccüh ve sıdka edip bu berât-ı humâyûn sa‘âdet-makrûnu verdim ve buyurdum ki ba‘de‘l-yevm merkûm es-seyyid el-hac Mehemed zîde kadrühü varıb zıkr olunan medrese ve mescid-i şerifin babası müteveffâ-yı mezbûrun yerine mütevellisi olub hizmet-i lâzımesi mer‘î ve mü‘eddi kılındıkdansonra ber-vech-i hasbî mutasarrıf olub ve vakfın ruhu ve devam-ı ömr ü devletimiçin du‘âya müdâvemet göstere bu babda taraf-ı âherden ber-vechle duhûl ve ta‘arruz kılmayalar şöyle bilüb alâmet-i şerife i‘timad kılalar. Tahrirü‘l-yevmi’t-tasi‘ işrîn şehr-i Saferü‘l-Hayr sene seb‘ ve erba‘în ve mi’eteyn ve elf.

Kostantiniyye

Sayfa No:98

Belge No:290

Medine-i Adanada Karasofu sükkânından iş bu bâ‘isü‘l-küttâb Ahmed bin Mehemed Ali nâm kimesne meclis-i şer‘-i şerif-i enverde yine mahalle-i mezbûrda sâkinelerinden Afife ve Elif binti Mustafa nâm sağırelerin vâsiyeleri anası Tuti Hatun muhzırında üzerine şöyle da‘va ve takrîr-i kelâm eylediği ecdâdımızın istibdâlen vakfı olub ve Debbağanda vâki’ beyne‘l-ahali ma‘lûmetü‘l-hudûd ve bir bab fevkânî ve tahtânî ve bir örtme dükkanın tasarrufu benim iken iş bu Tuti Hatun fuzûlî zabt edip vâzı‘ü‘l-yedim edâ eyledikde imtina‘ eder su‘al olunub takrîr tahrîr ve müceb-i şer‘isi umdurdukda müdde‘iye aleyhâ cevabında dükkan-ı mezbûru debbağ-ı musaddak Beşe Üçem Küde’nin oğlu müteveffâ Mustafa’ya paye-i sahiha ile paye edip mülk-i mevhûbesi olarak mutasarrıf iken vefat ettikde vesayesi olduğum sağırân-ı mezbûrelere irsen intikâl etmekle mülk-i mevrûseleri olduğu ecelden bi‘l-vesaye tasarruf iderim deyub defa‘le mukâbele edecek müdde-i merkûm dükkan-ı mezbûrun vakfına delâlet ider bir kıt‘a mübâdeleme sıhhatı ibrâz ve mazmûnunda dükkan-ı mezbûr Hatib Mustafa Efendi ile müdde-i merkûmun ecdâdı Mehemed Ali Mahalle-i Debbağanda bir bab öyle mübâdele edip bin yüz elli bir tarihinden beri vakf olduğu sicil-i mahfûzdan kaydı tettebbu‘ olundukda vech-i meşrûh üzere kaydı mutâbık olub lede‘l-istifta dükkan-ı mezbûrun vakfiyeti inde’ş-şer‘ zâhir olmağla müdde-i merkûmun babası

Mehemmed Ali ve (...) merkûm musaddık Beşeye her ne-kadar yüz kırk guruşa dükkan bey' etmiş ise de semn-i mezbûru müdde'îye aleyhânın da'vaya salahiyeti dahi olmadığı ecelden kifayelerine ve müdde-i merkûm Ahmed bin Mehemed Alinin tasarrufuna tebyîn-i şer'î ber-le vâki' bi't-taleb ketb olundu. Fî'l-yevmi'l-aşer min-şehr-i Rebi'ü'l-Evvel sene seb' ve erba'în ve mi'eteyn ve elf.

Kadı Ömer

Derviş Mehemed Kasım usta

Silah-ı usta Mehemed

Debbağ dolma Ahmed

Şeyh Ali Habar usta Hasan

Hakiyezâde Şeyh el-hac Mustafa Efendi

Yeğenzâde Ali Efendi

Sayfa No:99

Belge No:291

Tahrîr maddesiçin zuhûr iden şukka bu mahalle kayd-ı şerh verilmiştir.

Sa'âdetlü meveddetlü re'fetlü (...) Sultanım Hazretleri

Memâlik-i mahrûsada kâin bi'l-cümle ehl-i İslam ve re'âyâ bundan akdemce ba-irâde-i aliye-i şahane muharrirler ma'rifetiyle terkîm ve defâtiri diyar-ı devletmedâra takdîm kılınmış ve ba'de-zin fevt ve helâk olanların ve yeniden tevellüd ve imarşed idenlerin üç mahda bir kere defterlerinin irsâlile bu tarafda kaydları tashîh olunmak nizâma rabt olunmuş ise de cesâmet-i maslahat cihetiyle vesile-i suhûlet olmak üzere bu def'a husus-ı mezbûr da'ire ve müstekîm olunan nizâm-ı seniyyede mübeyyen Tarsus Mütesellimi atufetlü Halil Bey birâderimize vüzât-ı sa'âdetlerine hitaben sâdır olan emr-i ali bu def'a süver-i mürüvvetlerine gönderilmiş ve mir mûmâ ileyh Tarsusa vekil ber-ağrak kendi.

Sayfa No:99

Belge No:292

Tahrîr maddesiçin nâzır ve muhtar ehl-i İslama ve re'âyâyâ kocabaşı nasb ve ta'yîn olunmak üzere zuhûr iden emr-i ali

İftihâru'l-emâcid ve'l-ekârim cami'ü'l-mehâmid ve'l-mekârimü'l-muhtas bi-mezid-i inâyetü'l-mülk-i dâm Kapubaşlarından Tarsus Sancağı Mütesellimi Halil Bey dâme mecdühü mefâhirü'l-kudât ve'l-hükkâm me'adinü'l-fezail ve'l-keîâm Adana Eyaletinde vâki' kazaların kudât ve nüvvâb ve zîde fazlûhüm ve kıdvetü'l emâcid ve'l-a'yan Adana mütesellimi Ali Bey zîde mecdûhu ve mefâhirü'l-emâcid ve'l-akrân a'yan ve vücûh-ı memleket ve bi'l-cümle iş erleri zîde kadruhüm tevki'-i Hümâyûn vasıl olacak ma'lûm ol ki mukaddemce muktezâ-yı irâde-i seniyye üzere memâlik-i Rum-ili ve Anadolunun hâvi olduğu kazâ ve kudât ve kurâda sâkin ve mütemekkin olunan yerli ve yabancı ve sağîr ve kebîr bi'l-cümle ehl-i İslâm ve re'âyâ taraf-ı saltanat-ı seniyyemden mahsûs me'mûrlar ve muharrirler ta'yîniyle kendilerinin ve sâkin oldukları mahallerin ismi ve şöhretleriyle tahrîr edilerek lâzım gelen defterleri der-sa'âdetime celb olunmuş ve tahrîr olunan ehl-i İslâm ve re'âyâdan fevt ve ihlâk olanların isimleri defterden (...) ve taşrada kazalarına gelincek ve yeniden tevellüd eden çocukların isimleri müceddiden te'kîd ve terkîm olunarak der-sa'âdetimde olunan kayıdları dahi teshîm ve tenfîm olunmak üzere be-her üç mahda bir kere defterlerinin bu tarafa irsâl olunması hususu ol-babda sahife perâ-yı sudûr olan evâmir-i aliyemde derc ve tastîr kılınmış ise de maslahatın hasâbını cihetle zikr olunan defterlerinin üç mahda bir kere irsâl olunması müceb-i usret ve su'ûbet olunarak bu cihetle ne mahallerinden der-sa'âdetimde layıkıyla tashîh-i kuyûda bakılamayacağı ictihâdda deyu madde-i hayriyeye etrafiyla bakıla baki halde bunca te'akkün ile husûle gelmiş olan nizâmın ez-defterde ve müşevveş olması sûrethalde nümâyân idüğüne binâ' bundan böyle nizâm-ı mansûrun dâ'imâ müstemiren ber-vech suhûlet icrâsı zımnında Rum-iliyle Anadolunun her kazasına veyahud sağîr kazalarının bir kaçına mahallerinde mübâsini vechle bil-muttali' ahalisinden mu'teber birer mukayyed ta'yîn ve cânib-i vülâtda makûl ve vâfi ma'âş dahi tahsîs kılınıb zikr olunan mukayyedler mahsûs olan ma'âşlarına kana'at ederek kaydiye namı ve nam-ı ahir ile kimesneden bir akçe ve bir habbe almayıb dâ'imâ lâzımesinde kıyâm ve ihtimâm ber-le ba'de'l-yevm tevellüd iden çocukların ismi babası isminin altına tarihiyle ve fevt olanların dahi isimleri kendin tarihiyle kayd ve diyâr-i ahirde olub layıkıyla gelenler vücûh-ı şerife veyahud mücâveret niyetiyle hamâmeyn-i muhteremeyne veya Asâkir-i Mansûreye ilhâk olunmak üzere İstanbul ve taşraya azimed veyahud bulunduğu mahallerden çıkıp ahir mahalleye nakl idenlerin her birerleri yerliyerine kayd ve telkîn ile bu emrâhümâ kemâ yenbeği tekayyüd ve ihtimâm olmak için Anadolu cânibinde kürsi elviyede ve Rum-ili tarafında her bir kazada mütecerriden vücûhât-ı mücerreb ve müstekîm edâlar biri nâzır-ı defter ta'yîn kılınarak

nâzır merkûm dahi buhususu kemaliyle dikkat ve nezâret itmeğin (...) kazalarda umur-ı mahalleyi rü'yet iden muhtar ve mütevellî namıyla bulunan kimesneler ve muhtar ve mütevellîsi olmayan kaza ve kurâda dahi e'imme ve ihtiyarlar duhûl ve hurûc iderek ve gerek tevellüd vefat idenleri ale vechi'l-musalaha inhâ ve ihbâr eylemek üzere muhbîr olarak me'mûr kılınıb ve mahallerinde bi-mikdar veled-i zükûr tevellüd etmiş ve takdîri fevt olmuş ve bi'l-icâb kaç nefer kimesne dışra gedip kaç kişi mütemekkîn ise isim ve şöhrat ve sanlarıyla yazılıb Rum-ili cânibinde ise kurâdan kazaya ve Anadolu tarafında ise kazalardan kürsi-i elviyeye mümzi sûreti irsâl ve kaza ve elviyeden dahi vali ve mutasarrıf ve mütesellim ve a'yanlar ma'rifetiyle be-her altı mahda bir kere der-sa'âdetime ba'is ve irsâl olunmak ve re'âyânın dahi babası ve kocabaşları ihbâren me'mûr kılınarak içlerinden hâlik ve mütevellid olanları ve dışra gidib gelenleri kayd ve işaret ettirmek ve iş bu sûretin icrâsında maksût ve mahfûz olan tahrîr defterlerinden layık-ı vechle tashîh ve tanzîm olunması garaza mebnî olmak mülâbesesiyle ihbâra me'mûr olanlar ağmaz ve rehâvetiyle ifadesi lâzım gelen keyfiyâtı ihbâr ve ifadede kusur iderler ise hükkâma ve nâzır-ı defter câniblerinde vülâta ve mutasarrıf ve mütesellim ve a'yan voyvodalar taraflarına i'lâm ve inhâ olunarak lâzım gelen terbiyât layıkları icrâ olunmak ve Rum-ili cânibinde olan kazalardan der-sa'âdetime ve Anadolu da bulunan kazalardan kürsi-i livâ ol-vechle ihbâr ve inhâda bir günâ kusur ve tekâsül vuku'a gelir ise vuku'a gelir ise lidü't-tahkîk ol-mahallerin hükkâm ve defter nâzırları te'dîb ve terbiye kılınmak üzere taht-ı rabta ve nizâma bend ve tevsikî hususuna irâde-i seniyyem-i mülûkânem ta'alluk edip ol-babda Hatt-ı Hümayûn şevket-makrûn-ı padişahanem sahife-i berâ-yı sûdur olmuş ve keyfiyet Anadolu ve Rum-iliye mahsûs evâmîr-i aliyem tasdîr ve tesyîriyle bildirilmiş olmağla siz ki mütesellimler ve kudât ve'n-nüvvâb vesa'ir mûmâ ileyhimsiz vusûl-ı emr-i şerîfimde siz dahi nefsi-i Adana ve kazalar ve kurâsına iktizâsı vechle başka başka mukayyedler ta'yîn edip cânib-i memleketde tahsîs olacak ma'aşlarında ma'da (...) namı nam-ı ahir ile kimesneden habbe-i vahide ahz ettirilmemesi ve bundan başka kaza-i mezbûre mütehayyirân-ı vücûhdan mücerreb ve müstekîm nâzır nasb ve derûnunda muhtar ve mütevellî bulunan mahallerde onları ve bulunmayan yerde kaza' ve kurâ' e'imme ve ihtiyarları ve re'âyânın dahi babası ve kocabaşlarını ihtiyare me'mûr ve ta'yîn ettirmek nizâm-ı mansûrun minvâl-ı muharrer üzere ifade-i icrâsına ve tahrîr kılınan defterlerin be-her altı mahda bir kere der-sa'âdetime takdîmine kemal-i akdem ve dikkat eylemeniz fermanın olmağın imdi i'lâmen ve tenbîhen ve mahsûsan iş bu emr-i celil-i kadrim isdâr ve tisyâr olunmuştur.imdi balada muharrer olan emr ü tenbihât-ı

mülûkânemin dâ'imâ ve müstemir idüğü kamâ yenbağı icrâsına bir vakitte hilâfete vaz' u hâlet vuku'a gelmesi esbâbının istihsâline bi'l-ittifâk mezîd-i i'tina ve dikkat ve sarf-ı rü'yet eylemeniz kâtı-i matlûb -ı padişahanem idüğü ve hilâf-ı nizâm bir günâ hal ve hareket vuku'a gelmek lâzım gelir ise mütecasir olanların icrâ-yı te'dîblerinde dakika fevt olunmayacağı ma'lûmunuz oldukda ber-vech-i meşrûh amel ve hareketle icrâ emr ü irâde-i padişahaneme sarf u sa'y ve kudret ve hilâfından bi-gayet tecaşi ve mübâ'adet eylemeniz bâbında ferman-ı alışanım isdâr olunmuştur. Buyurdum ki vusûl buldukda bu babda vech-i meşrûh üzere şerefyafte-i sudur olan ferman-ı vâcibü'l-etba' ve lâzımü'l-imtisalimin mazmûn ita'atmakrûniyle amel ve hareket ve hilâfından bi-gayet hırz u mecânebet eyleyesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerife i'timat kılasız tahrîren fi evâsıt-ı şehri-i Muharrem sene seb' ve erba'in ve mi'eteyn ve elf

Kostantiniyye el-mahrûse

Sayfa No:100

Belge No:293

Hâlâ Eyalet-i Adana mütesellimi Hasan Paşazâde devletlü el-hac Ali Bey Efendi hazretlerinin Adanada sâkin Şeyh Garipzâde Salih Efendiye verdiği tahvîldir.

Ba'is-i tahvîl budur ki

Bin ikiyüzkırkbeş senesi martı i'tibariyle uhde-i hâlisanimde olan mukâta'âtın a'sârından ve çiftlerimizden ve bağçelerimizden olan koza hâsılatımız ve Kara Ali Efendizâde Monla Efendi Hazretlerinin gerek kendi hususi ve ortak hususi ve mir evkâf Ali Beyin öşür hâsılatından ve Kapu Ağası Hüseyin Ağa ve karındâşları İsmail Ağa ve Hacı Ali çiftleri hâsılatından ve Kapulu ve Misis ve zaviye ve beylik a'sârından olan hâsılat-ı kozanın cümlesi mahzenimize dâhil olmağla zikr olunan kozadan emrimiz vech üzere Salih Efendi yediyle tevâbi'imizden mü'şirlere ve mahzen üzerinde olan kimesnelere in'âmen i'ta olunan kozadan ma'da re'yimiz vechle Efendi merkûm yediyle mahalâta ve dekâkinde olan kozacılar gerek bağçelere ve kurâlara tarh ve tevzi' olunan dört yüz on kantar kozanın icâb iden kıymetleri bi't-tahsîl bi-tamamihe hazinemize teslim olunmağla zikr olunan koza kıymetinden iş bu bin iki yüz kırk altı senesi mah-ı zi'l-hicce-i şerif ibtidâsında hesâbımızın mahve'l-yekûn rü'yet olunarak Salih Efendi zimmetinde bir para ve bir akçe kalmayarak variste-i kayd u zimmet kılındığı mü'şir iş bu tahvîl tahrîr ve imlâ ve'l-ecl-i sened yedine i'ta olunmuştur

gerekdir ki tarafımızdan ve taraf-ı âherden ber-vech müdâhale olunmayarak hin-i lâzımede ibrâz olundukda düstûru'l-amel tutula fî gurre ZA sene 246

Hâlâ Adana mütesellim-i eyalet mir el-hac Ali imza

Sayfa No:100

Belge No:294

An-asl Harpurut ahalilerinden olub Medine-i Adanada Yüreğir nahiyelerinden Culhaviranı Karyesinde sâkin iken bundan akdem vefat iden Gün Mehmed nâm müteveffânın zahirde varis-i ma'rûf ve ma'rûfesi olmayub terekesi beytü'l-mâla aid ve raci' olmağla hâlâ beytü'l-mâl emini Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi Hazretleri tarafından vekil nasb ve ta'yîn buyurulan beytü'l-mâlcı el-hac Hüseyin Ağa ma'rifeti ve ma'rifet-i şer'le müteveffâ-yı merkûmun bil-cümle terekesi defteridir ki ber-vech-i ati zıkr olunur. fî 13 ZA sene 247

Nakd-i mevcudu	def'a keseden çıkan	köhne yorgan	köhne döşek	
Guruş 470	guruş 68	1 guruş 15	1 guruş 14	
köhne yastık	köhne gömlek	köhne entari	köhne aba	köhne don
1 guruş 5	2 guruş 10	1 guruş 10	1 guruş 4	2 guruş 8
köhne döşek yüzü	Köhne heybe	asel batman	arı kovanında zenbur	
1 guruş 5	adet 1 guruş 5	(...) 8 guruş 64	(...) 88 guruş 704	

cem'an _____ yekün _____ guruş 1382

minhe'lihrâcât _____

techîz tekfîn	resm-i beytü'l-mâl	resm-i mahkeme	hizmet-i beytü'l-mâl
guruş 50	guruş 69	guruş 69	guruş 35

Arap Yusufa deyni	arı bekçi ücreti	hizmet-i mübâşiriye	dellâliye ve şeyhiye
guruş 50	guruş 20	guruş 40	guruş 3

kâtibiye ve hidâmiye Musaya deyn

guruş 35

guruş 22

Fî Sahnü'l _____ bâki guruş 989 yalınız dokuz yüz seksen
dokuz guruşdur.

Sayfa No:100

Belge No:295

Kara Halilzâdenin kerimesi Hadice Hatuna verilen hüccet-i şer'îyye sûreti iş bu mahalle kayd-ı şud

Medine-i Adanada bundan akdem vefat iden mir-i aşiret Karalar Rüstem Bey nâm müteveffânın dânileri ma'lûmu'l-esâmî kimesneler huzur-ı şer'de gelüb müteveffâyı merkûmun zevcesi Çukurmescid Mahallesi sâkinelerinden Hadice Hatun tarafındanhususî-i ati el-beyân rü'yete vekâleti şer'an sâbit olan Hacı Mehemmed Ağa bin Kara Halil muhzırında dâyen-i merkûmların her birerleri hukuk da'vasına mütesaddîfe zevce-i merkûmenin zimmetinde Rüstem Beyin terekesinden taleb ber-le tereke-i müteveffâyı merkûm su'al olundukda hâlâ Adana mütesellimi Hasan Paşazâde inayetlü el-hac Ali Bey Efendi tarafından mübâşir ta'yîn buyurdıkları Abdulcabbar Bey ve ma'rifet-i şer'le tereke-i müteveffâyı merkûm huzur-ı şer'e celb ve dânilerinin her birerleri alacaklarına göre isbât ve ba'de't-tahlîf eşya-i mezbûru bahaları kat' olunarak alacakları mikdar eşyadan ve zimmetden teslim olunub her birerleri kabul ve ibrâ-i zimmet ettikdensonra zevce-i merkûmun mehri mukâbelesinde eşya-i mezbûrdan bir kılınç verilip ve müteveffâyı mezbûr hayatında bir siyah halayık ve bir Arap gılayı zevce-i merkûmeye hibe etmiş olduğu zâhir oldukdansonra dânilerin alacakları ne göre müteveffâyı merkûmun eşyası olub mehri mukâbelesinde bir kılınç ve mevhubelehe siyah halayık ve bir Arap gılayı zevce-i merkûme Hadice Hatun zimmetinde takarrür ve zabt ve vakt-i hâcetde tebeyyün itmek için hüccet-i şer'îye talebinde oldukları hindü'l-vesîka bi't-taleb ketb olundu. Fi evâhir şehr-i Rebi'ü'l-Evvel sene seb' ve erba'in ve mi'eteyn ve elf.

Ve gayruhum

Ali Keçek oğlu Abdullah

Ali'nin oğlu Yusuf

Şarablı Mehemmed

Na'libend Ali

Yekçeşm oğlu Ali

Yeşil Ahmed

Çukurovalı Mehemed Ağa

Abdulcabbar Bey

Kâtib Hacı Ali Efendi

SONUÇ

Büyük bir özen ve titizlikle tutulmuş olan Şer'iyye Sicilleri yazıldıkları döneme ışık tutması bakımından önemlidirler. Bünyesinde bulundurduğu bilgilerin çeşitliliği içtimai, hukuk, şehir, siyasal, ekonomi vb. alanlarda araştırma yapanlara için bir kaynak deposu hüviyetindedir.

Şer'iyye sicilleri, kayıtların tutulduğu döneme ait bilgiler ihtiva etmesi bakımından birinci elden kaynak olarak kullanılmaktadır. Bu özelliğiyle araştırmacılara tarafsızlık ilkesi çerçevesinde kaynaklık etmektedir. Merkezden atanan Kadıların nezaretinde tutulan bu defterler, yazıldıkları dönemin genel havasını yansıtmaları açısından kıymetlidirler. Bir yerleşim bölgesinde mahkemelere yansıdığı kadarıyla halkın ekonomik durumunu, hassasiyetlerini yaşam biçimlerini, ne tür suçlar işlendiğini, ticari faaliyetlerini, çarşı/pazar ve esnafın durumu ile ilgili bilgileri günümüze kadar taşımıştır.

Ayrıca payitahttan gelen yazılarda Şer'iyye sicillerine kaydedildiğinden İstanbul ile taşra arasında nasıl bir hiyerarşi olduğu hakkında da ipuçları vermektedir. Gelen ferman ve emirnamelerin halkta nasıl bir karşılık bulduğunu ile ilgili çıkarımlar yapılabilir.

8 numaralı Adana Şer'iyye Sicili Adana'nın idari, fiziki, sosyal ve ekonomik hayatına dair değerli bilgiler içermektedir. Sicildeki bilgilerden anlaşıldığına göre 1829-1830 yıllarında Adana mütesellimlikle idare olunmaktadır. Ayrıca o dönem devlet görevlilerinin isimleri de sicilden tespit edilmektedir. Yine daha önce burada görev yapmış valilerden bazılarının bilgileri de mevcuttur. Ayrıca Adana'ya bağlı sancak kaza isimlerine dair ifadeler görülür. Yine Adana'daki mahalle ve köylerin isimleri sicilde yer almaktadır. Fiziki yapıda ise evlerin bazılarının iki katlı olduğu, yine bazılarının ortak avlulara açıldığı ifadeleri yer alır. Şehrin çevresinde yazları kullanılan bağ evleri yer alır. Adana'da bulunan birçok hanı da belgelerden tespit etmek mümkündür.

Şehirde asayiş problemlerine de rastlanmaktadır. Kayseriye'de fesat çıkaran bir kişi ve adamları Adana'da tutuklanmıştır. Adana'nın sürgün yeri olarak kullanıldığına dair bilgiler mevcuttur. Adana'da bataklık ve sular fazla olduğundan boğulma olayları görülmekteydi. Şehirde din değiştirme olayları vardı. Bir Yahudi din değiştirmiş islamiyeti seçmişti. Başkette yapılan şenliklerin bazılarının Adana'da gerçekleştirildiği

görülmektedir. Şehzade Abdülaziz'in sünnet merasiminin Adana'da da kutlanması emredilmiştir. Ramazan ayı yaklaşınca ayın hareketleri halk tarafından takip edilmekte, hilalin görülmesiyle Ramazan ayının başladığını gören kişilerce yöneticilere, onlar aracılığıyla da halka duyurulmaktadır.

Sosyal hayata dair ise ünvan ve lakaplardan yola çıkarak dini, mesleki hayata dair çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Ayrıca lakaplardaki bazı ifadelerden Adana'ya birçok eyaletten göç olduğunu gösteren verilere ulaşılabilir.

Şehir hac yolları üzerinde olduğundan sosyal iletişimin oldukça fazla olduğu söylenebilir. Hacıların Adana'ya geldiklerinde zahmet çekmemeleri için yollar ve köprülerin tamiri sözkonusu olmuştur. Bu durum hacılar kadar Adana ahalisinin de hayatını kolaylaştırmıştır. Adana'da görev yapan devlet adamlarının da görev sırasında hacca gitmek için izin istemekte, devlet uygun görürse onaylamaktadır.

Adana'da sosyal hayatın önemli bir unsuru olan birçok vakıf bulunmaktadır. Hacı Durmuş Vakfı, Ramazanoğlu Vakfı, Bozzade Hacı Ali Ağa Vakfı bunlardandır.

Adana Osmanlı Devleti için önemli bir tarım sahasıydı. Penbe (Pamuk), buğday, arpa, kokoroz (mısır) üretimi yaygındı. Bazı dönemlerde bol mahsul elde ediliyordu. Böyle durumlarda ürünlerin elde kalma tehlikesi de söz konusuydu. Sorunu gidermek için devlet farklı çözüm yollarına başvuruyordu. Kuraklık olan bölgelere İstanbul'un ihtiyaçlarına halel gelmeden zahire gönderilmesine izin çıkmıştı. Zahire üretiminin bolluğu su değirmenlerinin yaygın olarak kullanılmasını gerektirmiştir. Dolayısıyla su değirmenleri yaygındır.

Adana'da birçok mesleğin varlığına rastlanmaktadır. Helvacılık, unculuk, kuşçuluk, hallaçlık, kahve işletmeciliği, silahçılık gibi meslekler mevcuttu.

Adana'da mukaatalar da mevcuttu. Adana ve Tarsus sancaklarında Bereketlü Ma'den-i Hümayûnu Menemenci Habib Bey'in tasarrufundaydı. Adana ve Tarsus'ta enfiye mukataası, Mukâta'â-i miriyeden resm-i ispenç Eyalet-i Adana ve tevabii mukâta'âsı, Ağcadenizli mukâta'âsı Adana Mütesellimi Ali Bey'e iltizam edilmiştir. Dünderlu ve Kuyuhanlu(?) mukâta'âlarının yarı hissesi, İfraz-ı Zül-kadriye ve tevabii mukâta'âsı, Adana, Tarsus ve Sis Sancaklarındaki "Cemaatüha Yörükân Anadolu ve tevabii mukâta'âsı", Kapucubaşı Mehmet Bey üzerinde diğer yarısı da ortağının uhdesindedir. Adana Sancağının duhan gümrüğü mukaatası da vardı.

8 Numaralı Adana Şer'iyye Sicilindeki kayıtlardan Adana'da gıda maddeleri ve hayvan fiyatlarıyla ilgili bazı verilere ulaşılabilir. Zeyt yağı, koza, buğday, arpa, duhan

fiyatları tespit edilebilmektedir. Yine eşya ve kişisel eşya fiyatları ile ilgili detaylı bilgiler mevcuttur. Aynı şekilde altın takıların fiyatlarına ulaşmak da mümkündür.

Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusunun 1830'da asker ihtiyacının artmasına binaen Adana'dan birçok defa asker istenmiş, bazen talep hemen karşılanmış, bazen de talepler karşılık bulmamış, bundan dolayı merkezden Adana'ya birçok defalar uyarı gitmiştir. Yine devlet emekli olan askerlerinin huzur ve rahatının sağlanması konusunda Adana'da çalışmalar yürütmüştür.

KAYNAKLAR

- Adana Valiliği, 1994, *Adana*, Ankara, Kültür Ofset Limitet Şirketi.
- Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, 1969, *Adana İklimi*, Ankara, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Adana Valiliği Çevre İl Müdürlüğü, 1998, *Adana İli Çevre Durum Raporu*, Adana, Adana Valiliği Çevre İl Müdürlüğü Yayınları.
- Adana Ticaret Odası, 1984, *Adana İli Ekonomik Etüdü*, Adana, Adana Ticaret Odası Yayınları.
- Akgündüz, A., 2002, İslâm Hukukunun Osmanlı Devleti'nde Tatbiki: Şer'îye Mahkemeleri ve Şer'îye Sicilleri, *Türkler Ansiklopedisi*, Ed. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, 10, Ankara, yeni Türkiye Yayınları.
- Aktan, S., 1969, *Adana İli Çevre İncelemeleri*, İstanbul, Garanti Matbaası.
- Alkan, M., 2004, Adana'nın Bütüncül Tarihi Çerçevesinde Adana Sancağı Vakıflarının Analizi- Tüsoktar Veri Tabanına dayalı Bir Araştırma, Yakınçağ Tarihi Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Aydın, M. A, 1999, Osmanlıda Hukuk, *Osmanlı Devleti Tarihi*, Ed. Ekmeleddin İhsanoğlu, 2, İstanbul, s.375-438.
- Aydın, M. A., 2003, Mahkeme, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 27, Ankara, s.341-344.
- Bozdoğan, M., t.y., *Adana İlinin Coğrafyası*, Adana, Güney Basımevi.
- Çadircı, M., 1991, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*, Ankara, TTK Yayınları.
- Çam, N.,2010, *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Adana 01*, Ankara, TTK Yayınları.
- Dinçaslan, A, 2008, *Zeytin ve Çevresindeki Ermeni İsyanları (1895-1921)*, Kahramanmaraş, Ukde Yayınları.
- Gedikli, F., 2005, Osmanlı Hukuk Tarihinin Kaynağı Olarak Şer'îye Sicilleri, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3 (5), s.187-213.
- Göney, S.,1997, *Şehir Coğrafyası*, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Halaçoğlu, Y., 1998, Adana, *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 1, İstanbul, s. 349.
- Holt, D.M., 2003, *Haçlılar Çağı: 11. Yüzyıldan 1517'ye Yakındoğu*, 2. baskı, çev. Özden Arıkan, İstanbul, TVY Yayınları.
- Imber, C., 2006, *Osmanlı İmparatorluğu 1300-1650*, çev. Şiar Yalçın, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Kabala, H., 1959, *Bütün Cepheleriyle Adana*, Adana, Kabala Yayınları.
- Kafalı, M., 2002, Anadolu'nun Fethi ve Türkleşmesi, *Türkler Ansiklopedisi*, 4, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, s.177-193.
- Kanat, C., 2000, Memlûklüler ve Çukurova, *Efsaneden Tarihe Tarihten Bugüne Adana Köprübaşı*, Haz. Erman Artun, M. Sabri Koz, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, s.92-107.
- Karlangıç, O., 2022, *Adana'da Sosyal ve Ekonomik Hayat (70 Numaralı Adana Şer'iyeye Siciline Göre)*, Erzurum.
- Karsandık, Ö., 2012, Çağdaşlaşma Sürecinde Adana (1839-1876), Yayınlanmamış Doktora Tezi, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.
- Langois, V., 1947, *Eski Kilikya*, çev. Rahmi Balaban, Mersin, Yenimersin Basımevi.
- Ortaylı, İ., 1994, *Osmanlı Devleti'nde Kadı*, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları.
- Öngör, S., 1961, *Coğrafya Sözlüğü*, İstanbul, MEB Yayınları.
- Özay, R., 2002, Tarihte Türk Devletleri ve Hakimiyet Alanları, *Türkler Ansiklopedisi*, 1, Ankara, Yeni Türkiye Yayınları, s.266-276.
- Özkaya, Y., 2007, *18. Yüzyılda Osmanlı Toplumu*, 2. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Öztürk, M., 1991, Osmanlı Dönemi Fiyat Politikası ve Fiyatlarının Tahlili, *Belleten*, 55 (212), s.87-100.
- Pakalın, M. Z., 2004, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 1, İstanbul, MEB Yayınları.
- Pakalın, M. Z., 2004, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 2, İstanbul, MEB Yayınları.
- Pakalın, M. Z., 2004, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, 3, İstanbul, MEB Yayınları.
- Sargon, N., 1998, Adana, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*, 1, İstanbul, s. 348-349.
- Sevim, A., 1993, *Anadolu'nun Fethi Selçuklular Dönemi*, Ankara, TTK Yayınları.
- Solakzade, 1989, *Solak-zade Tarihi*, Haz. Vahid Çabuk, 1-2, Ankara, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Aydın, S., 2006, *Adana'ya Kar Yağmış*, derleyen Behçet Çelik, I. Baskı, İstanbul, İletişim yayımları.
- Şahin, İ., 2010, Şehir, *TDV İslam Ansiklopedisi*, 38, İstanbul, 2010, s.446-449.

Tatar, Ö., 2005, XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Çukurova’da Aşiretlerin Eşkiyalık Olayları ve Aşiret İskanı (1691-1750), Basılmamış Doktora Tezi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Elazığ.

Turan, O., 1996, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti*, 5. Baskı, İstanbul, Boğaziçi Yayınları.

Uğur, Y., 2010, Şer’iyye Sicilleri, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 39, İstanbul, s.8-11.

Uzunçarşılı, İ. H., t.y., *Osmanlı Tarihi*, 6. Baskı, 5, Ankara, TTK Yayınları.

Ünal, A., 2006, Hitit İmparatorluğu’nun Yıkılışından Bizans Döneminin Sonuna Kadar Adana ve Çukurova Tarihi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (3), (Arkeoloji Özel sayısı), s.67-102.

Ünal, M. A., 1997, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Isparta, 1997.

Arşiv Belgeleri

AŞS, Milli Kütüphane Nu. 8.

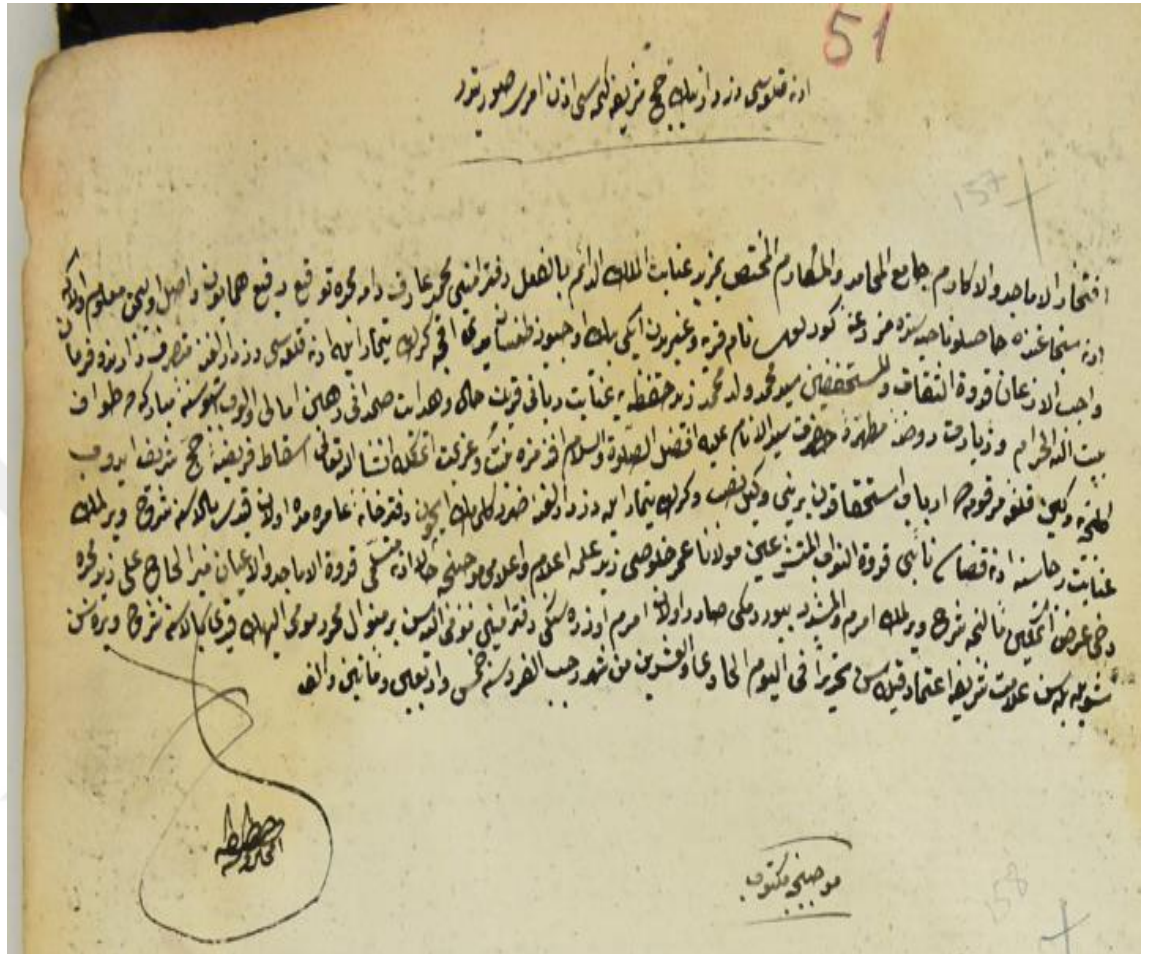
İnternet Siteleri

www.tdk.org.tr (Türkçe sözlüklerin karşılıkları için)

www.ttk.org.tr (Hicri tarihlerin miladi karşılıkları için)

EKLER

EK-1 Adana Kal'ası dizdârının hacc-ı şerife gitmesi izn-i emri suretidir (AŞS 8/51/157).

ÖZGEÇMİŞ**KİŞİSEL BİLGİLER**

Adı Soyadı : Ahmet Hüsrev ALDANMAZ
Uyruğu : T.C

EĞİTİM

Derece	Adı	Bitirme Yılı
Üniversite		
Süleyman Demirel Üniversitesi		2001
Yüksek Lisans Doktora		

İŞ DENEYİMLERİ

Kurum	Görevi	Yıl
MEB	Öğretmen	22

UZMANLIK ALANI

Yakınçağ tarihi, Osmanlı tarihi

YABANCI DİLLER: İngilizce